

OP-RYHMÄ
VUOSIKERTOMUS 2005

05

Sisältö

- 4 Pääjohtajan katsaus
- 6 Toimitusjohtajan katsaus
- 8 Toimintaympäristö
- 10 OP-ryhmä vuonna 2005
- 12 Tulokatsaus 2005
- 15 OP-ryhmän avainluvut 2001 – 2005
- 16 OP-ryhmän toiminnan perusta
- 18 OP-ryhmän arvot
- 20 OP-ryhmän rakenne
- 27 OP-ryhmän toiminta
- 48 Henkilöstö
- 52 OPK:n hallinto
- 54 OPK:n hallintoneuvosto
- 55 OPK:n organisaatio
- 56 OPK:n johtokunta
- 58 Yhteystiedot

Taloudellinen informaatio vuonna 2006

OP-ryhmä ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj julkaisevat vuonna 2006 kolme osavuosikatsausta:

- tammi – maaliskuulta 11.5.2006
- tammi – kesäkuulta 10.8.2006
- tammi – syyskuulta 2.11.2006.

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne ovat saatavissa verkkosivuiltamme www.op.fi ja www.oko.fi. Paperikopioita voi tilata osoitteesta Osuuspankkikeskus, Viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. 010 252 2053, telekopio 010 252 2298, sähköposti viestinta@op.fi.

Tämä julkaisu yhdessä OP-ryhmän *Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen* kanssa muodostaa pankkiryhmän vuosikertomuksen vuodelta 2005. Vuosikertomuksen liitteenä on myös OP-ryhmän *Yhteiskuntavastuuraportti*. Elleivät Toimintakertomus ja tilinpäätös ja Yhteiskuntavastuuraportti ole tämän kertomuksen mukana, ne voi tilata edellä mainitusta osoitteesta.

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Kuluneen vuoden tärkein tapahtuma OP-ryhmässä oli Pohjola-Yhtymän hankinta – Suomen suurimpiin lukeutuva yrityskauppa. Se oli nykyisten kasvuhakuisten tavoitteidemme mukainen liiketoimi, ja se sopi myös perinteiseen linjaamme vahvistaa jatkuvasti asemaamme Suomen talouselämässä. Olemme usein ennenkin olleet suuntaa näyttämässä ja uutta rakentamassa. Siitä oli ja on nytkin kysymys.

OP-ryhmän ja Pohjolan yhdistyminen on nähty kotimaisen pääoman vahvistumisena, ja kaupalle on löydetty monenlaisia historiallisia perspektiivejä. Pääosapuolet – OKO, Pohjola ja Suomi-yhtiö – ovat kaikki yli satavuotiaita yrityksiä, joita syntyhetkellä yhdisti suomalaisuus ja kansallisen kulttuurin sekä kansallisen talouselämän perustan rakentaminen. Ajat ja yritykset ovat muuttuneet, mutta kotimainen omistajuus on arvo, jota yleisesti pidetään tärkeänä myös tulevaisuuden kannalta. OP-ryhmän omistus ankkuroituu yli miljoonaan suomalaiseen omistajajäseneseen.

OP-ryhmän strategia on jo vuosia ollut kasvupainotteinen. Kertomusvuonnakin OP-ryhmä ylitti tavoitteidensa mukaisesti markkinoiden keskimääräisen kasvun useimmilla ydinliiketoiminta-alueillaan. Varsinkin rahastosijoituksissa ja vakuutus säästöissä markkinaosuutemme vahvistui selvästi, ja talletuksissa ja luotoissa säilytimme asemamme. Pohjolan hankinnan ansiosta saimme merkittävän aseman myös vahinkovakuutuksessa.

OP-ryhmän toiminnallinen tulos oli edelleen sitä vakaata tasoa, johon olemme viime vuosina tottuneet. Suuresta yrityskaupasta huolimatta vakavaraisuutemme säilyi erinomaisena. Näistä asemista on hyvä jatkaa.

Pohjolan mukaantulo merkitsi OP-ryhmälle melkoista harppausta eteenpäin suomalaisten kotitalouksien sekä yritysten ja yhteisöjen varallisuudenhoitajana. Kotitalouksien talletuspankkina ja asuntolainapankkina olemme jo nyt markkinajohtaja, mutta yritysten pankkina edelleen kakkosijalla. Pohjola vahvana yritysten vakuuttajana tuo uutta asiakaspotentiaalia myös pankkitoimintaan. Vastavuoroisesti Pohjola saa OP-ryhmän jäsenpankeilta uusia kasvumahdollisuuksia kotitalouksien vakuuttajana. Kun kahden merkittävän toimijan pääomat, osaaminen ja asiakaskunta ovat nyt yhdistyneet, olemme kokonaisuutena nousseet johtavaksi finassiryhmäksi Suomessa. Henkilöstön määrällä mitattuna olemme kolmanneksen suurempi kuin markkinoiden kakkonen.

Taloukasvu oli viime vuonna Euroopassa vaisua, ja Yhdysvalloissakin se hidastui. Yhdysvaltain keskuspankki nosti ohjauskorkoaan useaan otteeseen öljyn hinnan noususta aiheutuneiden inflaatiopaineiden taltuttamiseksi. Samasta syystä Euroopan keskuspankki turvautui koronnostoon joulukuun alussa ensimmäistä kertaa viiteen vuoteen. Markkinat ennakoivat koronnostojen sarjaa, mutta Euroopan taloukasvu on edelleen niin hidasta, etten usko EKP:n kiristävän rahapolitiikkaa merkittävästi nykyisestä.

Suomen talous kasvoi kotimaisen kysynnän ja viennin voimin. Meillä kasvu oli nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin. Se ei kuitenkaan ruokkinut inflaatiota, sillä hintojen nousu jäi alle yhteen prosenttiin – matalammaksi kuin muissa EU-maissa. Teollisuuden ja kotitalouksien luottamus tulevaisuuteen on säilynyt vahvana. Nähdäkseni Suomen talouden lähtökohdat tälle vuodelle ovat varsin suotuisat.

Kansainväliseen talouskehitykseen liittyy tosin riskejä, kuten voimakas öljyn hinnan nousu tai Yhdysvaltain vaihtotaseen vajeen äkillinen korjausliike.

Pankkitoiminnassa kulunut vuosi oli edellisten tapaan voimakkaan kasvun aikaa. Riskit pysyivät kuitenkin hallinnassa sekä asiakkailta että pankeilla. Osakemarkkinoilla kurssit nousivat huomattavasti. Se lisäsi pitkäaikaissäätämisen suosiota, ja rahasto- ja vakuutusäästöt kasvoivat huomattavasti. Kehitys todennäköisesti jatkuu tänä vuonna samansuuntaisena. Asunto- ja asuntolainamarkkinoiden uskon hieman tasaantuvan, vaikka korkotason vähäinen nousu ei leikkaisikaan kysyntää olennaisesti.

Pohjola-kaupan aikaansaaminen oli mittava ponnistus kaikilta osapuolilta. Kaupan jälkeiset järjestelyt ovat edenneet määrätietoisesti ja hyvässä hengessä suunnitelmien mukaan. Työtä on kuitenkin vielä paljon edessä ennen kuin OP-ryhmä ja Pohjola ovat yksi yhteneväinen kokonaisuus. Meidän asiamme on varmistaa, että kaikki ne mahdollisuudet, joita kauppa voi tarjota sekä omistajille että asiakkaille, tulevat täysimääräisesti hyödynnetyiksi.

Kiitän koko OP-ryhmän – Pohjola mukaan luettuna – henkilöstöä ja hallintoa sekä omistajiamme, asiakkaitamme ja kaikkia muita sidosryhmiämme kuluneesta vuodesta.

Helsingissä 17. päivänä helmikuuta 2006

Antti Tanskanen

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

OP-ryhmän kyky tuottaa aitoa lisäarvoa asiakkailleen parani viime vuoden aikana ratkaisevasti. Perinteikkään pankkiryhmän ja yhtä perinteikkään vakuutusryhmän yhdistyminen oli harkittu ja tavoitteellinen teko. Tuotteemme ja palvelumme monipuolistuivat sen myötä oleellisesti. Olemme asiakkaillemme nyt myös käytännössä eikä vain tavoitteissa enemmän kuin pankki.

Vaativuudessaan ja suuruudessaan omaa luokkaansa olevan yritysjärjestelyn taustalla olivat OP-ryhmälle vuosien ja vuosikymmenten aikana kertyneet vahvat tiedolliset, taidolliset ja taloudelliset voimavarat. Ratkaisevan tärkeää kaupan onnistumiselle oli myös vajaat kymmenen vuotta sitten toteutunut OP-ryhmän sisäinen rakenneuudistus. Pohjola-kaupassa onnistuimme mielestäni erinomaisen luontevasti ja tasapainoisesti hyödyntämään koko OP-ryhmän ja erityisesti OPK-konsernin rakenteellisia vahvuuksia.

Edessämme on vaativa ja pitkäkestoinen hanke: sulattaa kaksi alallaan vahvaa suomalaista toimijaa yhdeksi kokonaisuudeksi. Onnistumisen edellytykset ovat hyvät, kun hyödynnämme uuden OP-ryhmän monimuotoista rakennetta ja työnjakoa oikein. Onnistumista auttaa tapamme ajatella kaikki tekeminen asiakkaan silmin. Olen iloinen siitä, että pystyimme varsin pian kaupan jälkeen tarjoamaan asiakkaillemme konkreettisen ja rahanarvoisen edun asioinnin keskittämistä meille. Tämä luo pohjaa tulevaisuudelle. Lähtökohtamme on tarjota alan parhaat edut niille omistajajäsenille ja asiakkaille, jotka ovat keskittäneet kokonaisasiakkuutensa pankki- ja vakuutuspalveluissa OP-ryhmään.

Vuosi 2005 oli kokonaisuudessaan OP-ryhmälle liiketoiminnallisesti menestyksenkäs, ja onnistunut Pohjola-kauppa

kruunasi vuoden arvoisellaan tavalla. Valtaosa OP-ryhmässä tehdystä työstä liittyi myös viime vuonna palvelujen tuottamiseen asiakkaille. Saavuttamamme kasvun, kannattavuuden ja riskienhallinnan tunnusluvut osoittavat, että olemme asiakkaidemme mielestä onnistuneet edelleen parantamaan suoritusastamme.

Osuuspankkikeskuksessa konserniyhtiöiden tulokset olivat vähintäänkin tavoitteiden mukaisia. Emoyhtiö OPK:n toiminnallinen tehokkuus kehittyi edelleen suunnitellun myönteisesti. Toiminnan volyymin ripeästä kasvusta huolimatta sekä kokonaislaskutus palvelumyynnistä jäsenpankeille että kulut pysyivät edellisvuoden tasolla. Samanaikaisesti OPK:n rooli ryhmän strategisena omistusyhteisönä vahvistui. Sijoitukset konserniyhtiöihin nousivat selvästi yli miljardiin euroon. Riittävän ja vakaan osinkovirran turvaaminen OKOlta ja muilta tytäryhtiöiltä on entistä oleellisempi osa OPK:n tulevaa talouden suunnittelua.

OP-ryhmän strategia on selkeä. Se haastaa OPK:n jäsenpankkeineen jatkuvaan uusiutumiseen. Meidän on asemoiduttava yhteiskuntaan kaiken aikaa uudella tavalla. Väestön ikääntyminen, yleinen ja varsinkin vanhempien ikäluokkien vaurastuminen, tulonjaon muutokset, alueellinen kehitys ja kaupungistuminen, jopa globalisaatio, kansalaisten kasvava tarve huolehtia hyvinvoinnistaan itse, sähköisen liiketoiminnan kasvu – kaikki nämä muuttavat toimintaympäristöämme.

Asiakkaiden vaatimustaso kasvaa ja palvelutarpeet moninaistuvat. Yritysassiakkaat kansainvälistyvät ja yrityskoko kasvaa. EU:n sääntely lisääntyy ja markkinoiden yhdentymisen etenee. Tietotekniikan kehitys vaatii uusien palvelujen

rakentamista kuluista huolimatta, ja tietoturvaan on panostettava vuosi vuodelta enemmän.

Näiden ja monien muiden asioiden kanssa meidän on eletävä ja niistä löydettävä oma menestyksemme. Ne asettavat palveluillemme ja ryhmärakenteellemme uusia vaatimuksia. OPK:n hallintoneuvoston viime kesänä vahvistamassa rakennetyöryhmän raportissa korostettiin erityisesti osaamisen merkitystä. Varsin myönteisen vastaanoton saanut raportti antaa osuuspankkien hallituksille uuden työvälineen pankin palvelukyvyyn arviointiin.

Edessämme on haastava, jatkuva muodonmuutos. Uskon että se onnistuu meiltä. Tiedän vanhasta ja erityisesti viime-syksyisestä kokemuksesta, mihin henkilöstömme ja hallintomme suurten haasteiden edessä kykenee. Luottavaisuutta lisää se tieto, taito ja innostus, millä uudet työtoverimme Pohjolassa ovat tarttuneet yhteiseen toimeen. Halu menestyä yhdessä asiakkaiden kanssa on syvällä sekä OP-ryhmän että Pohjolan arvoperustassa, ja toiminnan tulokset todistavat, että kummallakin on myös kyky menestyä.

Kiitän kaikkia jäsenpankkeja, hallintoa ja Osuuspankkikeskuksen, Pohjolan ja koko OP-ryhmän henkilökuntaa kuluneesta vuodesta. Rakennetaan uudesta OP-ryhmästä uusi suomalainen menestystarina yhdessä asiakkaittemme kanssa.

Helsingissä 17. päivänä helmikuuta 2006

Reijo Karhinen

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

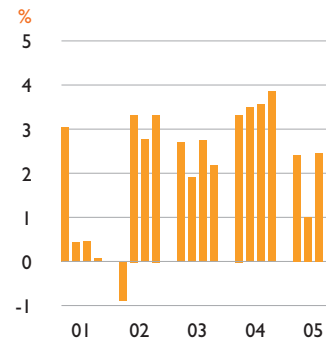
Kansainvälisen talouden suhdannetilä heikkeni hieman vuonna 2005. Myös Suomessa kokonaistuotannon kasvu hidastui, mutta tähän vaikutti merkittävästi alkukesän paperiteollisuuden työkiista. Koroissa ei tapahtunut suuria muutoksia, vaikka loppuvuotta kohti rahamarkkinoiden vire kiristyi. Pankkiliiketoiminnan kasvu jatkui edelleen ripeänä kaikilla keskeisillä osa-alueilla.

Kansainvälisen talouden kehitys oli vuonna 2005 lähes kaikkialla hieman vaimeampaa kuin edellisenä vuonna. USA:ssa kasvu säilyi kuitenkin edelleen kohtuullisena, vaikka kallis öljy ja tuntuva velkaantuneisuus leikkasivatkin kysyntää. Euroalueella kasvu jäi hyvin vaatimattomaksi ja oli pääosin viennin varassa. Vientiä tuki euron heikkeneminen dollariin nähden. Toisaalta korkea työttömyys vaimensi sekä kulutusta että investointeja. Nopeinta kansainvälisen talouden kasvu oli edelleen Aasiassa ja Itä-Euroopan maissa.

Suomessa kokonaistuotannon kasvu jäi noin kahteen prosenttiin. Alkukesään ajoittunut paperiteollisuuden työkiista alensi kerrannaisvaikutuksineen kokonaistuotantoa noin yhden prosenttiyksikön. Vaikka teollisuuden näkymät kohenivat työkiistan jälkeen, väheni teollisuustuotanto lähes koko loppuvuoden. Sen sijaan palvelusektorissa ja etenkin rakennustoiminnassa suhdannetilanne pysyi tavanomaista parempana. Vilkas rakentaminen käänsi investoinnit kuitenkin kasvuun vasta loppuvuonna. Kulutusta tuki kotitalouksien lähes edellisvuoden suuruinen tulojen lisäys. Palkkasumman nousun ohella omaisuustulot kasvoivat tuntuvasti. Työllisyys parani ja työttömyysaste aleni 8,5 prosenttiin.

Huolimatta kalliista energiasta hintataso oli koko vuoden verraten vakaa. Kuluttajahinnat olivat keskimäärin 0,9 prosenttia korkeammat kuin edellisenä vuonna. Tämä oli selvästi vähemmän kuin muiden euromaiden keskiarvo. Sen sijaan asuntojen hinnat nousivat tuntuvasti. Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat kohosivat 9 prosenttia koko maassa ja pääkaupunkiseudulla hieman enemmän. Kuten edellisnäkin vuonna, suhteessa palkkasummaan asuntohinnat pysyivät kuitenkin lähes ennallaan. Kotitalouksien velkaantuneisuus lisääntyi silti edelleen, sillä luottojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin nousi 86 prosenttiin. Velkaantumisaste ei ole vielä kukaan kansainvälisesti huolestuttavan suuri,

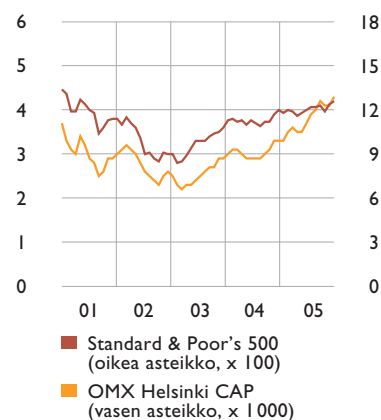
BKT:n määrä Suomessa, muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

Työlliset, 12 kk:n liukuva keskiarvo

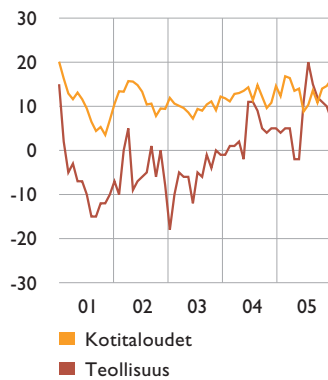

Osakeindeksit Suomessa ja USA:ssa

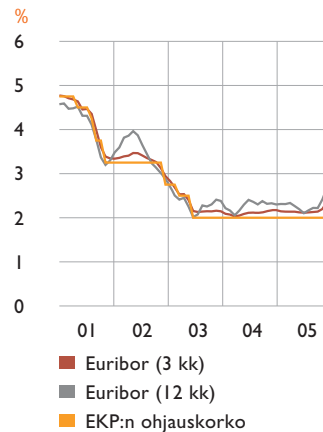

Teollisuuden ja kotitalouksien luottamusindikaattori Suomessa, saldoluku

Euribor-korot ja ohjaukorko

mutta velkaantuneisuus jakaantuu kotitalouksien kesken aiempaa epätasaisemmin.

Koroissa ei tapahtunut vuoden 2005 aikana suuria muutoksia, joskin rahamarkkinoiden vire alkoi loppuvuonna siirtyä kireämpään suuntaan. Vuoden 2005 alkupuoliskolla euroalueen jo ennestään matalat korot alenivat edelleen lievästi. Huolimatta vaisusta talouskasvusta euribor-korot kääntyivät kuitenkin nousuun vuoden jälkipuoliskolla ennakkoiden rahapolitiikan kiristystä. 12 kuukauden euribor nousi kesäkuun 2,1 prosentista vuoden loppuun mennessä 2,8 prosenttiin. Euroopan keskuspankki nostikin ohjaukorkoiaan joulukuussa 2,0 prosentista 2,25 prosenttiin perusteluinaan inflaatiopaineet. Pitkät markkinakorot säilyivät kuitenkin lähes ennallaan, koska kalliin öljyn arvioitiin pikemminkin hidastavan talouskasvua kuin kiihdyttävän inflaatiota. OP-ryhmän viitekorko OP-prime pysyi koko vuoden ennallaan 2,5 prosentissa.

Pankkiliiketoiminnan kasvu jatkui edelleen nopeana kaikilla keskeisillä osa-alueilla. Asuntoluottokannan kasvu jopa kiihtyi viime vuoden aikana ja nousi vuoden lopussa peräti 17 prosenttiin. Omistusasuntojen erittäin vahvaa kysyntää tukivat edellisvuoden tapaan tulojen nousu ja matalat korot. Asuntolainakannan keskikorko jatkoi edelleen laskuaan, joskin aivan vuoden lopulla keskikorko kääntyi lievään nou-

suun. Kotitalouksien talouden tila parani, ja entistä useampi kotitalous ilmoitti säästämismahdollisuuksiensa lisääntyneen. Varallisuus kasvoi finanssisijoitusten ja asuntojen arvon noustessa.

Myös yritysten kannattavuus koheni. Heikosta investointiaktiiviteetista huolimatta yritysluottokannan kasvu hidastui vain vähän ja oli vuoden lopussa 8,5 prosenttia. Verraten nopeaa kasvua ylläpitivät yrityskaupat ja sukupolvenvaihdokset. Talletukset lisääntyivät edellisvuoden tapaan 5 prosenttia, joten luotto- ja talletuskantojen ero kasvoi entisestään. Tämä yhdessä matalien korkojen ja kireän kilpailun kanssa vaikeutti pankkien rahoituskatteen kehitystä. Luottojen ja talletusten välinen korkoero kapeni 2,4 prosenttiin. Pankkien euromääräinen korkokate ei kuitenkaan heikentynyt luottojen ja talletusten ripeän kasvun takia.

Osakekurssien nousu lisäsi viime vuonnakin pitkäaikais säästämisen suosiota. Helsingin Pörssin painorajoitettu osakeindeksi nousi 30 prosenttia. Sijoitusrahastojen pääomat kasvoivat rahastojen arvonnousun ja kaikkien aikojen suurimpien nettomerkitöjen ansiosta jo kolmantena vuotena peräkkäin yli 40 prosenttia. Nettomerkitöjä rahastoihin tehtiin 7,3 miljardia euroa. Henkivakuutusten maksutulo lisääntyi puolestaan 10 prosenttia. Vakuutus säästöjen kasvu jäi kuitenkin 5 prosenttiin.

OP-RYHMÄ VUONNA 2005

- Vuoden merkittävin tapahtuma OP-ryhmässä oli Pohjola-kauppa. OKO osti syyskuussa Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomelta ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta niiden omistamat Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeet noin 1,2 miljardin euron hintaan ja nousi Pohjolan pääomistajaksi. Kaupan vahvistuttua Pohjolasta tuli OKOn tytäryhtiö.

Kauppa oli OP-ryhmän historian suurin ja koko Suomenkin kaikkien aikojen suurimpia yrityskauppoja. Tästä yritys-

järjestelystä ja sen vaikutuksista kerrotaan tarkemmin tämän vuosikertomuksen tilinpäätösosassa ja OKOn omassa vuosikertomuksessa.

Kaupan merkitys oli OP-ryhmälle historiallinen. Se laajensi ryhmän toiminnan vahinkovakuutukseen, vahvisti ryhmän asemaa varainhoitopalveluissa ja laajensi asiakaskuntaa olennaisesti. Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmästä tuli johtava finanssiryhmä Suomessa.

- OP-ryhmän Internet-palvelu uudistui. OP-ryhmä otti ensimmäisenä Suomessa käyttöön verkkolaskupalvelun henkilöasiakkaille. Verkkotiliotteen suosio kasvoi edelleen.
- Kultakortti Visa -korttien järjestelmällistä muuttamista OP-Visa-luottokorteiksi jatkettiin. Samoin jatkettiin korttien muuttamista sirullisiksi. Siru tekee kortista turvallisemman ja helpottaa maksamista.
- OP-ryhmä toi markkinoille korkokattoisen yritysluoton. Henkilöasiakkaille korkokattoinen asuntoluotto on ollut tarjolla jo edellisestä vuodesta. Syksyllä tuotiin markkinoille myös pitkät kiinteäkorkoiset asuntoluotot.
- OKO voitti jo kolmannen kerran peräkkäin pankkien välisen tarjouskilpailun ja jatkaa Euroopan komission tilipankkina (Primary Bank) Suomessa vuosina 2005–2009.
- Eurajoen, Kankaanpään, Porin Seudun ja Rauman Seudun osuuspankit päättivät sulautumisesta ja uuden Länsi-Suomen Osuuspankin perustamisesta. Uusi pankki aloittaa toimintansa vuoden 2006 aikana.
- OKOn Taidesäätiö antoi soitinkokoelmansa helmen, vuodelta 1702 olevan Stradivarius-viulun, suomalaisen viulutaiteilijan Réka Szilvayn käyttöön.
- OP-ryhmän Tutkimussäätiö ja OP-ryhmän Kyösti Haatajan Säätiö jakoivat yhteensä 170 000 euron apurahat tieteelliseen tutkimukseen.
- OP-viikon pääjuhlaa vietettiin Kuopiossa. Teemana oli ”Yli 100 vuotta suomalaisten omistuksessa”. Juhlan yhteydessä OP-ryhmä lahjoitti Nuori Suomi ry:lle 40 000 euroa.
- Uudistetun osuuspankkilain mukaan hallintoneuvosto ei ole enää OKOn pakollinen toimielin. OKOn johtokunta teki kevään 2006 yhtiökokoukselle esityksen hallintoneuvoston lakkauttamisesta ja sisäisen johtokunnan korvaamisesta ulkoisella hallituksella.
- OP-ryhmän pääjohtaja Antti Tanskanen ilmoitti jäävänsä eläkkeelle 1.1.2007. OPK:n hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 10.3.2006 OP-ryhmän uudeksi pääjohtajaksi OPK:n toimitusjohtajan KTM Reijo Karhisen (51) 1.1.2007 alkaen.

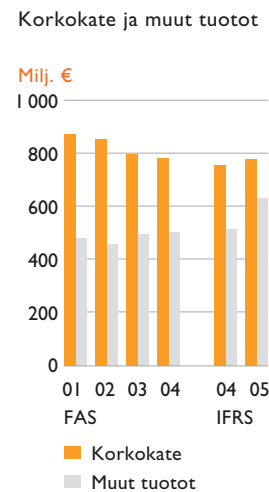
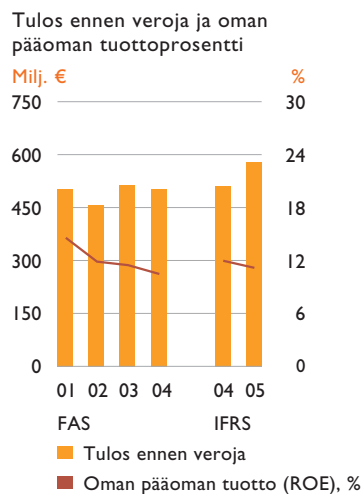
TULOSKATSAUS 2005

Tiivistelmä

- OP-ryhmän liiketoiminnan kasvu jatkui vahvana vuonna 2005. Ryhmän markkina-asema vahvistui erityisesti varallisuudenhoidossa. Kasvuun vaikutti Pohjola-kauppa, mutta myös orgaaninen kasvu (ilman Pohjolaa) oli vahvaa. Rahastopääomat (ilman Pohjolaa) kasvoivat 50 ja vakuutussäästöt 25 prosenttia. Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo (ilman Pohjolaa) kasvoi 34 prosenttia.
- Vuonna 2005 OP-ryhmän markkinaosuus sijoitusrahastojen pääomista kasvoi 5,8 prosenttiyksikköä ja osuus vakuutussäästöistä 6,8 prosenttiyksikköä. Pohjola poisluettuna vastaavat kasvuluvut olivat 0,7 ja 1,2 prosenttiyksikköä. Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta kasvoi kokonaisuudessaan 13,9 prosenttiyksikköä ja ilman Pohjolaa 3,5 prosenttiyksikköä.
- OP-ryhmän luottokanta kasvoi 12 ja talletuskanta 6 prosenttia. Markkinaosuus luotoista kasvoi 0,1 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 30,5 prosenttia. Osuus yritysluotoista oli edellisvuotisella tasolla, mutta osuus asuntoluotoista supistui. Markkinaosuus talletuksista supistui vuoden 2004 lopusta 0,4 prosenttiyksikköä 31,9 prosenttiin.
- Myös OP-ryhmän tulos kasvoi. Tulos ennen veroja oli 579 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (511). Korkokate kasvoi 3 prosenttia ja vertailukel-

poiset palkkiotuotot 7 prosenttia ja henkilöstökulut runsaan prosentin. Pohjola-Yhtymän tulos on yhdistelty OP-ryhmän tulokseen marras–joulukuulta 2005. Järjestely- ja muut kulut huomioon ottaen Pohjolan vaikutus vuoden 2005 tulokseen oli vähäinen.

- Pohjola-kaupasta huolimatta OP-ryhmän riskinkantokyky säilyi vahvana. Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna aleni yhden prosenttiyksikön 13,1 prosenttiin. Riskiasema säilyi vakaana. Järjestämättömien saamisten määrä supistui edellisestä vuodesta.
- OP-ryhmän keskuspankki OKO hankki syyskuussa enemmistön Pohjola-Yhtymän osakkeista ja äänivallasta. Kauppa sai tarvittavat viranomaishyväksynät lokakuussa. Kauppa laajentaa OP-ryhmän toiminnan vahinkovakuutukseen ja vahvistaa ryhmän asemaa varallisuudenhoidossa, rahastoissa ja henkivakuutuksissa. Pohjola-kaupan jälkeen OP-ryhmä on johtava finanssiryhmä Suomessa.
- OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen. Vahinkovakuutusliiketoiminnalla laajentuneen OP-ryhmän tuloksen ennen veroja vuodelta 2006 arvioidaan muodostuvan selvästi suuremmaksi kuin vuodelta 2005.

Tulos kasvoi 13 prosenttia

OP-ryhmän tulos ennen veroja vuodelta 2005 oli 579 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin edelliseltä vuodelta (511)*. Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tulos sisältyy OP-ryhmän tulokseen vuoden 2005 marras-joulukuulta. Pohjola-yhtiöiden tase sisältyy kokonaisuudessaan OP-ryhmän vuoden lopun taseeseen. Vuoden 2004 vertailulukuihin Pohjolan luvut eivät sisälly miltään osin. Pohjola-kaupalla ei ollut vaikutusta OP-ryhmän vuoden 2005 tulokseen ennen veroja, kun kaupasta aiheutuneet rahoitus- ja muut kustannukset otetaan huomioon.

Korkokate kasvoi 3,1 prosenttia 781 miljoonaan euroon (758) luotto- ja talletuskannan sekä omien pääomien kasvun ansiosta, vaikka sijoituksen ja varainhankinnan välinen korkoero supistui edelleen. Vuoden viimeisen neljänneksen korkokate oli 192 miljoonaa euroa, eli 2,3 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Ilman Pohjola-Yhtymän osakkeiden hankinnan aiheuttamia rahoituskuluja se olisi ollut hieman suurempi kuin vuotta aiemmin.

Muut tuotot olivat kertomusvuonna 633 miljoonaa euroa, eli 117 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Merkittävä osa tuottojen kasvusta aiheutui Pohjola-kaupasta.

Kulut kasvoivat 9,9 prosenttia 776 miljoonaan euroon (706). Vertailukelpoiset kulut ilman Pohjolan vaikutusta olivat samalla tasolla kuin vuonna 2004. OP-ryhmään kuuluvat yritykset kirjasivat vuoden 2005 tuloslaskelmaan Pohjola-kaupan aiheuttamia kertaluonteisia kuluja noin 10 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut kasvoivat 9,2 prosenttia 387 miljoonaan euroon. Vertailukelpoiset henkilöstökulut ilman Pohjolaa kasvoivat noin 1,4 prosenttia. Niitä kasvattivat palkka-

tason nousun lisäksi uudet henkilöstön pitkän aikavälin kannustejärjestelmät.

Saamisista kirjatut arvonalentumiset olivat 1,4 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2004 huolimatta vuoden 2005 alusta lähtien kirjatuista ryhmäkohtaisista arvonalentumisista. Niitä kirjattiin vuonna 2005 tuloslaskelmaan 4,2 miljoonaa euroa.

Tase lähes 53 miljardia

OP-ryhmän tase oli vuoden lopussa 52,8 miljardia euroa, eli 11,4 miljardia euroa suurempi kuin vuoden 2004 lopussa. Noin puolet kasvusta aiheutui Pohjola-kaupasta.

Katsauskaudella luottokanta kasvoi 3,9 miljardia euroa 34,8 miljardiin euroon. Luottokanta oli vuoden lopussa OP-ryhmän taseesta 66 prosenttia (75). Vahinkovakuutustoiminnan varat olivat 2,7 miljardia euroa (-) ja henkivakuutustoiminnan varat 5,4 miljardia euroa (2,9). Pohjola-kaupan takia aineettomat hyödykkeet kasvoivat 1,2 miljardiin euroon (0,1). Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä kasvoi katsauskaudella 2,6, talletukset 1,4 ja velat luottolaitoksille 0,8 miljardia euroa.

Oma pääoma oli vuoden lopussa 4,8 miljardia euroa (3,3), josta vähemmistön osuus oli runsaat 0,2 miljardia euroa (0,0). Omaa pääomaa kasvattivat Pohjola-kaupan rahoitukseen liittyvät järjestelyt, tilikauden 454 miljoonan euron tulos sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen hankintamenon ja käyvän arvon erotuksen kirjaaminen IFRS:n mukaisesti käyvän arvon rahastoon.

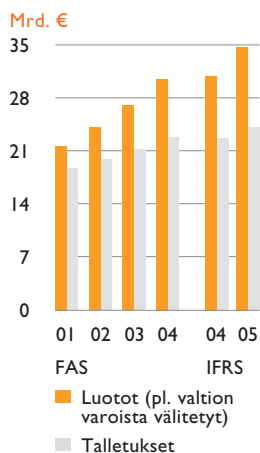
Osuuspankkien jäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasijoitukset olivat vuoden lopussa 717 miljoonaa euroa (717). Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat osuuspääoman korkoja tilikaudelta 2005 yhteensä 16 miljoonaa euroa (16). OKOn osakkeille on ehdotettu maksettavan osinkoja tilikaudelta 2005 yhteensä 120 miljoonaa euroa (52), josta A-sarjan osakkeille 0,60 euroa osakkeelta (0,53) ja K-sarjan osakkeille 0,57 euroa osakkeelta (0,50).

Vakavaraisuus vahva

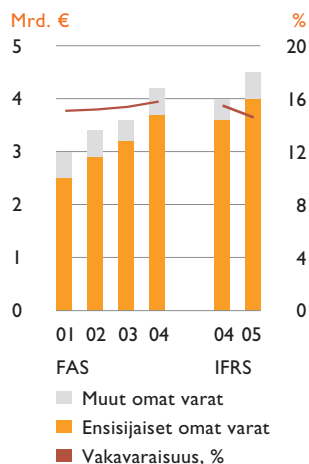
Pohjola-kaupan vaikutukset OP-ryhmän vakavaraisuuteen ovat varsin vähäiset järjestelyn mittasuhteet huomioon

* Suluissa on vertailulukuvuodelta 2004. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2004 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2004) luku.

Luotot ja talletukset

Omat varat ja vakavaraisuus

ottaen. Suomen suurimpiin kuuluvasta yrityskaupasta huolimatta OP-ryhmän vakavaraisuus oli vuoden lopussa edelleen selvästi korkeampi kuin pohjoismaisilla pankeilla keskimäärin.

OP-ryhmän luottolaitostoiminnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus oli 14,6 prosenttia, eli 0,9 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuotta aiemmin. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli vuoden lopussa 13,1 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 14,1 prosenttia.

OP-ryhmän riskiasema on vakaa. Riskiasemaa kuvaavat tunnusluvut olivat vuoden lopussa selvästi ryhmän asettamia riskirajoja paremmat.

Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset olivat joulukuun lopussa 131 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat saamiskohdattaiset arvonalentumiset, joiden määrä oli joulukuun lopussa 95 miljoonaa euroa (91). Myös muiden luottoriskiä kuvaavien mittareiden mukaan OP-ryhmän luottoriskiasema on vakaa.

Vuoden 2006 näkymät

OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen.

OP-ryhmän pankkiliiketoiminnan tuloksen vuodelta 2006 arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuodelta 2005. Vuonna 2006 vahinkovakuutusliiketoiminta yhdistellään OP-ryhmään koko vuodelta. Tämän johdosta tuloksen ennen veroja arvioidaan nousevan selvästi suuremmaksi kuin vuodelta 2005.

Kaikki tässä esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen OP-ryhmän ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

OP-RYHMÄN AVAINLUVUT 2001–2005

	2001 FAS	2002 FAS	2003 FAS	2004 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Keskeiset tuloslaskelmaerät						
Korkokate	875	857	798	783	758	781
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	-	68
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	51	67
Palkkiotuotot, netto	245	245	275	284	314	340
Muut tuotot	192	129	222	203	151	158
Henkilöstökulut	315	354	374	370	354	387
Muut kulut	394	404	392	390	352	389
Saamisten arvonalentumiset	12	13	9	7	7	6
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	88	1	4	0	-	-
Palautukset omistajajäsenille	-	-	-	-	48	53
Tulos ennen veroja	504	459	515	504	511	579
Keskeiset tase-erät – vastaavaa						
Saamiset luottolaitoksilta	366	350	486	681	681	666
Saamiset asiakkailta	21 946	24 319	27 206	30 645	30 952	34 807
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	-	-	-	-	2 742
Henki- ja eläkevakuutustoiminnan varat	-	-	-	-	2 867	5 385
Kaupankäynnin varat ja sijoitusomaisuus	5 478	4 502	4 166	4 448	4 831	5 492
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 301	1 259	1 177	1 140	707	1 890
Muut erät	940	1 194	1 968	1 315	1 422	1 862
Vastaavaa yhteensä	30 031	31 625	35 002	38 229	41 460	52 845
Keskeiset tase-erät – vastattavaa						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 774	949	1 566	1 181	1 184	2 025
Velat asiakkaille	20 120	21 375	23 275	25 128	25 107	26 475
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 727	4 536	5 009	6 325	6 325	8 891
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	696	576	514	524	1 314	1 596
Muut vieraan pääoman erät	1 016	1 140	1 198	1 204	4 194	9 100
Oma pääoma ja vähemmistöosuus	2 698	3 049	3 440	3 867	3 337	4 757
Vastattavaa yhteensä	30 031	31 625	35 002	38 229	41 460	52 845
Taloudelliset tunnusluvut, %						
Oman pääoman tuotto, ROE	14,6	11,9	11,5	10,5	12,0	11,2
Koko pääoman tuotto, ROA	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Omavaraisuusaste	9,0	9,6	9,8	9,9	8,0	9,0
Kulujen osuus tuotoista	55	61	62	62	55	55
Vakavaraisuussuhde	15,1	15,2	15,4	15,8	15,5	14,6
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla	13,0	13,6	14,0	14,4	14,1	13,1

OP-RYHMÄN TOIMINNAN PERUSTA

Aatteellinen pohja

OP-ryhmän aatteellinen pohja ja strategisten tavoitteiden lähtökohta on osuustoiminnallisuus. Osuuspankin omistajajäsenet ovat sen palveluja käyttäviä asiakkaita. Omistajuuden ja asiakkuuden yhtyessä on luontevaa, että pankin liiketoiminnan hyöty ja lisäarvo kanavoituu asiakassuhteen kautta jäsenille ja asiakkaille. Perustaltaan osuustoiminnan päätaavoitteena ei siis ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan jäsenten ja asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman kilpailukykyisesti. Tämä muodostaa taloudellisesti hyvässä kunnossa olevalle OP-ryhmälle kasvua tukevan kilpailuedun.

Strategia

Voimassa oleva OP-ryhmän strategia vahvistettiin Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvostossa kesäkuussa 2004. Se ei muuta edellisessä strategiassa vahvistettuja peruslinjauksia, vaan täydentää ja syventää niitä. Sama peruslinja jatkuu myös käynnissä olevassa strategiataarkistuksessa, jonka lopputuloksena syntyvä strategiapäivitys vahvistetaan hallintoneuvostossa kesäkuussa 2006.

Koska OP-ryhmä oli saavuttanut tulostasoon ja vakavaraisuuteen liittyvät tavoitteensa, se siirsi jo edellisessä strategiassa vuonna 2002 painopisteen selkeästi kasvuun ja markkina-aseman vahvistamiseen. Tämän jälkeen OP-ryhmä on strategiansa mukaisesti vahvistanut asemiaan kaikilla ydinliiketoiminta-alueillaan kannattavuuden ja vakavaraisuuden pisyessä hyvänä.

OP-ryhmän vakavaraisuus ja yrityskuva ovat vahvempia kuin koskaan ryhmän yli satavuotisen historian aikana. Ryhmän historialliset ja viimeaikaiset saavutukset antavat velvoitteen ja edellytykset jatkaa markkinoita nopeammalla kasvu-uralla.

OP-ryhmän päämäärä on olla johtava alallaan Suomessa. OP-ryhmästä tuli Pohjola-kaupan myötä johtava finanssiryhmä Suomessa. Pitkällä tähtäimellä ryhmän tavoite on olla markkinajohtaja kaikilla ydinliiketoiminta-alueillaan. Asiakaskunnan ja liiketoiminnan kasvu mahdollistaa laadukkaan monikanavaisen asiakaspalvelun kilpailukykyisin hinnoin, antaa henkilöstölle hyvät koulutus- ja kehittymismahdollisuudet ja omistajajäsenille entistä paremmat asiakkuuteen perustuvat taloudelliset edut.

Kasvua kohdennetaan alueellisesti siten, että markkinaosuutta kasvatetaan eniten niillä alueilla, joilla ryhmän osuus on tällä hetkellä alhaisin. Kaikki jäsenpankit tavoittelevat markkinoita nopeampaa kasvua omalla toimialueellaan.

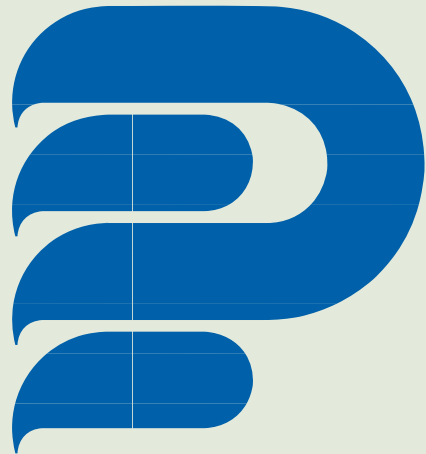
OP-ryhmän menestys asiakkaiden palvelussa ja liiketoiminnassa perustuu osuuspankkien yrittäjähenkiseen paikalliseen työhön. Jäsenpankkien palvelutarjontaa täydentävät OP-ryhmän yhteisesti omistamien yhtiöiden palvelut ja Osuuspankkikeskuksen laajat osaamispalvelut.

Kehittyneen riskienhallinnan sekä tiiviin sisäisen valvonnan ja ohjauksen avulla varmistetaan, että kasvu on hallittua ja pitkäjänteistä. OP-ryhmä suhtautuu riskinottoon maltillisesti.

OP-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliset tavoitteet ovat seuraavat:

	Pitkän aikavälin tavoite	Toteutunut 2005	Toteutunut 2004
Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla, %	Vähintään 11	13,1	14,1
Arvon alentumiset luotto- ja takauskannasta, %	Enintään 0,25	0,02	0,02
Oman pääoman tuotto ROE, %	Yli 10	11,2	12,0
Kulujen suhde tuottoihin, %	Enintään 55	55	55

OP-RYHMÄN ARVOT

OP-ryhmälle omaleimainen, toiminnan lähtökohdista ja perinteisistä vahvuuksista kumpuava poikkeuksellisen vahva arvopohja toimii myös osaltaan erottumistekijänä ja täydentää siten ryhmän perustehtävää kilpailuedun luomisessa. OP-ryhmän tapa toimia perustuu yhteisiin arvoihin, jotka ovat osoittaneet elinvoimaisuutensa ja kilpailukykyisyytensä toimintaympäristön muutoksista huolimatta. OP-ryhmän toimintaa ohjaavat arvot ovat seuraavat:

Ihmisläheisyys

OP-ryhmä on ihmistä varten, ja aito välittäminen ihmisistä – niin asiakkaista kuin työyhteisön jäsenistäkin – on lähtökohta toiminnallemme. Meitä on helppo ja miellyttävä lähestyä, meillä ihminen kohdataan arvokkaana ja tasavertaisena yksilönä. Ihmisen arvostus näkyy kaikessa OP-ryhmän toiminnassa.

Vastuullisuus

Toimimme sekä paikallisesti, alueellisesti että valtakunnallisesti esimerkillisenä ja eettisesti vastuullisena yrityksenä. Rakennamme pitkäjänteisiä ja keskinäiseen luottamukseen perustuvia asiakassuhteita. Vahvan ammattitaidon pohjalta vastaamme toimintamme laadukkuudesta, asiantuntemuksesta ja luotettavuudesta.

Yhdessä menestyminen

Menestyminen yhdessä asiakkaiden kanssa antaa suunnan sekä vauhdin toiminnan ja palvelujen kehittämiseksi. Toiminta yhtenäisenä ryhmänä lisää turvaa asiakkaalle ja parantaa palvelukykyämme. Hallinnon ja henkilöstön yhteinen voittamisen tahto luo jatkuvan menestyksen kautta pohjan hyvälle maineelle.

OP-RYHMÄN RAKENNE

OP-ryhmä on Pohjola-kaupan jälkeen noin neljän miljoonan asiakkaan – yksityisen ihmisen, yrityksen ja yhteisön – raha- ja vakuutusasioiden hoitaja. Lähes kolmannes asiakkaista on samalla osuuspankkien omistajajäseniä. Lisäksi pörssiyhtiö OKOlla on noin 30 000 osakkeenomistajaa, joista suurin osa on yksityishenkilöitä.

OP-ryhmässä noudatetaan ryhmästrategiassa sovittua työnjakoa ryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n (OPK:n) ja sen jäsenten kesken. Jäsenpankit keskittyvät asiakasliiketoimintaan, ja kehittämis- ja palvelukeskuksena toimiva OPK edistää ja tukee niiden liiketoimintaa sekä vastaa ryhmäohjauksesta ja valvonnasta.

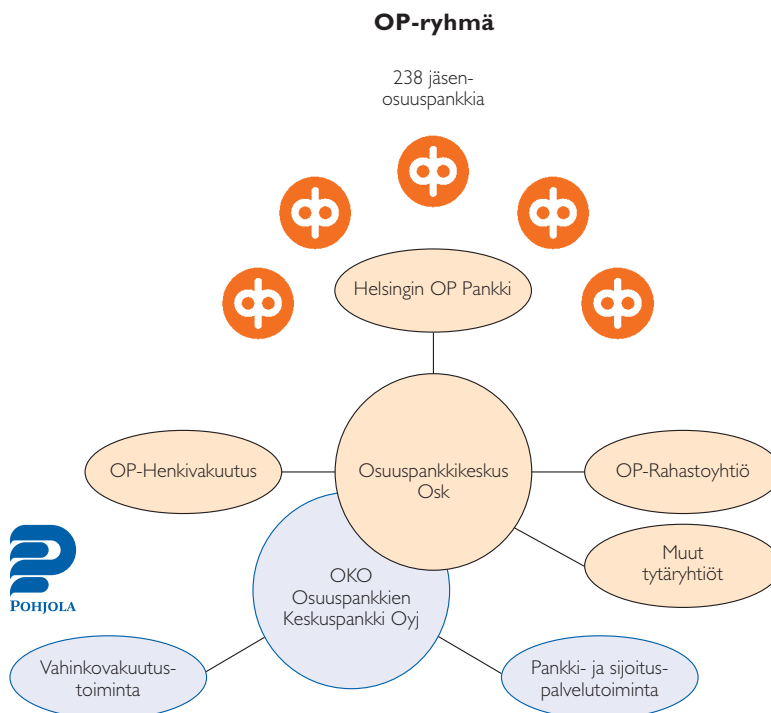
Osuuspankit

Osuuspankit ovat itsenäisiä, paikallista vähittäispankkitoimintaa harjoittavia talletuspankkeja. Osuuspankit tarjoavat

toimialueensa kotitalous- ja pk-yritysassiakkaille, maa- ja metsätalousasiakkaille ja julkiselle sektorille nykyaikaiset ja kilpailukykyiset pankkipalvelut. Pääkaupunkiseudulla vastaavaa vähittäispankkitoimintaa harjoittaa OPK:n täysin omistama Okopankki Oyj (uudelta nimeltään 3.3.2006 alkaen Helsingin OP Pankki Oyj).

Jäsenyys on osuuspankin asiakkuuden omaleimaisuustehtävä. Omistajajäsenyys antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Sen kautta jäsenten vaikutusmahdollisuudet ulottuvat koko paikkakunnan elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin edistämiseen. Lisäksi omistajajäsenyys tuo etuja raha-asioiden keskittämisestä osuuspankkiin.

Yritysmuodoltaan osuuspankit ovat osuuskuntia, joissa päätöksenteon perusarvoihin kuuluu jäsen ja ääni -periaate. Osuuspankin omistajajäseneksi voi liittyä maksamalla osuus-

Asiakaspalvelutoimihenkilö Heidi Ruuska,
Helsingin OP Pankin Oulunkylän konttori.

maksun. Jäsenkunta, joka muodostuu valtaosin yksityishenkilöistä, valitsee keskuudestaan oman pankkinsa hallintohenkilöt.

Osuuspankkien peruspääoma muodostuu osuuspääomasta ja mahdollisesta lisäosuuspääomasta. Omistajajäsenten osuuspääomasijoitusten yhteismäärä oli vuoden 2005 lopussa 717 miljoonaa euroa.

Suomi jakaantuu alueellisesti 16 OP-liittoon, jotka ovat osuuspankkien maakunnallisia yhteistoimintaelimiä. Ne nimeävät alueensa ehdokkaat OPK:n hallintoneuvostoon.

Osuuspankkeja oli vuoden lopussa 238, eli yksi vähemmän kuin vuoden alussa, koska Strömfors Andelsbank sulautui syyskuussa Elimäen Osuuspankkiin. Tammikuussa 2006 Eurajoen Osuuspankin, Kankaanpään Osuuspankin ja Rauman Seudun Osuuspankin osuuskunnan kokouksissa sekä Porin Seudun Osuuspankin edustajiston kokouksessa tehtiin päätökset sulautumisesta ja uuden Länsi-Suomen Osuuspankin perustamisesta. Länsi-Suomen Osuuspankki aloittaa toimintansa vuoden 2006 aikana. Lisäksi on tehty päätökset Viekin Osuuspankin sulautumisesta Lieksan Osuuspankkiin ja Hämeenkosken Osuuspankin sulautumisesta Päijät-Hämeen Osuuspankkiin. Molempien sulautumisten on suunniteltu toteutuvan kevään 2006 aikana.

Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto hyväksyi kesällä OP-ryhmän jäsenpankkien pitkän aikavälin rakennekehitystä koskevan raportin. Sen keskeinen tavoite on saada aikaan jatkuva ja rakentava ryhmän sisäinen keskustelu siitä, millä rakenteella osuuspankit parhaalla tavalla vastaavat asiakkaiden palveluodotuksiin. Valmisteluvaiheeseen kuului käsittely koko OP-ryhmässä, ja siinä yhteydessä käytiin laaja keskustelu raportin sisällöstä.

Osuuspankkikeskus Osk

Osuuspankkikeskus Osk toimii koko OP-ryhmän kehittämis- ja palvelukeskuksena, strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

OPK:n perustehtävänä on luoda edellytykset ryhmän yhteisten strategisten tavoitteiden toteutumiselle. Päämääränä on olla toimialan osaavin ja tehokkain kehittämis- ja palvelukeskus. OPK:n toimintaa ohjaavat arvot ovat vastuul-

lisuus, ihmisten arvostaminen, yhdessä menestyminen ja tahto kehittyä.

OPK:n ydinpalvelualueet ovat Tuotteet ja palvelut, Asiakkuudet ja palvelukanavat, Keskitetyt tukipalvelut, ICT-palvelut, Ryhmäohjaus ja Omistusyhteisö. Ydinpalvelualueet jäsentävät OPK:n toimintaa ja kokoavat jäsenpankkien liiketoiminnan näkökulmasta samanlaiset tehtäväkokonaisuudet yhteen varmistaen palveluiden kehittämisen ja tuottamisen pankkilähtöisesti.

Tuotteet ja palvelut -ydinpalvelualueen tehtävänä on innovatiivinen ja tehokas tuote- ja palvelukehitys sekä jäsenpankkien kasvun ja kustannustehokkuuden edistäminen.

Asiakkuudet ja palvelukanavat -alueen tehtävänä on jäsenpankkien kasvun ja kustannustehokkuuden edistäminen tarjoamalla kilpailukykyiset asiointitavat ja asiakasyhteydet.

Keskitettyjen tukipalvelujen tehtävänä on vahvistaa kustannustehokkuutta, toimintavarmuutta ja laatua tuottamalla hintakilpailukykyisiä kokonaispalveluja. Toiminnassa korostuvat keskitettyjen palvelujen tuottaminen ja keskittämisen jatkaminen alueilla, joissa on OP-ryhmän näkökulmasta saavutettavissa lisäarvoa: tehokkuutta, kustannushyötyä tai laatua.

ICT-palvelujen tehtävänä on asiakkuuksien ja palvelukanavien, tuotteiden ja palvelujen sekä keskitettyjen tukipalvelujen kilpailukyvyyn ja kustannustehokkuuden edellyttämien tietotekniikka- ja tietoliikennepalvelujen kehittäminen ja tuottaminen.

Ryhmäohjauksen tehtävänä on tukea ryhmästrategian toteuttamista jäsenpankeissa, vahvistaa ryhmäyhtenäisyyttä ja varmistaa jatkuva riskienhallinta ja valvonta kasvustrategiaa toteutettaessa. Lisäksi ryhmäohjauksen tehtävänä on valvoa OP-ryhmän etua kehitettäessä finanssialaan liittyvää lainsäädäntöä ja muuta normistoa sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Omistusyhteisön tehtävänä on tukea ryhmän liiketoimintaa strategisista omistuksista. OPK vastaa ryhmän strategisista omistuksista. Omistukset ovat pitkäaikaisia sijoituksia ensisijaisesti ryhmän omiin yhtiöihin. Omistajaroolissa korostuu aina ryhmän näkökulma, koko pankkiryhmän liiketoiminnan edistäminen.

Toimintatapojen ja prosessien kehitysohjelma

Kertomusvuoden aikana jatkettiin edellisenä vuonna aloitettua Jousto-kehitysohjelmaa. Sen ensimmäinen vaihe ajoittui syksyyn 2004, jolloin päätettiin siirtyä OPK:n tietotekniikan ja tietoliikenteen (ICT:n) uuteen ohjausmalliin. Samassa yhteydessä ICT-toiminta organisoitiin uudelleen.

Kehitysohjelman toisessa vaiheessa keväällä 2005 vahvistettiin OP-ryhmän sisäisen liikkuvuuden edistämisen periaatteet. Tavoitteena on käyttää tehtäväkiertoa osaamisen kehittämisen luonnollisena keinona ja keinona saada organisaation sisäinen liikkuvuus osaksi OPK:n normaalia toimintaa.

Kehitysohjelman kolmannessa vaiheessa syksyllä 2005 otettiin käyttöön kattava tehtävien aikaseuranta. Tavoitteena oli mahdollistaa tekemisen suuntaaminen OPK:n päämäärän kannalta oikeisiin asioihin, helpottaa työkuormituksen tasaimista ja parantaa projektien johtamista.

Omistussuhteet

OPK omistaa tärkeimmän tytäryhtiönsä OKOn osakkeista 30,2 prosenttia, mikä antaa OPK:lle 57,0 prosentin äänivalan pankkiryhmän keskuspankissa. Pohjola-kaupan yhteydessä OPK osti syksyllä OKOlta pääkaupunkiseudulla vähittäispankkitoimintaa harjoittavan Okopankki Oyj:n (uudelta nimeltään 3.3.2006 alkaen Helsingin OP Pankki Oyj) koko osakekannan.

OPK omistaa muita keskeisimpiä OP-ryhmään kuuluvia yhtiöitä seuraavasti: FD Finanssidata Oy:stä 70 prosenttia, OP-Asuntoluottopankki Oyj:stä 44,4 prosenttia, OP-Henkivakuutus Oy:stä 57,8, OP-Kotipankki Oyj:stä 18,5, OP-Rahastoyhtiö Oy:stä 100, Pohjola Rahastoyhtiö Oy:stä 100 ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:stä 100 prosenttia. Lisäksi OPK omistaa Osuuspankkien Keskinäisestä Vakuutusyhtiöstä 14,9 prosenttia. Muut omistussuhteet näkyvät oheisesta taulukosta.

Yritysten välittömät omistussuhteet OP-ryhmässä

Omistusosuus, %	31.1.2006	Osuuspankit	OKO-konserni	OPK	Ryhmä yhteensä
OPK		100,0			100,0
OKO		11,7		30,2	42,2
Okopankki Oyj				100,0	100,0
OKO Venture Capital Oy			100,0		100,0
Opstock Oy			85,0		85,0
FD Finanssidata Oy				70,0	70,0
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola				100,0	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj		51,7		44,4	100,0
OP-Henkivakuutus Oy		27,2	15,0	57,8	100,0
OP-Kotipankki Oyj		60,7	16,9	18,5	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy				100,0	100,0
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö		78,5		14,9	100,0
Pohjola Omaisuudenhoito Oy			100,0		100,0
Pohjola Rahastoyhtiö Oy				100,0	100,0
Pohjolan Systeemipalvelu Oy				100,0	100,0
Pohjola-Yhtymä Oyj			90,1		90,1

OKO ja sen tytäryhtiöt

OPK:n merkittävin tytäryhtiö OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on liikepankki, joka toimii OP-ryhmän keskuspankkina ja vastaa ryhmän maksuvalmiudesta sekä hoitaa ryhmän kansainvälisen liiketoiminnan. OKOn liiketoiminnot ovat vuoden 2006 alusta lähtien Pankki- ja sijoituspalvelutoiminta sekä Vahinkovakuutustoiminta. Pankki- ja sijoituspalvelutoiminnan neljä liiketoiminta-aluetta ovat Yrityspankki, Pääomamarkkinat, Keskuspankkitoiminta ja varainhallinta ja Varainhoito. Vahinkovakuutustoimintaa harjoittaa Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola.

OKOn osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjaan. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain Osuuspankkikeskus Osk pankkiryhmän keskusyhteisönä sekä osuuspankit ja osuuspankillaissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä.

Pohjola-Yhtymä Oyj:stä tuli OKOn tytäryhtiö 18.10.2005. Pohjola on Suomen johtavia vahinkovakuuttajia 26 prosentin markkinaosuudella vakuutusmaksutulosta. Pohjola harjoittaa vahinkovakuutusliiketoimintaa Suomessa kolmessa yhtiössä. Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus on keskittynyt ammattiliiken-

teen vahinkovakuuttamiseen ja Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Baltiassa, jossa Pohjolan markkinaosuus on noin 6 prosenttia, vahinkovakuutusliiketoiminta on paikallisissa Seesam-tytäryhtiöissä.

OKOn sijoituspalvelutoimintaa harjoittava tytäryhtiö *Opstock Oy* on tarkoitus sulauttaa OKOon syyskuun 2006 loppuun mennessä. *Opstock Oy:n* harjoittama varainhoitoliiketoiminta yhdistettiin maaliskuussa OKOn täysin omistamaan Pohjola Omaisuudenhoidon Oy:hyn, joka tuolloin muutti nimensä *OKO Varainhoito Oy:ksi*. *Opstock Oy:n* aiemmin harjoittama corporate finance -liiketoiminta on tarkoitus siirtää myöhemmin keväällä 2006 OKOn perustamaan *OKO Corporate Finance Oy:hyn*.

OKO Venture Capital Oy harjoittaa pääomasijoitustoimintaa ja hallinnoi pääomarahastoja.

Muut OPK:n keskeiset tytäryritykset

Helsingin OP Pankki Oyj (aiemmalta nimeltään Okopankki Oyj) harjoittaa vähittäispankkitoimintaa pääkaupunkiseudulla. OPK osti Okopankin OKOlta Pohjola-kaupan yhteydessä syksyllä 2005. Joulukuun lopussa Okopankin liiketoiminta yhdistettiin OPK:n jo aiemmin sataprosenttisesti

omistamaan Optum Oy:hyn. Okopankki muutti 3.3.2006 nimensä Helsingin OP Pankki Oyj:ksi.

OP-Henkivakuutus Oy:hyn on keskitetty pankkiryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta ja sen kehittäminen. Yhtiön tuotevalikoimaan kuuluvat henki-, eläke-, sijoitus- ja riskivakuutuspalvelut.

OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi OP-ryhmän sijoitusrahastoja. Yhtiö käyttää rahasto-osuuksien myynnissä jäsenpankkien palveluverkostoa sekä pankkiryhmän Internet-palveluita.

OP-Asuntoluottopankki Oyj myöntää osuuspankkien kautta pitkäaikaisia asuntoluottoja turvaavia vakuuksia vastaan. Pankki rahoittaa toimintansa laskemalla liikkeeseen OP-Asunto-obligaatioita.

OP-Kotipankki Oyj keskittyy vakuudettomien kulutusluottojen myyntiin ja hallintoihin. Pankin keskeisiä tuotteita ovat OP-ryhmän kortteihin liitettävät luotot.

FD Finanssidata Oy hoitaa OP-ryhmän tietotekniset tuotantopalvelut.

OPK osti 30.12.2005 Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n koko osakekannan ja 16.1.2006 Pohjola Henkivakuutusosakeyhtiön koko osakekannan. Näi-

den yhtiöiden toiminnot yhdistetään vuonna 2006 OPK:n entisten vastaavien yhtiöiden toimintojen kanssa tai suoraan OPK:hon (Pohjolan Systeemipalvelu Oy).

Muut yhteisöt

OP-Eläkekassa huolehtii pankkiryhmän lakisääteisestä eläketurvasta ja *OP-Eläkesäätiö* toimintapiiriinsä kuuluvien henkilöiden lisäeläketurvasta.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö on pankkiryhmän sisäinen vakuutusyhtiö. Se on osa ryhmän sisäistä riskienhallintajärjestelmää.

OP-ryhmän hallinto

OP-ryhmä muodostuu kahdesta osasta: osuuspankkien yhteenliittymästä ja muusta OP-ryhmästä. Yhdessä ne muodostavat rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvat keskusyhteisö Osuuspankkikeskus Osk (OPK), OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ja muut OPK:n jäsenluottolaitokset sekä sellaiset luotto- ja rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut omistavat yli puolet. Lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan kokonai-

suutena, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Kokonaisuudessaan OP-ryhmän muodostavat osuuspankkien yhteenliittymä ja sellaiset yritykset, joiden äänivalasta yksi tai useampi OP-ryhmään kuuluva yritys yhteensä omistaa yli puolet. OP-ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siis siinä, että OP-ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

OP-ryhmän ja osuuspankkien yhteenliittymän juridista rakennetta on selvitetty tarkemmin ryhmän tilinpäätöksessä, joka on tämän julkaisun liitteenä.

Osuuspankeissa ylintä päätösvaltaa käyttää omistajajäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee pankille hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee pankille hallituksen, jossa on sekä omistajajäsenten että pankin ammattijohtajien edustajia.

Ryhmän keskusyhteisössä OPK:ssa ylin päätösvalta on osuuskunnan kokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvos-

tolla. Operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema johtokunta, joka koostuu ammattijohtajista. OPK:n hallintoa on selvitetty tarkemmin tämän julkaisun sivuilla 52-53.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on keskusyhteisö OPK:n tytäryhtiö. OKOssa ylin päätösvalta on yhtiökokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvostolla. OKOn hallintoneuvoston enemmistö koostuu OPK:n hallintoneuvoston jäsenistä. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana. OKOssakin operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema OPK:n ja OKOn ammattijohtajista koostuva johtokunta.

Osuuspankkilakia muutettiin huhtikuussa 2005 siten, että hallintoneuvosto ei ole enää OKOn pakollinen toimielin. OKOn johtokunta on tehnyt maaliskuussa 2006 kokoukselle varsinaiselle yhtiökokoukselle esityksen hallintoneuvoston lakkauttamisesta ja sisäisen johtokunnan korvaamisesta ulkoisella hallituksella.

OKOn hallintoa on selvitetty tarkemmin OKOn omissa vuosikertomuksissa.

OP-RYHMÄN TOIMINTA

Omistajajäsenet

Osuuspankkien omistajajäsenten määrä jatkoi kasvuaan. Kertomusvuonna määrä kasvoi 28 000:lla, ja vuoden lopussa omistajajäseniä oli 1 133 000. Pääkaupunkiseudulla toimivan Helsingin OP Pankki Oyj:n (ent. Okopankki) etuasiakkaiden määrä puolestaan kasvoi 2 000:lla, ja vuoden lopussa heitä oli 130 000.

Omistajajäsenet ja etuasiakkaat saavat samat taloudelliset edut, joista merkittävimpiä ovat pankkiasioinnin keskittämisestä kertyvät bonukset. Niitä kertyy automaattisesti joka kuukausi, kun omistajajäsenellä tai etuasiakkaalla – bonusasiakkaalla – on henkilökohtaista tai perheen yhteistä pankkiasiointia vähintään 5 000 euron arvosta. Bonuksilla voi maksaa pankin palvelumaksuja, ja pankki maksaa ylijäävät bonukset rahana. Pankki hoitaa kaiken tämän automaattisesti.

Kertomusvuoden aikana bonusasiakkaille kertyi bonuksia yhteensä 43 miljoonan euron arvosta, ja he käyttivät niitä erilaisiin palveluihin 34 miljoonan euron arvosta. Lisäksi heille maksettiin bonuksia rahana 8 miljoonaa euroa. Edellisenä vuonna bonuksia kertyi 39 miljoonan ja niitä käytettiin 27 miljoonan euron arvosta.

Osuuspankin omistajajäseneksi liittyessään jäsen maksaa pankin sääntöjen mukaisen osuusmaksun. Omistajajäsenten osuuspääomasijoitukset pysyivät samalla tasolla kuin vuonna 2004 ja olivat 717 miljoonaa euroa. Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat osuuspääomalle korkoa yhteensä 16 miljoonaa euroa.

Omistajajäsenille ja etuasiakkaille lähetetään neljä kertaa vuodessa OP-lehti, joka kertoo ajankohtaisista pankki-, talous- ja sijoitusasioista. Aikakauslehtien Liiton julkaiseman Asiakaslehtitutkimus 2005:n mukaan OP-lehti on finanssialan tunnetuin asiakaslehti.

OP-lehteä täydentää Mainio.net -verkkopalvelu, joka tarjoaa tietoa mm. asumiseen ja omaan talouteen liittyvistä asioista. Mainion kävijämäärä on kasvanut jatkuvasti ja oli vuonna 2005 keskimäärin 180 000 eri kävijää kuukausittain. OP-lehdessä ja Mainiossa julkaistaan myös OP-ryhmän yhteistyöyritysten tarjoamia etuja.

Asiakkaat

OP-ryhmän perustehtävä on edistää omistajajäsenten, asiakkaiden ja toimintaympäristön kestävästä taloudellisesta menestyksestä ja hyvinvointia. Tämä edellyttää hyvää asiakkaiden tuntemusta ja tarkoittaa käytännössä monipuolista asiakasanalysointia sekä aktiivista ja oikein suunnattua yhteydenpitoa asiakkaisiin hyödyntäen sitä palvelukanavaa, joka kullekin asiakkaalle ja kuhunkin tilanteeseen parhaiten sopii. Asiakastuntemuksen ydin muodostuu asiakkaan tarpeiden säännöllisestä kartoittamisesta, jonka pohjalta asiakkaalle tarjotaan sopivia kokonaisratkaisuja. Tavoitteena ovat pitkäaikaiset kokonaisasiakkuudet. Tavoitteena on myös kasvattaa asiakassuhteen arvoa sekä asiakkaan että pankin kannalta.

Pohjola-kauppa kasvatti OP-ryhmän asiakasmäärää selvästi. OP-ryhmällä (pl. Pohjola) oli vuoden lopussa 3,1 miljoonaa asiakasta, eli 21 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Pohjola-yhtiöillä oli vuoden lopussa runsaat 1,5 miljoonaa asiakasta, joista yhteisiä asiakkaita muun OP-ryhmän kanssa oli 45 prosenttia. OP-ryhmän yhteenlaskettu asiakasmäärä oli näin ollen noin 4 miljoonaa. Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmä pystyy tarjoamaan asiakkailleen entistä parempia kokonaisratkaisuja ja asiakasetuja.

TNS Gallupin tekemän pankinvaihtotutkimuksen mukaan 38 prosenttia suomalaisista käyttää OP-ryhmää pääasiallisena pankkinaan. Osuus kasvoi kertomusvuonna yhden prosenttiyksikön. Add Valuen tekemän valtakunnallisen pk-yritystutkimuksen mukaan vastaava osuus pk-yrityksistä on 36 prosenttia. MDC RISC International Oy:n tekemän RISC Monitor 2005 -tutkimuksen mukaan 19 prosenttia suomalaisista käyttää Pohjolaa vahinkovakuutusyhtiönä.

Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmästä tuli rahoitus- ja vakuutusryhmittymä, joka mahdollistaa tuotteiden tehokkaan ristiinmyynnin. Saman yritysryhmän sisällä toimiminen tarjoaa uusia mahdollisuuksia yhdistää parasta osaamista ja panostaa kattavaan yhteistyöhön yli toimialarajojen.

Vuoden lopussa julkistettiin OP-ryhmän ja Pohjolan yhteinen asiakasetu: niille asiakkaille, jotka ovat sekä osuuspankkien bonusasiakkaita että Pohjolan etuasiakkaita, annetaan koti-irtaimiston vakuutus vuodeksi veloitusetta. Tämän keskittämisedun saa noin 71 000 kotitaloutta, joissa

Myyntineuvoja Pirkko Salonen, Pohjolan
Aleksanterinkadun konttori, Helsinki.

on yhteensä noin 180 000 henkilöä. Lisäksi edun saavat myös ne uudet taloudet, jotka keskittävät pankki- ja vakuutusasiointinsa OP-ryhmään vuoden 2006 aikana.

Osuuspankki-brändin pitkäjänteinen kehittäminen jatkui vuonna 2005. Työn tulokset näkyvät tutkimuksissa vahvana yrityskuvana: kuva asiantuntevasta, luotettavasta, menestyvästä ja suomalaisesta pankista on vahva. OP-ryhmän teettämän yrityskuvatutkimuksen mukaan osuuspankki sai jälleen yksityisasiakkailtaan paremman arvosanan edellä mainituista tekijöistä kuin merkittävimmät kilpailijat omilta asiakkailtaan. Saman tutkimuksen mukaan myös ei-asiakkaiden mielikuva osuuspankista oli kaikista pankeista paras. OP-ryhmä sai myös pk-yrityisasiakkailtaan kilpailijoita paremmat arvosanat kyseisistä yrityskuvatekijöistä.

Vuoden 2005 aikana tehdyissä vakuutusalan brändimitauksissa Pohjolan brändi oli tunnetuin vakuutusbrändi Suomessa. Myös Pohjolan kiinnostavuus vakuutuksien ostopäätöksiä tehtäessä on vuoden 2005 aikana kasvanut.

Ulkoasultaan uudistetut OP-Visa- ja OP-Visa Electron-kortit otettiin käyttöön. Samalla asiakkaat saivat mahdollisuuden valita korttiinsa kuvan neljästä vaihtoehdosta. Uusitut kortit heijastavat Osuuspankki-brändiä ja suomalaista muotoilua. OP-ryhmä oli mukana Muotoilun vuosi 2005 -hankkeessa. Sen tavoitteena oli muotoilutoimialan tunnettuuden parantaminen ja muotoilun käytön lisääminen yritysten kilpailukykytekijänä.

Kansainvälinen osuuspankkien kuvataidekilpailu järjestettiin 35. kerran. Vuonna 2005 kilpailuun osallistui lähes 960 000 teosta seitsemästä maasta. Suomen osakilpailuun osallistui yli 62 000 koululaista yli 1 100 koulusta. Suomalaiset koululaiset voittivat tällä kertaa kaikki ne kansainvälisen kilpailun sarjat, joihin Suomi osallistui. Kilpailun teema oli avaruusaiheinen ”Lennetään tähtiin”.

OP-ryhmän ja Kauppalehden järjestyksessä kymmenenteen NettiSijoittaja-kilpailuun osallistui loka-marraskuussa runsaat 23 000 sijoittajaa. Kilpailussa oli kaksi yksilösarjaa: Yleinen ja Nuoret sekä oma joukkuesarja peruskoulun yläasteiden, lukioiden ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten joukkueille.

OP-ryhmän vuosittainen hyväntekeväisyyslahjoitus annettiin kertomusvuonna Nuori Suomi ry:lle. Lahjoitusvaroilla Nuori Suomi ry pyrkii monipuolista liikkumista edistämällä vähentämään ja ennaltaehkäisemään lasten paino-, kunto- ja terveysongelmia.

Palveluverkko

Pankkien asiakkaiden siirtyminen konttorista sähköisiin palveluihin jatkui edelleen voimakkaana. Asiakkaat haluavat monikanavaista palveluverkostoa ja laadukasta palvelua jokaisessa kanavassa. Keskeinen vaatimus on, että palvelu jatkuu ajasta ja paikasta riippumatta saumattomasti ja laadukkaasti myös silloin, kun asiakas siirtyy kanavasta toiseen palvelun eri vaiheissa. OP-ryhmän monikanavaisen palveluverkon kanavia ovat toimipaikat, verkkopalvelut ja yhteyskeskustoiminta.

OP-ryhmä on jo vuosia panostanut monikanavaisen palveluverkon kehittämiseen sekä siihen sisältyvien yksittäisten kanavien ja niissä työskentelevien ihmisten välisen yhteispelin toimivuuden ja toiminnan tehokkuuden kehittämiseen palvelutarjonnassa ja myynnissä. Keskeisenä tavoitteena on vastata asiakkaiden odotuksiin ja tarjota palveluja yhä aktiivisemmin, tehokkaammin ja laadukkaammin.

Kehittyneiden verkkopalveluiden ja monikanavaisen palvelumallin jatkokehittäminen on yksi OP-ryhmän strategian keskeisistä painopisteistä. Kertomusvuonna osuuspankit ja OPK jatkoivat sen vaatimaa kehitystyötä ja uudistusten käyttöönottoa. Keskeisiä toimenpiteitä olivat monikanavaisen myynnin johtamisen ja palveluprosessien kehittäminen ja käyttöönotto, yhteyskeskustoiminnan jatkokehittäminen sekä palvelukanavien tehtävien ja keskinäisen työnjaon täsmentäminen. Vuoden lopulla aloitettiin myös Pohjolan toiminnan yhdistäminen osaksi monikanavaista palveluverkkoa.

Toimipaikat

Osuuspankeilla oli vuoden 2005 lopussa 680 toimipaikkaa, eli 30 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pohjolalla oli kertomusvuoden lopulla yli sata omaa toimipistettä. Toimipaikkojen uudistaminen jatkui, ja niiden toiminnallisuutta kehitettiin voimakkaasti. Vuoden loppuun mennessä oli uuden

konttorimallin mukaiseksi uudistettu 120 osuuspankkien toimipaikkaa ja 30 toimipaikan uusiminen oli aloitettu. Uuden konttorimallin käyttöönotto etenee vaiheittain sitä mukaa kuin uusiminen tulee osuuspankeissa ajankohtaiseksi.

Kertomusvuoden loppuun mennessä oli muodostettu kuusi osuuspankin ja Pohjolan yhteiskonttoria osuuspankin nykyisiin tiloihin. Vuoden 2006 aikana valtaosa Pohjolan loppuista 102 toimipisteestä rakennetaan yhteiskonttoriksi osuuspankin kanssa.

OP-ryhmällä oli kertomusvuoden lopussa 606 maksuautomaattia, eli 26 vähemmän kuin vuotta aiemmin. OP-ryhmän asiakkaiden käytössä on myös Sampo Pankin 176 maksuautomaattia. Internetin ja mobiilipalvelujen käytön yhä lisääntyessä maksuautomaattien käyttö vähenee. Kertomusvuonna automaateilla maksettujen laskujen määrä oli 18 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna.

OP-ryhmän, Nordean ja Sampo Pankin yhdessä omistamalla Automatia Pankkiautomaatit Oy:llä oli vuoden lopussa 1 689 Otto.-käteisautomaattia.

Verkkopalvelut

Verkkopalvelu on päivittäisen pankkiasioinnin tärkein kanava. OP-ryhmän pankkiasiakkaiden verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi vuoden aikana 10 prosenttia 996 000:een. Julkisissa tiloissa tai itsepalvelupisteissä olevien Internet-asiakaspäätteiden määrä kasvoi 618:sta 631:een.

Vuoden 2005 lopulla verkkopalvelusopimuksen tehneistä asiakkaista jo lähes 81 prosenttia käytti verkkopalveluja aktiivisesti kuukausittain. Valtaosin verkkopankkia käytetään laskunmaksuun, mutta myös sijoitus-, luotto- ja informaatiopalvelut ovat kasvattaneet huomattavasti osuuttaan.

Vuonna 2005 maksettiin Internetin kautta laskuja 17 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaikista OP-ryhmän asiakkaiden laskuista maksettiin Internetin kautta 68 prosenttia. Enää noin 5 prosenttia laskunmaksuista tapahtui välittömänä asiakaspalveluna konttoreissa. Vuonna 2004 osuus oli 6 prosenttia.

Verkkopalvelusopimus avaa asiakkaalle samoin tunnukset käyttööseen kaikki sähköiset palvelukanavat. Verkkopankki **op.fi** uudistettiin täysin sekä ulkoasultaan, rakenteeltaan että

teknisesti vuoden aikana. Uudistus tarjoaa asiakkaille selkeästi aiempaa paremman ja henkilökohtaisemman palvelun verkossa ja luo samalla pohjan myös lähivuosien verkkopalvelukehitykselle.

Myös Pohjola on viime vuosina panostanut verkkopalvelunsa käytettävyyteen. Pohjolan verkkopalvelussa vieraili kertomusvuonna kuukausittain yli 130 000 asiakasta, ja kävijämäärä kasvoi vuoden aikana 25 prosenttia. Erilaisten asiointien määrä kaksinkertaistui ja nousi lähes 70 000:een kuukaudessa. Kertomusvuoden lopulla aloitettiin työt OP-ryhmän ja Pohjolan verkkopalveluiden yhdistämiseksi. Integroinnilla haetaan kustannustehokkuutta, jota yhteiseen tekniseen ICT-arkkitehtuuriin siirtyminen tuo mukanaan.

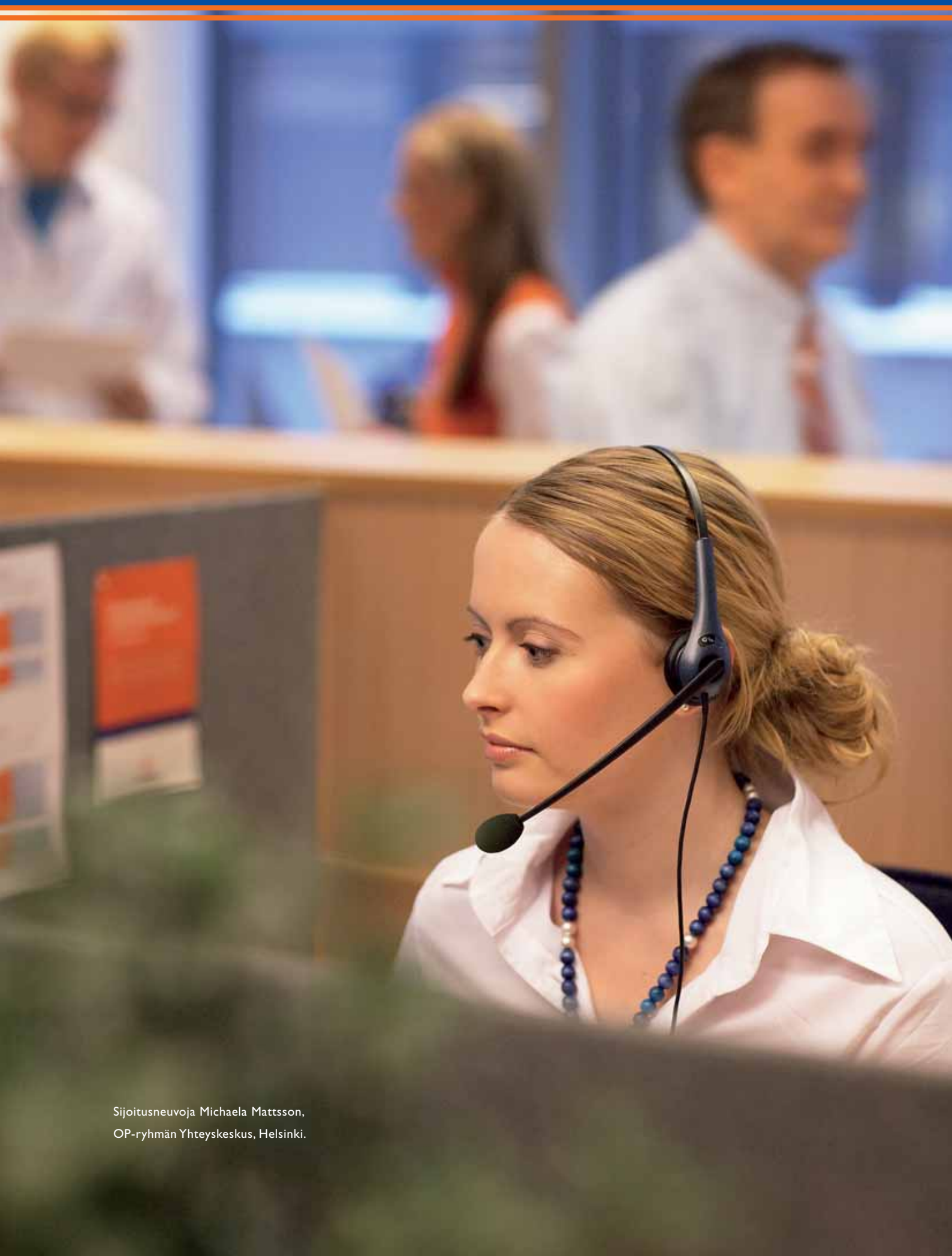
Yhteyskeskustoiminta

Yhden OP-ryhmän kolmesta asiakaspalvelukanavasta muodostaa yhteyskeskustoiminta. Sen tehtävänä on tarjota asiakkaille puhelimen ja muiden sähköisten kanavien avulla henkilökohtaista pankkipalvelua. Yhteyskeskustoiminta koostuu jäsenpankkien verkko- ja puhelinyksiköistä sekä keskitetystä Yhteyskeskuksesta, joka toimii kolmella paikkakunnalla: Helsingissä, Joensuussa ja Vaasassa.

Keskitetty Yhteyskeskus täydentää osuuspankkien asiakaspalvelua ja myyntiä. Palveluiden piirissä ovat kaikki OP-ryhmän henkilö- ja yritysasiakkaat. Yhteyskeskus hoiti kertomusvuonna 786 000 asiakasyhteyttä puhelimen tai sähköisten kanavien kautta. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvua asiakasyhteyksissä oli 33 prosenttia.

Asiakasyhteydenotoissa Yhteyskeskus keskittyy sellaisten palvelujen myymiseen, jotka ovat asiakkaille tuttuja ja joista sopiminen on helppoa yhden puhelinkeskustelun aikana. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi kansainväliset kortit, jatkuva säästäminen, kulutusluotot sekä verkkopalveluiden lisäpalvelut. Vaativimmat, asiakkaan elämäntilanteen mukaiset palvelutarpeet hoidetaan henkilökohtaisissa tapaamisissa pankin toimipaikassa.

Yhteyskeskuksen vastuulla on myös tarjota asiakkaille verkkopalveluiden käyttöön ja yritysten maksuliikkeeseen sekä OP-ryhmän henkilöstön osaamiseen liittyvä asiantuntijatuki.

Sijoitusneuvoja Michaela Mattsson,
OP-ryhmän Yhteyskeskus, Helsinki.

Erityisen paljon Yhteyskeskuksen toimintavolyymiä kasvatti tavoitettavuuspalvelun käyttöönotto 14 jäsenpankissa kertomusvuonna. Palvelun avulla jäsenpankki laajentaa palveluajkoja, mahdollistaa entistä paremman keskittymisen henkilökohtaisiin asiakaskontakteihin sekä varmistaa asiakkaille hyvän puhelinpalvelun saatavuuden.

Yhteyskeskuksen OP 0100 0500 puhelinpalvelu sai Taloustutkimus Oy:n tekemässä tutkimuksessa jälleen finanssitoimialan parhaan arvosanan puhelinpalvelustaan. Tutkimuksessa mitattiin mielikuvat 78 palvelunumerosta 10 toimialalta. Kaikkien suomalaisten puhelinpalvelujen joukossa OP 0100 0500 puhelinpalvelu nousi neljänneksi vuoden 2004 kahdeksannelta sijalta.

Pohjolan puhelinpalvelut

Pohjolan puhelinpalvelussa 0303 0303 asiakas voi hoitaa kaikki vakuutus- ja korvaus- sekä säästämisen ja sijoitusasiansa. Palvelukeskukset sijaitsevat Helsingissä, Tampereella ja Kuopiossa, ja niissä työskentelee yhteensä 261 henkilöä.

Pohjolan yksityisasiakkaiden puhelinpalveluun tuli kertomusvuonna 550 000 puhelua ja 57 000 sähköpostiviestiä. Yrityisasiakkaiden puhelinpalvelussa hoidettiin noin 100 000 puhelinkontaktia ja 10 000 sähköpostiviestiä. Puhelinkorvauspalvelussa vastattiin noin 300 000 puheluu. Säästämisen ja sijoittamisen puhelinpalvelu käsitteli yli 100 000 asiakaskontaktia.

Pohjolan puhelinpalveluiden tavoitteena on vastata asiakaskutsuun alle minuutissa ja tuottaa asiakkaalle miellyttävä palvelukokemus. Yksityisasiakkaiden yhteyskeskuksen puhelinpalveluiden keskimääräinen odotusaika oli kertomusvuonna 48 sekuntia ja palvelun laatu Teleperformance CRM Grand Prix 2005 -tutkimuksen mukaan vakuutusalan parasta.

Talletukset ja luotot

Rahalaitosten yhteenlaskettu talletuskanta Suomessa kasvoi 6,9 prosenttia 81,3 miljardiin euroon. OP-ryhmän talletuskanta oli vuoden lopussa 24,2 miljardia euroa, eli 6,3 prosenttia suurempi kuin vuoden 2004 lopussa. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä talletuksista oli 31,9 prosenttia. Vuoden 2004 lopussa se oli 32,3 prosenttia.

Suuri osa asiakkaista arvostaa edelleen talletusten vaivattomuutta ja varmuutta sijoituskohteena, ja talletusten suosio vakaana ja turvallisenä sijoituskohteena säilynee vastaisuudessaakin merkittävänä.

Sijoitustalletukset kasvoivat OP-ryhmässä 10 prosenttia 9,5 miljardiin euroon. Valtaosa on kotitalouksien sijoitustalletuksia. Kotitalouksien käyttö- ja maksuliiketalletukset olivat kertomusvuoden lopussa 10,7 miljardia euroa, eli runsaat 4 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin.

OP-ryhmä toi huhtikuussa markkinoille uuden säästämiseen tarkoitettua tavoitetilin, joka palkitsee asiakasta säästösumman ja säästöajan mukaan. Lokakuusta alkaen asiakkaat ovat voineet avata tavoitetilin myös Internet-palvelussa.

Rahalaitosten yhteenlaskettu luottokanta puolestaan kasvoi 12 prosenttia 113,5 miljardiin euroon. OP-ryhmässä luottokanta kasvoi 12,5 prosenttia ja oli vuoden lopussa 34,8 miljardia euroa. Kotitalouksien osuus luottokannasta oli 59 prosenttia, yritysten ja yhteisöjen 35 ja maa- ja metsätalouden harjoittajien 6 prosenttia. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä luotoista oli vuoden lopussa 30,5 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 30,4 prosenttia.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoitopalveluiden kasvu on odotusten mukaisesti ollut nopeampaa kuin pankkimarkkinoiden kasvu yleisesti. Rahastomarkkinat jatkoivat suotuisaa kehitystään ja vakuutusmarkkinat toipuivat vuonna 2004 kesken jääneen Siva-hankkeen aiheuttamasta notkahduksesta. OP-ryhmän strategisena tavoitteena on kasvaa markkinajohtajaksi kaikilla keskeisillä liiketoiminnan alueilla. Kasvua haetaan sekä pitkäaikaissäästämiseksi luettavissa rahasto- ja vakuutus-säästämässä että säilytykseen, osakekaupankäyntiin ja yksilölliseen varallisuudenhoitoon liittyvissä sijoituspalveluissa.

Osakekaupankäynnin ja säilytyspalveluiden voimakas kehittäminen jatkui OP-ryhmässä. Vuoden 2005 painopistealueita olivat aktiivisten kaupankävijöiden palvelut ja hinnoittelun uudistus. Verkkopalvelussa otettiin käyttöön monipuolinen analyysipalvelu ja vahvistettiin aktiivisten sijoittajien palveluvalikoimaa mahdollistamalla päivän sisäi-

nen lyhyeksi myynti. Hinnoittelussa siirryttiin osakekaupan käynnissä porrastettuun ja säilytyspalvelussa kiinteään hinnoitteluun. Hinnoittelu-uudistus palkitsee aktiiviset kaupankävijät ja mahdollistaa säilytyspalveluissa salkun järkevän hajautuksen ilman lisäkustannuksia.

Yksilöllisen varallisuudenhoidon OP-Private-palvelu on voimakkaasti kasvava varallisuudenhoidon osa-alue. Sitä tarjotaan koko maan kattavasti: 20 jäsenpankilla on oma OP-Private-yksikkö, ja lisäksi suuri joukko jäsenpankkeja tarjoaa OP-Private-palvelun sijoituskonsultointia ja täyden valtakirjan omaisuudenhoitoa yhteistyössä Opstock Oy:n ja toisen jäsenpankin OP-Private-palvelun kanssa.

Rahastot

Sijoitusrahastojen kokonaispääoma jatkoi erittäin vahvaa kasvuaan. Vuonna 2005 Suomeen rekisteröityihin sijoitusrahastoihin sijoitettiin uutta pääomaa yli 7 miljardia euroa. Vuoden lopussa kotimaisten sijoitusrahastojen yhteenlaskettu pääoma oli 44,7 miljardia euroa. Kasvu edellisestä vuodesta oli 44 prosenttia.

Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmä nousi rahastoliiketoiminnassa Suomen toiseksi suurimmaksi toimijaksi. OP-ryhmän sijoitusrahastojen pääoma oli vuoden lopussa 10,0 mil-

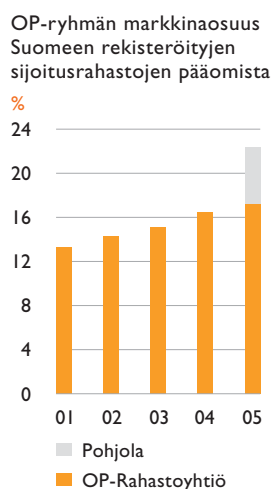
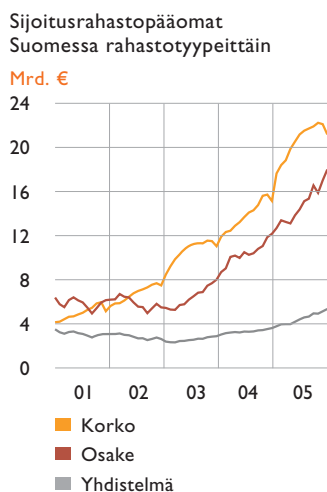
jardia euroa, eli 4,9 miljardia euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Pohjola-rahastojen vaikutus kasvuun oli 2,3 miljardia euroa.

OP-ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomasta oli vuoden lopussa 22,3 prosenttia, eli 5,8 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2005 lopun markkinaosuus muodostuu OP-Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n yhteenlasketusta markkinaosuudesta.

Vuoden lopussa OP-ryhmän osuus sijoitusrahastoasiakkaista oli 21,7 prosenttia. OP-ryhmän hallinnoimia sijoitusrahastoja oli vuoden lopussa 71.

OP-Rahastoyhtiön hallinnoimat pääomat kasvoivat kertomusvuonna noin 50 prosenttia 7,7 miljardiin euroon. Yhtiön markkinaosuus rahastopääomasta oli vuoden lopussa 17,2 prosenttia, eli 0,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2004 lopussa.

OP-sijoitusrahastoihin sijoitettiin vuoden aikana nettomääräisesti 1,8 miljardia euroa, kun edellisvuoden nettomerkinnät olivat 1,5 miljardia euroa. Kertomusvuonna OP-ryhmän sijoitusrahastoihin tuli noin 87 000 uutta osuudenomistajaa, ja vuoden lopussa osuudenomistajia eri rahastoissa oli noin 377 000. OP-Rahastoyhtiö kasvatti asiakasmarkki-

Tiiminvetäjä Anu Hyrskyluoto,
Salon Seudun Osuuspankki.

naosuuttaan enemmän kuin kotimaiset kilpailijansa. Yhtiön asiakasmarkkinaosuus kasvoi yli 20 prosenttiin, ja se vahvisti asemaansa Suomen toiseksi suurimpana rahastoyhtiönä asiakasmarkkinaosuudella mitattuna.

Vuoden 2005 aikana OP-Rahastoyhtiö toi markkinoille kaksi uutta sijoitusrahastoa. Toukokuussa aloittivat toimintansa pohjoismainen osakerahasto OP-Pohjois-Eurooppa ja erikoissijoitusrahasto Opstock Equity Hedge.

OP-Pohjois-Eurooppa on osakerahasto, joka sijoittaa varansa Pohjoismaiden pörseissä noteerattujen pienten ja keskisuurten yhtiöiden osakkeisiin. Sijoitukset tehdään pääosin Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan osakemarkkinoille. Rahaston pääoma kasvoi vuoden aikana noin 100 miljoonaan euroon.

Opstock Equity Hedge on ensisijaisesti ammattimaisille sijoittajille suunnattu hedgerahasto. Sijoitustoiminnan tavoitteena on saada aktiivisella salkunhoidolla hyvä absoluuttinen tuotto kaikissa markkinatilanteissa suhteessa rahaston ottamiin riskeihin.

Vuoden lopussa OP-Rahastoyhtiö hallinnoi yhteensä 38 sijoitusrahastoa.

Pohjola Rahastoyhtiön hallinnoimat pääomat olivat vuoden lopussa 2,3 miljardia euroa ja markkinaosuus rahastopääomista 5,2 prosenttia. Vuoden lopussa yhtiö hallinnoi 33 sijoitusrahastoa.

OP-Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n liiketoiminnat yhdistetään vuoden 2006 aikana. Yhtiöiden tuotevalikoimat täydentävät hyvin toisiaan ja tarjoavat vastaisuudessa kattavan rahastovalikoiman. Rahastojen määrä kuitenkin supistuu niiden toisiinsa sulautumisten vuoksi.

Opstock Oy:n ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n hallinnoimat yhteenlasketut yksityis- ja yhteisöasiakkaiden varat olivat vuoden lopussa 27,1 miljardia euroa. Hallinnoitavista asiakasvaroista OP-ryhmän sijoitusrahastojen, henkivakuutusyhtiöiden tai muiden OPK-konserniin kuuluvien yhtiöiden sijoitusvarojen osuus oli 17,3 miljardia euroa. Opstock Oy:n hallinnoimat asiakasvarat kasvoivat 24 prosenttia 13,6 miljardiin euroon.

Vakuutussäästäminen

Vuosi 2005 oli henkivakuutuslalla suotuisa, ja alan maksutulo kasvoi noin 10 prosenttia vuodesta 2004. Vakuutusmaksutuloa kasvattivat erityisesti eräät kertaluontoiset eläkesäätiöiden purkamiset. Säästö- ja eläkevakuutusten maksutulo kasvoi vain vähän yli 4 prosenttia. Yksilöllisten eläkevakuutusten myynti kasvoi olennaisesti saavuttamatta kuitenkaan vielä vuosien 2001–2003 tasoa.

Pohjola-kauppa vahvisti olennaisesti OP-ryhmän asemaa henki- ja eläkevakuutuksessa. Asiakkaiden vakuutussäästöt OP-ryhmässä kasvoivat lähes kaksinkertaisiksi vuodesta 2004 ja olivat kertomusvuoden lopussa noin 5 miljardia euroa. Pohjolan osuus kasvusta oli 1,5 miljardia. OP-ryhmän hoidossa oli vakuutuksia yhteensä 409 000 kappaletta.

OP-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutussäästöistä kasvoi vuoden 2005 aikana 6,8 prosenttiyksikköä 17,8 prosenttiin. Vuoden 2005 lopun markkinaosuus muodostuu OP-Henkivakuutus Oy:n ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan yhteenlasketusta markkinaosuudesta.

OP-Henkivakuutus Oy:n tuotevalikoimaan kuuluvat henki-, eläke- ja sijoitusvakuutukset sekä yrityksille myös kapitalisaatiosopimukset. Yhtiön maksutulo kasvoi sen kymmenvuotisen toiminta-ajan suurimmaksi eli 640 miljoonaan euroon. Kasvu edellisestä vuodesta oli 34 prosenttia. Suurin osa yhtiön maksutulosta kertyi henkivakuutuksesta, jonka maksutulo oli 589 miljoonaa euroa. Eläkevakuutuksen maksutulo oli 81 miljoonaa euroa. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus eläkevakuutuksen maksutulosta oli 53 prosenttia.

OP-Henkivakuutus Oy:n markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta kasvoi 16,5 prosentista 20,0 prosenttiin. Yhtiön markkinaosuus henki- ja eläkevakuutussäästöistä kasvoi 1,2 prosenttiyksikköä 12,2 prosenttiin.

Eläkevakuutusten kappalemääräinen myynti kasvoi jyrkästi: niitä myytiin kaikkiaan 15 300, eli 4 900 enemmän kuin edellisenä vuonna. Säästö- ja sijoitusvakuutusten kappalemyynti kasvoi 28 prosenttia. OP-Henkivakuutus oli vuonna 2005 markkinajohtaja sekä eläke- että säästövakuutusten kappalemääräisessä uusmyynnissä. Eläkevakuutuksessa markkinaosuus oli 26 ja säästövakuutuksessa 43 prosenttia.

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan vakuutussäästöt olivat kertomusvuonna 1,5 miljardia euroa ja markkinaosuus 5,6 prosenttia. Yhtiön maksutulo oli 315 miljoonaa euroa ja markkinaosuus maksutulosta 10,4 prosenttia.

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola sulautuu OP-Henkivakuutus Oy:hyn vuoden 2006 aikana. Yhtiöiden tuotevalikoimat täydentävät toisiaan. OP-Henkivakuutuksen nykyiset tuotteet ovat lähinnä säästämisen- ja sijoittamistuotteita, ja

Pohjolan tuotteet ovat riski- ja yritysvaluuttamisen tuotteita. Kun nämä tuotteet ja palvelut yhdistyvät, syntyy kokonaisuus, jolla voidaan tyydyttää sekä yksityis- että yritysasiakkaiden henkivakuutustarpeet.

Vahinkovakuutus

Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmän toiminta laajeni vahinkovakuutukseen. Pohjola on Suomen johtavia vahinkovakuuttajia, ja sillä on yhteensä yli 100 Pohjola- tai A-vakuutus-brändillä toimivaa asiakaspalvelukonttoria. Jatkossa niistä suurin osa toimii osuuspankkien yhteydessä.

Pohjolan vakuutukset tarjoavat sekä yksityis- että yritysasiakkaille kattavan vahinkovakuutusturvan. Lisäksi Pohjola tarjoaa laajasti riskienhallintaan ja turvallisuuteen liittyviä palveluja. Pohjolalla on kaikkiaan runsaat 1,5 miljoonaa yritys- ja yksityisasiakasta. Pohjolaan vakuutuksensa keskittäneitä etuasiakastalouksia on noin 340 000. Asiakkaista noin 45 prosenttia on yhteisiä muiden OP-ryhmän liiketoimintalueiden kanssa. Jatkossa synergiaetuja haetaan mm. kasvavan yhteisen asiakaskunnan kautta.

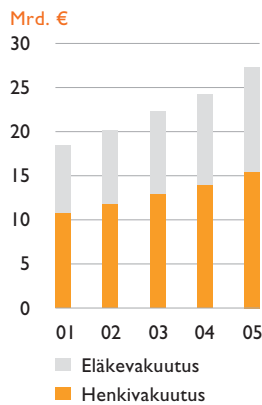
OP-ryhmän tavoitteena on nousta Suomen johtavaksi vahinkovakuuttajaksi aiempaa laajemman palveluverkoston, eri asiakasryhmille rakennettavien kattavien finanssipalvelujen sekä muiden päätoimialojen rinnalla saatavien synergiahyötyjen avulla.

Vahinkovakuutustoiminnan tavoitteena on kannattavalla liiketoiminnalla luoda asiakkailleen elinikäistä turvallisuutta ja hyvinvointia. Markkinaosuustavoitteen lisäksi Pohjolan tavoite on olla Suomen johtava vakuutuspalveluiden uudistaja ja turvallisuuden asiantuntija.

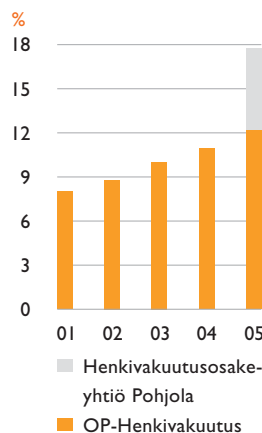
Vahinkovakuutuksen maksutuotot olivat kertomusvuonna 744 miljoonaa euroa, ja ne kasvoivat 15,7 prosenttia. Maksutulo oli 808 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutustoiminnan yhdistetty kulusuhde koko vuodelta oli 92,3 prosenttia. Oman pääoman tuotto oli 24 prosenttia.

Pohjola on kasvattanut markkinaosuuttaan Suomessa usean vuoden ajan ja samalla se on yhdistetyltä kulusuhteeltaan yksi Pohjoismaiden kannattavimmista vahinkovakuuttajista. Pohjolan markkinaosuus Suomen vahinkovakuutus-toiminnasta oli 26 prosenttia vuonna 2005.

Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöt Suomessa

OP-ryhmän markkinaosuus vakuutussäästöistä

Muu vakuustoiminta

Oman vakuutusliiketoimintansa täydentämiseksi OP-ryhmä on tehnyt jo lähes 12 vuotta yhteistyötä lainaturvaan erikoistuneen kansainvälisesti merkittävän vakuutusyhtiö Genworth Financialin kanssa. Henkilö- ja yritysasiakkaiden luottoihin liittyvän takaisinmaksuturvan myöntää Genworth samoin kuin yksityishenkilöille tarkoitettun vakavan sairauden vakuutuksen, joka antaa asiakkaille taloudellista turvaa vakavien sairaustapausten tai tapaturman yhteydessä.

Pohjola-kaupan myötä OP-ryhmän yhteistyö Fennia-ryhmän ja Lähivakuutus-ryhmän kanssa päättyi kertomusvuoden lopussa.

Asuntopalvelut

Jo viisi vuotta matalana pysynyt korkotaso ylläpiti varsin vilkasta asunto- ja luottokauppaa myös vuonna 2005. Asuntoluottojen vilkkaaseen kysyntään vaikuttivat myös kuluttajien vahvana jatkunut luottamus omaan talouteen sekä halu nostaa asumistasoa. Keskeisimmäksi asunnon vaihdon syyksi on viime vuosina noussut halu päästä tilavampaan ja tasokkaampaan asuntoon.

Suomen kotitaloudet nostivat kertomusvuonna uusia asuntoluottoja lähes 19 miljardia euroa, keskimäärin yli puolitoista miljardia kuukaudessa. Kesäkuussa 2005 kaikista rahalaitoksista yhteensä nostettiin uusia asuntoluottoja ennätysmäärä, runsaat 1,9 miljardia euroa. Syyskuussa alkanut lievä korkotason nousu ei vaikuttanut merkittävästi asuntoluottojen kysyntään, ja rahalaitosten yhteenlaskettu euromääräinen asuntoluottokanta ylittikin joulukuussa jo 48 miljardin rajan.

OP-ryhmän kotitalousasiakkaat nostivat uusia asuntoluottoja kertomusvuonna yhteensä 6,3 miljardia euroa, eli 22 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi OP-ryhmässä kertomusvuonna yli 15 prosenttia 16,4 miljardiin euroon. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä asuntoluotoista oli vuoden lopussa 34,0 prosenttia. Edellisvuoden lopussa se oli 34,5 prosenttia.

Markkinoilla asuntoluottojen keskimääräinen marginaali supistui edellisvuotisesta, ja OP-ryhmänkin keskimääräinen

luoton marginaali oli joulukuussa 0,2 prosenttiyksikköä kapeampi kuin vuotta aiemmin.

Lievä korkotason nousu toisella vuosipuoliskolla lisäsi korkokattoisten ja kiinteäkorkoisten asuntoluottojen kysyntää. OP-ryhmä toi jo vuoden 2004 lopussa markkinoille korkokattoisen asuntoluoton. Niiden määrä kasvoi kertomusvuoden loppupuolella selvästi enemmän kuin vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Syksyllä 2005 OP-ryhmä toi markkinoille myös pitkätkiinteäkorkoiset asuntoluotot. Asiakas voi ottaa koko luottonsa tai osan siitä siten, että kiinteän korkokajon pituus voi olla jopa 20 vuotta.

Myös vuonna 2005 OP-ryhmän asuntopalvelu sai Taloustutkimus Oy:n Suomi tänään -tutkimuksessa asiakkailtaan parhaat arvostukset kaikista neljästä tutkitusta ominaisuudesta: korkotasosta, laina-ajasta, joustavuudesta ja asiantuntemuksesta.

OP-ryhmän kiinnitysluottopankin, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n asuntorahoitus on osa OP-ryhmän asuntopalvelua. OP-Asuntoluottopankki on myöntänyt luottoja kotitalouksien asunnonhankintaan sekä asuntoyhtiöiden uusrakentamiseen ja peruskorjaukseen viiden vuoden ajan. Pankin luottokanta kasvoi kertomusvuonna lähes 39 prosenttia ja oli vuoden lopussa 220 miljoonaa euroa. Pankki oli vuoden loppuun mennessä laskenut liikkeelle joukkovelkakirjalainoja 144 miljoonan euron arvosta.

OP-ryhmän asuntopalveluihin sisältyy myös vakuutus- ja asuntolaina-asiakkaille tarjotaan aktiivisesti kattavaa luoton takaisinmaksuturvaa. Se auttaa luoton takaisinmaksussa, jos asiakkaan tulot yllättäen pienenevät esimerkiksi sairauden tai työttömyyden johdosta. Jos vakuutettu kuolee tai vammautuu vakavasti, takaisinmaksuturvasta korvataan koko jäljellä oleva luottopääoma. Yli 40 prosenttia turvakelpoisista asuntoluotoista vakuutetaan takaisinmaksuturvalla. Tämän vakuutuksen myöntää Genworth Financial. Kodin omaisuusvakuutukset tarjoaa OP-ryhmään kuuluva Pohjola.

Osuuspankit olivat myös kertomusvuonna mukana valtakunnallisilla asuntomessuilla Oulussa sekä loma-asuntomessuilla Paraisilla.

Kiinteistönvälitys

Asuntojen hinnat nousivat vuonna 2005 tuntuvasti. Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat nousivat koko maassa 9 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla hinnat nousivat 10,2 ja muualla maassa 7,9 prosenttia. Neliöhintaero pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä on pysynyt jo muutaman vuoden ajan noin 1 200 eurossa. Varsinkin pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoilla ongelmana ja omalta osaltaan hintoja nostavana tekijänä oli yhä asuntojen rakentamiseen tarvittavan tonttimaan riittämättömyys. Asuntojen hinnat pysyivät kotitalouksien tuloihin nähden kuitenkin kohtuullisina, ja suomalaisten velkaantumistaso on yhä Euroopan matalimpia.

OP-Kiinteistökeskukset olivat myös kertomusvuonna kauppamäärällä mitattuna Suomen suurin välitysketju. Vuonna 2005 OP-Kiinteistökeskukset tekivät yhteensä noin 16 500 kauppaa, mikä oli 14 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2005 uusia toimi- ja palvelupisteitä avattiin 9, ja henkilökunnan määrä kasvoi runsaan kymmeneksen.

Vuonna 2006 korkotason hienoinen nousu jarruttanee ennätysmäistä lainakysyntää, mutta asuntokauppojen määrän ennakoidaan olevan lähes viime vuosien tasoa. Muutto-liike maakuntien välillä ja niiden sisällä tuo asuntomarkkinoille lähes vakiintuneen määrän asunnonvaihtajia. Asuntohintojen nousun odotetaan tasaantuvan vuonna 2006.

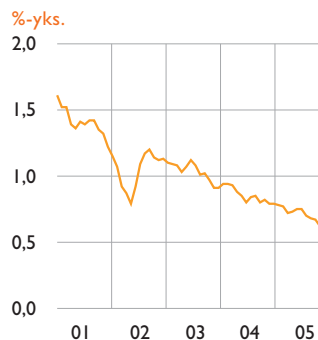
Internet on vakiinnuttanut asemansa sekä asuntokaupan että asuntorahoituksen kanavana. Jo kolme neljästä asiakkaasta mainitsee Internetin tärkeimmäksi tiedonhaun kanavaksi asunnon ostopäätöstä tehtäessä. Sähköisten palveluiden kehittäminen henkilökohtaisen palvelun rinnalla on myös vuonna 2006 OP-ryhmän asuntopalvelujen keskeisimpiä kehittämisalueita.

Kuluttajarahoitus

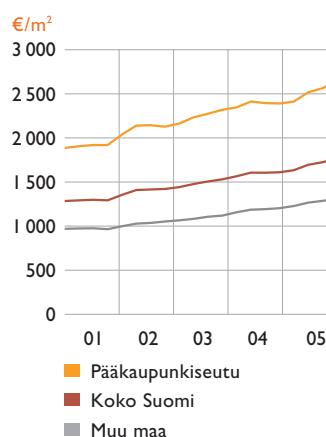
Matala korkotaso ylläpiti vilkasta kulutusluottojen kysyntää vuonna 2005. Kysyntään vaikutti myös kuluttajien lisääntynyt kulutushyödykkeiden hankinta. Suomen kulutusluottomarkkinoille ilmestyikin vuoden aikana myös muutampia uusia kansainvälisiä toimijoita.

OP-ryhmä pystyi vastaamaan kiristyneeseen kilpailuun ja kasvattamaan kulutusluottokantaansa markkinoiden keskimääräistä kasvua nopeammin. Kokonaisuudessaan OP-ryhmän kulutusluottokanta kasvoi 13,6 prosenttia 2,5 miljardiin euroon. Valtaosa OP-ryhmän kulutusluottokannasta muodostuu vakuudellisista kulutusluotoista. Vakuudellinen luottokanta kasvoi vuoden 2005 aikana 9 prosenttia 1,8 miljardiin euroon.

Rahalaitoksista nostettujen uusien asuntoluottojen korkomarginaali, keskkoron ja 12 kk:n euriborin erotus

Kerrostaloasuntojen nimellishinnat

Vakuudeton kulutusluototus on OP-ryhmässä keskitetty OP-Kotipankkiin, jonka luottokanta kasvoi kertomusvuoden aikana 30,2 prosenttia 317 miljoonaan euroon. Merkittävimpiä voimakkaaseen kasvuun vaikuttaneita seikkoja olivat uusien tuotteiden lanseeraaminen keväällä 2005 sekä OP-Visa-luottokorttien hyvä menekki ja aktiivinen käyttöönotto.

Kulutusluottojen keskimääräiset hinnat laskivat kertomusvuoden aikana edellisvuodesta, ja OP-ryhmänkin keskimääräinen marginaali supistui hieman vuodesta 2004.

OKOn yhtenä painopistealueena on ollut kaupan kautta kuluttajille myönnetyn rahoituksen kehittäminen ja kasvattaminen, ja kasvu olikin kertomusvuonna 19 prosenttia. Autokaupan rahoitus kasvoi 20 prosenttia.

Tilit, kortit ja maksaminen

OP-ryhmä tarjoaa asiakkailleen monipuoliset välineet päivittäisten raha-asioiden hoitoon. Kertomusvuonna verkkopalveluja käyttävät asiakkaat saivat laskujen maksamiseen ja oman talouden hallintaan jälleen uusia välineitä.

Lokakuussa uusittu Internet-palvelu toi käyttäjille uuden, helpomman tavan maksaa laskut. OP-ryhmä otti ensimmäisenä pankkina Suomessa käyttöön henkilöasiakkaiden e-laskupalvelun. Se tarjoaa OP-ryhmän verkkopankin käyttäjille mahdollisuuden ottaa vastaan pankkien yhteisen Finvoice-standardin mukaisia e-laskuja. Aikaisemmin kyseisen standardin mukaisten laskujen vastaanotto on ollut mahdollista vain yrityksille.

E-laskupalvelussa paperilaskun korvaa verkkopankkiin toimitettava elektroninen lasku. Asiakas vastaanottaa laskun suoraan verkkopankkiinsa, jossa hän hyväksyy laskun maksettavaksi. Saapuneesta laskusta asiakas saa halutessaan ilmoituksen sähköpostiin tai tekstiviestin puhelimeen. Laskut arkistoidaan verkkopankkiin asiakkaan haluamaksi ajaksi. Asiakas voi myös käyttää automaattista maksamista, jolloin laskut veloitetaan tililtä ilman erillistä hyväksyntää. E-laskupalvelun odotetaan tulevaisuudessa korvaavan suora-veloituksen ja valtaosan paperilaskuista. Joulukuun lopussa 2005 e-laskupalvelun oli ottanut käyttöönsä yli 4 000 henkilöasiakasta.

Paperittoman asioinnin mahdollistaa myös verkkotiliote, jonka suosio kasvoi edellisvuodesta 58 prosenttia. Verkkotiliote mahdollistaa tilitapahtumien seuraamisen verkkopankin kautta kahden vuoden ajalta. Kaikista henkilöasiakkaiden vastaanottamista tiliotteista verkkotiliotteita oli vuoden lopussa 20 prosenttia.

Verkkopankista on yhä voimakkaammin kehitymässä asiakkaan pankkipalvelutarpeet ja oman talouden hallinnan laajasti mahdollistava palvelukanava. Vuonna 2004 asiakkaiden saataville tuodun Oma talous -palvelun käyttö kasvoi merkittävästi. Sen avulla asiakas voi seurata vaivattomasti talouden tuloja ja menoja, laatia oman budjetin ja seurata sen toteutumista, ryhmitellä tulot ja menot erilaisiin luokkiin yms. Palvelu seuraa automaattisesti asiakkaan tilien tapahtumia ja laatii niistä asiakkaan haluamat sähköiset raportit.

Kortit

OP-ryhmän asiakkailla oli vuoden 2005 lopussa kaksi miljoonaa pankki- ja luottokorttia. Korttien kokonaismäärä säilyi ennallaan vuodesta 2004. Korttikannan rakenteessa korostui OP-ryhmän linjaus muuttaa kortit kansainvälisiksi Visa-tuoteperheen korteiksi.

Vuoden lopulla maksamiseen soveltuvia kortteja oli korttikannasta 92 prosenttia, vuotta aiemmin osuus oli 91 prosenttia. Kansainvälisten korttien osuus nousi vuoden aikana 51:stä 59 prosenttiin korttikannasta. Määrällisesti kansainvälisiä kortteja oli vuoden lopussa yli miljoona. Kansainvälisten Visa-korttien määrä kasvoi vuoden aikana 151 000 kappaleella, kun taas automaattikäyttöön tarkoitettujen käteiskorttien ja kotimaisten pankkikorttien määrä supistui noin 172 000:lla. Suomessa jaetuista Visa-korteista on OP-ryhmän kortteja liki puolet.

Korteilla tehtyjen maksujen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 14 prosenttia. Käteisnostojen määrä sen sijaan supistui 9 prosenttia. Kertomusvuoden lopulla korttimaksujen määrä oli jo yli kolminkertainen korteilla tehtyjen käteisnostojen määrään nähden.

OP-ryhmän asiakkaat tekivät OP-Visa-korteilla maksuaikamainaisuutta hyödyntäen arvoltaan 28 prosenttia enemmän ostoja ja käteisnostoja kuin vuonna 2004.

Urakointi
Entreprenörer

Rahoitus
Finansiering

Poliisiviranomaisten jakamaan sähköiseen henkilökorttiin ja OP-ryhmän OP-Visa Electron -korttiin liitettävä Kansalaisvarmenne mahdollistaa kaikkien pankkipalvelujen turvallisen ja laajan käytön sekä myös oikeudellisesti sitovien sopimusten teon omalta tietokoneelta käymättä pankin konttorissa. Korttia voi käyttää myös muiden palvelutarjoajien, esim. viranomaisten, palveluissa. Vuoden lopulla jo yli 20 viranomais- tai yrityspalvelua tarjosi asiakkailleen mahdollisuuden käyttää kansalaisvarmennetta. Kansalaisvarmenteellisia kortteja on Suomessa jaettu jo yli 70 000 kappaletta.

Verified by Visa vakiinnutti asemansa turvallisen verkkomaksamisen järjestelmänä. Vuoden lopulla jo 250 kotimaista verkkokauppiasta oli ottanut järjestelmän käyttöönsä. Verified by Visa tunnistaa ostohetkellä luotettavasti sekä maksajan että myyjän ja vähentää siten merkittävästi väärinkäytösten mahdollisuuksia verkkokaupankäynnissä.

Vuoden 2005 lopussa jo 540 000 OP-ryhmän jakamista OP-Visa- tai OP-Visa Electron-korteista oli sirukortteja. Siru sisältää EMV-ominaisuuden, joka on Europayn, MasterCardin ja Visan yhdessä kehittämä turvallinen maksujärjestelmä. Siinä asiakas hyväksyy ostoksensa allekirjoituksen sijaan näppäilemällä nelinumeroisen henkilökohtaisen tunnuslukunsa.

Kertomusvuoden aikana aloitettiin myös korttiliiketoiminnan sopeuttaminen EU:n SEPA-järjestelmän vaatimuksiin. Siirtyminen SEPAn (Single European Payment Area) mukaisiin maksukortteihin edellyttää, että pelkästään kansalliseen käyttöön tarkoitettujen korttien liikkeeseenlasku lakkaa tietyn siirtymäajan jälkeen. Kaikkia SEPA-alueella liikkeeseen laskettuja kortteja tulee voida käyttää koko SEPA-alueella kuten kotimaassa.

Yritys- ja yhteisöasiakaspalvelut

OP-ryhmän strategian mukaisena tavoitteena on kasvattaa markkina-asemaa erityisesti pienten ja keski suurten yritysten pankkina kaikilla yritys pankkitoiminnan osa-alueilla. OP-ryhmän erityisinä painopistealueina ovat yritysten ja yhteisöjen maksuliikepalvelut ja varallisuudenhoito sekä rahoituksen järjestäminen pääomamarkkinoilla suurille ja keski suurille yrityksille.

Valtakunnallisen pk-yritystutkimuksen mukaan yrityksillä on myönteisin yleismielikuva OP-ryhmästä. Yritykset pitävät OP-ryhmää luotettavana ja menestyvänä suomalaisena asiantuntijakumppanina. Asiakastyytyväisyys näkyy myös lojaalisuutena, joka pk-yritystutkimuksen mukaan on OP-ryhmän asiakkaiden kohdalla vahvinta.

OP-ryhmällä oli vuoden 2005 lopussa noin 360 000 yritys- ja yhteisöasiakasta. Add Valuen tekemässä valtakunnallisessa pankkitutkimuksessa 43 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa rahoittajakseen OP-ryhmän pankin. OP-ryhmä on tämän mittarin mukaan markkinoiden suurin toimija.

OP-ryhmän pitkäjänteinen asiakkuuksien hoidon kehittäminen noteerattiin kertomusvuoden marraskuussa myös kansainvälisesti. OP-ryhmän yritys pankkeille myönnettiin CERS Award Best-in-Progress -kunniamaininta tunnustuksena yritys pankkiryhmän aikaansaamista tuloksista sekä kannustuksena tulevaan kehitystyöhön. Svenska handelshögskolanin osaamis- ja tutkimusyksikkö Centre for Relationship Marketing and Service Management (CERS) jakoi palkinnon nyt seitsemännen kerran. Palkinto myönnetään kansainvälisen tuomariston lausunnon perusteella.

OP-ryhmän ja Pohjolan yhdentymisen tuomat hyödyt ovat myös yritys- ja yhteisöasiakasliiketoiminnassa merkittäviä. OP-ryhmällä on johtava markkinaosuus pienissä yrityksissä, kun taas Pohjolan markkina-asema on vahva suuremmissa pk-yrityksissä. Vastaisuudessa yritys- ja yhteisöasiakaille kyetään tarjoamaan huomattavasti aiempaa kattavamat pankki- ja vakuutuspalvelut yhtenä kokonaisuutena.

Maksuliike ja kassanhallinta

OP-ryhmän kilpailukyky luotettavana ja asiantuntevana maksuliikeosaajana markkinoilla vahvistui entisestään. Kotimaan maksuliikkeen volyyymi kasvoi runsaat 8 prosenttia, ja kotimaan maksuliiketahtumia käsiteltiin kertomusvuonna 358 miljoonaa kappaletta. OP-ryhmä kasvatti edelleen osuuttaan ulkomaan maksuliikkeessä, jonka volyyymi kasvoi 24 prosenttia edellisestä vuodesta.

Taloushallinnon sähköistämisessä edistyi kertomusvuonna merkittävästi. Etenkin verkkolaskutus laajeni huomattavasti, ja myös korttimaksamisen turvallisuutta edistä-

Myyntineuvottelijat Paula Lehto ja Mika Lindfors, OP-ryhmän Yhteyskeskus, Helsinki.

vien sirumaksupäätteiden käyttö yleistyi.

Verkkolaskujen välittäminen ja vastaanottaminen OP-ryhmän kautta on ollut mahdollista jo vuodesta 2004. Vuonna 2005 e-laskupalvelua käyttävien yritysten määrä kasvoi tuhansilla yrityksillä. Myös välitettyjen ja vastaanotettujen laskujen määrät moninkertaistuivat edellisestä vuodesta.

Lokakuussa 2005 OP-ryhmä laajensi e-laskupalvelun myös henkilöasiakkaille. Tämä oli merkittävää myös yrityksille, sillä kotitalouksien mukaantulo tekee yritysten sähköiseen taloushallintoon siirtymisestä huomattavasti kokonaisvaltaisempaa. Ensimmäisenä yrityksenä henkilöasiakaslaskutuksen aloitti Elisa Oyj, joka mahdollisti OP-ryhmän asiakkaille matkapuhelinlaskujen vastaanottamisen verkkolasakuina.

Yritystilien ominaisuudet monipuolistuivat kertomusvuonna. Erilaiset vaihtoehdot koronlaskennassa mahdollistavat tilien räätälöinnin asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan. Myös konsernitilipalvelu uudistui vuoden 2005 aikana. Konsernitilin voi nyt avata myös valuuttamääräisenä. Konsernitilipalvelu on ratkaisu yritys- ja yhteisöasiakkaiden kassanhallinnan hoitoon ja maksuvalmiuden suunnitteluun.

EMV-sertifioituja sirumaksupäätteitä otettiin vuoden

2005 aikana Suomessa käyttöön jo tuhansissa liikkeissä. Sirukorttien käyttö nopeuttaa kassatyöskentelyä, ja ne ovat myös turvallisempia kuin entiset magneettijuovakortit.

OP-ryhmän maksupääteasiakkaat ovat voineet ottaa käyttöönsä sirumaksupäätteitä jo vuoden 2004 lopusta lukien. EMV on kansainvälisten luottokorttiyhtiöiden, MasterCardin ja Visan, kehittämä maksukorttistandardi.

Vuonna 2005 aloitettiin myös valmistautuminen Euroopan yhteiseen maksuliikealueeseen. Euroopan komission ja parlamentin sekä Euroopan keskuspankin tavoitteena on luoda Eurooppaan yhteinen maksuliikealue SEPA (Single Euro Payment Area). Siihen kuuluvat EU- ja ETA-maat sekä Sveitsi, eli yhteensä 29 maata. Markkinoille on tulossa yhteisiä eurooppalaisia maksuliikepalveluita vuodesta 2008 alkaen, jolloin kaikille SEPA-alueen asiakkaille voidaan tarjota yhdenmukainen tilisiirto ja suoraveloitus.

Suomen Pankkiyhdistyksen maksuliikeyhteistyössä mukana olevat pankit ovat vuoden 2005 aikana valmistelleet näkemystään SEPAn vaikutuksista Suomen pankkitoimintaan. OP-ryhmä on ollut aktiivisesti mukana tässä työssä, ja valmistautuu tarjoamaan asiakkailleen tulevien eurooppalaisten maksuliikepalveluiden edut.

Rahoituspalvelut

Rahalaitosten euromääräinen yritysluottokanta kasvoi kertomusvuonna lähes 10 prosenttia runsaaseen 39 miljardiin euroon. OP-ryhmän euromääräinen yritysluottokanta kasvoi 700 miljoonaa euroa, ja kokonaiskanta nousi lähes 10 miljardiin euroon. Kanta kasvoi edellisestä vuodesta lähes 8 prosenttia. OP-ryhmän markkinaosuus yritysluotoista oli kertomusvuoden lopussa 24,9 prosenttia eli samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Uusia yritysluottoja nostettiin OP-ryhmässä kaikkiaan 5,5 miljardia euroa, eli 16 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

OP-ryhmän markkinaosuus rahoitusyhtiötuotteissa on kasvanut viidessä vuodessa 8,5 prosenttiyksikköä. Kertomusvuoden lopussa rahoitusyhtiötuotteiden luottokanta oli 2,1 miljardia euroa ja markkinaosuus Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistyksen jäsenten rahoitusyhtiötuotteiden luottokannasta 33 prosenttia. Vuonna 2004 osuus oli 31 prosenttia. Investointien rahoituksessa markkinaosuus oli 51 prosenttia, joten OP-ryhmä on investointirahoituksessa markkinajohtaja.

OP-ryhmän strategian mukainen panostus näkyi myös palvelukehityksessä. OP-ryhmä toi kesäkuussa markkinoille yritys- ja yhteisöasiakkaille tarkoitetun korkokattoisen yritysluoton, joka tuo merkittävän lisän pk-yritysten ja yhteisöjen korkorisikin hallintaan. OP-ryhmän asemaa omistajavaihdosten toteuttajana vahvistettiin OKO Venture Capitalin markkinoille tuomalla pk-yritysten omistajavaihdoksiin tarkoitettulla pääomalainalla. Pienten yritysten tarpeisiin voidaan vastata paremmin myöntämällä oman pääoman ehtoista rahoitusta osana kokonaisrahoitusta.

OKOn kohde- ja saatavavakuudellisessa rahoituksessa avattiin myyjäyhteistyöliikkeille uusi verkkopalvelu, jonka avulla OP-ryhmän yhteistyö myyjäliikkeiden kanssa helpottuu.

Varallisuudenhoitopalvelut

Yritysten ja yhteisöjen varallisuudenhoitopalveluissa vuosi 2005 oli voimakkaan kasvun aikaa. OP-ryhmän yritys- ja yhteisöasiakkaiden varallisuudenhoidon omistukset kasvoivat kertomusvuonna 830 miljoonaa euroa. Kokonaisvarallisuus kasvoi 13 prosenttia 7,2 miljardiin euroon. Yritysasiakkaiden

kokonaisvarallisuus koostuu talletusten, sijoitusrahasto-osuuksien, vakuutusäästöjen, osake- ja joukkovelkakirjasijoitusten sekä markkinarahana yhteenlasketusta määrästä.

Lyhytaikainen ylimääräisten kassavarojen sijoittaminen on olennainen osa yrityksen kassavarojen hallintaa. Lyhyen koron sijoitusrahastojen merkitys osana yritys- ja yhteisöasiakkaiden varallisuudenhoitoa kasvoi entisestään. Vuoden 2005 aikana yhä useampi yritys myös automatisoi likvidien varojen sijoittamisen ottamalla käyttöön automaattisen katteensiirron palvelut. Yritysten ja yhteisöjen verkkopalvelut parantuivat vuonna 2005 sijoituspalveluiden osalta, kun rahastojen merkintä, lunastus ja vaihto sekä omistusten seuranta tuli mahdolliseksi.

Yritysten eläkevakuutusten suosio kasvoi vuonna 2005. Yrityseläkevakuutuksilla täydennettiin yrittäjien eläketurvaa tai palkittiin ja sitoutettiin yrityksen avainhenkilöitä.

Ulkomainen yhteistyö

OP-ryhmä tarjoaa yritysasiakkailleen palveluja ulkomailla yhteistyössä vahvojen paikallisten pankkien kanssa. Yhteistyöpankkien vahva markkina-asema takaa mm. sen, että maksuliike kulkee nopeasti asiakkaan ulkomaiselle tilille ja sieltä osuuspankin tilille.

OKO kuuluu eurooppalaisten osuustoiminnallisten pankkien muodostamaan Unico-pankkiryhmään. Siihen kuului vuonna 2005 edelleen kuusi täysjäsentä ja kaksi liitännäisjäsentä, jotka ovat kotimaassaan merkittävien vähittäispankkiryhmien keskuspankkeja. Ryhmään kuuluvien pankkien taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli vuonna 2004 yli 2 600 miljardia euroa. Pankeilla oli henkilökuntaa 475 000 ja konttoreita kaikkiaan yli 36 000. Ryhmän jäsenten yhteenlaskettu markkinaosuus Euroopan luottomarkkinoista on yli 17 ja talletusmarkkinoista 21 prosenttia.

Unico-pankkien konttorit muodostavat OKO-konsernin ja osuuspankkien asiakkaille maailmanlaajuisen palveluverkon, joka toimii myös yritys- ja yhteisöasiakkaiden osake- ja joukkovelkakirjaemissioiden ja muiden vastaavien palveluiden myyntikanavana.

Unico-yhteistyön painopiste oli vuonna 2005 maksuliike- ja kassanhallintapalveluiden sekä kansainvälisten pääoma-

markkina- ja rahoituspalveluiden kehittämisessä ja tarjoamisessa yrityksille. Unico-pankit osallistuivat aktiivisesti EU:n maksuliikkeen harmonisointiin, mistä yhtenä esimerkkinä oli Pariisissa järjestetty kolmen osuustoiminnallisen pankkiryhmittymän (Unico, EACB ja CIBP) yhteinen laaja maksuliikkekongressi. UniCash-kassanhallintapalvelun yhteistyöverkko laajentui Euroopan ulkopuolelle, kun Bank of America liittyi mukaan. Mukana on muitakin kuin Unico-pankkeja: kaikkiaan 27 pankkia 24:stä Euroopan maasta ja yksi USA:sta. UniCash-kassanhallintapalvelu tarjoaa OP-ryhmän yritysasiakkaille Euroopan laajuiset likviditeetin ja kassanhallinnan palvelut yhden pankkiyhteyden kautta. Unico Carlease on kansainvälinen autokaupan hallinnointiin keskittynyt yhteistyöelin. Palvelu kattaa Unico-maiden lisäksi mm. Ison-Britannian, Venäjän, Baltian ja Pohjois-Amerikan.

OKOn ja Bank of American välistä yhteistyösopimusta OP-ryhmän yritysasiakkaiden kassanhallintapalveluissa on tiivistetty ja laajennettu. Yhteistyö tämän globaalin pankin kanssa täydentää UniCashin palveluvalikoimaa.

OP-ryhmä on jo muutaman vuoden ajan tehnyt yhteistyötä Baltiassa Hansapankin kanssa. Tilinavausten lisäksi yhteistyö mahdollistaa poikkeuksellisen nopean maksuliikkeen Baltian alueella. Maksut OP-ryhmän ja Hansapankkonsernin asiakkaiden välillä välittyvät jopa saman päivän aikana.

OP-ryhmällä on edustajia (mm. Payments System Working Groupin puheenjohtajuus) myös EACB:ssä (European Association of Co-operative Banks), joka on eurooppalaisten osuustoiminnallisten pankkien yhteistyöelin. EACB:n tehtävänä on muun muassa informoida jäseniään keskeisistä EU:n kehityshankkeista, ajaa jäsenpankkiensa yhteisiä etuja niissä ja osallistua aktiivisesti SEPAn kehittämiseen.

OKOn ja Euroopan Investointipankin yhteistyötä jatkettiin edelleen. OKO on jo aikaisemmin välittänyt EIP:n luottoja kunnille ja kuntien tytäryrityksille. Nyt solmitulla sopimuksella OKO voi välittää EIP:n rahoitusta myös pk-yritysten tarpeisiin.

Tapahtumat ja kotimainen yhteistyö

OP-ryhmän yhteistyö ja vuoropuhelu vahvojen liike-elämän vaikuttajien kanssa jatkui kertomusvuonna edellisvuosien tapaan aktiivisena.

OP-ryhmä osallistui helmikuussa Efeko Oy:n ja Kuntaliiton järjestämään Kunta-alan rahoitus- ja talousfoorumiin. Toukokuussa OP-ryhmä oli mukana myös Suomen Yrittäjien järjestämässä Kunnallisjohdon seminaarissa, jossa kuntapäätäjien ohella oli mukana Suomen Yrittäjien paikallisyhdistysten puheenjohtajia. Lokakuussa OP-ryhmä palkitsi perinteisesti vuoden valtakunnallisen yrittäjänaisen, jonka valinta tapahtui hyvässä yhteistyössä Yrittäjänaisen Keskusliiton työvaliokunnan kanssa.

Yrittämisen tulevaisuus 2006 -seminaari järjestettiin marraskuussa Helsingissä. Vuotuinen seminaari pidettiin nyt kolmatta kertaa. Sen yhteydessä palkittiin OP-ryhmän ja Kauppalehden yhdessä järjestämässä kilpailussa Vuoden yritykseksi 2005 valittu Serres Oy Kauhajoelta ja Vuoden yritysjohtajaksi 2005 valittu Ilpo Martikainen Iisalmesta. Kilpailuun osallistuivat yritykset, joiden liikevaihto oli 2–50 miljoonaa euroa ja joiden tilinpäätöstiedot olivat käytävissä syyskuun loppuun mennessä. Ehdokkaat seuloi 6 500 yrityksen joukosta tilinpäätösanalyysin tunnuslukujen perusteella Balance Consulting Oy.

OP-ryhmä oli kertomusvuonna kolmatta kertaa mukana Suomen Nuorkauppakamarit ry:n järjestämässä valtakunnallisessa Tuottava Idea -kilpailussa. Kilpailun muita yhteistyökumppaneita ovat kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskukskauppakamari, Kauppalehti, Suomen Teollisuussijoitus Oy, Tamro Oyj, Suomen Yrittäjät ja Suomalaisen Työn Liitto. Tuottava Idea -kilpailu on SNKK ry:n merkittävin yhteiskunnallinen hanke, joka on jo 27 vuoden aikana nostanut esille satoja innovatiivisia liikeideoita ja suomalaisia menestystarinoita.

OP-ryhmä näkyi kuluneena vuonna myös useilla ammatimessuilla ja koulutustilaisuuksissa. OP-ryhmä oli mukana mm. Pohjois-Euroopan suurimmilla alihankintateollisuuden ammatimessuilla Alihankinta 2005:ssä sekä laskenta-alan vuoden tärkeimmässä tapahtumassa Tili- ja veropäivät 2005:ssä, joka on suunnattu talousalan ammattilaisille.

OP-ryhmä sopi Hewlett Packardin, Microsoftin ja Elisan kanssa EUGA-ohjelman (EU Grant Advisor) aloittamisesta Suomessa. Ohjelman tavoitteena on saada EU:n rahoitusohjelmat ja pk-yritysten tarpeet kohtaamaan toisensa entistä paremmin tekemällä julkiset tukiohjelmat paremmin tunnetuiksi. EUGA:n avulla pk-yritysten on helpompi hakea rahoitustukea ja kehittää siten toimintaansa ja parantaa menestymisen edellytyksiä.

Maa- ja metsäasiakaspalvelut

Maatalouden yrittäjätulo nousi vuonna 2005 noin 5 prosenttia lähinnä hyvän sadon ansiosta. Tuotantokustannukset kasvoivat jossain määrin erityisesti energian hinnan kallistumisen takia.

Yksityismetsistä saadut puun myyntitulot alenivat hiekan edellisvuodesta. Tähän vaikuttivat keväinen metsäteollisuuden työmarkkinaselkkaus ja vaisuhkoksi jäänyt puumarkkinasyksy.

Maatalouden investoinnit alenivat jossain määrin edellisestä vuodesta, koska koneiden hinnat nousivat ja sikala-investoinnit vähenivät tuotannollisten syiden vuoksi. Investointeja toisaalta vauhditti tuettua rahoitusta koskevien uusien myöntämisperusteiden voimaantulo kertomusvuoden alussa.

Maatalouden korkotukilainoja nostettiin ennätyskellisen paljon. Myös normaaliluottojen kysyntä oli vilkasta. OP-ryhmässä maa- ja metsätalouden luottokanta kasvoi 6 prosenttia. Ryhmän osuus maaseutuelinkeinojen pankkirahoituksesta säilyi lähes ennallaan noin 61 prosentissa.

Eduskunta sääti kesällä lait EU:n uuden tuotantotukijärjestelmän soveltamisesta Suomessa. Tämä ns. tilatukijärjestelmä saattaa tuoda ongelmia maatalojen luototukseen. Tilatuki on uudessa järjestelmässä irrotettu peltopinta-alasta, mikä saattaa aiheuttaa epävarmuutta pellon hinnasta ja vakuusarvosta.

Maa- ja metsäasiakkaiden palveluja monipuolistettiin mm. luomalla EU:n ohjelmaperusteisten hankkeiden ennakkorahoitusjärjestelmä. Metsänomistajille kehitettiin oma pitkäaikaiseen säästämiseen tarkoitettu metsätili. Lisäksi otettiin käyttöön uusi puukaupan ennakkorahoitus pinta-

alaverotuksen piirissä oleville metsänomistajille. Sen lisäksi tuotettiin mm. metsävero- ja sukupolvenvaihdosoppaat. Vuoden lopussa tehdyn selvityksen mukaan asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä OP-ryhmän maa- ja metsäpalveluihin.

Yhteydenpidossa asiakkaisiin oli tärkeällä sijalla OP-ryhmän maa- ja metsälehti. Kolmasti vuodessa ilmestyvä Metsä- ja sijoitusmarkkinakatsaus on myös saanut laajan suosion. Maa- ja metsäasiakkaille tarkoitetut Internet-sivut uudistettiin. Myös Farmit-yhteistyöportaalin kehittämiseen panostettiin vuoden aikana.

Asiakkaalle järjestettiin runsaasti erilaisia paikallisia ja alueellisia tapahtumia, joista monet toteutettiin yhteistyökumppaneiden kanssa. Valtakunnalliset metsäpäivät järjestettiin Oulussa, ja niiden yhteydessä valittiin Vuoden Metsävaikuttajiksi oopperalaulaja Jorma Hynninen ja metsänhoitaja Veijo Tidenberg. Vuotuinen eloistunto järjestettiin Tampereella samanaikaisesti Farmari-maatalousnäyttelyn kanssa. Eloistunnossa jaettiin myös valtakunnallisen Pro Maaseutu -kilpailun palkinnot. Pääpalkinnon sai Biovatti Oy Vehmaalta.

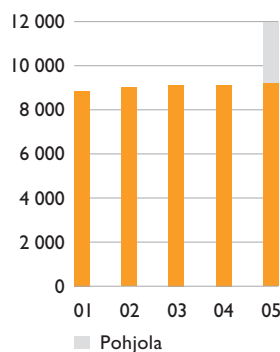
HENKILÖSTÖ

Henkilöstörakenne

OP-ryhmän palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 11 974 henkilöä, joista Pohjolan henkilöstön osuus oli 2 788. Edellisen vuoden lopussa OP-ryhmän henkilöstön määrä oli 9 118, joten lisäys oli 2 856 henkilöä eli 31,3 prosenttia. Pohjola-yhtiöiden henkilöstö ei sisälly vuoden 2004 vertailulukuun. Ilman Pohjolaa OP-ryhmän henkilömäärä kasvoi 68:lla. Osuuspankeissa työskenteli vuoden lopussa 6 560 henkilöä, OPK-konsernissa 5 399 ja siihen kuuluvassa OKO-konsernissa 3 254 henkilöä.

OP-ryhmän henkilöstöstä oli vuoden lopussa vakinaisia 93 ja kotoaikaisia 95 prosenttia. Keskimäärin vuoden aikana OP-ryhmässä (pl. Pohjola) oli työsuhteessa 9 341 henkilöä, Pohjola-konsernissa keskimäärin 2 763 henkilöä. OP-ryhmän henkilöstön keski-ikä on 45,1 vuotta. Naisia henkilöstöstä on 76 prosenttia. Ryhmän henkilöstö on varsin pysyvää. Henkilöstö on ollut OP-ryhmän (pl. Pohjola) palveluksessa keskimäärin 19 vuotta. Pohjola-konsernin palveluksessa henkilöstö on ollut keskimäärin 16,5 vuotta. Enintään kolme vuotta OP-ryhmän palveluksessa olleita oli vuoden lopussa 17 prosenttia, Pohjolassa 14 prosenttia. Yli 20 vuotta palvelua OP-ryhmässä on kertynyt 50 prosentille henkilöstöstä, Pohjolassa 35 prosentille henkilöstöstä. Lähimmän viiden vuoden aikana vanhuuseläkkeelle arvioidaan jäävän uudesta OP-ryhmästä noin 12 prosenttia ja seuraavan kymmenen vuoden aikana noin 27 prosenttia henkilöstöstä.

Henkilöstö

Osuuspankkeihin ja Osuuspankkikeskukseen palkattiin kertomusvuonna uusia henkilöitä vakinaiseen työsuhteeseen 238. Pohjola-konsernin palvelukseen tuli vakinaiseen työsuhteeseen yhteensä 94 henkilöä. Keväällä Osuuspankkikeskukseen otettiin 10 henkilöä esimiesvalmennukseen. Noin vuoden kestävä valmennusohjelman aikana suoritettavat monipuoliset työtehtävät sekä OP-ryhmän omat koulutuskokonaisuudet takaavat vankan pohjan urakehitykselle.

OP-ryhmän henkilöstöllä on mahdollisuus saada tuloksiin perustuvia kannusteita. Vuonna 2005 OP-ryhmässä (pl. Pohjola) tulospalkkioita sai 7 363 henkilöä eli 80 prosenttia henkilöstöstä. Myös kaikki pohjolalaiset kuuluvat tulospalkitsemisen piiriin. Pohjolassa tulospalkkioita sai 2 396 henkilöä, eli 90 prosenttia henkilöstöstä.

OP-ryhmän henkilöstörahassto aloitti toimintansa 1.1.2005. OP-Henkilöstörahasston valtuuston puheenjohtajana toimii Helena Reinikainen Turusta ja hallituksen puheenjohtajana Sami-Pekka Ylikoski Porista. Rahastossa oli vuoden 2005 lopussa mukana 259 OP-ryhmän yritystä ja noin 9 000 jäsentä, eli 93 prosenttia ryhmän henkilöstöstä (pl. Pohjola). OP-Henkilöstörahasston rinnalla on käytössä johdon palkitsemisjärjestelmä, joka perustuu osakepalkkioihin. Se on käytössä 132:ssa OP-ryhmän yrityksessä.

Vuonna 2005 jatkettiin Tasa-arvo todeksi -hankkeen toteutusta yhteistyössä Stakesin ja Innotiimi Oy:n kanssa. Projektissa luotujen tasa-arvosuunnittelun toimintamallien pohjalta on osuuspankeissa ja Osuuspankkikeskuksessa laadittu ja otettu käyttöön tasa-arvosuunnitelmat ja niihin perustuvat pitkäjänteiset tasa-arvoisuuden kehittämissperiaatteet.

Eläketurva

OP-ryhmään kuuluvat työnantajat (pl. Pohjola) ovat järjestäneet henkilöstön työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kattavasti OP-Eläkekassassa, joka toimii vakuutusksalain mukaisena eläkelaitoksena. Eläkekassan hallinto koostuu hallituksesta, hallintoneuvostosta ja edustajistosta.

Osa OP-ryhmän henkilöstöstä kuuluu myös OP-Eläkesäätiön piiriin. Se on eläkesäätiölain mukainen eläkelaitos, joka huolehtii sen piiriin kuuluvan henkilöstön lisäeläketurvasta. Säätiön hallinto koostuu hallituksesta ja hallintoneu-

Sijoitusneuvoja Janne Majander,
Helsingin OP Pankin Oulunkylän konttori.

vostosta. Henkilöstöllä on edustus sekä OP-Eläkekassan että OP-Eläkesäätiön hallintoelimissä.

Pohjola-konserniin kuuluvien yhtiöiden lakisäateinen eläketurva on järjestetty Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisesta otetuilla eläkevakuutuksilla. Lisäeläketurva on järjestetty Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolasta otetuilla vapaamuotoisilla eläkevakuutuksilla.

Osaamisen kehittäminen

Osaamista kehitetään OP-ryhmässä strategialähtöisesti. Henkilöstölle on tarjolla monipuolisia koulutus- ja kehitysmahdollisuuksia OP-Akatemiassa, omissa työyhteisöissä sekä tehtäväkierron muodossa koko laajassa OP-ryhmässä. Henkilötasolla osaamisen kehittäminen perustuu kehityskeskusteluissa laadittaviin henkilökohtaisiin kehityssuunnitelmiin.

Vuoden 2005 keskeisimmät osaamisen kehittämishankkeet olivat valmentavan myynnin johtamisen ja asiakassuuntautuneen myynnin valmennukset. OP-Akatemian järjestämään myynnin ja myynnin johtamisen valmennukseen osallistui 770 osuuspankkien johtoon ja esimiehiin kuuluvaa ja noin 2 000 myynnissä työskentelevää toimihenkilöä. Lisäksi osuuspankit järjestivät omaa myyntivalmennusta. Valmennukset jatkuvat vuonna 2006. Aiempien vuosien tapaan jatkettiin myös sijoitus-, rahoitus- ja yrityspalveluiden osaamisen kehittämistä sekä johdon ja esimiesten koulutusta.

OP-Akatemia tuottaa OP-ryhmän pankkien tarpeisiin räätälöityä koulutusta omien asiantuntijoidensa ja ulkoisten kouluttajakumppaneiden voimin. Vuonna 2005 OP-Akatemia järjesti Helsingissä 369 ja muualla Suomessa 437 koulutustilaisuutta. Niihin osallistui noin 21 000 henkilöä, ja henkilökoulutuspäiviä kertyi 34 850. OP-Akatemian verkkokoulutuksen suosio on viime vuosina kasvanut, ja vuonna 2005 valmistui lukuisia uusia verkkokursseja pankkitoiminnan eri osa-alueille.

Johtajille ja esimiehille tarkoitettujen OP-Akatemian tutkintojen suorittamisen aloitti kertomusvuonna 123 henkilöä. Kuuden vuoden aikana näissä vuoden kestävässä tutkinnoissa on ollut mukana kaikkiaan 1 144 henkilöä. Uusille esimiehille tarkoitettun OP-Esimiestutkinnon aloitti 48 henkilöä. OP-Menestysjohtajatutkinnolla on vahva asema OP-

ryhmän johdon perustutkintona. OP-ryhmälle räätälöidyn OP-MBA-tutkinnon on suorittanut tai aloittanut 141 johtajaa ja asiantuntijaa.

Arvopaperivälittäjien yhdistys ry:n sijoitusalan tutkintoja on suorittanut 1 287 osuuspankkilaista. Vuonna 2005 tutkintoja suoritettiin 190. OP-Akatemia tarjoaa näihin tutkintoihin valmentavaa koulutusta.

OP-Akatemia järjestää henkilöstökoulutuksen lisäksi koulutusta osuuspankkien hallintohenkilöille. Vuoden 2005 aikana koulutus uudistui ja painottui aiempaa enemmän hyvään hallintotapaan ja riskienhallintaan. Lisäksi jäsenpankit ja OP-liitot järjestivät omia koulutustilaisuuksia pankkien hallintohenkilöille.

OP-ryhmän yritykset (pl. Pohjola) käyttivät vuonna 2005 koulutuskuluihin 3,5 prosenttia henkilöstön palkkasummasta. Osuus kasvoi edellisvuodesta valtakunnallisesti toteutettujen asiakassuuntautuneen myynnin ja valmentavan myynnin johtamisen koulutusohjelmien johdosta.

Pohjola-konsernissa osaamisen kehittämisen painopisteinä vuonna 2005 olivat johtamisen ja esimiestyön kehittäminen sekä uusiin vakuutus- ja -järjestelmiin kouluttaminen. Vuonna 2004 käyttöön otetun osaamisen johtamisen ja koulutusten hallinnan tietojärjestelmän tuen ansiosta koulutus- ja kehittämistoimien suuntaaminen oli täsmällistä ja tehokasta.

Vakuutus-, korvaus- ja järjestelmäkoulutustilaisuuksia oli yhteensä lähes 200. Niihin osallistui yhteensä lähes 1 500 henkilöä, eli runsaat puolet Pohjolan henkilöstöstä. Pohjolan Johtamisen kehittämissuunnitelman suoritti loppuun keväällä 28 esimiestä, ja sen aloitti syksyllä uusi 30 esimiehen ryhmä. Muun esimiesvalmennuksen painopiste oli vuorovaikutustaitojen ja henkilöjohtamisen kehittämisessä.

Koulutuspäiviä kertyi yhteensä 13 200, joista vahvasti kasvaneen verkko-opiskelun osuus oli runsaat 4 000. Keskimäärin jokainen pohjolalainen opiskeli 6 työpäivää. Henkilöstön kehittämiseen investoitiin Pohjolassa 3,3 prosenttia kokonaispalkkasummasta.

Vuoroesimies Timo Saarinen,
FD Finanssidata, Helsinki.

Työhyvinvointi

Työhyvinvoinnin edistäminen jatkui myös vuonna 2005 työn ja toimintatapojen kehittämishankkeilla. Työelämän kehittämissuunnitelman (www.tykes.fi) tuella toteutettu, vuonna 2004 aloitettu hanke saatiin päätökseen kesäkuussa. Hankkeen tavoitteena oli edistää työn tuloksellisuutta ja parantaa työelämän laatua. OP-ryhmän Tykes-hankkeet toteutettiin Osuuspankkikeskuksen ja Learning Systems Oy LS:n asiantuntijoiden sekä kolmen jäsenpankin ja OPK:n Yhteyskeskuksen kanssa. Hankkeissa käytetyt kehittämismenetelmät olivat osallistujille uusia. Työskentely koettiin virkistäväksi ja tulokset hyödyllisiksi. Videoiden käyttö nykytilan analyysissä oli herättävää ja antoi valmiuksia muutoksiin ja kehittämistoimenpiteisiin. Konkreettinen, toimintaa kuvaava materiaali ja toiminnalliset menetelmät toivat nopeasti esiin kehittämistarpeet ja -ideat.

Työyhteisöiden, toimihenkilöiden ja esimiesten työhyvinvointia tuettiin erilaisin kehittämis-, valmennus- ja koulutusohjelmin sekä viriketilaisuuksin, joiden tavoitteena oli antaa uusia eväitä työn ja toimintatapojen muutosten hallintaan sekä oman hyvinvoinnin kehittämiseen.

Henkilöstötutkimuksia tehtiin kertomusvuonna 49 osuuspankissa ja kuudessa OP-Kiinteistökeskuksessa, ja niihin osal-

listui 2 619 henkilöä eli noin 40 prosenttia osuuspankkien henkilöstöstä. Voimavarat-indeksi, joka kuvaa toimintatapa-, johtamista, asiakaslähtöistä työnantajakuva-, muutoskykyä ja työhyvinvoinnin laatua, pysyi edelleen hyvällä tasolla. Henkilöstötutkimusten tulosten pohjalta aloitettiin tarvittavia työyhteisöjen ja työhyvinvoinnin kehittämistoimia.

Pohjola-konsernissa henkilöstön työhyvinvointia on mitattu vuosittaisella tutkimuksella, jolla selvitetään työnantajakuva-, työhyvinvointi- ja työn kuormittavuusindeksit. Tulosten perusteella laaditaan koko yhtiön sekä työyhteisöjen kehittämissuunnitelmat, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti.

Pohjolassa on painotettu työhyvinvoinnin kehittämisessä ennaltaehkäisevää toimintaa. Vuonna 2005 luotiin ja otettiin käyttöön työkykyriskien hallintamalli, johon kuuluu riskien varhainen havaitseminen ja niihin puuttuminen, pitkittyneen työkykyongelman hoito ja onnistuneen työhön paluun varmistaminen pitkältä poissaoloajaksolta. Henkilöstölle järjestetään lisäksi mm. 50+ -voimavaravalmennuksia, joilla vahvistetaan ikääntyneiden työkykyä ja ammatillista itsetuntoa. OP-ryhmään yhdentymisen johdosta järjestettiin koko henkilöstölle syksyllä 2005 muutosvalmennusta.

OPK:N HALLINTO

Osuuskunnan omistajat

OPK:n omistajina eli jäseninä voivat olla laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (osuuspankkilaki) tarkoitetut luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen osuuskunta on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää hallintoneuvosto.

Jäsen on velvollinen osallistumaan osuuskuntaan ottamalla vähintään sata 170 euron suuruista varsinaista osuutta. Lisäksi jäsen on sääntöjen mukaan velvollinen ottamaan varsinaisia osuuksia ja lisäosuuksia vakavaraisuuslaskelmansa perusteella.

OPK on osuuspankkilain mukaan velvollinen antamaan jäsenilleen ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskien hallinnan turvaamiseksi sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi osuuspankkien yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa. Osuuspankkien yhteenliittymää valvovat Rahoitustarkastus ja OPK.

Osuuskunnan kokous

Varsinainen osuuskunnan kokous pidetään kerran vuodessa hallintoneuvoston määräämänä päivänä ennen toukokuun loppua. Kokouksessa käytettäviä äänimääriä laskettaessa jäsen saa osuismaksujen perusteella yhtä monta ääntä kuin sillä on maksettuja varsinaisia osuismaksuja.

Jos jäsenpankin ensisijaiset omat varat edellisen kalenterivuoden kesäkuun lopussa ilman alun perin valtioon, Osuuspankkien Vakuusrahaston taikka keskusyhteisön, keskusyhteisön tytärluottolaitoksen tai toisen osuuspankin omistamia oman pääoman eriä ovat yli seitsemän prosenttia jäsenpankin vakavaraisuuslaskennassa käytetystä riskipainotetusta taseesta, jäsenpankki saa lisä-ääniä siten, että jäsenellä on lisä-ääniä yhteensä kaksi kertaa osuismaksujen perusteella vahvistettujen äänien määrä. Jäsen ei kuitenkaan saa äänestää enemmällä kuin kahdella prosentilla kokouksessa edustetusta äänimäärästä.

Jäsenellä on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni, mikäli jäsen on omien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi saanut osuuskunnan päätökseen perustuvaa taloudellista

tukea, joka täyttää osuuskunnan sääntöjen 8 pykälässä yksilöidyt tunnusmerkit.

Varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa käsitellään mm. seuraavat asiat:

- päätetään edellisen tilikauden tuloslaskelman ja taseen sekä konsernituloslaskelman ja konsernitaseen vahvistamisesta
- päätetään toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen ja konsernitaseen mukainen voitto tai tappio antaa aihetta
- päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallintoneuvoston jäsenille, johtokunnan jäsenille ja toimitusjohtajalle edelliseltä tilikaudelta
- päätetään hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä ja valitaan tarvittavat hallintoneuvoston jäsenet
- valitaan tilintarkastaja tarkastamaan osuuskunnan hallinto ja tilit sekä osuuspankkien yhteenliittymän yhdistelty tilinpäätös
- esitellään ja annetaan tiedoksi yhteenliittymän yhdistelty tilinpäätös ja siitä annettu tilintarkastuskertomus
- vahvistetaan tarvittaessa jäseniltä perittävä säännöissä määrätty ylimääräinen maksu.

Osuuskunnan kokouksessa esitykset hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta sekä heidän palkkioistaan tekee etukäteisvalmistelun perusteella toimikunta, jonka jäsenistö koostuu jokaisen OP-liiton (16) nimeämistä henkilöistä.

Hallintoneuvosto

OPK:n hallintoneuvostossa on 36 jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään 32 ja enintään 36). Hallintoneuvostoon valitaan vähintään 16 ja enintään 20 jäsentä siten, että kunkin 16 OP-liiton alueelta on hallintoneuvostossa vähintään yksi jäsen. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain kolmannesta lähinnä oleva lukumäärä. Lisäksi hallintoneuvostossa on OP-liittojen alueelta 16 jäsentä siten, että paikkajako määräytyy OP-liittojen kesken niiden jäsenpankkien vakavaraisuuden perusteella. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta, ellei

toimikausi päättyi sitä ennen sen johdosta, että OP-liittojen välinen paikkajako muuttuu. Hallintoneuvostoon ei voida valita hallinto- tai toimihenkilöä sellaisesta jäsenluottolaitoksesta, jolla osuuskunnan sääntöjen 8 pykälän johdosta on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni eli joka on saanut kyseisessä pykälässä tarkoitettua taloudellista tukea. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan itselleen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa johtokunnan ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuskunnan hallintoa ja sitä, että osuuskunnan toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti osuuskuntalain sekä osuuskunnan ja OP-ryhmän edun mukaisesti. Lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa

- vahvistaa OP-ryhmän yhteiset tavoitteet ja toimintalinjaukset ja -periaatteet
- valita ja vapauttaa pääjohtaja, toimitusjohtaja ja johtokunnan muut jäsenet ja varajäsenet sekä tarkastustoiminnasta vastaava johtaja
- päättää johtokunnan puheenjohtajan, toimitusjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten välisestä tehtävänjaosta
- toimituttaa valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa osuuskunnan hoidon ja hallinnon tarkastus
- vahvistaa osuuskunnan toiminnalliset ja budjettitavoitteet
- antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä
- päättää osuuskunnan kokouksen koolle kutumisesta.

Hallintoneuvostolle kuuluvan tarkastustehtävän suorittaa hallintoneuvoston valitsema tarkastusvaliokunta. Siihen kuuluu viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä, joiksi voidaan valita myös hallintoneuvostoon kuulumattomia henkilöitä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Sihteerinä toimii OPK:n Sisäisen tarkastuksen johtaja. Valiokunta kokoontuu kaksi kertaa vuodessa tai puheenjohtajan kutsusta useamminkin.

Johtokunta

OPK:n hallituksena on johtokunta, jonka tehtävänä on osuuskunnan toiminnan johtaminen lain ja osuuskunnan sääntöjen mukaan.

Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja, jota nimitetään pääjohtajaksi, toimitusjohtaja, joka toimii johtokunnan varapuheenjohtajana sekä neljä muuta jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään kaksi ja enintään neljä) ja kaksi varajäsentä (sääntöjen mukaan enintään neljä).

Johtokunnan jäsenen tai varajäsenen toimikausi jatkuu toistaiseksi, kuitenkin enintään eläkejärjestelmän mukaiseen eläkeikään. Toimikausi voi päättyä sitä ennen, jos jäsen tai varajäsen pyytää eroa tehtävästä tai hänet siitä vapautetaan.

Johdon vastuu

Johtokunta vastaa kollektiivisesti niistä asioista, joista se yhteisesti kokouksissaan päättää. Lisäksi johtokunnan jäsenillä ja varajäsenillä on operatiivinen vastuu heille erikseen määritellyistä toimialueista ja organisatorisista kokonaisuuksista.

Omistukset OKOssa

OPK:n johtokunnan jäsenet ja varajäsenet omistivat 1.1.2006 yhteensä 40 050 OKOn A-sarjan osaketta. Vuonna 1999 liikkeeseen lasketun optiolainan optiotodistusten perusteella pääjohtajalla oli alun perin oikeus merkitä OKOn A-sarjan osakkeita 160 000 kappaletta, OPK:n ja OKOn toimitusjohtajilla 120 000 kappaletta, johtokunnan muilla jäsenillä 80 000 ja varajäsenillä 30 000 kappaletta. Optio-ohjelman mukaan ko. määrästä on voinut käyttää puolet 1.10.2002 alkaen ja loput 1.10.2004 alkaen, ja kaikkien käyttöaika päättyy 30.10.2006.

OP-liittojen alueilta valitut jäsenet (toimikausi kolme vuotta) sekä liiton alueen pankkien vakavaraisuuden perusteella valitut jäsenet* (toimikausi enintään kolme vuotta). Vuosiluku nimen jäljessä ilmoittaa, mistä lähtien asianomainen on ollut OPK:n hallintoneuvoston jäsen.

Etelä-Pohjanmaa

Mauri Hietala (2000), elinkeinotoimenjohtaja, Seinäjoki, 2003–2006
***Pentti Mäkelä** (2003), toimitusjohtaja, Alajärvi, 2003–(2006)

Etelä-Suomi

Jari Laaksonen (2003), toimitusjohtaja, Asikkala, 2005–2008
***Teuvo Mäkinen** (2003), rehtori, Mäntsälä, 2003–(2006)
***Matti Niemelä** (2003), hallituksen puheenjohtaja, Hämeenlinna, 2003–(2006)

Kaakkois-Suomi

Seppo Penttinen (1997), professori, Savitaipale, 2003–2006, *hallintoneuvoston puheenjohtaja*
***Paavo Aho** (1997), eversti, Elimäki, 2003–(2006)
***Risto Kiljunen** (1997), kauppaneuvos, Lappeenranta, 2003–(2006)

Kainuu

Keijo Väänänen (1997), professori, Vaala, 2004–2007

Keski-Pohjanmaa

Tapio Kurki (2004), johtaja, Kokkola, 2004–2007

Keski-Suomi

Erkki Laatikainen (1997), professori, Jyväskylä, 2005–2008
***Heikki Rosti** (2004), toimitusjohtaja, Jämsä, 2004–(2006)

Lappi

Heikki Oja (2001), maanviljelijä, Tervola, 2004–2007
***Erkki Alatalo** (1998), metsätalousteknikko, Keminmaa, 2003–(2006)

Pirkanmaa

Tony Vepsäläinen (2005), toimitusjohtaja, Tampere, 2005–2008
***Martti Talja** (1997), diplomi-insinööri, Mänttä, 2003–(2006)

Pohjois-Karjala

Juhani Leminen (2004), toimitusjohtaja, Polvijärvi, 2005–2008
***Markku Lappalainen** (2003), kunnanjohtaja, Rääkkylä, 2003–(2006)

Pohjois-Pohjanmaa

Paavo Haapakoski (1997), koulunjohtaja, Pyhäjoki, 2004–2007
***Timo Levo** (2004), toimitusjohtaja, Oulu, 2004–(2006)

Pohjois-Savo

Erkki Tuovinen (2000), toiminnanjohtaja, Sonkajärvi, 2003–2006
***Jaakko Ojanperä** (2000), toimitusjohtaja, Kuopio, 2003–(2006)

Satakunta

Jorma Pere (1997), teollisuusneuvos, Eura, 2005–2008
***Jukka Ramstedt** (1997), toimitusjohtaja, Pori, 2003–(2006)
***Juhani Suoramaa** (2003), rakennusneuvos, Rauma, 2003–(2006)

Suur-Savo

Pekka Vilhunen (2003), toimitusjohtaja, Varkaus, 2003–2006
***Erkki Rämö** (2003), talousneuvos, Juva, 2003–(2006)

Sydkusten

Ola Eklund (2000), tuotejohtaja, Karjaa, 2004–2007

Varsinais-Suomi

Jukka Hulkkonen (2003), toimitusjohtaja, Halikko, 2003–2006
***Pertti Ruotsalainen** (1997), lääket.lis., Mynämäki, 2003–(2006), *hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, puheenjohtajan ensimmäinen varamies*
***Pauli Salminen** (1997), toimitusjohtaja, Loimaa, 2003–(2006)

Österbotten

Bo Storsjö (2004), maanviljelijä, Kristiinankaupunki, 2004–2007

Muut jäsenet

Esa Härmälä (1997), puheenjohtaja, Helsinki, 2005–2008
Seppo Junttila (2000), pääsihteeri, Helsinki, 2003–2006
Simo Kauppi (2000), toimitusjohtaja, Rauma, 2003–2006, *hallintoneuvoston varapuheenjohtaja*
Tuire Santamäki-Vuori (2002), puheenjohtaja, Helsinki, 2005–2008

Pääjohtaja
Johtokunnan puheenjohtaja
Antti Tanskanen

OPK:n talous
Seija Halme**

Toimitusjohtaja
Reijo Karhinen
Johtokunnan varapuheenjohtaja

Johdon tuki ja viestintä
Markku Koponen*
Konserniviestintä, strateginen
suunnittelu, talouden ja
finanssitoimialan seuranta

Yrityssuunnittelu
Pasi Kämäri**

Asiakasliiketoiminto
Erkki Böös

Palvelutoiminto
Heikki Vitie

Ryhmäohjaustoiminto
Pekka Jaakkola

Tarkastus
Markku Niinikoski*

Tuotteet ja palvelut
Asiakkuudet

ICT-palvelut
Taloushallinto
Eläke-, laki- ja sisäiset
palvelut

Henkilöstö
Palvelukanavat
Riskienhallinta

Osuuspankkien toiminnan
ja talouden tarkastus
OPK-konsernin yhtiöiden
sisäinen tarkastus, pankki-
turvallisuus

Maksuliikepalvelut
Anne-Mari Tyrkkö

Hallinto- ja
hankintapalvelut
Sirkka Hongell

Henkilöstöpalvelut
Tarja Joensuu-Sarkio

Osuuspankkitarkastus
Tapani Santala

Markkinointi ja asiakkuudet
Stina Suominen

ICT-palvelukehitys ja -tuki
Pekka Sarvi-Peräkylä

Jäsenpankkiohjaus
Jari Himanen

Sisäinen tarkastus
Mauno Jokelainen*

Rahoituspalvelut
Mikko Hyttinen

ICT-palvelut
Markku Mäkinen

Palveluverkoston
kehittäminen
Matti Korkeela

Pankkiturvallisuus
Reijo Lähde

Varallisuudenhoitopalvelut
Harri Nummela

Lakipalvelut
Taina Kallio

Yhteyskeskus
Arto Smedberg

OP-Asuntoluottopankki Oyj
Lauri Karvonen

Palvelujärjestelmät
Ilpo Antikainen

Osuuspankkien
Keskinäinen
Vakuutusyhtiö
Tuomo Metsäaro

**Helsingin
OP Pankki Oyj**
Hannu Tonteri**

OP-Henkivakuutus Oy
Jukka Ruuskanen

Pankki- ja vakuutus-
järjestelmät
Arjaleena Smolander

Vähittäispankkitoiminta
pääkaupunkiseudulla

OP-Kotipankki Oyj
Kai Patovirta

Taloushallintopalvelut
Harri Luhtala

OP-Rahastoyhtiö Oy
Harri Nummela

Tietohallinto
Marco Halén

Vakuutusyhteisöjen
sijoitukset
Magnus Backström

FD Finanssidata Oy
Kari Katainen

OP-Eläkekassa
OP-Eläkesäätiö
Pekka Korhonen

* Raportoi pääjohtajalle

** Raportoi toimitusjohtajalle

OPK:N JOHTOKUNTA

Puheenjohtaja
Antti Tanskanen
s. 1946
Pääjohtaja
Taloustieteiden tohtori
Ministeri
Johtokunnassa vuodesta 1996
M-real Oyj, hallituksen jäsen
Unico Banking Group,
Steering Committee jäsen
Keskuskauppakamari,
hallituksen puheenjohtaja
Elinkeinoelämän keskusliitto
EK, hallituksen ja sen
työvaliokunnan jäsen
Keskinäinen Eläkevakuutus-
yhtiö Ilmarinen, hallituksen
jäsen

Varapuheenjohtaja
Reijo Karhinen
s. 1955
OPK:n toimitusjohtaja
Kauppätieteiden maisteri
Johtokunnassa vuodesta 1994
Eläkesäätiöyhdistys, hallituksen
puheenjohtaja
Työeläkevakuuttajat, TELA,
hallituksen varapuheenjohtaja
Luottokunta, hallituksen
varapuheenjohtaja
Osuuskunta Suomen Asunto-
messut, hallituksen toinen
varapuheenjohtaja
Suomen Pankkiyhdistys,
hallituksen toinen varapuheen-
johtaja
Omistaa 20 198 OKOn
A-osaketta

Johtokunnan ja hallinto- neuvoston sihteeri

Markku Koponen
s. 1957
Varatuomari, eMBA

Tilintarkastaja

KPMG Oy Ab

Erkki Böös
s. 1953
Varatuomari, eMBA
Johtokunnassa vuodesta 2001
Suomen Pankkiyhdistys,
pankkitoimintavaliokunnan
puheenjohtaja

Pekka Jaakkola
s. 1956
Varatuomari, eMBA
Johtokunnassa vuodesta 1998
Finanssityöntajat ry,
hallituksen varapuheenjohtaja
Suomen Asiakastieto Oy,
hallituksen jäsen
Talletussuojarahasto,
hallituksen jäsen

Mikael Silvennoinen
s. 1956
OKOn toimitusjohtaja
Kauppatieteiden maisteri
Johtokunnassa vuodesta 1997
Suomen Vakuutusyhtiöiden
Keskusliitto, hallituksen jäsen
Suomen Pörssisäätiö,
hallituksen jäsen
Unico Banking Group,
Steering Committeeen jäsen
Omistaa 4 800 OKOn
A-osaketta

Heikki Vitie
s. 1952
Varatuomari, ekonomi
Johtokunnassa vuodesta
1994
Euroopan osuuspankkien
liitto, johtokunnan jäsen
Suomen Pankkiyhdistys,
hallituksen jäsen

Markku Niinikoski
s. 1946
Tarkastusjohtaja, varatuomari
Osallistuu OPK:n johto-
kunnan kokouksiin.
Omistaa 1 600 OKOn
A-osaketta

Varajäsenet

Matti Korkeela

s. 1946, luonnontieteiden kandidaatti, johtokunnassa
vuodesta 1997, Automatia Pankkiautomaatit Oy,
hallituksen puheenjohtaja

Raimo Tammilehto

s. 1943, agronomi, johtokunnassa vuodesta 1991,
jäi eläkkeelle 1.3.2006, omistaa 15 052 OKOn A-osaketta

YHTEYSTIEDOT

Osuuspankkikeskus Osk

Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 252 010
Faksi 010 252 3703
www.op.fi
etunimi.sukunimi@op.fi

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 252 011
Faksi 010 252 3646
www.oko.fi
etunimi.sukunimi@oko.fi

Henkilöasiakkaiden puhelinpalvelu

OP 0100 0500

FD Finanssidata Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 3050

Helsingin OP Pankki Oyj

Mikonkatu 13 A, 00100 Helsinki
PL 670, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 255 900
Faksi 010 255 6265

OP-Kotipankki Oyj

PL 1020
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2716

OKOn Pietarin-edustusto

36, nab.r.Moiki
3rd Floor, Office 333
R-191186 St. Petersburg
Postiosoite:
PL 301
53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 326 1891
Faksi +7 812 326 1890
etunimi.sukunimi@okobank.spb.ru

OKO Venture Capital Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 011
Faksi 010 252 4209

OP-Rahastoyhtiö Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2708

OKOn Tallinnan-edustusto

Harju 6
EE-10130 Tallinn
Puhelin +372 631 0590
Faksi +372 631 0594
etunimi.sukunimi@okobank.com

OP-Asuntoluottopankki Oyj

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2620

Pohjola-Yhtymä Oyj

Lapinmäentie 1, Helsinki
00013 Pohjola
Puhelin 010 559 11
Faksi 010 559 3066
etunimi.sukunimi@pohjola.fi

OP-Henkivakuutus Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 3501

OP-RYHMÄ

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2005

05

SISÄLTÖ

OP-ryhmän toimintakertomus	OP-ryhmän (Osuuspankkien yhteenliittymän) IFRS-tilinpäätös 2005
4 Vuosi 2005 tiivistetysti	33 OP-ryhmän tuloslaskelma
5 Toimintaympäristö	34 OP-ryhmän tase
5 OP-ryhmän tulos	35 OP-ryhmän rahavirtalaskelma
8 Tase ja taseen ulkopuoliset erät	37 Laskelma OP-ryhmän omien pääomien muutoksista
9 Vakavaraisuus	38 OP-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot
10 Riskienhallinta	38 Liitetietojen sisällysluettelo
11 OP-ryhmän riskiasema	39 OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
14 Luottoluokitukset	51 OP-ryhmän riskienhallinnan periaatteet
15 Omistajajäsenet ja asiakkaat	62 Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot
15 Markkinaosuudet	63 Myytävissä olevat omaisuuserät
15 Palveluverkko	64 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
16 Henkilöstö	74 Varoja koskevat liitetiedot
16 Yhteisvastuu ja yhteisturva	89 Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot
16 Pohjola-kauppa	100 Muut tasetta koskevat liitetiedot
19 Vuoden 2006 näkymät	102 Vastuuitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot
19 Liiketoiminta-alueet	107 Muut liitetiedot
23 OPK-konserni	118 Riskienhallinnan liitetiedot
24 Siirtyminen IFRS-tilinpäätökseen	135 Tilinpäätöslausuma
25 Valmistautuminen vakavaraisuusuudistukseen	136 Tilintarkastuskertomus
26 Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-ryhmän juridinen rakenne	
29 Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2001-2005	

Taloudellinen informaatio vuonna 2006

OP-ryhmä ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj julkaisevat vuonna 2006 kolme osavuosisikastausta:

- tammi–maaliskuulta 1.1.2006
- tammi–kesäkuulta 1.8.2006
- tammi–syyskuulta 2.11.2006.

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne ovat saatavissa verkkosivuiltamme www.op.fi ja www.oko.fi. Paperikopioita voi tilata osoitteesta Osuuspankkikeskus, Viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. 010 252 2053, telekopio 010 252 2298, sähköposti viestinta@op.fi.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

OP-RYHMÄN TOIMINTAKERTOMUS 2005

Vuosi 2005 tiivistetysti

- OP-ryhmän liiketoiminnan kasvu jatkui vahvana vuonna 2005. Ryhmän markkina-asema vahvistui erityisesti varallisuudenhoidossa. Kasvuun vaikutti Pohjola-kauppa, mutta myös orgaaninen kasvu (ilman Pohjolaa) oli vahvaa. Rahastopääomat (ilman Pohjolaa) kasvoivat 50 ja vakuutussäästöt 25 prosenttia. Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo (ilman Pohjolaa) kasvoi 34 prosenttia.
- Vuonna 2005 OP-ryhmän markkinaosuus sijoitusrahastojen pääomista kasvoi 5,8 prosenttiyksikköä ja osuus vakuutussäästöistä 6,8 prosenttiyksikköä. Pohjola poisluettuna vastaavat kasvuluvut olivat 0,7 ja 1,2 prosenttiyksikköä. Markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta kasvoi kokonaisuudessaan 13,9 prosenttiyksikköä ja ilman Pohjolaa 3,5 prosenttiyksikköä.
- OP-ryhmän luottokanta kasvoi 12 ja talletuskanta 6 prosenttia. Markkinaosuus luotoista kasvoi 0,1 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 30,5 prosenttia. Osuus yritysluotoista oli edellisvuotisella tasolla, mutta osuus asuntoluotoista supistui. Markkinaosuus talletuksista supistui vuoden 2004 lopusta 0,4 prosenttiyksikköä 31,9 prosenttiin.
- Myös OP-ryhmän tulos kasvoi. Tulos ennen veroja oli 579 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin vuotta

aiemmin (511). Korkokate kasvoi 3 prosenttia ja vertailukelpoiset palkkiotuotot 7 prosenttia ja henkilöstökulut runsaan prosentin. Pohjola-Yhtymän tulos on yhdistelty OP-ryhmän tulokseen marras-joulukuulta 2005. Järjestely- ja muut kulut huomioon ottaen Pohjolan vaikutus vuoden 2005 tulokseen oli vähäinen.

- Pohjola-kaupasta huolimatta OP-ryhmän riskinkantokyky säilyi vahvana. Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna aleni yhden prosenttiyksikön 13,1 prosenttiin. Riskiasema säilyi vakaana. Järjestämättömien saamisten määrä supistui edellisestä vuodesta.
- OP-ryhmän keskuspankki OKO hankki syyskuussa enemmistön Pohjola-Yhtymän osakkeista ja äänivallasta. Kauppa sai tarvittavat viranomaishyväksynät lokakuussa. Kauppa laajentaa OP-ryhmän toiminnan vahinkovakuutukseen ja vahvistaa ryhmän asemaa varallisuudenhoidossa, rahastoissa ja henkivakuutuksissa. Pohjola-kaupan jälkeen OP-ryhmä on johtava finanssiryhmä Suomessa.
- OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen. Vahinkovakuutusliiketoiminnalla laajentuneen OP-ryhmän tuloksen ennen veroja vuodelta 2006 arvioidaan muodostuvan selvästi suuremmaksi kuin vuodelta 2005.

OP-ryhmän avainlukuja

	2005	2004	Muutos	Pitkän aikavälin tavoite
Tulos ennen veroja, milj. €	579	511	13,2*	
Kulujen suhde tuottoihin, %	55	55	-0,6	Enintään 55 %
Arvon alentumiset luotto- ja takauksikannasta, %	0,02	0,02	-0,01	Enintään 0,25 %
ROE, %	11,2	12,0	-0,8	Yli 10 %

	31.12.2005	31.12.2004	Muutos
Tase, mrd. €	52,8	41,5	27,5*
Markkinaosuus, %			
Luotoista	30,5	30,4	0,1
Talletuksista	31,9	32,3	-0,4
Rahastopääomista	22,3	16,5	5,8
Pohjola poisluettuna	17,2	16,5	0,7
Vakuutussäästöistä	17,8	11,0	6,8
Pohjola poisluettuna	12,2	11,0	1,2
Vakavaraisuus ensisijaisin omin varoin, %	13,1	14,1	-1,0

* Prosenttia. Muut muutosluvut prosenttiyksikköä.

Toimintaympäristö

Tuotannon kasvu hidastui läntisissä teollisuusmaissa vuonna 2005. USA:ssa kasvu säilyi kuitenkin edelleen kohtuullisena. Sen sijaan euroalueella talouden kehitys oli hyvin vaatimattomaa, sillä vienti ei kyennyt korvaamaan kotimaisen kysynnän vajeita. Nopeinta kasvu oli Aasiassa ja Itä-Euroopan maissa.

Euroalueen jo ennestään matalat korot alenivat lievästi vuoden 2005 alkupuoliskolla. Vuoden jälkipuoliskolla euribor-korot kääntyivät kuitenkin nousuun ennakoiden rahoituskiristystä. Esimerkiksi 12 kuukauden euribor nousi kesäkuun 2,1 prosentista vuoden loppuun mennessä 2,8 prosenttiin. Euroopan keskuspankki nostikin ohjaukskorokseen joulukuussa 2,0 prosentista 2,25 prosenttiin perustellun inflaatiopaineiden vuoksi. Pitkät markkinakorot säilyivät kuitenkin lähes ennallaan, koska kalliin öljyn arvioitiin hidastavan talouskasvua.

Suomessa tuotanto kasvoi noin 2 prosenttia. Tuotannon kasvua hidasti merkittävästi alkukesään ajoittunut paperiteollisuuden työselkkä. Kulutusmenojen kasvu jatkui tasaisena. Kuluttamista tukivat ostovoiman nousu ja työllisyyden paraneminen. Investoinnit vähenivät vuoden alkupuoliskolla, mutta kääntyivät loppuvuonna kasvuun rakentamisen vilkkauden ansiosta. Hintataso säilyi vakaana. Kuluttajahinnat kohosivat keskimäärin vajaan prosentin edellisvuodesta. Sen sijaan asuntojen hinnat nousivat 9 prosenttia.

Asuntoluottojen jo useita vuosia jatkunut vilkas kysyntä voimistui entisestään. Asuntoluottokannan 17 prosentin kasvua tukivat tulojen nousu ja matalat korot. Heikon investointiaktiiviteetin vastapainona yritysluottokannan verraten nopeaa kasvua ylläpitivät yrityskaupat. Talletukset lisääntyivät edellisvuotiseen tapaan noin 5 prosenttia. Luottojen ja talletusten välinen korkoero kapeni 2,4 prosenttiyksikköön. Osakekurssien nousu lisäsi pitkäaikaissäästämisen suosiota. Rahastopääomat jatkoivat yli 40 prosentin kasvuaan jo kolmantena vuotena peräkkäin.

OP-ryhmän tulos

OP-ryhmän tulos ennen veroja vuodelta 2005 oli 579 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin edelliseltä vuodelta (511)*. Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden tulos sisältyy OP-ryhmän tulokseen vuoden 2005 marras-joulukuulta. Pohjola-yhtiöiden tase sisältyy kokonaisuudessaan OP-ryhmän vuoden lopun taseeseen. Vuoden 2004 vertailulukuihin Pohjolan luvut eivät sisälly miltään osin. Pohjolan osakkeiden hankinnasta ja siihen liittyvistä järjestelyistä tehdään yksityiskohtaisemmin selkoa tämän toimintakertomuksen sivuilla 16–19. Pohjola-kaupalla ei ollut vaikutusta OP-ryhmän vuoden 2005 tulokseen ennen veroja, kun kaupasta aiheutuneet rahoitus- ja muut kustannukset otetaan huomioon. Yksittäisten tuloslaskelma- ja tase-erien vertailukelpoisuuteen kaupalla oli kuitenkin huomattava vaikutus.

* Suluissa on vertailulukua vuodelta 2004. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2004 luku. Tase- ja muiden poikkeileikkatyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2004) luku.

Tulosanalyysi

Milj. €	2005	2004	Muutos, %
Tulos ennen veroja	579	511	13,2
ROE, %	11,2	12,0	-0,8*

Tuotot

Korkokate	781	758	3,1
Vahinkovakuustoinnin nettotuotot	68	-	
Henkivakuustoinnin nettotuotot	67	51	32,4
Palkkiotuotot, netto	340	314	8,0
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	90	100	-10,2
Liiketoiminnan muut tuotot	68	46	46,5
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	5	-89,5
Muut tuotot yhteensä	633	516	22,7
Yhteensä	1 414	1 273	11,0

Kulut

Henkilöstökulut	387	354	9,2
Muut hallintokulut	220	197	11,8
Liiketoiminnan muut kulut	169	155	9,1
Yhteensä	776	706	9,9
Kulujen suhde tuottoihin, %	55	55	-0,6*

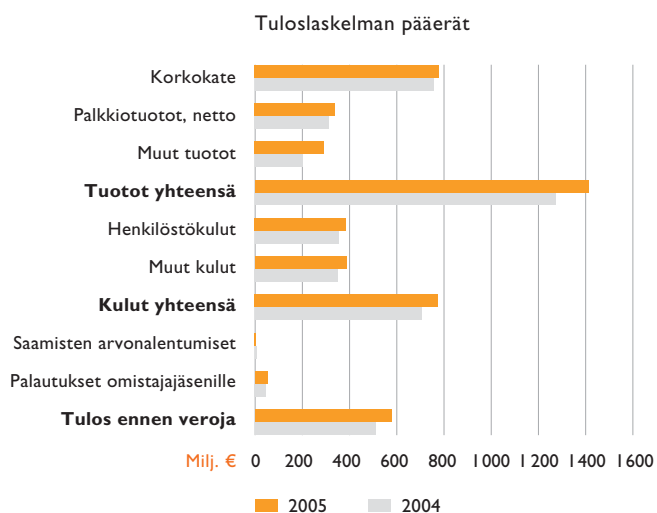
Arvonalentumiset

Saamisista	6	7	-19,5
Konserniliikearvosta	-	-	
Yhteensä	6	7	-19,5

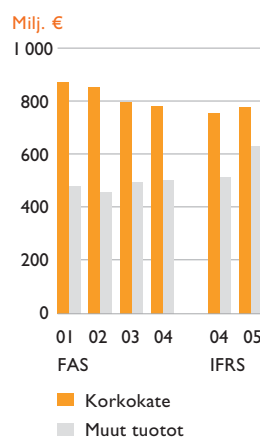
Palautukset omistajajäsenille

Bonukset	38	33	13,9
Osuuspääoman korot	15	15	1,5
Yhteensä	53	48	10,0

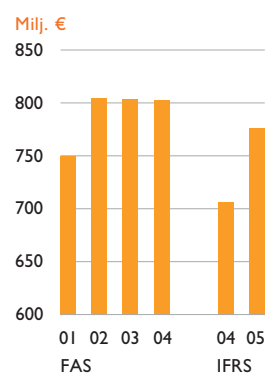
* Prosenttiyksikköä.

Korkokate ja muut tuotot

Kulut yhteensä

Korkokate kasvoi 3 prosenttia

Korkokate kasvoi 3,1 prosenttia 781 miljoonaan euroon (758). Vuoden viimeisen neljänneksen korkokate oli 192 miljoonaa euroa, eli 2,3 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Korkokate supistui lähes yhtä paljon myös edellisestä vuosineljänneksestä. Ilman Pohjola-Yhtymän osakkeiden hankinnan aiheuttamia rahoituskuluja viimeisen vuosineljänneksen korkokate olisi ollut hieman suurempi kuin edellä mainittuina vertailuajanjaksoina.

Koko vuoden korkokate kasvoi luotto- ja talletuskannan sekä omien pääomien kasvun ansiosta, vaikka sijoituksen ja varainhankinnan välinen korkoero supistui edelleen. Vuoden 2005 aikana luotto- ja talletuskannan nimellinen korkoero supistui 0,1 prosenttiyksikköä. Keskitaseeseen suhteutettu korkokate oli kertomusvuonna 1,7 prosenttia, kun se edellisellä vuonna oli 1,9 prosenttia. Korkokuluihin sisältyi talletussuojarahaston kannatusmaksua 14 miljoonaa euroa (15).

Palkkiotuotot kasvoivat

Muut tuotot olivat kertomusvuonna 633 miljoonaa euroa, eli 117 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisellä vuonna. Merkittävä osa tuottojen kasvusta aiheutui Pohjola-kaupasta. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot, yhteismäärältään 68 miljoonaa euroa, kertyivät kokonaisuudessaan Pohjola-konsernissa. Pohjolan lukujen yhdistäminen OP-ryhmän lukuihin vaikutti myös henkivakuutuksen nettotuottoihin ja palkkiotuottoihin. Vaikutus palkkiotuottoihin oli 3 miljoonaa euroa ja vaikutus henkivakuutustoiminnan nettotuottoihin -2 miljoonaa euroa. Pohjola-yhtiöiden myytävissä olevien arvopapereiden (AFS-salkku) myyntivoitoista

OP-ryhmän tulokseen yhdistellään ainoastaan se osuus, joka on muodostunut lokakuun lopun jälkeisestä käyvän arvon muutoksesta.

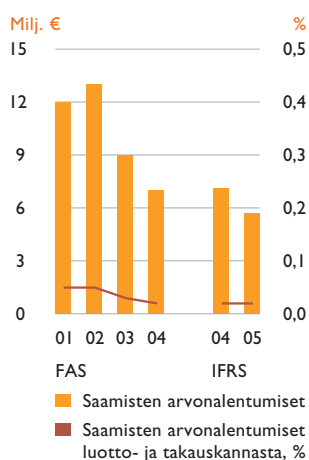
OP-ryhmän henkivakuutuksen nettotuotot olivat 67 miljoonaa euroa (51). Niitä pienensivät OP-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden tekemät siirrot lisäetuvastuuseen ja täydennysvastuuseen, yhteensä lähes 40 miljoonaa euroa. Nettomääräiset palkkiotuotot kasvoivat 8 prosenttia 340 miljoonaan euroon. Erityisesti kasvoivat sijoitusrahastoista, vakuutustoiminnasta ja antolainauksesta saadut palkkiot. Sijoitustoiminnan nettotuotot supistuvat viidenneksen 62 miljoonaan euroon. Tuottoja pienensi Realinvest Oy:n osakeista kirjattu yhteensä noin 5 miljoonan euron arvonalentuminen ja vertailuvuoden tuottoihin sisältyvä runsaan 10 miljoonan euron myyntivoitto OMX AB:n osakeista. Myös sijoituskiinteistöjen vuokratuotot supistuivat sijoituskiinteistöjen määrän vähenemisen myötä.

Kulut kasvoivat 10 prosenttia

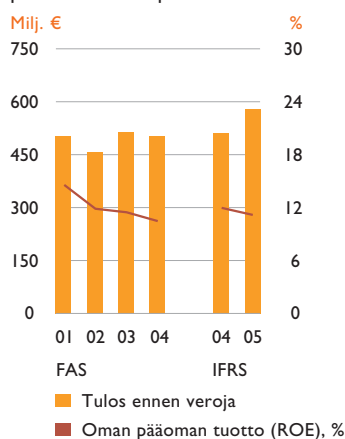
OP-ryhmän kulut kasvoivat 9,9 prosenttia 776 miljoonaan euroon (706). Vertailukelpoiset kulut ilman Pohjolan vaikutusta olivat samalla tasolla kuin vuonna 2004. OP-ryhmään kuuluvat yritykset kirjasivat vuoden 2005 tuloslaskelmaan Pohjola-kaupan aiheuttamia kertaluonteisia kuluja noin 10 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut kasvoivat 9,2 prosenttia 387 miljoonaan euroon. Vertailukelpoiset henkilöstökulut ilman Pohjolaa kasvoivat noin 1,4 prosenttia. Niitä kasvattivat palkkatason nousun lisäksi uudet henkilöstön pitkän aikavälin kannustejärjestelmät.

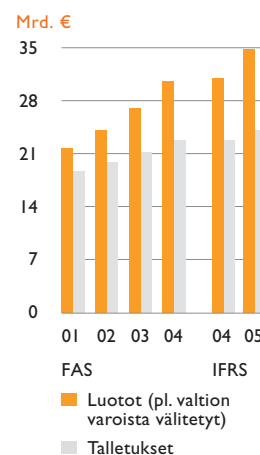
Saamisten arvonalentumiset

Tulos ennen veroja ja oman pääoman tuotto prosentti

Luotot ja talletukset

Vertailukelpoiset muut hallintokulut kasvoivat vajaat 4 prosenttia. Keskeisistä Pohjolan vaikutuksista oikaistu kulu-
jen suhde tuottoihin laski 52 prosenttiin.

Saamisten arvonalentumisia edelleen vähän

Saamisista kirjatut arvonalentumiset olivat 1,4 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2004 huolimatta vuoden 2005 alusta lähtien kirjatusta ryhmäkohtaisista arvonalentumisista. Niitä kirjattiin vuonna 2005 tuloslaskelmaan 4,2 miljoonaa euroa.

Loka-joulukuun tulos 127 miljoonaa euroa

OP-ryhmän tulos ennen veroja viimeiseltä vuosineljännekseltä oli 127 miljoonaa euroa, eli 32 miljoonaa euroa pienempi kuin kolmannella neljänneksellä. Verrattuna vuotta aiempaan tulos kasvoi 19 prosenttia. Pohjola-kaupan vuoksi vuoden 2005 viimeisen vuosineljänneksen tuloslaskelmaerät eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia vertailuajanjaksojen lukuihin.

Tase ja taseen ulkopuoliset erät

OP-ryhmän tase oli vuoden lopussa 52,8 miljardia euroa, eli 11,4 miljardia euroa suurempi kuin vuoden 2004 lopussa. Noin puolet kasvusta aiheutui Pohjola-kaupasta.

Katsauskaudella luottokanta kasvoi 3,9 miljardia euroa 34,8 miljardiin euroon. Luottokanta oli vuoden lopussa OP-ryhmän taseesta 66 prosenttia (75). Vahinkovakuutustoiminnan varat olivat 2,7 miljardia euroa (-) ja henkivakuutustoiminnan varat 5,4 miljardia euroa (2,9). Pohjola-kaupan takia aineettomat hyödykkeet kasvoivat 1,2 miljardiin

euroon (0,1). Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä kasvoi katsauskaudella 2,6, talletukset 1,4 ja velat luottolaitoksille 0,8 miljardia euroa.

Oma pääoma oli vuoden lopussa 4,8 miljardia euroa (3,3), josta vähemmistön osuus oli runsaat 0,2 miljardia euroa (0,0). Omaa pääomaa kasvattivat Pohjola-kaupan rahoitukseen liittyvät järjestelyt, tilikauden 454 miljoonan euron tulos sekä myytävissä olevien rahoitusvarojen hankintameno ja käyvän arvon erotuksen kirjaaminen IFRS:n mukaisesti käyvän arvon rahastoon.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Mrd. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Tase	52,8	41,5	27,5
Luottokanta	34,8	31,0	12,5
Talletukset	24,2	22,8	6,3
Vahinkovakuutuksen velat	1,9	-	
Henkivakuutuksen velat	4,9	2,7	84,4
Oma pääoma	4,8	3,3	42,6
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	8,0	6,3	26,9
Johdannaissopimukset	39,4	19,0	

Osuuspankkien jäsenten osuuspääoma- ja lisäosuuspääomasi-
ojitukset olivat vuoden lopussa 717 miljoonaa euroa (717). Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat osuuspääoman korkoja tilikaudelta 2005 yhteensä 16 miljoonaa euroa (16). OKOn osakkeille on ehdotettu maksettavan osinkoja tilikaudelta 2005 yhteensä 120 miljoonaa euroa (52), josta A-sarjan osakkeille 0,60 euroa osakkeelta (0,53) ja K-sarjan osakkeille 0,57 euroa osakkeelta (0,50).

Tuloslaskelman pääerät vuosineljänneksittäin

Milj. €	2005				2005	2004	Muutos %
	I	II	III	IV			
Korkokate	194	200	195	192	781	758	3
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot				68	68		
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	15	16	14	22	67	51	32
Palkkiotuotot, netto	91	79	81	88	340	314	8
Muut tuotot	43	37	43	34	158	151	5
Tuotot yhteensä	344	332	333	405	1 414	1 273	11
Henkilöstökulut	97	88	82	121	387	354	9
Muut hallintokulut	49	51	42	78	220	197	12
Liiketoiminnan muut kulut	37	33	35	63	169	155	9
Kulut yhteensä	183	172	159	261	776	706	10
Saamisten arvonalentumiset	2	-1	2	3	6	7	-19
Palautukset omistajajäsenille	13	13	14	14	53	48	10
Tulos ennen veroja	145	148	158	127	579	511	13

OP-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 238 osuuspankkia, OPK-konserni ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö sekä neljä osuuspankkien tytäryhtiötä.

Vakavaraisuus

Pohjola-kaupan vaikutukset OP-ryhmän vakavaraisuuteen ovat varsin vähäiset järjestelyn mittasuhteet huomioon ottaen. Suomen suurimpiin kuuluvasta yrityskaupasta huolimatta OP-ryhmän vakavaraisuus oli vuoden lopussa edelleen selvästi korkeampi kuin pohjoismaisilla pankeilla keskimäärin.

OP-ryhmän luottolaitostoiminnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus oli 14,6 prosenttia, eli 0,9 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuotta aiemmin. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin, sijoituksiin ja taseen ulkopuolisiin eriin oli vuoden lopussa 13,1 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 14,1 prosenttia.

OP-ryhmän ensisijaiset omat varat kasvoivat vuoden aikana 9,3 prosenttia 4,0 miljardiin euroon huolimatta siitä, että ensisijaisista omista varoista vähennettiin yhteismäärältään noin 860 miljoonan euron Pohjola-kauppahinnan kohdistamisesta syntyneet aineettomat hyödykkeet ja lii-kearvot. Vähennyserien kasvua kompensoi OKOn osakeanti sekä se, että OPK ja osuuspankit myivät omistamiaan OKOn osakkeita ja merkintäoikeuksia. Nämä toimenpiteet lisäsivät OP-ryhmän ensisijaisia omia varoja noin 650 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos ennakkoidulla voitonjaolla ja muilla oikaisuilla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin, mikä kasvatti omia varoja 365 miljoonaa euroa.

Helmiukuussa OKO laski liikkeeseen 50 miljoonan euron pääomalinan. Lisäksi OKO toteutti vuoden lopussa kaksi Pohjola-kauppaan liittyvää yhteensä 100 miljoonan euron pääomalinaneissiota, minkä ansiosta omiin varoihin luet- tujen pääomalinainojen määrä kasvoi 224 miljoonaa euroon. Vuoden 2005 lopussa pääomalinainojen suhde ensisijaisiin omiin varoihin oli 5,7 prosenttia, vuotta aiemmin se oli kaksi prosenttia. Omiin varoihin sisältyi osuuspankkien osuus- pääomia 715 miljoonaa euroa, eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Näihin osuus- pääomiin sisältyi irtisanottuja osuus- pääomia 88 miljoonaa euroa (90). Ensisijaisiin omiin varoihin ei ole luettu sitä omien pääomien kasvua, joka on aiheu- tunut IFRS:n mukaisesta eläkevastuiden ja niiden katteena olevien omaisuuserien arvostamisesta sekä sijoituskiinteis- töjen käypään arvoon arvostamisesta.

Toissijaisten omien varojen määrä oli vuoden lopussa 760 miljoonaa euroa, eli 305 miljoonaa euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Marraskuussa OKO laski liikkeeseen ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavan lainan, jonka määrä

oli 150 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa toissijaisiin omiin varoihin sisältyi 178 miljoonaa euroa käyvän arvon rahasto- on kirjattua realisoitumatonta arvonnousua. Käyvän arvon rahastoa on oikaistu laskennallisella verovelalla. Käyvän arvon rahasto muodostui ensimmäisen kerran vuoden 2005 alussa, eikä siitä aiheutuvaa oikaisua ole tehty vuoden 2004 vertailulukuihin.

Pohjola-kaupan vuoksi ensi- ja toissijaisten omien varojen yhteismäärästä vähennettävät sijoitukset vakuutusyhti- öihin kasvoivat 290 miljoonaa euroon. Vakuutusyhtiösijoi- tuksina OP-ryhmä on vähentänyt omistusosuuttaan vastaavan osan OP-ryhmän omistamien vakuutusyhtiöiden toimintapää- oman vähimmäismäärästä.

Omat varat ja vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Omat varat			
Oma pääoma	4 757	3 337	43
Pohjolan vähemmistöosuus	-196	-	
Osuuspääoma	715	716	0
Pääomalinat	224	74	
Aineettomat hyödykkeet	-941	-90	
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	-183	-43	
Suunniteltu voitonjako	-71	-48	47
Muut erät (mm. eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostaminen)	-353	-329	7
Ensisijaiset omat varat	3 951	3 615	9
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	183	43	
Ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	203	50	
Alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	374	361	4
Toissijaiset omat varat yhteensä	760	455	67
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin	- 290	- 89	
Muut vähennyserät	- 13	- 3	
Vähennyserät yhteensä	- 302	- 92	
Omat varat yhteensä	4 409	3 978	11

Milj. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Taseen riskiryhmittely vakavaraisuus-			
laskennassa (ennen riskipainokertoimia)			
Riskiryhmä I (riskipaino 0 %)	8 677	7 308	19
Riskiryhmä V (riskipaino 10 %)	3	2	60
Riskiryhmä II (riskipaino 20 %)	680	732	- 7
Riskiryhmä III (riskipaino 50 %)	16 878	15 362	10
Riskiryhmä IV (riskipaino 100 %)	17 775	14 811	20
Vähennyserät omista varoista	302	92	
Muut erät (mm. vakuutustoiminnan varat)	8 528	3 152	
Tase yhteensä	52 845	41 460	27
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Saamiset ja sijoitukset	26 350	22 639	16
Taseen ulkopuoliset erät	2 973	2 511	18
Markkinariski	871	567	54
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	30 194	25 718	17
Vakavaraisuussuhde, %	14,6	15,5	-0,9 *
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	13,1	14,1	-1,0 *

* Prosenttiyksikköä.

Pohjola-kaupan johdosta vakuutusliiketoiminnan osuus OP-ryhmän liiketoiminnasta ylitti rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetussa laissa määritellyt kynnyksarvot. OP-ryhmä raportoi tässä laissa säädetyn vakavaraisuussuhteen ensimmäisen kerran vuoden 2005 lopusta. Vakavaraisuus lasketaan konsolidointimenetelmän mukaisesti. Siinä ryhmittymän taseen mukaisiin omiin pääomiin lisätään sellaisia pankki- tai vakuutusalan säännösten mukaisia omiin varoihin luettavia eriä, jotka eivät sisälly omiin pääomiin. Omiin varoihin ei voida kuitenkaan sisällyttää eriä, jotka eivät ole käytettävissä muiden ryhmittymään kuuluvien yritysten tappioiden kattamiseksi.

Milj. €	31.12.2005
OP-ryhmän omat pääomat	4 757
Toimialakohtaiset erät	1 518
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 059
Omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-828
Ryhmittymän omat varat yhteensä	4 388
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä (= omien varojen vaatimus)	2 589
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 799
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat / omien varojen vähimmäismäärä)	1,69

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP-ryhmän omat varat ylittivät vuoden lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 1,8 miljardilla eurolla. OP-ryhmän omien varojen ja omien varojen vähimmäismäärän suhde oli 1,69.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan keskeiset tavoitteet ja periaatteet sekä organisointi pääpiirteissään

OP-ryhmän riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata kaikkien ryhmään kuuluvien yhteisöjen riskinkantokyky ja varmistaa, että ne eivät toiminnassaan ota niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteisön tai koko OP-ryhmän kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. OP-ryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. OP-ryhmän merkittävimmän yksittäisen riskilajin eli luottoriskin osalta on asetettu tavoitteeksi, että ryhmän luottotappioiden nettomäärä ei pitkällä aikavälillä ylitä 0,25 prosenttia luotto- ja takauskannasta vuodessa.

OPK vastaa OP-ryhmätason sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä OP-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamisesta sekä valvoo yhteisöjen toimintaa. Jokainen OP-ryhmään kuuluva yhteisö vastaa omasta sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnasta OPK:n määrittämässä puitteissa.

OP-ryhmän riskirajajärjestelmällä on merkittävä asema ryhmän riskienhallinnassa. OPK:n hallintoneuvosto määrittää OP-ryhmän riskinkantokyvyille, kannattavuudelle sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat, jotka rajoittavat OP-ryhmän riskinottoa. OP-ryhmän riskirajojen perusteella OPK ja sen tytäryhtiöt vahvistavat omat riskirajajärjestelmänsä. OP-ryhmän riskirajajärjestelmän pohjalta määritellään myös jäsenosuuspankkeja (ml. Okopankki Oyj) koskevat valvontarajat. OPK:n jäsenosuuspankkeihin kohdistuva ohjaus ja valvonta perustuvat merkittäviltä osin valvontarajajärjestelmään. Jäsenosuuspankit luokitellaan sisäisiin riskiluokkiin valvontarajojen ylitysten määrän ja luonteen perusteella. Valvontarajojen perusteella jäsenosuuspankit määrittävät toiminnalleen valvontarajoja tiukemmat riskirajat.

Pohjola-kaupan johdosta vakuutustoiminnan osuus OP-ryhmän liiketoiminnassa kasvoi merkittävästi. Vahinkovakuutuksesta muodostui OP-ryhmälle uusi liiketoiminta-alue, ja henkivakuutuksenkin volyyymi kasvoi merkittävästi. Koska järjestely toteutui aivan vuoden 2005 lopussa, OP-ryhmän ja Pohjolan riskienhallintajärjestelmiä ei ole voitu vielä käytännön syistä yhdistää.

OP-ryhmän nykyinen riskirajajärjestelmä pohjautuu vuonna 2004 hyväksytyyn liiketoimintastrategiaan. Järjestelmässä ei ole otettu huomioon Pohjola-järjestelyn vaikutuksia. Riskirajajärjestelmää uudistetaan tältä osin vuoden 2006 aikana.

OP-ryhmän riskiasema

Riskinkantokyky ja kannattavuus

OP-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään ydinvakavaraisuutta, joka on määritelty luottolaitosten vakavaraisuussäädösten mukaisten ensisijaisten omien varojen ja omien varojen vähennyserien erotuksen suhteeksi riskipainotettuihin sitoumuksiin. Tunnuksia laskettaessa ensisijaisista omista varoista vähennetään osuuspankkien jäsenten pankkeihin tekemät lisäosuuspääomasijoitukset, pääomasijoitukset sekä irtisanottu varsinainen ja lisäosuuspääoma. Pohjola-kaupan takia ydinvakavaraisuus laski 11,0 prosentista 9,3 prosenttiin. OP-ryhmän riskiraja ydinvakavaraisuudelle on 7 prosenttia. Vuoden lopussa OP-ryhmän omat varat olivat 703 miljoonaa euroa suuremmat kuin ryhmän ydinvakavaraisuuden riskiraja olisi edellyttänyt. Vuotta aiemmin vastaava luku oli 1 037 miljoonaa euroa. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

Pohjolan osakkeiden hankkimisen jälkeen OP-ryhmästä muodostui rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu ryhmittymä. OP-ryhmän omat varat olivat 1,8 miljardia euroa suuremmat kuin lain edellyttämä vähimmäismäärä. Omien varojen suhde vähimmäismäärään oli 1,69.

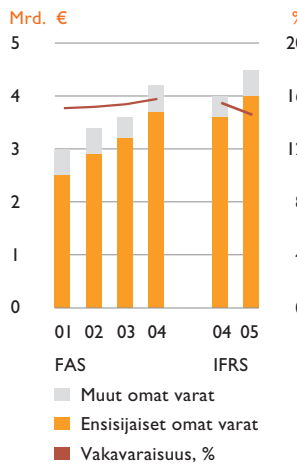
Kannattavuuden riskirajamittarina on peruskannattavuus. Peruskannattavuus on ryhmän tuloksen ennen saamisten arvonalentumisia ja veroja suhde keskimääräiseen taseeseen. Vuonna 2005 OP-ryhmän peruskannattavuus oli 1,2 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 1,3 prosenttia. OP-ryhmän riskiraja on 1 prosenttia.

Kannattavuuden riskirajamittarina on peruskannattavuus. Peruskannattavuus on ryhmän tuloksen ennen saamisten arvonalentumisia ja veroja suhde keskimääräiseen taseeseen. Vuonna 2005 OP-ryhmän peruskannattavuus oli 1,2 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 1,3 prosenttia. OP-ryhmän riskiraja on 1 prosenttia.

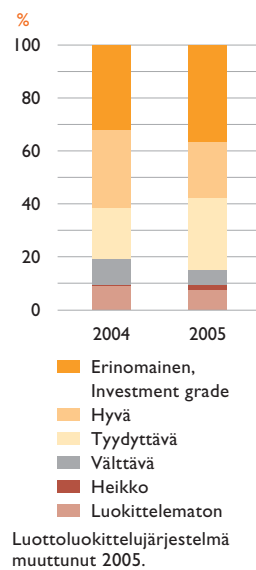
OP-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2004-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot

Mittari		Riskiraja	31.12.2005	31.12.2004
Riskinkantokyky ja kannattavuus				
Ydinvakavaraisuus (vakavaraisuussuhde ilman lisäosuuspääomaa ja toissijaisia varoja)	vähintään	7	9,3	11,0
Peruskannattavuus (tulos ennen veroja ja saamisten arvonalentumisia/tase, %)	vähintään	1	1,2	1,3
Luottoriskit				
Suurin yksittäinen asiakasriski/omat varat, %	enintään	15	7,8	7,8
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/omat varat, %	enintään	100	0,0	0,0
Toimialariski/omat varat, %	enintään	50	38,5	35,0
Järjestämättömät saamiset/luotto- ja takauskanta, %	enintään	2	0,4	0,5
Kolmen seuraavan vuoden arvonalentumistappioarvio/luotto- ja takauskanta, %	enintään	1,5	0,3	0,3
Markkinariskit				
Rahoitusriski/tase, %	vähintään	-3	1,1	-0,6
Korkoriski/omat varat, %		+/- 2	0,5	1,0
Valuuttakurssiriski/omat varat, %	enintään	4	0,3	0,3
Osakeriski/omat varat, %	enintään	20	9,5	9,5
Kiinteistöriskit				
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/tase, %	enintään	5	2,4	3,2

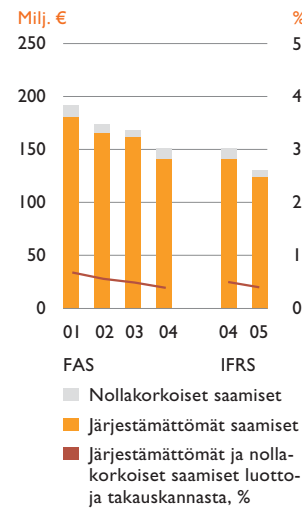
Omat varat ja vakavaraisuus

Yritysvastuiden jakautuminen reittauiluokkiin

Järjestämättömät saamiset

Pankkitoiminnan luottoriskit

OP-ryhmän pankkitoiminnan luotto- ja takauskanta oli kertomusvuoden lopussa 36,5 miljardia euroa, eli 12 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (32,5). Luotto- ja takauskannan 3,9 miljardin euron kasvusta kotitalousluottojen osuus oli 2,9 miljardia euroa ja yritysluottojen osuus 1,0 miljardia. Vuoden 2005 aikana kotitalouksien asuntoluotot kasvoivat 15,1 prosenttia 16,4 miljardiin euroon, ja niiden osuus oli vuoden lopussa 45 prosenttia OP-ryhmän yhteenlasketusta luotto- ja takauskannasta. Kokonaisuudessaan kotitalouksien osuus luotto- ja takauskannasta oli 66 prosenttia (65) ja yritysten osuus 31 (32).

OP-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2005 lopussa OP-ryhmän suurin yksittäinen asiakaskokonaisuusriski oli 7,8 prosenttia OP-ryhmän omista varoista. Vuotta aiemmin luku oli yhtä suuri. OP-ryhmän riskiraja on 15 prosenttia. OP-ryhmän suurin toimialakohmainen riskikeskittymä on kiinteistöliiketoiminta, jonka kokonaisvastuut olivat 1,7 miljardia euroa eli 38,5 prosenttia omista varoista. OP-ryhmän sisäinen toimialariskin riskiraja on asetettu 50 prosenttiin omista varoista.

OP-ryhmän luottoluokittelujärjestelmän piiriin kuuluvat lähes kaikki yhtiömuotoiset asiakkaat. Vuoden 2005 lopussa

Luotto- ja takauskanta sektoreittain

Milj. €	Luotto- ja takauskanta			Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	
	31.12.2005	31.12.2004	Muutos-%	31.12.2005	Prosenttia luotto- ja takauskannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	11 416	10 541	8	62	0,54
Teollisuus	2 796	2 670	5	19	0,68
Rakentaminen	988	907	9	4	0,40
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	1 383	1 326	4	13	0,94
Kiinteistösijoitustoiminta	2 418	2 267	7	11	0,45
Muut yritykset	2 749	2 461	12	14	0,51
Asuntoyhteisöt	1 083	910	19	1	0,09
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	117	111	5	0	0,00
Julkisyyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	673	510	32	0	0,00
Kotitaloudet	24 130	21 285	13	69	0,29
Asuntoluotot	16 413	14 252	15	29	0,18
Ulkomaat	240	147	63	0	0,00
Yhteensä	36 537	32 540	12	131	0,36

95 prosenttia näistä vastuista oli luokiteltu. Luokitelluista vastuista 36 prosenttia kuului parhaaseen "investment grade" -luokkaan ja 21 prosenttia seuraavaan luokkaan "hyvä". Vuotta aiemmin vastaavat luvut olivat 32 ja 29 prosenttia. Heikoksi luokiteltujen asiakkaiden osuus säilyi ennallaan. Luokittelujärjestelmän uudistuminen ja luokittelun kattavuuden parantuminen heikentävät vuosien 2005 ja 2004 lukujen vertailukelpoisuutta.

Vuoden 2005 lopussa OP-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 131 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamista on vähennetty niihin kohdistuvat 95 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (91). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,4 prosenttia, eli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin ja 0,8 prosenttiyksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritelty riskiraja. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2005 bruttomääräisesti 52 miljoonaa euroa (28), mikä oli 0,14 prosenttia (0,08) luotto- ja takauskannasta.

OP-ryhmän luottoriskitilanne on edelleen vakaa, ja luottoriskit ovat säilyneet matalalla tasolla. Positiivista arviota tukevat sekä luottokantavakuutus- ja luottoriskitoimikunnan käsittelyssä olleet yksittäiset luottopäätökset että luottosalkkua koskevat analyysit ja raportit. Järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten pieni ja edelleen supistunut määrä yhdistettynä riskikyselyiden tuloksiin vahvistaa edelleen luottosalkun laatua koskevaa arviota.

Pankkitoiminnan markkinariskit

Luottokannan talletuskantaa nopeampi kasvu sekä Pohjola-kaupan rahoitus lisäsivät OP-ryhmän markkinaehtoisen tukkuvarainhankinnan määrää sekä osuutta kokonaisvarainhankinnasta. OP-ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään seuraavien 12 kuukauden aikana erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan. Mittarissa ei oteta huomioon avista-ehtoisia talletuksia, koska niiden katsotaan normaalioloissa olevan vakaata varainhankintaa. OP-ryhmän rahoitusriskin riskirajamittarin arvo oli vuoden lopussa 1,1 prosenttia (-0,6), mikä on 4,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin rahoitusriskille määritelty riskiraja.

Riskirajajärjestelmässä korkoriski on määritelty 0,5 prosenttiyksikön korkotason nousun vaikutukseksi korkoriskiposition nykyarvoon. Riskirajajärjestelmän korkoriskitarkasteluun sisältyy myös OP-Henkivakuutus Oy:n liiketoiminta. Kertomusvuoden aikana korkoriski oli keskimäärin 31 mil-

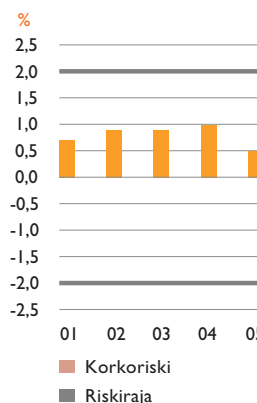
joonaa euroa (37), ja vuoden lopussa korkoriski oli 23 miljoonaa euroa. Riskirajamittarissa euromääräinen korkoriski suhteutetaan OP-ryhmän omiin varoihin. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,5 prosenttia (1,0). OP-ryhmän korkoriskin tulee pysyä OP-ryhmän riskirajojen, ± 2 prosenttia, sisällä. Pankkiliiketoiminnan korkoriskiä voidaan pitää kohtuullisena, ja se kohdistuu vähittäispankkitoiminnan rakenteelliseen korkoriskiin, joka käytännössä aiheutuu siitä, että antolainauksen keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive on lyhyempi kuin talletusten uudelleenhinnoitteluviive.

OP-ryhmän pankkitoiminnan ja OP-Henkivakuutus Oy:n julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 420 miljoonaa euroa (383). Osakesijoitusten suhde omaan pääomaan oli 9,5 prosenttia (9,5), eli 10,5 prosenttiyksikköä pienempi kuin tunnusluvulle määritelty riskiraja.

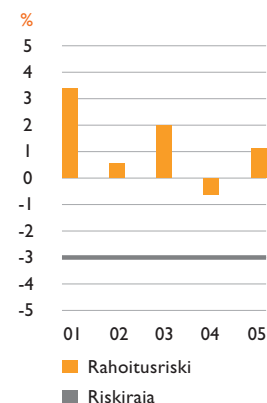
OP-ryhmän valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde omiin varoihin. OKOn valuuttakurssiriskiä mitataan ja rajoitetaan lisäksi VaR-pohjaisella mittarilla. OP-ryhmän pankkitoiminnan kokonaisnettovaluuttaposition suhde omiin varoihin oli vuoden lopussa 13 miljoonaa euroa (11) ja vuoden aikana keskimäärin 12 miljoonaa euroa (11). OP-ryhmän omiin varoihin suhteutettuna valuuttakurssiriski on pieni eli 0,3 prosenttia (0,3).

OP-ryhmän kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,2 miljardia euroa, eli 91 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin. Kiinteistöomaisuuden määrän suhde taseeseen oli 2,4 prosenttia (3,2), mikä oli 2,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin kiinteistöriskille määritelty riskiraja. OP-ryhmän tavoitteena on edelleen pienentää pankkitoiminnan kiinteistöomistusten määrää.

Korkoriski / omat varat

Rahoitusriski / tase

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutusliiketoiminta on OP-ryhmälle uusi, Pohjola-kaupan yhteydessä muodostunut liiketoiminta-alue. Vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoitetaan kolmessa Pohjola-Yhtymä Oyj:n tytäryrityksessä. Pohjolan hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen luottoluokitustavoitteeksi A:n. Standard & Poor's on vuonna 2005 antanut Pohjola-Yhtymä Oyj:n suurimmalle vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavalle tytäryritykselle, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolalle, luottokelpoisuusluokitukseksi A+:n.

Pohjolan vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma oli vuoden lopussa 836 miljoonaa euroa (670). Vakavaraisuuspääoma oli 112 prosenttia (104) vakuutusmaksutuotoista (netto) ja 46 prosenttia (39) vakuutussopimusveloista (netto). Vakavaraisuuspääoma kuvaa Pohjolan vahinkovakuutuksen riskinkantokykyä. Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma ei käytännössä vahvista OP-ryhmän riskinkantokykyä, koska vahinkovakuutus on ryhmälle uusi liiketoiminta-alue.

Vahinkovakuutuksen vakuutusriskit olivat hajautettuja. Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutusta hoidetaan keskiteytysti. Osa riskeistä oli siirretty jälleenvakuuttajille. Omalla vastuulla pidettävä riski oli riskikohtaisesti enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksessa 7,5 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vastuista suuri osa on lakisäateisten vakuutusten perusteella eläkkeinä maksettavia korvauksia. Eläkevastuista aiheutuvaan vastuuvelan määrään vaikuttaa merkittävästi arvioitu kuolevuus. Keskimääräisen eliniän pidentyminen yhdellä vuodella lisää vastuuvelan määrää noin 27 miljoonalla eurolla. Pohjolan käyttämässä ns. kohorttimallissa kuolevuus riippuu iän ja sukupuolen lisäksi syntymävuodesta. Tämä malli ottaa huomioon sen, että nuoremmissa ikäluokissa odotettavissa oleva elinikä on pidempi.

Vahinkovakuutuksen tulokseen vaikuttavat merkittävästi suurvahingot. Vuosina 2001–2005 omalla vastuulla olevia suuria 2–5 miljoonan euron vahinkoja on ollut 17 kappaletta (keskimäärin 3,4 vuodessa) ja omalla vastuulla olevia yli 5 miljoonan euron vahinkoja 3 kappaletta (keskimäärin 0,6 vuodessa).

Vahinkovakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2005 lopussa 2,6 miljardia euroa. Suurin omaisuuslaji oli joukko-velkakirjalainat, joiden osuus sijoitusvarallisuudesta oli 70 prosenttia. Korkoinstrumenttien osuutta lisäsivät rahamarkkinainstrumentit, joiden osuus sijoitusvarallisuudesta oli 8 prosenttia. Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus on S&P:n luokituksen mukaan AA. Alle

”investment grade”-tason korkosijoitusten osuus korkosalkusta oli alle 4 prosenttia. Osakkeiden osuus koko sijoitusalkusta oli 16 prosenttia, kiinteistöjen 3 prosenttia ja vaihtoehtoisten sijoitusten 3 prosenttia. Vahinkovakuutuksen avoin valuuttapositio oli hieman yli 2 prosenttia sijoitusvarallisuudesta.

Vahinkovakuutuksen riskienhallinnan periaatteista ja riskiasemasta on tehty yksityiskohtaisemmin selkoa Pohjolan ja OKOn tilinpäätösinformaatiossa.

Henkivakuutus

Henkivakuutustoiminnan keskeisimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnalle on vahvistettu erilliset riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Sijoitustoiminnalle vahvistetaan vuosittain sijoitus suunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan taloudelliset tavoitteet sekä asetetaan sijoitustoiminnalle määrällisiä ja laadullisia rajoituksia.

Henkivakuutuksen sijoitusvarallisuus oli vuoden 2005 lopussa 3,9 miljardia euroa. Korkoinstrumenttien osuus sijoitusvarallisuudesta oli 76 prosenttia. Joukkolainoista 89 prosenttia kuului ”investment grade”-luokkaan. Osakkeiden osuus koko sijoitusvarallisuudesta oli 19 prosenttia ja kiinteistöjen 5 prosenttia.

OP-ryhmän riskienhallinnan periaatteista, organisoinnista ja riskiasemasta on tehty yksityiskohtaisemmin selkoa OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä.

Luottoluokitukset

Kansainvälisistä luokituslaitoksista Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-ryhmälle että sen keskuspankille OKOLle. OP-ryhmän taloudellisella asemalla on huomattava vaikutus myös pelkästään OKOLle annettaviin luottoluokituksiin.

Heinäkuussa Standard & Poor's korotti OKOn luokituksia. Korotus perustui OKOn tuottojen ja tuloksen vakaaseen kehitykseen ja koko OP-ryhmän vahvistuneeseen markkina-asemaan sekä siihen, että myönteinen kannattavuuskehitys on saavutettu vaarantamatta OKOn tai OP-ryhmän maltillista riskiasemaa ja vahvaa vakavaraisuutta.

Luokitukset ovat tällä hetkellä seuraavat:

Luokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta
Fitch Ratings (OP-ryhmä ja OKO)	FI+	AA-
Standard & Poor's (OKO)	A-1+	AA-
Moody's (OKO)	P-1	Aa2

Pohjolan osake-enemmistön hankinnan jälkeen (12.9.2005) kaikki em. luokituslaitokset pitivät OKOn luokitukset ennallaan. Standard & Poor's ja Moody's asettivat kuitenkin OKOn luottokelpoisuuden tarkkailuun ja muuttivat luottokelpoisuusnäkymät vakaista negatiivisiksi.

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan 19.10.2005 Standard & Poor'silta saama vakavaraisuusluokitus on A+ (negatiiviset näkymät).

Omistajajäsenet ja asiakkaat

Osuuspankkien omistajajäsenten määrä kasvoi vuoden 2004 lopusta 28 000:lla 133 000:een. Pääkaupunkiseudulla toimivalla Okopankki Oyj:llä on lisäksi 130 000 etuasiakasta.

Omistajajäsenille ja Okopankin etuasiakkailla pankkipalvelujen käytön keskittämisestä vuonna 2005 kertyneiden bonusten arvo oli 43 miljoonaa euroa, eli 12 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna (39). Omistajajäsenille kertyneet bonukset on kirjattu OP-ryhmän tuloslaskelmassa erään "Palautukset omistajajäsenille". Omistajajäsenet ja etuasiakkaat käyttivät bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 34 miljoonaa euroa (27), ja heille maksettiin aiempina vuosina kertyneitä bonuksia rahana yhteensä 8 miljoonaa euroa (7).

OP-ryhmällä (pl. Pohjola) oli vuoden lopussa 3,1 miljoonaa asiakasta, eli 21 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Pohjola-yhtiöillä oli vuoden lopussa 1,6 miljoonaa asiakasta, joista yhteisiä asiakkaita muun OP-ryhmän kanssa oli 45 prosenttia. OP-ryhmän yhteenlaskettu asiakasmäärä oli näin ollen noin 4 miljoonaa.

Markkinaosuudet

Vuoden 2005 aikana OP-ryhmän markkina-asema vahvistui edelleen. Siihen vaikutti sekä liiketoiminnan orgaaninen kasvu että Pohjolan liiketoimintojen ostaminen. Pohjolan liiketoiminnot kasvattivat merkittävästi OP-ryhmän markkinaosuuksia varallisuudenhoidossa.

OP-ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista oli vuoden lopussa 22,3 prosenttia, eli 5,8 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2005 lopun markkinaosuus muodostuu OP-Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n yhteenlasketusta markkinaosuudesta. Vuoden lopussa OP-Rahastoyhtiön markkinaosuus rahastopääomista oli 17,2 prosenttia (16,5) ja Pohjola Rahastoyhtiön 5,2 prosenttia (4,9).

OP-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutusäästöistä kasvoi vuoden 2005 aikana 6,8 prosenttiyksikköä 17,8 prosenttiin. Vuoden 2005 lopun markkinaosuus muodostui OP-Henkivakuutus Oy:n ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan yhteenlasketusta markkinaosuudesta. OP-Henkivakuu-

tus Oy:n markkinaosuus kasvoi 11,0 prosentista 12,2 prosenttiin. Vuoden 2005 alussa toimintansa aloittaneen Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan markkinaosuus oli vuoden lopussa 5,6 prosenttia.

OP-Henkivakuutus Oy:n markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta kasvoi 16,5 prosentista 20,0 prosenttiin. Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan markkinaosuus koko vuonna 2005 oli 10,4 prosenttia.

OP-ryhmän markkinaosuus luotoista kasvoi 0,1 prosenttiyksikköä ja oli vuoden lopussa 30,5 prosenttia. Yritysluottojen markkinaosuus oli edellisvuotisella tasolla, mutta asuntoluottojen osuus supistui. Asuntoluottojen markkinaosuuden supistuminen pysähtyi vuoden jälkipuoliskolla. OP-ryhmän markkinaosuus talletuksista supistui 0,4 prosenttiyksikköä 31,9 prosenttiin.

Vahinkovakuutuksesta muodostui OP-ryhmälle Pohjola-kaupan jälkeen uusi liiketoiminta-alue. Pohjola on Suomen johtavia vahinkovakuuttajia 26,1 prosentin (v. 2004) markkinaosuudella vahinkovakuutustoiminnan maksutulosta.

Markkinaosuudet	Ajankohta	Markkinaosuus, %	12 kk:n muutos
Luottokannasta	31.12.2005	30,5	0,1
Asuntoluotoista	31.12.2005	34,0	-0,5
Yritysluotoista	31.12.2005	24,9	0,1
Talletuskannasta	31.12.2005	31,9	-0,4
Sijoitusrahastojen pääomista	31.12.2005	22,3	5,8
OP-Rahastoyhtiö Oy	31.12.2005	17,2	0,7
Pohjola Rahastoyhtiö Oy	31.12.2005	5,2	0,3
Henki- ja eläkevakuutusäästöistä	31.12.2005	17,8	6,8
OP-Henkivakuutus Oy	31.12.2005	12,2	1,2
Henkivakuutusosakeyhtiö			
Pohjola	31.12.2005	5,6	-
Henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta	1-12/2005	30,4	13,9
OP-Henkivakuutus Oy	1-12/2005	20,0	3,5
Henkivakuutusosakeyhtiö			
Pohjola	1-12/2005	10,4	-

Muutosluvut prosenttiyksikköä.

Palveluverkko

OP-ryhmän monikanavainen palveluverkko muodostuu toimipaikoista, verkkopalveluista ja yhteyskeskustoiminnasta.

Vuoden lopussa osuuspankeilla ja Okopankki Oyj:llä oli yhteensä 680 toimipaikkaa, eli 30 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pohjola-kaupan johdosta OP-ryhmän toimipaikaverkko laajeni yli sadalla Pohjolan toimipaikalla. Vuoden

2005 aikana kuuden Pohjolan toimipisteen toiminnot siirrettiin osuuspankin konttorin yhteyteen. Vuoden lopussa OP-ryhmällä oli yhteensä 782 toimipaikkaa.

Maksuautomaattien määrä supistui 26:lla 606:een, ja Internet-asiakaspäätteiden määrä kasvoi 13:lla 631:een. Maksuautomaateilla maksettujen laskujen määrä supistui 18 prosenttia vuodesta 2004.

Pankkiasiakkaiden verkkopalvelusopimukset lisääntyivät edelleen. Verkkopalvelusopimusasiakkaista lähes 81 prosenttia käyttää palvelua aktiivisesti kuukausittain. Vuonna 2005 maksettiin Internetin kautta laskuja 17 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Kaikista OP-ryhmän asiakkaiden laskuista maksettiin Internetin kautta 68 prosenttia. Enää noin 5 prosenttia laskunmaksuista tapahtui välittömänä asiakaspalveluna konttoreissa. Vuonna 2004 osuus oli 6 prosenttia.

Yhteyskeskus on OP-ryhmän keskitetty palvelukanava, joka tarjoaa henkilökohtaista palvelua pankkiasiakkaille ja myynnin tukea osuuspankeille. Yhteyskeskuksen puhelimitse tai sähköisten kanavien kautta hoitamien asiakaskontaktien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 33 prosenttia 786 000:een.

Pohjolan puhelinpalvelut tarjoavat yritys- ja yksityisasiakkailla kattavat vakuutus- ja korvauspalvelut. Vuoden 2005 aikana Pohjolan puhelinpalvelu hoiti yli miljoona asiakaskontaktia.

OP-ryhmän palveluverkko	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, kpl
Toimipaikat			
Osuuspankit ja Okopankki	680	710	-30
Pohjola-yhtiöt	102	-	
Maksuautomaatit	606	632	-26
Internet-asiakaspäätteet	631	618	13
Otto.-käteisautomaatit	1 689	1 735	-46
Verkkopalvelusopimukset	996 000	907 000	88 600

Henkilöstö

OP-ryhmän palveluksessa oli vuoden lopussa (ilman kausiapulaisia) 11 974 henkilöä, eli 2 856 enemmän kuin vuoden 2004 lopussa. Lukuihin sisältyy Pohjola-yhtiöiden henkilömäärä vuoden 2005 lopussa: 2 788. Pohjola-yhtiöiden henkilöstö ei sisälly vuoden 2004 vertailulukuun. Ilman Pohjolaa OP-ryhmän henkilömäärä kasvoi 68:lla. Osuuspankeissa työskenteli vuoden lopussa 6 560 henkilöä, OPK-konsernissa 5 399 ja siihen kuuluvassa OKO-konsernissa 3 254 henkilöä.

Vuoden 2005 alusta toimintansa aloittaneessa OP-ryhmän henkilöstörahostossa oli vuoden lopussa mukana 259

OP-ryhmän yritystä ja 9 000 jäsentä eli noin 93 prosenttia OP-ryhmän (pl. Pohjola) henkilöstöstä. Samaan aikaan käyttöön otettu johdon palkitsemisjärjestelmä oli vuoden lopussa käytössä 132 OP-ryhmän yrityksessä.

Yhteisvastuu ja yhteisturva

Osuuspankkilain mukaan OP-ryhmää (osuuspankkien yhteenliittymää) valvotaan konsolidoidusti, ja ryhmän keskusyhteisö Osuuspankkikeskus Osk ja sen 242 jäsenpankkia vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista. OPK:n jäseniä olivat vuoden 2005 lopussa OP-ryhmän 238 osuuspankkia sekä OKO, Okopankki Oyj, OP-Asuntoluotopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan talletuspankkien on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP-ryhmän talletuspankeilta enintään 25 000 euroon asti. OP-ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit, OKO, Okopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj.

Pohjola-kauppa:

OP-ryhmästä johtava finanssiryhmä Suomessa

OP-ryhmän keskuspankki OKO hankki syyskuussa enemmistön Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeista. Kauppa laajensi OP-ryhmän toiminnan vahinkovakuutusmarkkinoille ja vahvisti ryhmän asemaa varallisuudenhoidossa, rahastoissa ja henki- ja eläkevakuutuksessa. Pohjola on Suomen suurimpia vahinkovakuuttajia. Pohjolan toinen liiketoiminta-alue oli varainhoitopalvelut, joka koostui henkivakuutuksesta, rahastoista ja omaisuudenhoidosta.

Pohjolan hankinta laajensi myös OP-ryhmän asiakaskuntaa. Ryhmä vahvistui erityisesti yrityssektorilla, jonka vahinkovakuuttamisessa Pohjola on ollut perinteisesti vahva. OP-ryhmän merkittävin liiketoiminta-alue on edelleen vähittäispankkitoiminta, ja vahinkovakuutusliiketoiminta on toiseksi tärkein. Laajentuneella ryhmällä on vahva ja monipuolinen liiketoimintakokonaisuus.

OP-ryhmä on näiden järjestelyjen jälkeen johtava finanssiryhmä Suomessa. Sillä on vahva markkina-asema kaikilla keskeisillä liiketoiminta-alueillaan, se on henkilöstömäärältään selvästi suurin, ja sillä on kattava valtakunnallinen palveluverkosto.

OP-ryhmä, Suomi-yhtiö ja Ilmarinen ovat lisäksi sopineet syventävänsä keskinäistä yhteistoimintaansa, mikä synnytti merkittävän yhteistyöryhmän Suomen finanssimarkkinoille.

Pohjolan osakkeiden hankinta

OKO osti 12.9.2005 Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomelta ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta kaikki niiden omistamat Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakkeet noin 1,2 miljardin euron kauppahintaan. Osakekohtainen kauppahinta oli 13,35 euroa. Kaupan jälkeen OKO omisti noin 58,5 prosenttia Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä. OKOn ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi 14.10.2005 kaupan ehtona olleen osakeannin. Kauppa toteutui lopullisesti 18.10.2005, kun OKOn sai kaupan ehtona olleet viranomaishyväksynnot. Kaupan toteuduttua Pohjolasta tuli OKOn tytäryhtiö.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomen ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti OPK myi 14.10.2005 Suomi-yhtiölle ja Ilmariselle OKOn A-sarjan osakkeita määrän, joka nosti kummankin ostajan omistussuuden 5,27 prosenttiin osakkeista ja 2,81 prosenttiin äänistä. Kaupan jälkeen sekä Suomi-yhtiö että Ilmarinen hankkivat lisää OKOn osakkeita. Suomi-yhtiö ilmoitti 24.11.2005, että sen omistussuus OKOn osakkeista oli noussut 10,36 prosenttiin ja osuus äänistä 5,52 prosenttiin. Ilmarinen ilmoitti 1.12.2005, että sen vastaavat osuudet OKOsta olivat nousseet 10,04:ään ja 5,35 prosenttiin.

Julkistaessaan 12.9.2005 Pohjolan osakkeita koskevan kaupan OKO ilmoitti tekevänsä muille Pohjolan omistajille julkisen ostotarjouksen jäljellä olevista Pohjolan osakkeista ja pyrkivänsä hankkimaan Pohjolan kaikki osakkeet. Järjestelyssä Pohjolan koko osakekannan arvoksi täysi laimennusvaikutus huomioon otettuna laskettiin noin 2 075 miljoonaa euroa.

OKOn osuus Pohjolan osakkeista ja äänistä nousi 19.10.2005 yli kahden kolmasosan useana eri ajankohtana toteutetun pörssikaupan johdosta. OKOn julkinen ostotarjous Pohjolan osakkeista, joka alkoi 19.10.2005, päättyi 18.11.2005. OKOn tarjoma käteisvastike oli 13,35 euroa Pohjolan osakkeelta. Tarjouksen hyväksyneiden osuus Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä oli 13,1 prosenttia. OKOn omistus- ja ääniosuus Pohjolassa nousi nämä sekä OKOn muutoin hankkimat Pohjolan osakkeet huomioon ottaen 83 prosenttiin.

Pohjolan ylimääräinen yhtiökokous päätti 23.11.2005 hallituksen kokoonpanosta, uudesta tilintarkastajasta ja osakepääoman alentamisesta. Hallituksen jäsenmääräksi vahvistettiin viisi, ja puheenjohtajaksi valittiin OKOn toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen.

OKO teki 1.12.2005 arvopaperimarkkinalain 6 luvun 6 pykälän mukaisen lunastustarjouksen Pohjolan osakkeista samaan hintaan kuin aiemmassa ostotarjouksessa. Tarjous

päättyi 5.1.2006, ja sen hyväksyneiden osuus Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä oli 4,4 prosenttia. OKOn omistus- ja ääniosuus Pohjolassa nousi nämä sekä OKOn muutoin hankkimat Pohjolan osakkeet huomioon ottaen 89,96 prosenttiin. OKO ilmoitti 10.1.2006, että sen omistussuus Pohjolasta oli ylittänyt 90 prosenttia. OKO on esittänyt vaatimuksen lunastaa muiden Pohjolan osakkeenomistajien osakkeet hintaan 13,35 euroa osakkeelta. OKO on aloittanut osakeyhtiölain mukaisen välimiesmenettelyn Pohjolan osakkeiden lunastamiseksi. Pohjola-Yhtymä Oyj:n pörssinoteerauksen arvioidaan päättyvän vuoden 2006 toisen vuosineljänneksen aikana.

Pohjola-kaupan takia vahinkovakuutusyhteistyö Fennia-ryhmän ja Lähivakuutusryhmän kanssa päättyi vuoden lopulla.

Kaupan rahoitus

Koko OP-ryhmä osallistui Pohjola-kaupan rahoitukseen. OKO rahoitti kaupan ensisijaisesti vanhoille osakkeenomistajilleen tarkoitetulla osakeannilla, omaisuuseriensä myynnillä, velkaemissioilla ja sisäisillä likvideillä varoilla. Osuuspankkikeskus Osk rahoitti oman osuutensa järjestelystä korottamalla varsinaista osuuspääomaansa noin 300 miljoonalla eurolla ja laskemalla liikkeeseen lisäosuuksia niin ikään noin 300 miljoonan euron arvosta sekä laskemalla liikkeeseen kaksi 70 miljoonan euron joukkovelkakirjalainaa.

OKOn 14.10.2005 pidetty ylimääräinen yhtiökokous hyväksyi johtokunnan ehdotukset Pohjolan osakkeiden hankintaan liittyvästä OKOn osakepääoman korottamisesta ja yhtiöjärjestyksen muuttamisesta. Samana päivänä pidetty Osuuspankkikeskus Osk:n ylimääräinen osuuskunnan kokous hyväksyi johtokunnan ehdotukset sääntömuutoksista, jotka mahdollistivat Pohjolan osakkeiden hankintaan liittyvät pääomajärjestelyt.

OKOn vanhoille osakkeenomistajille suunnattu osakeanti, joka alkoi 24.10.2005, päättyi 15.11.2005. Osakeannissa merkittiin kaikki tarjotut runsaat 100 miljoonaa osaketta. Uusien osakkeiden merkintähinta oli 7,20 euroa osakkeelta.

OKO myi syyskuussa tehdyllä kaupalla pääkaupunkiseudulla vähittäispankkitoimintaa harjoittavan Okopankki Oyj:n osakekannan OPK:lle. Okopankin ja OPK:n täysin omistaman Optum Oy:n liiketoiminnot yhdistettiin 27.12.2005.

Pohjola myi 30.12.2005 OPK:lle Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n osakekannan 73,0 miljoonan euron hinnasta ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n osakekannan 13,0 miljoonan euron hinnasta. Ko. yhtiöt yhdistetään vastaavaa liiketoimintaa OP-ryhmässä jo ennestään harjoittaviin yhtiöihin. Poh-

jola myi 16.1.2006 Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan osakekannan 281 miljoonan euron hinnasta OPK:lle ja Pohjola Omaisuudenhoido Oy:n osakekannan 118,5 miljoonan euron hinnasta OKOLle.

Pohjolan ylimääräinen yhtiökokous 19.1.2006 päätti muutoksesta yhtiöjärjestykseen, hyväksyi Pohjolan ja OKOn tai OPK:n väliset yrityskaupat ja -järjestelyt sekä valtuutti hallituksen tarvittaessa myymään Pohjola-Yhtymä Oyj:n jäljellä olevan liiketoiminnan tytäryhtiöineen joko kokonaan tai osittain.

Liiketoimintojen yhdistäminen

Suunnitelmien mukaan Pohjolan Systemipalvelu Oy sulautuu OPK:hon, Pohjola Rahastoyhtiö Oy OP-Rahastoyhtiö Oy:hyn, Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola OP-Henkivakuutus Oy:hyn ja Opstock Oy OKOon vuoden 2006 aikana. Ennen sulautumista Opstock Oy:n corporate finance -toiminnot siirretään liiketoimintasiirrolla uuteen perustettavaan yhtiöön, ja omaisuudenhoitoon liittyvät toiminnot siirretään Pohjola Omaisuudenhoido Oy:hyn, jonka nimi muutetaan OKO Varainhoito Oy:ksi.

Vuoden 2005 lopussa aloitettiin OP-ryhmän ja Pohjolan liiketoimintojen yhdistämisen suunnittelu. Helmikuun 2006 alussa tehtiin päällekkäisiä toimintoja koskeva yt-neuvotteluesitys. Päällekkäisiä varainhoito-, sijoitusrahasto- ja henkivakuutus toimintoja koskeva henkilöstön vähentämistarve on arvioitu 50 henkilöksi. Muun varainhoidon myynti henkilöstön osalta vähennystarpeen arvioidaan koskevan noin 30 henkilöä. Muilta osin yt-menettely liittyy Osuuspankkikeskuksen ja Pohjolan konsernitoimintojen yhdistämiseen ja uudelleenorganisointiin.

Suunnitelma Pohjolan myyntikonttoreiden yhdistämisestä osuuspankkien toimipisteisiin on valmistunut. Sen mukaan on kesäkuun 2006 loppuun mennessä yhdistetty noin 50 ja vuoden loppuun mennessä yli 70 toimipistettä.

Kaupan vaikutukset OP-ryhmän taloudelliseen asemaan

Pohjola-kaupan ansiosta OP-ryhmän tuloksen arvioidaan kasvavan tulevaisuudessa. Tulosta kasvattavat Pohjola-konserniin kuuluvien yhtiöiden ennakoidut liiketulokset sekä odotetut tuotto- ja kulusynergiat. Tuloksen kasvua puolestaan hidastavat kaupan rahoituskustannukset sekä kauppahinnan kohdistamisen yhteydessä syntyneistä uusista aineettomista hyödykkeistä tehtävät poistot.

OP-ryhmän omistusosuus Pohjola-Yhtymä Oyj:n osakeista oli vuoden 2005 lopussa 86,3 prosenttia. Osakkeiden hankintahinta oli runsaat 1 770 miljoonaa euroa, mikä oli runsaat 860 miljoonaa euroa suurempi kuin OP-ryhmän

omistusosuutta vastaava osuus Pohjolan konsernitaseen mukaisista omista pääomista. Osakkeiden hankintahinnan ja käypään arvoon arvostetun konsernitaseen mukaisen nettovarallisuuden erotusta on kohdistettu tuotemerkkiin, vakuutuskannan arvoon, asiakassuhteisiin ja muihin aineettomiin hyödykkeisiin laskennalliset verot huomioon ottaen hieman yli 400 miljoonaa euroa. Kohdistamattomaksi hankintahinnan ja nettovarallisuuden erotukseksi eli liikearvoksi muodostui noin 515 miljoonaa euroa. Liikearvo on kohdistettu erikseen henkivakuutukseen, rahastoliiketoimintaan, omaisuudenhoitoon sekä vahinkovakuutukseen.

Syntyneistä aineettomista hyödykkeistä vakuutuskannan arvoon, asiakassuhteisiin ja tietojärjestelmiin kohdistuva osuus poistetaan vaikutusaikanaan. Vakuutuskannan arvoon kohdistuva aineeton hyödyke poistetaan 10 vuodessa, asiakassuhteisiin kohdistuva 10–13 vuodessa ja tietojärjestelmiin kohdistuvat hyödykkeet 2–5 vuodessa. Poistettavat aineettomat hyödykkeet ovat yhteensä 439 miljoonaa euroa. Poistot ovat suurimmillaan vuosina 2006 ja 2007, jolloin niiden määrä laskennallisella verolla oikaistuna on vuositasolla noin 37 miljoonaa euroa. Tuotemerkkiin kohdistuva aineeton hyödyke sekä liikearvo testataan vuosittain. Jos aineettoman hyödykkeen tai liikearvon arvo on suurempi kuin arvioitu liiketoiminnan tulos tarkasteluperiodilla, kirjataan edellä mainituista eristä tulosvaikutteinen arvonalentuminen. IFRS-standardien mukaan kauppahinnan kohdistamista voidaan tarkentaa 12 kuukauden ajan tytäryhtiöiden osakkeiden hankkimisesta.

Pohjola-kaupan odotetaan tuovan OKOLle ja OP-ryhmälle merkittäviä synergiaetuja. OP-ryhmän kulu- ja tuotto-synergiat arvioidaan vuositasolla noin 91 miljoonaksi euroksi (ennen veroja), josta OKOn osuudeksi arvioidaan noin 52 miljoonaa euroa. Kokonaissynergiat arvioidaan saavutettavan täysimääräisinä viidessä vuodessa.

Pohjola-kaupan vaikutuksesta vuoden 2005 lopun vakavaraisuuteen on tehty selkoa tämän toimintakertomuksen luvussa Riskienhallinta. Osakeyhtiölain mukaisen lunastusoi-keiden käyttäminen nostaa OP-ryhmän omistusosuuden Pohjolasta 100 prosenttiin. Jäljellä olevan vähemmistön osuuden hankinnan arvioidaan yksittäisenä tapahtumana heikentävän OP-ryhmän luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaista vakavaraisuutta ensisijaisilla omilla varoilla las-kettuna noin 0,5 prosenttiyksikköä vuoden 2005 lopun tilanteesta.

Pohjola-kauppa vaikuttaa huomattavasti OP-ryhmän riskiasemaan. Henkivakuutusliiketoiminnan kasvun sekä uuden vahinkovakuutusliiketoiminta-alueen vuoksi OP-ryhmän tuloksen ja vakavaraisuussuhteen herkkyyksijohdusto-

minnan riskeille kasvaa. Vahinkovakuutustoiminnan myötä OP-ryhmän tulokseen vaikuttaa vastaisuudessa myös vahinkojen epätasainen jakottuminen eri vuosille. Kokonaisuutena OP-ryhmän riskien arvioidaan kuitenkin riskien hajaantumisen sekä pankki- ja vakuutustoiminnan riskien osittaisen toisistaan riippumattomuuden vuoksi säilyvän edelleen matalalla tasolla, etenkin jos riskejä suhteutetaan kasvaneeseen liiketoiminnan volyyymiin tai OP-ryhmän omiin varoihin.

Vuoden 2006 näkymät

OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen.

OP-ryhmän pankkiliiketoiminnan tuloksen vuodelta 2006 arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuodelta 2005. Vuonna 2006 vahinkovakuutusliiketoiminta yhdistellään OP-ryhmään koko vuodelta. Tämän johdosta tuloksen ennen veroja arvioidaan nousevan selvästi suuremmaksi kuin vuodelta 2005.

Kaikki tässä toimintakertomuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tähänhetkiseen näkemykseen OP-ryhmän ja sen eri toimintojen talouden kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Liiketoiminta-alueet

OP-ryhmän liiketoiminta-alueet ovat vähittäispankki, varallisuudenhoito, yritys pankki, vahinkovakuutus ja varainhallinta. Vähittäispankkitoiminta muodostuu osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n muusta asiakasliiketoiminnasta (rahoitus-, maksuliike- ja kassanhallintapalvelut) kuin varallisuudenhoitopalveluista. Vähittäispankkitoimintaan sisältyy myös OP-Kotipankki Oyj:n, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n sekä Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön toiminta kokonaisuudessaan.

Varallisuudenhoitoon sisältyy OP-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden (OP-Henkivakuutus Oy ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola), rahastoyhtiöiden (OP-Rahastoyhtiö Oy ja Pohjola Rahastoyhtiö) ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n toiminta kokonaisuudessaan, Opstock Oy:n omaisuudenhoitopalvelut sekä osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n varallisuudenhoitopalvelut.

Yritys pankkitoimintaan sisältyy OKO-konsernin yritys pankkitoiminta sekä Opstock Oy:n corporate finance -palvelut. Yritys pankkitoimintaan kuuluvat käytännössä OP-ryhmän suurimpien yritys- ja yhteisöasiakkaiden palvelut sekä kohde- ja saatavavakuudellinen rahoitus.

Vahinkovakuutus on uusi, Pohjola-kaupan johdosta syntynyt liiketoiminta-alue. Siihen sisältyy OP-ryhmän vahinko-

vakuutusyhtiöiden eli Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-vakuutuksen, Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden, Pohjola-konserniin kuuluvien run-off-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Varainhallinta sisältää OPK:n, OKOn, osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n oman sijoitustoiminnan sekä toiminnan pääoma- ja rahamarkkinoilla. Varainhallinta kattaa OKOn liiketoiminta-alueista keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan.

Liiketoiminta-alueiden ulkopuolelle jää valtaosa OPK:n toiminnoista, FD Finanssidata Oy ja eräät Pohjolan palveluyhtiöt kokonaisuudessaan, OKO-konsernin konsernihallinto sekä osuuspankkien liiketoiminta-alueille kohdistamattomat, lähinnä pankin hallintoon ja liiketoiminnan tukitoimintoihin kohdistuvat erät. OPK:n ja FD:n liiketoiminta-alueita tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat liiketoiminta-alueille sisäisinä palveluveloituksina.

Pankkitoiminnalle kohdistetaan omaa pääomaa 11 prosenttia luottolaitoslain mukaisista riskipainotetuista sitoumuksista. Allokoinnaton oma pääoma kohdistuu liiketoiminta-alueiden ulkopuoliselle alueelle "muu toiminta".

Liiketoiminta-alueet, tiivistelmä

Milj. €	Tuotot	Kulut	Arvon- alentumiset	Muut erät
Vähittäispankki	883	379	2	27
Varallisuudenhoito	190	142	0	12
josta henki- ja eläkevakuutus	60	34	0	0
Yritys pankki	156	58	5	0
Vahinkovakuutus	84	58	0	0
Varainhallinta	78	16	-1	0
Muu, ml. eliminoinnit	22	123	-1	14
Yhteensä	1 414	776	6	53

Tulos ennen veroja, milj. €	1-12/2005	1-12/2004	Muutos, %
Vähittäispankki	474	443	7,2
Varallisuudenhoito	37	31	18,9
josta henki- ja eläkevakuutus	27	26	1,4
Yritys pankki	94	70	33,2
Vahinkovakuutus	27	0	
Varainhallinta	63	65	-3,2
Muu, ml. eliminoinnit	-116	-98	18,4
Yhteensä	579	511	13,2

Vähittäispankkitoiminta kasvoi

OP-ryhmän kotitalousasiakkaat nostivat kertomusvuoden aikana asuntoluottoja 6,3 miljardia euroa, eli 22 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Viimeisellä vuosineljänneksellä asuntoluottoja nostettiin 1,5 miljardia euroa, eli 18 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali laski edelleen ja oli katsauskaudella keskimäärin 0,2 prosenttiyksikköä matalampi kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2004 lopusta asuntoluottokanta kasvoi 15 prosenttia 16,4 miljardiin euroon. Vuonna 2005 OP-Kiinteistökeskusten välittämien kauppojen määrä oli 16 500, eli 14 prosenttia suurempi kuin vuonna 2004. Kotitalouksien kulutusluotot kasvoivat 14 prosenttia 2,5 miljardiin euroon.

Kotitalouksien käyttely- ja maksuliiketalukset kasvoivat 4,3 prosenttia 10,7 miljardiin euroon. Asiakkaiden korttien määrä oli vuoden lopussa 2 miljoonaa. Maksamiseen soveltuvien korttien osuus kaikista korteista oli 92 prosenttia. Kansainvälisten korttien osuus oli 59 prosenttia.

Vähittäispankkitoimintaan sisältyvä yritysten luottokanta oli vuoden lopussa 3,5 miljardia euroa, eli 5,9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vähittäispankin yritysasiakkaat nostivat uusia euromääräisiä luottoja 13 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Yritysten maksuliiketalukset kasvoivat 10 prosenttia ja olivat vuoden lopussa 2,4 miljardia euroa.

Vähittäispankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 474 miljoonaa euroa, eli 7,2 prosenttia suurempi kuin vuonna 2004. Tuotot olivat 883 miljoonaa euroa, eli 3,0 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2004. Kulut pienenevät 1,9 prosenttia.

Pääosa osuuspankkien tuloksesta kohdistuu vähittäispankkiliiketoiminta-alueeseen. Kaikki OP-ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltävät 238 osuuspankkia tekivät vuonna 2005 positiivisen liiketuloksen. Niiden yhteenlaskettu suomalaisen tilinpäätösnormiston mukaan laskettu liikevoitto oli 403 miljoonaa euroa (335). Korkokate oli 618 miljoonaa euroa (604), palkkiotuotot 206 miljoonaa euroa (186) ja muut tuotot 145 miljoonaa euroa (103). Muihin tuottoihin sisältyy luovutusvoittoja ja arvomuutoksia OKOn osakkeista ja merkintäoikeuksista yhteensä 51 miljoonaa euroa (7). Kulut yhteensä olivat 562 miljoonaa euroa (555). Henkilöstökulut kasvoivat 3,6 prosenttia ja muut hallintokulut 1,5 prosenttia. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista olivat 4,0 miljoonaa euroa.

Vähittäispankki

Milj. €	1–12/2005	Muutos vuotta aiemmasta, %	10–12/2005
Tulos ennen veroja	474	7,2	103
Nostetut asuntoluotot	6 288	22,2	1 495
Nostetut yritysluotot	1 515	12,8	413
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	16 489	13,7	3 749
Mrd. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Luottokanta			
Asuntoluotot	16,4	14,3	15,1
Muut kotitalouksien luotot	7,1	6,5	9,1
Yritysten luotot	3,5	3,3	5,9
Muut luotot	1,0	0,8	15,4
Yhteensä	28,0	24,9	12,3
Takauskanta	0,5	0,4	30,7
Käyttely- ja maksuliiketalukset			
Kotitalouksien	10,7	10,3	4,3
Yritysten	2,4	2,2	9,5
Muiden	1,0	1,0	-0,6
Yhteensä	14,2	13,6	4,8

Syyskuun lopussa Strömfors Andelsbank sulautui Elimäen Osuuspankkiin. Tammikuussa 2006 Eurajoen Osuuspankin, Kankaanpään Osuuspankin ja Rauman Seudun Osuuspankin osuuskunnan kokouksissa sekä Porin Seudun Osuuspankin edustajiston kokouksessa tehtiin päätökset sulautumisesta ja uuden Länsi-Suomen Osuuspankin perustamisesta. Länsi-Suomen Osuuspankki aloittaa toimintansa vuoden 2006 aikana. Lisäksi on tehty päätökset Viekin Osuuspankin sulautumisesta Lieksan Osuuspankkiin ja Hämeenkosken Osuuspankin sulautumisesta Päijät-Hämeen Osuuspankkiin. Molempien sulautumisten on suunniteltu toteutuvan kevään 2006 aikana.

Varallisuudenhoidon volyyymi lisääntyi

OP-ryhmän varallisuudenhoidon volyyymi kasvoi voimakkaasti vuonna 2005. Sekä OP-Henkivakuutus Oy että OP-Rahastoyhtiö Oy kasvoivat nopeammin kuin kilpailijat keskimäärin. Pohjola-kauppa lisäsi merkittävästi OP-ryhmän varallisuudenhoidon asiakasmäärää ja toiminnan volyyymiä.

OP-Henkivakuutus Oy:n maksutulo oli kertomusvuonna 640 miljoonaa euroa, eli 34 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna (478). Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan maksutulo vuonna 2005 oli 315 miljoonaa euroa, josta OP-ryhmään yhdistelty marras-joulukuun osuus oli 148 miljoonaa euroa. Katsauskauden lopussa OP-ryhmän vakuutusäästöt olivat 4,8 miljardia euroa, eli 2,2 miljardia euroa

suuremmat kuin vuoden 2004 lopussa. Pohjolan osuus kasvusta on 1,5 miljardia euroa.

Nettomerkinnät OP-sijoitusrahastoihin olivat kertomusvuonna 1,8 miljardia euroa, eli 20 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuonna (1,5). Nettomerkinnät Pohjola-rahastoihin olivat koko vuonna 486 miljoonaa euroa, josta OP-ryhmään yhdistelty marras–joulukuun osuus oli 62 miljoonaa euroa.

OP-ryhmän sijoitusrahastojen pääoma oli vuoden lopussa 10,0 miljardia euroa, eli 4,9 miljardia euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Pohjola-rahastojen vaikutus kasvuun oli 2,3 miljardia euroa. Vuoden lopussa OP-ryhmän osuus sijoitusrahastoasiakkaista oli 21,7 prosenttia. OP-ryhmän hallinnoimia sijoitusrahastoja oli vuoden lopussa 71, joista 38 oli OP-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimia ja 33 Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimia. Rahastojen määrä supistuu vuoden 2006 aikana rahastojen sulautumisten vuoksi.

Varallisuudenhoidon tulos ennen veroja oli 37 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2004 oli 31 miljoonaa euroa. Tuotot olivat 190 miljoonaa euroa, eli 30 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuonna 2004. Kulut kasvoivat 19 prosenttia.

Liiketoiminta-alueeseen sisältyvän OP-Henkivakuutus Oy:n OP-ryhmän IFRS-tilinpäätökseen yhdistelty tulos ennen veroja oli 34 miljoonaa euroa (27). Laskuperustekorkoisten vastuiden diskonttaus korkoa laskettiin 4,5 prosentista 3,0 prosenttiin, minkä vuoksi vastuuelkaa vahvistettiin yhteensä 12 miljoonan euron korkotäydennyksellä. Lisäksi varattiin 7,5 miljoonaa euroa tuleviin asiakashyvityksiin.

Yhtiön tulos ennen veroja käyvin arvoon oli 101 miljoonaa euroa ja oman pääoman tuotto 32,7 prosenttia. Kokonaistulos käyvin arvoon ilman edellä mainittua harkinnanvaraista korkotäydennystä ja varautumista tuleviin asiakashyvityksiin olisi ollut noin 120 miljoonaa euroa. Realisoitumaton arvonmuutos on kirjattu verovelan vähentämisen jälkeen oman pääoman käyvän arvon rahastoon. Vuoden

lopussa käyvän arvon rahasto oli verovelan huomioon ottamisen jälkeen 106 miljoonaa euroa, josta 49 miljoonaa euroa kertyi vuoden 2005 arvonmuutoksesta.

OP-Henkivakuutus Oy:n vakuutusmaksutulo kasvoi 34 prosenttia 640 miljoonaan euroon. Henkivakuutusten maksutulo oli 589 miljoonaa (401), eläkevakuutusten 81 miljoonaa (77) ja muiden vakuutusten alle miljoona euroa (0). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus eläkevakuutuksen maksutulosta oli 53 prosenttia. Liikekustannussuhde kuorimitustulosta laskettuna oli 84,0 prosenttia (85,3). Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 79 prosenttia 300 miljoonaan euroon. Yhtiön sijoitustoiminnan tuotto oli käyvin arvoon 8,3 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 7,6 prosenttia.

Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola aloitti liiketoiminnan vuoden 2005 alussa. Yhtiön IFRS-periaatteiden mukaan laskettu tulos ennen veroja oli 19,6 miljoonaa euroa. Yhtiön tulos ennen veroja käyvin arvoon oli 40 miljoonaa euroa. Yhtiö vahvisti joulukuussa vastuuelkaa 12 miljoonan euron korkotäydennyksellä sekä varasi 5 miljoonaa euroa tuleviin asiakashyvityksiin. Yhtiön tulos ennen veroja oli marras–joulukuussa hieman alle 10 miljoonaa euroa. Tulokseen sisältyi 16 miljoonaa euroa arvopapereiden myyntivoittoa, jotka eivät sisälly OP-ryhmän tulokseen.

OP-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden yhteenlaskettu vastuuelka oli vuoden lopussa 5,0 miljardia euroa, eli 2,3 miljardia suurempi kuin vuoden 2004 lopussa. OP-Henkivakuutus Oy:n vastuuelka kasvoi 25 prosenttia 3,4 miljardiin euroon. Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan vastuuelka oli vuoden lopussa 1,6 miljardia euroa. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen vastuuelasta oli 30,2 prosenttia. Yhtiöiden yhteenlaskettu sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli 3,9 miljardia euroa, josta korkosijoitusten osuus oli tilikauden lopussa 76 prosenttia, osakkeiden ja osakerahastojen 12 prosenttia, kiinteistösijoi-

OP-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden tulosanalyysi (IFRS)

Milj. €	OP-Henkivakuutus Oy			Muutos, %	Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola 11–12/2005
	2005	2004			
Vakuutusmaksutulo	640	478	33,7	148	
Sijoitustoiminnan nettotuotto	300	168	78,7	69	
Maksetut korvaukset	-199	-161	23,1	-21	
Vastuuelan muutos ennen lisäetuja	-659	-410	60,5	-171	
Lisäedut	-22	-25	-12,5	-9	
Liikekulut	-25	-22	14,7	-6	
Tulos ennen veroja	34	27	27,3	10	

tusten 5 prosenttia ja vaihtoehtoisten sijoitusten osuus 7 prosenttia.

Opstock Oy:n ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n hallinnoimat yhteenlasketut yksityis- ja yhteisöasiakkaiden varat olivat vuoden lopussa 27,1 miljardia euroa. Hallinnoitavista asiakasvaroista OP-ryhmän sijoitusrahastojen, henkivakuutusyhtiöiden tai muiden OPK-konserniin kuuluvien yhtiöiden sijoitusvarojen osuus oli 17,3 miljardia euroa. Opstock Oy:n hallinnoimat asiakasvarat kasvoivat 24 prosenttia 13,6 miljardiin euroon.

Välitettyjen kotitalouksien osakekauppojen määrä kasvoi edellisestä vuodesta 44 prosenttia 409 000:een. Internetin kautta välitettyjen toimeksiantojen osuus oli 72 prosenttia (68).

Varallisuudenhoito

Milj. €	Muutos vuotta		
	1-12/2005 aiemmasta, %	10-12/2005	
Tulos ennen veroja	37	18,9	22
Vakuutusmaksutulo	788	65,0	353
Sijoitusrahastojen nettomerkinnot	1 845	19,9	427
Mrd. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Sijoitustalletukset	9,5	8,6	10,1
Säästöhenkivakuutus	3,6	2,2	58,8
Eläkevakuutus	1,1	0,3	
Kapitalisaatiosopimukset	0,2	0,1	86,3
Vakuutussäästöt yhteensä	4,9	2,7	83,7
josta sijoitussidonnaiset	1,3	0,6	
Osake- ja hedgerahastot	3,6	1,7	
Yhdistelmärahastot	1,3	0,8	69,2
Pitkän koron rahastot	2,4	0,9	
Lyhyen koron rahastot	2,7	1,8	56,4
Sijoitusrahastojen arvo yhteensä	10,0	5,1	94,6
Hallinnoidut asiakasvarat (pl. OP-ryhmän sijoitusrahastojen, henkivakuutusyhtiöiden ja muiden yhtiöiden sijoitusvarat)	9,9	3,8	

Yrityspankkitoiminta vahvistui

Yrityspankkitoiminnan luotto- ja takauskanta kasvoi vuoden 2004 lopusta 11 prosenttia ja oli vajaat 7,95 miljardia euroa. Yritysten ja yhteisöjen luotot ja takaukset kasvoivat 9 prosenttia ja saatava- ja kohdevakuudellinen rahoitus noin 17 prosenttia. Yrityksille ja yhteisöille järjestettiin uutta pitkäaikaista rahoitusta katsauskaudella vajaat 2,6 miljardia euroa ja kohdevakuudellista rahoitusta 1,1 miljardia euroa. OP-ryhmä toimi pääjärjestäjänä 7 syndikoidussa luotossa ja osal-

listui eräiden merkittävien yritysjärjestelyjen rahoitukseen. OKO säilytti asemansa johtavana kotimaisten velkaemissioiden järjestäjänä. OKO on perustanut corporate finance -palveluita tuottavan tytäryhtiön Venäjälle.

Yrityspankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 94 miljoonaa euroa, eli 33 prosenttia suurempi kuin vuonna 2004. Tuotot olivat 156 miljoonaa euroa, eli 30 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2004. Kulut kasvoivat 21 prosenttia.

Yrityspankki

Milj. €	Muutos vuotta		
	1-12/2005 aiemmasta, %	10-12/2005	
Tulos ennen veroja	94	33,2	27
Mrd. €	31.12.2005	31.12.2004	Muutos, %
Luottokanta	6,7	5,9	12,5
Takauskanta	1,2	1,2	1,9
Talletuskanta	0,3	0,3	-0,5

Vahinkovakuutuksesta uusi liiketoiminta-alue

Pohjola-kaupan jälkeen vahinkovakuutuksesta muodostui OP-ryhmälle uusi liiketoiminta-alue.

Pohjola-konsernin vahinkovakuutusyhtiöiden maksutulo oli koko vuonna 2005 yhteensä 808 miljoonaa euroa ja voitto ennen veroja 183 miljoonaa euroa. Pohjolan vahinkovakuutustoiminnan yhdistetty kulusuhde koko vuodelta oli 92,3 prosenttia. OP-ryhmän tilinpäätökseen on yhdistelty vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuloa 68 miljoonaa euroa. Vahinkovakuutusliiketoiminta-alueen tulos marras-joulukuulta oli 27 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutusliiketoiminnasta ja sen kehityksestä on tehty yksityiskohtaisemmin selkoa Pohjola-Yhtymä Oy:n 17.2.2006 julkaisemassa tilinpäätöstiedotteessa.

Varainhallinnan tulos kasvoi

OKO järjesti maaliskuussa kansainvälisille pääomamarkkinoille suunnatun miljardin euron velkaemission. Lainan laina-aika on kolme vuotta. Varainhallintaan kohdistettujen yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä oli 8,9 miljardia euroa, eli 42 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrää lisäsi Pohjolan osakkeiden hankinta.

Varainhallintaan luettujen sijoituskiinteistöjen arvo oli vuoden lopussa 508 miljoonaa euroa, eli 15 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Sijoituskiinteistöihin sitoutuneen pääoman nettotuotto oli 7,4 prosenttia ja kiinteistöjen vuokrausaste 89 prosenttia.

Varainhallintaan kohdistetut saamistodistukset olivat joulukuun lopussa 2,8 miljardia euroa (2,6) ja osakeomistukset 0,09 miljardia euroa (0,05).

Varainhallinnan tulos ennen veroja oli 63 miljoonaa euroa eli 3 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Tuotot supistuivat 23 prosenttia 78 miljoonaan euroon. Kulut supistuivat 57 prosenttia.

OPK-konserni

OPK-konsernin IFRS-periaatteiden mukaisesti laadittu tulos ennen veroja oli 301 miljoonaa euroa (250). Konsernin tulokseen on yhdistelty Pohjola-yhtiöiden tulos marras-joulukuulta.

Konsernin korkokate kasvoi 7,1 prosenttia 169 miljoonaan euroon erityisesti yritysrankkitoiminnan korkokatteen kasvun ansiosta. Marras-joulukuussa konsernille kertyi vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoja 68 miljoonaa euroa. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot olivat 55 miljoonaa euroa. Palkkiotuotoissa kasvoivat erityisesti antolainauksesta, rahastotoiminnasta ja arvopapereiden välityksestä saadut palkkiot. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 300 miljoonaa euroa (252). Niihin sisältyi myyntivoittoa OKOn osakkeiden ja merkintäoikeuksien myynnistä yhteensä 75 miljoonaa euroa. Vuonna 2004 liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyi OPK:n kirjaama 49 miljoonan euron purkutulos Osuuspankkien Vakuusrahaston purkamisesta.

Konsernin kulut yhteensä kasvoivat 25 prosenttia 414 miljoonaan euroon. Vertailukelpoinen kulujen kasvu oli 4,7 prosenttia. Ilman Pohjolan vaikutusta henkilöstökulut kasvoivat 3,1 prosenttia. Konsernin henkilömäärä oli vuoden lopussa 5 399, eli 2 892 suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Nettomääräiset arvonalentumiset saamisista olivat 2,0 miljoonaa euroa.

Konsernin tase kasvoi vuodenvaihteesta 44 prosenttia 28,5 miljardiin euroon. Taseen kasvu johtui pääosin Pohjola-kaupasta ja luottokannan kasvusta. Luottokanta kasvoi 13 prosenttia 10,2 miljardiin euroon (9,1) ja talletuskanta 1,7 prosenttia 2,4 miljardiin euroon (2,4). Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat olivat 8,9 miljardia euroa (6,2). Oma pääoma oli vuoden lopussa 2,2 miljardia euroa (1,0). OPK:n 0,7 miljardin euron osuuspääoma luetaan toistaiseksi vieraaksi pääomaksi.

OPK-konsernin tuloslaskelma

Milj. €	2005	2004	Muutos, %
Korkotuotot	792	436	81,9
Korkokulut	623	278	
Korkokate	169	158	7,1
Saamisten arvonalentumiset	2	2	-17,4
Korkokate arvonalentumisten jälkeen	167	156	7,5
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	68		
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	55	43	28,1
Palkkiotuotot, netto	105	88	18,3
Kaupankäynnin nettotuotot	16	8	100,0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	13	34	-62,8
Liiketoiminnan muut tuotot	300	252	19,0
Henkilöstökulut	156	125	25,1
Muut hallintokulut	144	124	16,1
Liiketoiminnan muut kulut	114	82	39,1
Palautukset omistajajäsenille	10	5	95,7
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	5	-89,5
Tulos ennen veroja	301	250	20,2

Konsernin vakavaraisuus oli vuoden lopussa 14,7 prosenttia (11,5) ja omat varat 1,9 miljardia euroa (1,2). Katsauskauden tulos arvioidulla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu omiin varoihin. OPK:n osuuspääomaan ja konsolidointiryhmän omiin varoihin ei sisälly irtisanottuja osuusmaksuja. Konsernin riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät kasvoivat 22,6 prosenttia 12,8 miljardiin euroon. Pohjolalla ja sen osakkeiden hankinnan rahoituksella oli huomattava vaikutus konsernin vakavaraisuuteen, etenkin omien varojen määrään ja niiden rakenteeseen.

OPK-konsernin rakenne muuttui kertomusvuonna merkittävästi. Syksyllä Pohjola-Yhtymä Oyj:stä ja sen tytäryhtiöistä tuli OPK:n suurimman tytäryhtiön OKOn tytäryhtiöitä. Tähän järjestelyyn liittyi, että OPK osti OKO:lta Okopankki Oyj:n koko osakekannan. Vuoden lopussa Okopankki Oyj sulautui OPK:n täysin omistamaan Optum Oy:hyn, joka jatkaa toimintaansa Okopankki Oyj -nimisenä talletuspankkina. Vuoden lopussa OPK osti Pohjola-Yhtymä Oyj:ltä Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n osakekannat.

OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellään emoyhteisö OPK:n tilinpäätöksen lisäksi OKO-konsernin, OP-Henkivakuutus Oy:n, OP-Kotipankki Oyj:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n, FD Finanssidata Oy:n, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n ja Okopankki Oyj:n tilinpäätökset. Lisäksi konsernitiilinpäätökseen yhdistellään Pohjola Rahastoyhtiö Oy:n ja Pohjolan Systeemipalvelu Oy:n tilinpäätökset. Viimeksi mainittujen yhtiöiden tuloksesta konsernin vuoden 2005 tulokseen

yhdistellään ainoastaan marras–joulukuun tulos. Konserniti-linpäätökseen yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä myös kiinteistösiirtoyhtiö Oy Realinvest Ab:n ja Automatia Pankkiautomaatit Oy:n tilinpäätökset.

Osuuspankkikeskus Osk

OPK-konsernin emoyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n (OPK) liikevoitto oli 179 miljoonaa euroa (111). Vuoden 2005 tulokseen sisältyi kertaluonteisia myyntivoittoja OKOn osakkeista 117 miljoonaa euroa. Edellisen vuoden tulokseen sisältyi merkittävänä kertaluonteisena eränä Osuuspankkien Vakuusrahaston purkamisesta syntynyt 49 miljoonaa euron purkutulos. Näistä kertaluonteista eristä oikaistu vertailukelpoinen tulos oli 58 miljoonaa euroa (61). Vertailukelpoisen tuloksen supistuminen johtui osinkotuottojen vähentymisestä. ICT-toimintojen uudelleenjärjestelyn vuoksi FD Finanssidatasta siirtyi 1.3.2005 OPK:n palvelukseen 219 henkilöä.

Vuoden 2005 aikana OPK:n jäseniksi liittyivät OP-Koti-pankki Oyj sekä Okopankki Oyj. Vuoden lopussa OPK:lla oli 242 jäsentä.

OPK:n osuuskunnan kokous pidettiin 31.3.2005. Hallintoneuvostoon valittiin erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen toimitusjohtaja Jari Laaksonen, professori Erkki Laatikainen, toimitusjohtaja Juhani Leminen, toimitusjohtaja Jorma Pere, puheenjohtaja Esa Härmälä ja puheenjohtaja Tuire Santamäki-Vuori. Uudeksi jäseneksi valittiin toimitusjohtaja Tony Vepsäläinen. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen professori Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin uudelleen sairaalafyysikko Pertti Ruotsalainen ja toimitusjohtaja Simo Kauppi.

Osuuskunnan kokouksessa OPK:n tilintarkastajaksi tilivuodeksi 2005 valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab.

Joulukuussa 2005 OP-ryhmän pääjohtaja, ministeri Antti Tanskanen ilmoitti jäävänsä eläkkeelle vuoden 2007 alussa. Hallintoneuvoston puheenjohtajan Seppo Penttisen johdolla toimiva työryhmä valmistelelee esityksen Antti Tanskanen seuraajasta OPK:n hallintoneuvoston päätettäväksi.

OKO-konserni

OPK:n merkittävin tytäryhtiö on OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj, joka tytäryhtiöineen muodostaa OKO-konsernin. Vuoden 2005 lopussa Pohjola-Yhtymä Oyj:stä tuli OKOn tytäryhtiö. OKO myi syyskuussa vähittäispankkitoimintaa harjoittavan tytäryhtiönsä Okopankki Oyj:n emoyhteisölleen OPK:lle.

OKO-konsernin IFRS-periaatteiden mukaan laskettu tulos ennen veroja Okopankin myyntivoitto mukaan lukien oli 304 miljoonaa euroa eli yli kaksinkertainen edelliseen vuoteen nähden (138). Okopankin osakkeiden myyntivoitto oli 154 miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen tulos ennen veroja kasvoi 17 prosenttia. Vertailukelpoisen tuloksen laskennassa on eliminoitu Pohjola-konsernista yhdistelty tulososuus, kertaluonteiset myyntivoitot osakkeista, myytyjen osakkuusyhtiöiden tulososuudet sekä Vähittäispankkitoiminnan marras–joulukuun tulos vuonna 2004. Osakekohtainen tulos oli 1,96 euroa (0,86). Konsernin luottokanta supistui 8,7 miljardista 6,8 miljardiin euroon, koska Okopankki Oyj:n myynti pienensi luottokantaa 2,9 miljardia euroa. Vahinkovakuutuksen vastuuvetäjä oli bruttomääräisesti 1,9 miljardia euroa, josta pitkäkestoisten eläkemuuotoisten vastuiden osuus oli 1,2 miljardia euroa. Konsernin hallinnoimien asiakasvarojen määrä oli kertomusvuoden lopussa 27,5 miljardia euroa.

Konsernin luottolaitostoiminnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla oli vuoden lopussa 9,6 prosenttia (7,6). Vuoden 2005 lopussa OKO-konsernille laskettiin ensimmäisen kerran myös vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaan. Näin laskettu omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään oli 1,23. OKO on julkistanut oman tilinpäätöstiedotteensa tilikaudelta 2005 helmikuun 17. päivänä 2006.

Siirtyminen IFRS-tilinpäätökseen

OP-ryhmä siirtyi IFRS-tilinpäätöskäytäntöön vuoden 2005 alusta lukien. Vuoden 2005 taloudellisen informaation vertailutiedot vuodelta 2004 on muutettu vastaamaan IFRS-periaattein laadittuja tietoja. OP-ryhmä julkaisi 24.3.2005 pörsstitiedotteen IFRS-raportointiin siirtymisestä. Tiedotteessa kerrottiin IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen keskeisistä vaikutuksista OP-ryhmän vuoden 2004 taloudelliseen informaatioon ja esitettiin täsmäytyslaskelmat suomalaisen tilinpäätöskäytännön (FAS) ja IFRS-periaattein laadittujen tilinpäätöstietojen välillä. Tämän toimintakertomuksen taulukko-osassa esitetään päivitetty täsmäytyslaskelmat katsauskauden vertailutietojen osalta. Keväällä julkistetussa pörsstitiedotteessa kerrottiin myös siirtymisestä johtuneet keskeiset muutokset tilinpäätöksen laadintaperiaatteisiin.

IFRS-siirtymässä 1.1.2005 käytetyn helpon mukaisesti rahoitusinstrumentteja käsittelevän IAS 39 -standardin osalta vuotta 2004 koskevia vertailutietoja ei muutettu IFRS:n mukaisiksi. IAS 39 -standardin käyttöönoton vaikutukset otettiin huomioon avaavan taseen 1.1.2005 omissa pääomissa.

IAS 39:n vaikutukset OP-ryhmän omiin pääomiin

Siirtymän euromääräinen kokonaisvaikutus ajankohdan 1.1.2005 omiin pääomiin oli 77 miljoonaa euroa positiivinen. Saamisista kirjattujen ryhmäkohtaisten arvonalentumisten vaikutus oli 8 miljoonaa euroa negatiivinen. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käypään arvoon arvostamisen vaikutus oli 80 miljoonaa euroa positiivinen. Siirtymän yhteydessä eräitä rahoitusvaroja luokitettiin kertaluonteisesti kaupankäynnin rahoitusvaroiksi. Tämän uudelleenluokituksen vaikutus omiin pääomiin oli vähäinen.

Ryhmäkohtaisia arvonalentumisia kirjataan saamisryhmistä, joihin on kerätty luottoriskiltään samankaltaiset saamiset ja joihin liittyy objektiivisia viitteitä arvonalentumisesta. Saamisryhmistä kirjattavan arvonalentumisen suuruus perustuu kokemuseräiseen prosenttiosuuteen kunkin ryhmän pääomasta. Pääsäännön mukaan saamisten arvonalentumiset kirjataan edelleen saamiskohtaisesti ja ryhmäkohtaisia arvonalentumisia kirjataan saamisista, jotka ovat joko liian pieniä tai jotka eivät muutoin ole ohjautuneet saamiskohtaiseen arvonalentumistarkasteluun. IAS 39 -siirtymän yhteydessä kirjattiin omien pääomien vähennykseksi ne saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset, jotka olisi nyt käytössä olevien periaatteiden mukaan kirjattu kuluksi ennen tilikauden alkua.

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin kaupankäynnin rahoitusvaroja, lainoja ja saamia tai eräpäivään saakka pidettäviä sijoituksia. IFRS-periaatteiden mukaisesti ne arvostetaan käypään arvoon. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitellut osakkeet, osuudet ja saamistodistukset arvostettiin suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen tai jaksotettuun hankintamenuun. Siirtymähetkellä käyvän arvon ja aiemman suomalaisen arvostuskäytännön mukaisten arvojen positiivinen erotus kirjattiin omiin pääomiin sisältyvään Käyvän arvon rahastoon.

Valmistautuminen vakavaraisuusuudistukseen

Pankkien vakavaraisuussäännöstö muuttuu

Baselin pankkivalvontakomitea julkisti kesäkuussa 2004 lopullisen version uusista luottolaitosten vakavaraisuuden laskentaa ja valvontaa koskevista suosituksista. Baselin suosituksiin perustuva vakavaraisuusdirektiivi hyväksyttiin Euroopan parlamentissa ja ministerineuvostossa vuoden 2005 syksyllä. Uusi vakavaraisuussäännöstö astuu voimaan EU:ssa vuoden 2007 alussa.

Uusi vakavaraisuussäännöstö perustuu riskienhallinnassa yleisesti käytettyihin menetelmiin, ja se jakautuu kolmeen

pilariin. Pilari I säätelee pankkien vähimmäispääoman ja vakavaraisuussuhteen laskentaa. Pilari II:n säännöksillä pyritään varmistamaan, että pankeilla on riittävästi omia pääomia suhteessa pankin riskiprofiiliin sekä riskienhallintajärjestelmien ja sisäisen valvonnan tasoon. Pilari III säätelee pankkien riski- ja vakavaraisuusasemaa koskevan informaation julkistamista.

Uudistuksella pyritään lisäämään rahoitusmarkkinoiden vakautta varmistamalla nykyistä paremmin pankkien omien varojen riittävyys. Tavoitteena on kannustaa pankkeja kehittämään riskienhallintajärjestelmiään ja edistämään riskien oikeaa hinnoittelua. Uuden vakavaraisuussäännöstön kehittämisen yhtenä tavoitteena on ollut, että omien varojen vähimmäismäärän määräytymisperusteiden muuttumisesta huolimatta koko pankkitoimialan keskimääräinen vähimmäispääomavaatimus ei muutu.

Nykyisestä säännöstöstä poiketen uusi vakavaraisuussäännöstö sallii vähimmäispääoman laskennan usealla eri menetelmällä. Luottoriskin pääomavaatimus voidaan tulevaisuudessa laskea pankin tai ulkopuolisen tahon tekemän luottokelpoisuusluokituksen mukaan. Uusi säännöstö asettaa omien varojen vähimmäisvaatimuksen myös operatiivisille riskeille.

OP-ryhmän valmistautuminen uudistukseen

OP-ryhmän riskienhallintamenetelmien ja -järjestelmien kehittämisen lähtökohtana ovat ensisijaisesti OP-ryhmän riskienhallinnan tarpeet ja toissijaisesti vakavaraisuussäännöstön vaatimusten täyttäminen. Näistä lähtökohdista OPK:n johtokunta linjasi vuoden 2003 lopussa OP-ryhmän tavoitteet vähimmäispääomavaatimuksen laskennassa. Linjauksen mukaan vähittäisvastuiden luottoriskien vähimmäispääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä, muiden vastuiden luottoriskien pääomavaatimus sisäisten luokitusten perusmenetelmällä ja operatiivisten riskien pääomavaatimus standardimenetelmällä. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan perusmenetelmällä kuten nykyisinkin.

Helmikuussa 2005 OPK:n johtokunta vahvisti käyttöönotettavien menetelmien osalta aiemmin tehdyt linjaukset ja päätti, että OP-ryhmä hyödyntää vakavaraisuusuudistukseen liittyviä siirtymäsääntöjä. OP-ryhmä siirtyy vaiheittain luottoriskien pääoman vaatimuksen laskennassa sisäisten luokitusten menetelmään siten, että ensimmäisten salkkujen pääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä vuoden 2008 alusta lukien.

Vuoden 2005 aikana OP-ryhmä on jatkanut valmistautumista vakavaraisuusuudistukseen. Vuoden aikana on kes-

kitytty erityisesti uudistuksen vaatimiin tietojärjestelmiin, aikataulukriittisimpien tietojen keräämiseen sekä luottoriskimallien kehittämiseen. Vuoden loppupuolella otettiin käyttöön yksityishenkilöiden asuntoluottojen hakemusvaiheen luottokelpoisuusarvioon perustuva hinnoittelumalli sekä laajennettiin yritysastuiden luottokelpoisuusluokitus kattamaan kaikki yritysastuut.

Kansainvälisten selvitysten mukaan sisäisten luokitusten käytöstä vakavaraisuuslaskennassa hyötyvät eniten OP-ryhmän kaltaiset vähittäispankkitoimintaan keskittyneet pankit. Sisäisten luokitusten käyttö lisää omien varojen vähimmäisvaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille.

Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-ryhmän juridinen rakenne

Nykymuotoinen osuuspankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. Yhteenliittymän toiminta perustuu elokuussa 1996 voimaan tulleeseen osuuspankkilain (nykyisin laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, jäljempänä osuuspankkilaki) muutokseen. Osuuspankkilain muutoksen ansiosta pankkiryhmän asema taloudellisen seurannan kohteena selkeytyi. Muutos vahvisti myös pankkiryhmään kuuluvien itsenäisten ja paikallisten osuuspankkien toimintaedellytyksiä muun muassa mahdollistamalla pankeille eräitä joustoja luottolaitostoiminnasta annetun lain säädöksistä.

Osuuspankkien yhteenliittymä ei muodosta kirjanpito-laissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. Yhteenliittymä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus.

Osuuspankkitoimintaa säätelevät lait ovat laki luottolaitostoiminnasta, osuuspankkilaki ja osuuskuntalaki. Osuuspankkien yhteenliittymän toiminnasta on säädetty osuuspankkilaisissa. Osuuspankkien yhteenliittymää koskevat säännökset on keskitetty osuuspankkilain 2 ja 11 lukuun.

Osuuspankkien yhteenliittymän ja OP-ryhmän laajuus

Osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö Osuuspankkikeskus Osk (OPK), osuuspankkien keskusrahailaitoksena toimiva liikepankki (OKO), OPK:n muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luotto- ja rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yksi tai useampi osuuspankkien yhteenliittymään kuuluva yritys yhteensä omistaa yli puolet. Lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö

ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

OP-ryhmän muodostavat keskusyhteisö, jäsenluottolaitokset ja niiden konserneihin kuuluvat yritykset sekä sellaiset yritykset, joiden äänivallasta yksi tai useampi OP-ryhmään kuuluva yritys yhteensä omistaa yli puolet. OP-ryhmän laajuus eroaa osuuspankkien yhteenliittymän laajuudesta siinä, että OP-ryhmään kuuluu myös muita yrityksiä kuin luotto- ja rahoituslaitoksia tai luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaisia palveluyrityksiä. Näistä merkittävimpiä ovat vakuutusyhtiöt, joiden kanssa yhteenliittymä muodostaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on keskusyhteisön tytäryhtiö. Keskusyhteisönä toimivan OPK:n hallintoneuvoston jäsenet muodostavat OKOn hallintoneuvoston enemmistön. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana.

Osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annettua lakia on muutettu huhtikuussa 2005 siten, että hallintoneuvosto ei ole enää OKOssa pakollinen toimielin. OPK:n hallintoneuvosto on 12.9.2005 päättänyt, että OPK tulee keväällä 2006 pidettävässä OKOn yhtiökokouksessa kannattamaan OKOn hallintorakenteen muuttamista siten, että yhtiön hallintoneuvosto lakkautetaan ja sisäisen johtokunnan tilalle tulee ulkoinen hallitus.

Konsolidoitu valvonta

Lain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta. Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan turvaamiseksi. Keskusyhteisöllä on myös velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien toimintaa. Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna keskusyhteisölle valtaa määrätä jäsenluottolaitoksen liiketoiminnasta. Jokainen jäsenluottolaitos harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluva yhteisö ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennainen vaara yhteisön tai koko yhteenliittymän vakavaraisuudelle. Keskusyhteisöllä tulee olla koko pankkiryhmän toimintaan ja yksittäisellä jäsenluottolaitoksella omaan toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät. Pankkiryhmän riskienhallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin edellä.

Yhteenliittymän konsolidoidun maksuvalmiuden tulee olla luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 luvun mukaisesti pankkiryhmän toimintaan nähden riittävästi turvattu.

Asiakasriskejä ja omien varojen vähimmäismäärää laskehtaessa osuuspankkien yhteenliittymä rinnastetaan luottolaitokseen. Osuuspankkien yhteenliittymälle on säädetty samansisältöiset yksittäisten asiakaskokonaisuuksien enimmäismäärät kuin luottolaitoksen konsolidointiryhmälle. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on kuitenkin rajoitettu pienemmäksi kuin yksittäisellä luottolaitoksella tai sen konsolidointiryhmällä. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on rajoitettu 20 prosenttiin pankkiryhmän omista varoista, kun luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä asiakasriskin enimmäismäärä on 25 prosenttia. Laissa tarkoitettujen suurten asiakasriskien yhteismäärä voi olla enintään 500 prosenttia pankkiryhmän omista varoista eli 300 prosenttiyksikköä pienempi kuin luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä.

Osuuspankkien yhteenliittymälle lasketun vakavaraisuusuhdeluvun tulee olla vähintään 8 prosenttia. Mikäli pankkiryhmän omat varat laskevat alle 8 prosentin, Rahoitustarkastus asettaa määräajan, jonka kuluessa laissa määritelty omien varojen vähimmäistaso on saavutettava. Jos pankkiryhmän vakavaraisuus ei palaudu määräajassa, valtiovarainministeriö voi Rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä osuuspankkien yhteenliittymän purettavaksi. Valtiovarainministeriöllä on oikeus päättää osuuspankkien yhteenliittymän purkamisesta myös muissa tilanteissa, joissa yhteenliittymä ei täytä asetetun määräajan jälkeenkään osuuspankkilain 2 luvussa säädettyjä vaatimuksia. Osuuspankkien yhteenliittymälle lasketusta vakavaraisuudesta käytetään nimitystä OP-ryhmän vakavaraisuus.

Jäsenluottolaitoksia koskevat poikkeukset

Keskusyhteisö voi myöntää jäsenluottolaitokselleen ja sen konsolidointiryhmälle luvan poiketa laissa määritellyistä suurten asiakasriskien enimmäismäärästä. Keskusyhteisön luvalla yksittäinen jäsenluottolaitos voi ottaa enintään kaksi kertaa luottolaitostoiminnasta annetun lain enimmäismäärää suuremman asiakasriskin. Alle 250 000 euron suuruisille asiakasriskeille keskusyhteisö voi antaa pankkikohtaisen poikkeusluvan.

Lainmukaisen vakavaraisuuden turvaamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaisenaan keskusyhteisön jäsenluottolaitoksiin ja niiden konsolidointiryhmiin. Mikäli jäsenluottolaitoksen vakavaraisuus alittaa laissa säädetyn vähimmäistason, keskusyhteisö asettaa Rahoitustarkastuksen asettamien perusteiden mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

den mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

Mikäli omien varojen määrä laskee alle luottolaitoslaisissa säädetyn ehdottoman vähimmäismäärän, jäsenluottolaitokselle asetetaan määräaika, jonka kuluessa omien varojen on saavutettava säännösten mukainen vähimmäismäärä. Määräajan asettaa keskusyhteisö, jos jäsenluottolaitoksen vakavaraisuusuhde on vähintään 10 prosenttia. Vakavaraisuuden ollessa tätä alhaisempi määräajan asettaa Rahoitustarkastus.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 41 pykälän mukaista osavuositarkastusta.

Osuuspankkien yhteenliittymään liittyminen

ja siitä eroaminen

Keskusyhteisön jäsenyyttä voivat hakea osuuspankit, osuuspankkilaisissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit, osuuspankkien yhteenliittymän keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki sekä luottolaitokset, joiden äänivallasta edellä sanotut yritykset omistavat yksin tai yhdessä yli puolet. Jäsenyys edellyttää osuuspankkilaisissa määriteltyjä muutoksia sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen. Jäseneksi liittyminen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöstä osuuskunnan tai edustajiston kokouksessa taikka yhtiökokouksessa.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä, jos osuuspankkien yhteenliittymälle laskettu vakavaraisuus säilyy lain edellyttämällä tasolla eroamisen jälkeenkin. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos vastaa toisen jäsenluottolaitoksen tai keskusyhteisön veloista ja sitoumuksista, jos tämä asetetaan selvitystilaan viiden vuoden kuluessa eroamista tai erottamista seuraavasta tilinpäätöspäivästä lukien. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos on velvollinen myös suorittamaan keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi perimät ylimääräiset maksut.

Osuuspankkien yhteenliittymän

tilinpäätös ja tilintarkastus

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen sekä niiden konsolidointiryhmien tilinpäätöksistä laaditaan osuuspankkien yhteenliittymän yhdistelty tilinpäätös noudattaen soveltuvin osin, mitä luottolaitoksen konsernitilinpäätöksestä on säädetty ja määrätty. Tilinpäätökseen yhdistellään myös muiden tytäryhtiöiden kuin luotto- ja rahoituslaitosten ja palveluyritysten tilinpäätökset. Yhdisteltyä tilinpäätöstä kutsutaan OP-ryhmän tilinpäätökseksi. Osuuspankkilain mukaan OP-ryh-

män tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpito-laissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja viimeistään vuonna 2007 alkavalta tilikaudelta. Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty pankkiryhmän tilinpäätöksessä.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot sekä keskusyhteisön ja sen tilintarkastajien oikeus saada OP-ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

Keskusyhteisön tilintarkastajat tarkastavat OP-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostointilain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi keskusyhteisön varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Osuuspankkien yhteenliittymän valvonta

Osuuspankkilain mukaan osuuspankkien yhteenliittymää valvovat Rahoitustarkastus ja keskusyhteisö OPK. Keskusyhteisö valvoo, että sen jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien ohjeiden ja määräysten, keskusyhteisön antamien ohjeiden sekä omien sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti. Jäsenluottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan keskusyhteisölle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen keskusyhteisön valvontatehtävän suorittamiseksi.

Toimintakertomuksessa yksityiskohtaisemmin kuvattua yritysjärjestelyn seurauksena vakuutusliiketoiminnan osuus OP-ryhmässä ylitti selvästi rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetussa laissa määritellyt kynnsarvot. OP-ryhmään on kohdistettu vuoden 2005 lopusta lukien laissa määriteltyä valvontaa. Laissa tarkoitettuna koordinoivana viranomaisena toimii Rahoitustarkastus. OP-ryhmään kuuluva vakuutustoimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto.

Keskusyhteisön (Osuuspankkikeskus Osk) ja sen jäsenluottolaitosten tarkastusta suorittaa osuuskunnan johtokunnan puheenjohtajan alainen Tarkastustoiminto. Sen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien tarkastus ja keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Jäsenluottolaitoksissa voi olla tämän lisäksi oma sisäinen tarkastus.

Tarkastustoiminto varmistaa, että jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmät noudattavat lakeja, asetuksia, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, keskusyhteisön ohjeita sekä omia sääntöjään tai yhtiöjärjestyksiään ja että ne toimivat tulokellisesti ja turvallisesti. Tarkastustoiminto varmistaa myös, että jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten hallintoa ja niiden liiketoimintaa hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja että niiden riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia. Tarkastukset toimitetaan tehokkaan valvonnan edellyttämällä tavalla ja hyvän tarkastustavan mukaisesti. Tarkastustoiminnolla on hallintoneuvoston päättämän ohjesäännön mukaisesti osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista pankeista annetun lain 52 pykälän mukaiset valtuudet.

Yhteisvastuu ja yhteisturva

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä selvitystilassa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Talletussuojarahaston suoja

Tammikuussa 1998 voimaan tulleen talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta enintään 25 000 euron määrään asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan osuuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta yrityksiltä enintään 20 000 euroon saakka.

Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut 2001–2005

	2001	2002	2003	2004	2004	2005
	FAS	FAS	FAS	FAS	IFRS	IFRS
Keskeiset tuloslaskelmaerät						
Korkokate	875	857	798	783	758	781
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	-	68
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	-	-	-	-	51	67
Palkkiotuotot, netto	245	245	275	284	314	340
Muut tuotot	192	129	222	203	151	158
Henkilöstökulut	315	354	374	370	354	387
Muut kulut	394	404	392	390	352	389
Saamisten arvonalentumiset	12	13	9	7	7	6
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	88	1	4	0	-	-
Palautukset omistajajäsenille	-	-	-	-	48	53
Tulos ennen veroja	504	459	515	504	511	579
Keskeiset tase-erät – vastaavaa						
Saamiset luottolaitoksilta	366	350	486	681	681	666
Saamiset asiakkailta	21 946	24 319	27 206	30 645	30 952	34 807
Vahinkovakuutustoiminnan varat	-	-	-	-	-	2 742
Henki- ja eläkevakuutustoiminnan varat	-	-	-	-	2 867	5 385
Kaupankäynnin varat ja sijoitusomaisuus	5 478	4 502	4 166	4 448	4 831	5 492
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 301	1 259	1 177	1 140	707	1 890
Muut erät	940	1 194	1 968	1 315	1 422	1 862
Vastaavaa yhteensä	30 031	31 625	35 002	38 229	41 460	52 845
Keskeiset tase-erät – vastattavaa						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 774	949	1 566	1 181	1 184	2 025
Velat asiakkaille	20 120	21 375	23 275	25 128	25 107	26 475
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 727	4 536	5 009	6 325	6 325	8 891
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	696	576	514	524	1 314	1 596
Muut vieraan pääoman erät	1 016	1 140	1 198	1 204	4 194	9 100
Oma pääoma ja vähemmistöosuus	2 698	3 049	3 440	3 867	3 337	4 757
Vastattavaa yhteensä	30 031	31 625	35 002	38 229	41 460	52 845
Taloudelliset tunnusluvut, %						
Oman pääoman tuotto, ROE	14,6	11,9	11,5	10,5	12,0	11,2
Koko pääoman tuotto, ROA	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Omavaraisuusaste	9,0	9,6	9,8	9,9	8,0	9,0
Kulujen osuus tuotoista	55	61	62	62	55	55
Vakavaraisuussuhde	15,1	15,2	15,4	15,8	15,5	14,6
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla	13,0	13,6	14,0	14,4	14,1	13,1

Oman pääoman tuoton ja omavaraisuusasteen muita tunnuslukuja suuremmat muutokset IFRS-siirtymän yhteydessä ovat aiheutuneet merkittävästi osin osuuspankkien osuuspääoman taseluokittelun muutoksesta. Kansallisten säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma on omaa pääomaa, mutta IFRS-säädösten mukaan laaditussa tilinpäätöksessä osuuspääoma luokitui vieraaksi pääomaksi.

Vuosien 2001–2004 kansallisten tilinpäätösstandardien (FAS) mukaiset tuloslaskelma- ja tase-erät on yhdistelty muuttamatta niitä IFRS-periaatteiden mukaiseksi OP-ryhmän IFRS-kaavoihin. Tuloslaskelmaerät on yhdistelty seuraavin säännöin:

IFRS-kaavan mukainen otsikko	FAS-kaavasta IFRS-erään yhdistellyt erät
korkokate	rahoituskate
palkkiotuotot, netto	palkkiotuotot vähennettynä palkkiokuluilla
muut tuotot	muut tuotot
kaupankäynnin nettotuotot, sijoitustoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot ja osuus osakkuusyritysten tuloksista	tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, liiketoiminnan muut tuotot, osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta
henkilöstökulut	henkilöstökulut
muut kulut	muut kulut
muut hallintokulut, liiketoiminnan muut kulut	muut hallintokulut, poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä, liiketoiminnan muut kulut
saamisten arvonalentumiset	luotto- ja takaustappiot
-	pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset
tulos ennen veroja	liikevoitto

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Oma pääoma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

FAS:
$$\frac{\text{Liikevoitto/-tappio - verot}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Tilikauden voitto}}{\text{Taseen loppusumma (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

FAS:
$$\frac{\text{Oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulujen osuus tuotoista,%

FAS:
$$\frac{\text{Palkkiokulut + hallintokulut + poistot + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Rahotuskate + tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$$

IFRS:
$$\frac{\text{Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + henkivakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuotot, netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot + osuus osakkuusyritysten tuloksesta}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat + toissijaiset omat varat - vähennyserät}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla, %

$$\frac{\text{Ensisijaiset omat varat}}{\text{Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät}} \times 100$$

OP-RYHMÄN (OSUUSPANKKIEN YHTEENLIITTYMÄN) IFRS-TILINPÄÄTÖS 2005

33	OP-ryhmän tuloslaskelma
34	OP-ryhmän tase
35	OP-ryhmän rahavirtalaskelma
37	Laskelma OP-ryhmän omien pääomien muutoksista
38	OP-ryhmän tilinpäätöksen liitetiedot
38	Liitetietojen sisällysluettelo
39	OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
51	OP-ryhmän riskienhallinnan periaatteet
62	Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot
63	Myytävissä olevat omaisuuserät
64	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
74	Varoja koskevat liitetiedot
89	Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot
100	Muut tasetta koskevat liitetiedot
102	Vastuusitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot
107	Muut liitetiedot
118	Riskienhallinnan liitetiedot
135	Tilinpäätöslausuma
136	Tilinpäätösmerkintä

OP-RYHMÄN TULOSLASKELMA

Milj. €	Liitetieto	2005	2004	Muutos-%
Korkotuotot		1 575	1 185	33
Korkokulut		794	428	86
Korkokate ennen arvonalentumisia	5	781	758	3
Saamisten arvonalentumiset	6	6	7	-19
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		775	750	3
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	7	68	-	
Henkivakuutustoiminnan nettotuotot	8	67	51	32
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	9	340	314	8
Kaupankäynnin nettotuotot	10	27	20	34
Sijoitustoiminnan nettotuotot	11	62	79	-22
Liiketoiminnan muut tuotot	12	68	46	47
Henkilöstökulut	13	387	354	9
Muut hallintokulut	14	220	197	12
Liiketoiminnan muut kulut	15	169	155	9
Palautukset omistajajäsenille	16	53	48	10
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0	5	-89
Tulos ennen veroja		579	511	13
Tuloverot	17	125	131	-5
Kauden voitto		454	380	19
Jakautuminen				
OP-ryhmän omistajille		450	379	19
Vähemmistölle		4	1	
Yhteensä		454	380	19
Tunnusluvut				
		2005	2004	
Oman pääoman tuotto (ROE), %		11,2	12,0	
Koko pääoman tuotto (ROA), %		0,96	0,96	
Kulujen osuus tuotoista, %		55	55	
Henkilöstö keskimäärin		9 839	9 327	
josta kokoaikaisia		9 446	8 971	
josta osa-aikaisia		393	356	

OP-RYHMÄN TASE

Milj. €	Liitetieto	31.12.2005	31.12.2004	Muutos-%
Käteiset varat	18	613	422	45
Saamiset luottolaitoksilta	19	666	681	-2
Kaupankäynnin rahoitusvarat	20	3 841	3 170	21
Johdannaissopimukset	21	126	93	35
Saamiset asiakkailta	22	34 807	30 952	12
Vahinkovakuutustoiminnan varat	23	2 742	-	
Henkivakuutustoiminnan varat	24	5 385	2 867	88
Sijoitusomaisuus	25	1 652	1 660	0
Sijoitukset osakkuusyrietyksissä	26	40	46	-14
Aineettomat hyödykkeet	27	1 199	86	
Aineelliset hyödykkeet	28	690	622	11
Muut varat	29	886	780	14
Verosaamiset	30	117	81	44
Myytävänä olevat omaisuuserät		81	-	
Varat yhteensä		52 845	41 460	27
Velat luottolaitoksille	31	2 025	1 184	71
Kaupankäynnin rahoitusvelat	32	4	-	
Johdannaissopimukset	33	124	99	26
Velat asiakkaille	34	26 475	25 107	5
Vahinkovakuutustoiminnan velat	35	1 924	-	
Henkivakuutustoiminnan velat	36	4 918	2 667	84
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	37	8 891	6 325	41
Varaukset ja muut velat	38	1 280	1 030	24
Verovelat	39	801	398	101
Osuuspääoma	40	717	717	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	41	879	597	47
Myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat		49	-	
Velat yhteensä		48 087	38 124	26
Oma pääoma				
OP-ryhmän omistajien osuus				
Osakepääoma		244	78	
Osakeanti		1	3	-76
Muuntoerot		-1	-	
Rahastot		2 423	1 532	58
Kertyneet voittovarot		1 887	1 718	10
Vähemmistön osuus		203	6	
Oma pääoma yhteensä	42	4 757	3 337	43
Velat ja oma pääoma yhteensä		52 845	41 460	27

OP-RYHMÄN RAHAVIRTALASKELMA

Milj. €	2005	2004
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	454	380
Oikaisut kauden voittoon	759	598
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-5 036	-4 301
Saamiset luottolaitoksilta	40	-183
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-642	-449
Saamiset asiakkailta	-3 905	-3 529
Vahinkokuutustoiminnan varat	28	-
Henkivakuutustoiminnan varat	-706	-319
Sijoitusomaisuus	280	111
Muut varat	-131	68
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	2 488	1 391
Velat luottolaitoksille	841	-384
Kaupankäynnin rahoitusvelat	4	-
Velat asiakkaille	1 367	1 915
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-1	-
Henkivakuutustoiminnan velat	14	-110
Varaukset ja muut velat	263	-29
Maksetut tuloverot	-75	-91
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-1 410	-2 024
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	-127	-106
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	143	221
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-1 675	-
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	4	4
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-96	-74
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	11	12
B. Investointien rahavirta yhteensä	-1 740	56
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	295	185
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-6	-124
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	2 918	25 131
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-365	-23 816
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	481	82
Osuus- ja osakepääoman vähennykset	-1	-59
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-36	-57
Palautukset omistajajäsenille	-8	-7
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	151	6
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	3 429	1 342
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	279	-626
Rahavarat tilikauden alussa	450	1 076
Rahavarat tilikauden lopussa	729	450
Saadut korot	1 495	1 138
Maksetut korot	-715	-355

Milj. €	2005	2004
Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	12	14
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	-55	-
Henkivakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	662	370
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	-2	-2
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-23	-
Johdannaissopimusten käyvän arvon muutos	-4	-9
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	-14	-10
Muut sijoitustoiminnan arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	-2
Poistot	77	74
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	27	17
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-	-5
Osinkotuotot osakkuusyrityksiltä	2	1
Tuloverot	58	130
Muut	-4	-
Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-1	-2
Osuuspääoman korot	15	15
Muut palautukset omistajajäsenille	8	7
Oikaisut yhteensä	759	598
Rahavarat		
Käteiset varat	613	422
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	116	28
Yhteensä	729	450

LASKELMA OP-RYHMÄN OMIEN PÄÄOMIEN MUUTOKSISTA

	OP-ryhmän omistajille kuuluva oma pääoma					Yhteensä	Vähem- mistön osuus	Oma pääoma yhteensä
	Osake- pääoma	Muunto- erot	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voitto- varat			
Oma pääoma 1.1.2005	78	-	-	1 535	1 718	3 330	6	3 337
IAS 39 ja 32 standardien soveltaminen	-	-	85	-	-8	77	-	77
Oikaistu oma pääoma 1.1.	78	-	85	1 535	1 710	3 407	6	3 414
Myytävissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja -tappiot	-	-	98	-	-	98	-	98
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	-6	-	-	-6	-	-6
Muuntoerot	-	0	-	-	-1	-1	-	-1
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	0	93	-	-1	92	-	92
Kauden voitto	-	-	-	-	450	450	4	454
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	0	93	-	449	541	4	545
Osakeanti	212	-	-	513	-	724	-	724
Osakeantikulut	-	-	-	-6	-	-6	-	-6
Käytetyt osakeoptiot	5	-	-	0	-	6	-	6
Maksetut osingot	-	-	-	-	-21	-21	-1	-22
Rahastosiirrot	-	-	-	53	-53	-	-	-
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut	-51	-	-	152	-199	-97	193	96
Oma pääoma 31.12.2005	244	0	178	2 247	1 886	4 555	203	4 757
Oma pääoma 1.1.2004	74	-	-	1 475	1 434	2 983	7	2 990
IFRS:n käyttöönoton vaikutus	-	-	-	-	-	-	-	-
Oikaistu oma pääoma 1.1.	74	-	-	1 475	1 434	2 983	7	2 990
Myytävissä olevat rahoitusvarat								
Arvostusvoitot ja -tappiot	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuloslaskelmaan siirretty osuus	-	-	-	-	-	-	-	-
Muuntoerot	-	-	-	-	-	-	-	-
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	-	-	-	-	-	-	-
Kauden voitto	-	-	-	-	379	379	1	380
Kauden tuotot ja kulut yhteensä	-	-	-	-	379	379	1	380
Osakeanti	-	-	-	-	-	-	-	-
Osakeantikulut	-	-	-	-	-	-	-	-
Käytetyt osakeoptiot	4	-	-	3	-	7	-	7
Maksetut osingot	-	-	-	-	-40	-40	-1	-42
Rahastosiirrot	-	-	-	58	-58	-	-	-
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut	0	-	-	-2	3	2	0	1
Oma pääoma 31.12.2004	78	-	-	1 535	1 718	3 330	6	3 337

OP-RYHMÄN TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liitetietojen sisällysluettelo

1. OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laadintaperiaatteet
2. OP-ryhmän riskienhallinnan periaatteet
3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot
4. Myytävissä olevat omaisuuserät
- Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot**
5. Korkotuotot ja -kulut
6. Saamisten arvonalentumiset
7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
8. Henkivakuutustoiminnan nettotuotot
9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto
10. Kaupankäynnin nettotuotot
11. Sijoitustoiminnan nettotuotot
12. Liiketoiminnan muut tuotot
13. Henkilöstökulut
14. Muut hallintokulut
15. Liiketoiminnan muut kulut
16. Palautukset omistajajäsenille
17. Tuloverot
- Varoja koskevat liitetiedot**
18. Käteiset varat
19. Saamiset luottolaitoksilta
20. Kaupankäynnin rahoitusvarat
21. Johdannaissopimukset
22. Saamiset asiakkailta
23. Vahinkovakuutustoiminnan varat
24. Henkivakuutustoiminnan varat
25. Sijoitusomaisuus
26. Sijoitukset osakkuusyrityksissä
27. Aineettomat hyödykkeet
28. Aineelliset hyödykkeet
29. Muut varat
30. Verosaamiset
- Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot**
31. Velat luottolaitoksille
32. Kaupankäynnin rahoitusvelat
33. Johdannaissopimukset
34. Velat asiakkaille
35. Vahinkovakuutustoiminnan velat
36. Henkivakuutustoiminnan velat
37. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
38. Varaukset ja muut velat
39. Verovelat
40. Osuuspääoma
41. Velat, joilla on huonompi etuoikeus
42. Oma pääoma
- Muut tasetta koskevat liitetiedot**
43. Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset
44. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset
45. Annetut vakuudet
46. Saadut rahoitusvakuudet
47. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä keskikorot
- Vastuusitoumuksia ja johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot**
48. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
49. Ehdolliset velat ja varat
50. Muut vuokrasopimukset
51. Varainhoito
52. Johdannaissopimukset
- Muut liitetiedot**
53. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot
54. Lähipiiritapahtumat
55. Pitkäaikävälän kannustinjärjestelmä
56. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat
57. Segmenttiraportointi
58. Siirtyminen IFRS-raportointiin
- Riskienhallinnan liitetiedot**
59. OP-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2004-liiketoiminta-strategian mukaan sekä riskimittareiden arvot
60. OP-ryhmän riskinkantokyky
61. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
62. Vastuut tase-erittäin kirjanpitosaldojen mukaan
63. Vastuut sektoreittain kirjanpitosaldojen mukaan
64. Luotto- ja takauskanta sektoreittain sekä järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset
65. Saamisten arvonalentumiset
66. Yritysvastuut toimialoittain
67. Yritysvastuut luottokelpoisuusluokittain
68. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
69. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin
70. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja
71. OP-ryhmän varainhankinnan rakenne
72. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
73. Rahoitusriski
74. Rahoitusvarojen ja -velkojen alle vuoden maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
75. Korkoriski
76. Valuuttakurssiriski
77. Osakeriski
78. Kiinteistöriski
79. Johdannaissopimustoiminta
80. Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema
81. Henkivakuutustoiminnan riskiasema

LIITE I. OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

YLEISTÄ

Pankki- ja vakuustustoimintaa Suomessa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP-ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (jäljempänä op-laki) määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa Osuuspankkikeskus Osk (jäljempänä OPK) ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. OP-ryhmä ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoinnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi pankkiryhmillä ei voida määritellä emoyhtiötä.

Op-laissa määrätään, että OP-ryhmän keskusyhteisön OPK:n on laadittava OP-ryhmän yhdistelty tilinpäätös. OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten mukaisesti. OPK:n tilintarkastajat tarkastavat OP-ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen. OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Teollisuuskatu 1b, PL 308, 00101 Helsinki.

OPK:n johtokunta hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 17.2.2006.

LAATIMISPERUSTA

OP-ryhmän tilinpäätös laaditaan kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja niitä täydentäviä SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2005. OP-ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu op-lakiin. IFRS-standar-

dien ohella OP-ryhmän tilinpäätöksen laadintaan sovelletaan luottolaitostoinnasta annetun lain 30 pykälän 6 momenttia.

Kansainväliset tilinpäätösstandardit otettiin käyttöön OP-ryhmässä vuoden 2005 alusta lukien. Käyttöönoton yhteydessä sovellettiin standardia IFRS I Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto. Vuoden 2004 vertailutiedot muutettiin IFRS-standardien mukaisiksi lukuun ottamatta IAS32:n ja IAS39:n mukaista rahoitusinstrumenttien käsittelyä, jota ei IFRS I -standardin nojalla edellytetä. Rahoitusinstrumenttien arvostamiseen on vertailuvuoden 2004 osalta sovellettu suomalaista tilinpäätöskäytäntöä, mutta luokittaminen on muutettu IFRS:n mukaiseksi.

OP-ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta kaupankäynnin rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, johdannaissopimuksia, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa ja sijoituskiinteistöjä, jotka on arvostettu käypään arvoon. Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Op-lain ja laskentaperiaatteita käsittelevän IAS8-standardin periaatteiden mukaisesti OPK:n johtokunnan on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Tämän mukaisesti OPK:n johtokunta on vahvistanut periaatteen, jonka mukaan pankkiryhmän laskenteknistä emoyhtiötä muodostettaessa sisäinen omistus eliminoidaan yleisistä konsernilaskentaperiaateista poikkeavasti. Sisäisen omistuksen eliminointia on selostettu kohdassa Yhdistelyperiaatteet.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

Laskentatekninen emoyhtiö

OP-ryhmän yhdistelyä varten OPK, sen jäsenosuuspankit sekä OKO konsolidoidaan laskentatekniseksi emoyhtiöksi. Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan. OPK:n ja jäsenosuuspankkien omistamat OKOn osakkeet eliminoidaan hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta OKOn osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta arvostuskäytännöstä riippuen joko käyvän arvon rahastosta tai edellisten tilikausien tuloksesta.

Op-lain mukaan pankkiryhmän omat pääomat muodostuvat pankkiryhmän ulkopuolisten osakkaiden OKOn osakepääomaan tekemien sijoitusten lisäksi osuuspankkien jäsenten osuuspääomasijoituksista. IFRS-tilinpäätöksen mukaisessa taseessa osuuspankkien jäsenten osuuspääomasijoitukset ovat vierasta pääomaa. OP-ryhmän osakepääoma muodostuu pankkiryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn osakepääomaan.

Tytäryhtiöt, osakkuus- ja yhteisyritykset

OP-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään rivi-riviltä laskentateknisen emoyhtiön sekä sen määräysvallassa olevien yhtiöiden tilinpäätökset. Edellä mainittujen yhteisöjen huomattavassa vaikutusvallassa olevat osakkuusyhtiöt yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään hankintahetkestä lähtien. Vastaavasti tilikauden aikana myydyt tytär-, osakkuus- tai yhteisyritykset yhdistellään myyntihetkeen asti. OP-ryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako sekä keskinäiset saamiset ja velat eliminoidaan.

Yhdisteltävissä tytäryrityksissä OP-ryhmän sisäinen omistus vähennetään hankintamenomenetelmällä hankintahetken omia pääomia vastaan. IFRS-siirtymähetkestä I.I.2004 lähtien liikearvoa laskettaessa hankintamenosta vähennetään yhdisteltävien yhtiöiden nettovarojen käypä arvo. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

IFRS I-standardin salliman käytännön mukaisesti ennen IFRS siirtymäajankohtaa I.I.2004 yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmia ei ole muutettu IFRS:n mukaisiksi,

vaan ne ovat suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia. Ennen IFRS-siirtymäajankohtaa hankittujen, mutta aikaisemmin yhdistelemättömien ja siirtymäajankohdan jälkeen yhdisteltyjen yhtiöiden hankintamenolaskelmat on laadittu IFRS-siirtymän ajankohdasta.

Vähemmistöosuudet

Tulos ja oma pääoma jaetaan laskentateknisen emoyhtiön omistajien osuuteen ja vähemmistön osuuteen. Vähemmistön osuus omasta pääomasta erotetaan ja esitetään omana eränään omassa pääomassa. IFRS-siirtymäajankohdasta lähtien hankituista yhtiöistä vähemmistön osuus lasketaan hankintamenolaskelmalla yhdisteltävän yhtiön varojen ja velkojen käyvistä arvoista ja esitetään omana eränään taseessa.

ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan euroiksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Arvostuksessa syntyneet kurssierot kirjataan tuloslaskelmassa erään "Kaupankäynnin nettotuotot".

Ulkomaisten tytäryritysten tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikursseja ja taseet tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen. Kauden tuloksen muuntaminen eri kursilla tuloksessa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan omaan pääomaan. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntoerot kirjataan omaan pääomaan. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

RAHOITUSINSTRUMENTIT

Käyvän arvon määräytyminen

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Arvostusmenetelminä käytetään diskontattujen kassavirtojen menetelmää, nykyarvon laskentaa sekä vertailua samanlaisiin, aktiivisilla markkinoilla noteerattaviin instrumentteihin. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusvarojen ja velkojen netottaminen

Rahoitusvarat ja -velat esitetään niitä toisistaan vähentämättä, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuusin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Luokittelu ja kirjaaminen

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytketty johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään myös ei-suojaavat johdannaisinstrumentit, jotka esitetään erikseen.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Lainat ja saamiset

Lainoiksi ja saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka ovat syntyneet luovutettaessa rahaa, tavaroita tai palveluita. Lainoja ja saamia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä.

Lainojen ja saamisten arvonalentumisia kirjataan saamis-kohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamis-kohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentumiset arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen kirjataan vain silloin, kun on saatu objektiivista

näyttöä asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alunperin kirjattiin taseeseen. Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Saamisen arvo on alentunut, jos siitä kertyvät tulevat rahavirrat – vakuuden käypä arvo huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskontauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, jos on saatu objektiivista näyttöä siitä, että ryhmään kuuluvien saamisten takaisinmaksuun liittyy epävarmuutta. Kirjattava arvonalentuminen perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä.

Sen jälkeen kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä, laina kirjataan pois taseesta. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi.

Mikäli asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset

Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka. Eräpäivään saakka pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus jaksotetaan sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle.

Mikäli eräpäivään pidettävän saamisen arvon todetaan alentuneen, se siirretään myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ja käyvän arvon arvostuksen piiriin. Arvonmuutos kirjataan tuloslaskelmassa erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot".

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Myytävissä olevat

rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamennon määräisinä ja arvostetaan käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamennon määräisinä.

Johdannaisopimukset

Johdannainen on rahoitusinstrumentti tai muu sopimus, jonka arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin tai hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai korkoindexin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun vastaavan kohde-etuuden arvon muuttuessa. Johdannainen edellyttää sopimusta tehtäessä vain vähäistä nettosijoitusta, ja sopimus selvitetään tietynä päivänä tulevaisuudessa.

Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon, Ei-suojaavista koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Ei-suojaavien korko-, valuutta- ja osakejohdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot". Johdannaisopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaisopimukset, varat" ja negatiiviset erään "Johdannaisopimukset, velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin asuntoluottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. OP-ryhmän suojauslaskenta käsittelee korkoriskin suojauksen käyvän arvon menetelmällä. Korkoriskin suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin kiinteäkorkoisiin

velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalainajoin ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen teko-ohjelmalla ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tavallisesti tehokkaaksi kun käypien arvojen muutokset kumoavat toisensa vaihteluvälillä 80-125 prosenttia.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei enää täytä standardin kriteerejä.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelmaan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin (myytävissä oleviin rahavaroihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat) ja Korkokatteeseen (luotot ja omat emissiot).

SIJOTUSKIINTEISTÖT

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alunperin hankintamenoon ja alkuperäisen hankinnan jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Sijoituskiinteistöjen nettotuotot".

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu pääosin niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena käytetään riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota, muiden kohteiden arvot perustuvat joko riippumattoman asiantuntijan arvioon, markkinatietojen pohjalta laskettuihin tuottoarvoihin tai johdon omiin arvioihin kohteen markkina-arvosta. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Tuottoarvon määrittämisen pohjana on laskentamalli, joka perustuu markkinoiden tuottovaatimuksiin. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppavarvomenetelmällä.

Liikearvo

Liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 jälkeen hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Tätä aiempien liiketoimintojen yhdistämisten liikearvo vastaa aieman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, sillä näiden hankintojen käsittelyä ei ole oikaistu konsernin avaa-vaan IFRS-tasetta laadittaessa. Tytäryritysten liikearvo esitetään aineettomissa hyödykkeissä ja osakkuusyritysten liikearvo osakkuusyrityssijoituksissa.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin kuuluvia yrityksiä.

Hankitun vakuutuskannan arvo

Hankitusta vakuutuskannasta kirjataan hankitun vakuutuskannan arvoa vastaava aineeton hyödyke silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtiön hankinnan kautta. Hankittujen vakuutussopimusten käypä arvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo hankintahetken vakuutuskannan mukaan. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutussopimusten käypä arvo jaetaan kahteen osaan eli vakuutussopimuksiin liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen sovellettavia periaatteita noudattaen, ja aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain ja arvo poistetaan vahinkovakuutuksessa 1–4 vuodessa ja henkivakuutuksessa 10 vuodessa. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutussopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

Vakuutussopimusten aktivoitujen hankintamenot

OP-ryhmän eräissä tytäryrityksissä jatketaan osittain aieman tilinpäätösnormiston noudattamista ja aktivoidaan osasellaisista palkkio- ym. menoista, jotka liittyvät uusien vakuutussopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen. Syntyvä aineeton hyödyke poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana. Vahinkovakuutuksessa poistoaika on vakuutuskausi ja henkivakuutuksessa viisi

vuotta. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutusso-
pimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP-ryhmässä hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 5–12 vuotta. Asiakassuhteiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden (tuotteet ja palvelut) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun on todettu, että tuotteesta tai palvelusta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–5 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenuon. Hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennä-

köistä, että hyödykkeestä kertyy alunperin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

IFRSI-siirtymästandardin salliman menettelytavan mukaisesti suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisia ma-alueisiin ja omassa käytössä oleviin kiinteistöihin kohdistuvia arvonorotuksia ei ole IFRS-siirtymässä 1.1.2004 purettu, vaan ne on sisällytetty kyseisten omaisuuserien oletushankintamenuon.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	30–50 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Atk-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin

verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatuista varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen korkoprosentti. Myynti- ja takaisinvuokraustilanteissa myyntivoitot jaksotetaan vuokrasopimusajalle.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluiksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Eläke-etuudet

OP-ryhmän yhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöltä otetuina vakuutuksina. Eräät OP-ryhmän yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

OP-ryhmässä on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoidulta osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuvelvoitteita ei ole.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Lisäksi huomioidaan vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuus oikeusyksikköön perustuvalla menetelmällä (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetään diskonttaus-korkona Saksan tai Ranskan valtioiden joukkovelkakirjojen korkoa, joiden maturiteetti vastaa olennaisilta osin eläkevelan maturiteettia.

Tilinpäätöksessä on käytetty hyväksi IFRS 1-standardin sallimaa helpotusta, jonka mukaisesti siirtymähetkellä ei ole etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyviä kirjaamattomia vakuutusmatemaattisia voittoja tai tappioita. Etuuspohjaisten järjestelyjen varat on siirtymähetkellä 1.1.2004 arvostettu käypään arvoon ja velvoite nykyarvoon siirtymähetken 1.1.2004 laskentaolettamien perusteella. Tämän jälkeen syntyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden keskimääräiselle jäljellä ole-

valle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 prosenttia eläkevelvoitteesta tai 10 prosenttia varojen käyvästä arvosta.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan tasaerinä kuluksi ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson aikana. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä velan suorittamiseen saakka.

Eräissä OP-ryhmän yrityksissä on käytössä optioperusteisia henkilöstön kannustejärjestelmiä. OP-ryhmä on soveltanut IFRS 2 Osakeperusteiset maksut standardia kaikkiin sellaisiin optiojärjestelyihin, joissa optiot on myönnetty 1.1.2002 jälkeen ja joihin ei ole syntynyt oikeutta ennen 1.1.2005.

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarat luokitellaan seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu tehdään hankinnan yhteydessä sen tarkoituksen perusteella, mihin rahoitusvarat on alun perin hankittu. Vakuutustoiminnassa sovellettu luokittelu poikkeaa joiltakin osin edellä kohdassa "Rahoitusinstrumentit" esitellystä rahoitusvarojen luokittelusta. Luokkien kirjaamis- ja arvostusperiaatteet ovat kuitenkin samat kuin edellä on esitetty.

* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Ryhmä jakautuu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin ja alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuihin rahoitusvaroihin.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin kuuluvat arvopaperit, jotka on hankittu myytäväksi tai takaisin ostettaviksi lyhyen ajan kuluessa. Kaikki johdannaispöytäkirjat esitetään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävissä varoissa tai kaupankäyntiveloissa. Suojauslaskentaa ei ole käytetty.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien ryhmään luokitellaan yhdistelmäinstrumentit, sellaiset sijoitukset osakkuusyrityksiin, joiden tekijöinä ovat venture capital-sijoittajat, sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin liittyvät sijoitukset sekä run-off-yhtiöi-

den salkuissa olevat valuuttamääräiset rahoitusmarkkinavälineet.

* Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuuluttomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla ja joita ei aiota myydä lyhyen ajan kuluessa. Lainat ja muut saamiset voivat sisältää suoraan yrityksille myönnettyjä pääoma- ym. lainoja. Vakuutus sopimukseen, korvausten hoitosopimukseen sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään myös tässä ryhmässä.

* Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu muihin ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat osakkeista ja osuuksista sekä rahoitusmarkkinavälineistä.

Vakuutus sopimukset ja sijoitus sopimukset -luokittelu

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski. Vakuutus sopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä.

Sijoitus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään rahoitusriski mutta ei merkittävää vakuutusriskiä. Kapitalisaatiosopimukset eivät sisällä vakuutusriskiä, joten ne luokitellaan sijoitus sopimuksiksi.

Konserniyritysten väliset vakuutus sopimukset eliminoidaan, sillä ne eivät täytä vakuutus sopimuksen määritelmää.

Kohtuusperiaate

Sijoitus sidonnaisia vakuutus sopimuksia lukuun ottamatta lähes kaikki henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja taattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvitykseen), joka on todennäköisesti merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista mutta jonka määrä ja ajoittuminen on sopimuksen mukaan konsernin harkittavissa. Osalla sijoitus sidonnaisia vakuutus sopimuksia on mahdollisuus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Tämä mahdollisuus voidaan toteuttaa siirtämällä vakuutuksen säästöjä korkotuottoiseen osaan.

Ylijäämän jaon taustalla on Suomen vakuutusyhtiölakiin kirjoitettu ns. kohtuusperiaate, joka edellyttää, että kohtuul-

linen osa näiden vakuutus tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutus sille, mikäli vakavaraisuus vaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaate vaikuttaa siihen, miten realisoitumattomat voitot jakautuvat pitkällä tähtäimellä omistajien ja vakuutus ottajien kesken synnyttämättä kuitenkaan kumpaankaan ryhmään kuuluville yksittäisille henkilöille saamisoikeutta kyseisiin varoihin.

OP-ryhmän henkivakuutus yhtiöissä sovelletaan kohtuusperiaatetta, mutta asiakkaiden osuutta tulevista voitoista ei ole määritelty ennakoon. Asiakashyvityksistä päättävät tytäryhtiöiden hallitukset.

Vakuutus sopimukset

Vakuutus sopimusten ryhmittely

Vakuutus sopimukset jaetaan pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutus sopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutus tapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus).

Vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Lyhytkestoisten vakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvo vakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutus sopimuksia. Lyhytkestoisten vahinkovakuutus sopimusten pääryhmittely on seuraava: lakisääteiset vakuutukset, muut tapaturma- ja sairausvakuutukset, kasko- ja kuljetusvakuutukset, omaisuus- ja keskeytysvakuutukset, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutus sopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutus sopimuksiksi luokitellaan rakennusvirhevakuutukset, ainaiset omaisuusvakuutukset ja takausvakuutukset.

Henkivakuutusopimukset

Henkivakuutusopimuksia ovat säästöpainotteiset kerta- ja jatkuvamaksuiset henkivakuutukset, yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, jotka täydentävät lakisääteistä eläketurvaa, sekä riskivakuutukset, jotka pääosin on myönnetty kuoleman tai työkyvyttömyyden varalta.

Henki- ja eläkevakuutusten säästöt voivat olla joko perustekorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä tai sijoitussidonnaisia. Ryhmäeläke on toistaiseksi pääosin perustekorkoista ja oikeutettua harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Riskivakuutuksiin ei kerry varsinaista vakuutussäästöä.

Vakuutusopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Vahinkovakuutusopimukset

Vakuutusmaksut tuloutetaan vakuutusopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutusriskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Jos vakuutusmaksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutusopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen suuruinen täydennyserä vakuutusmaksuvastuuseen. Vakuutusmaksutulosta vähennetään vakuutusmaksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutusmaksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingonselvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varautuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingonselvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutusmaksuvastuu sekä eläkemuotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden

tuotto-odotusta eikä viranomaismääräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään rahoituskulujen ryhmässä.

Henkivakuutusopimukset

Saadut vakuutusmaksut kirjataan tuloslaskelmaan. Vakuutusmaksusaaminen kirjataan vain, jos vakuutusturva on voimassa tilinpäätöshetkellä. Riskivakuutuksissa vakuutusmaksut tuloutuvat maksukauden aikana ajan kulumisen suhteessa. Vakuutusmaksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita.

Vakuutusopimukseen perustuvat etuudet kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Vastuuelva määritetään muodostamalla tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvo. Laskennassa käytetään korkoutuvuuteen, kuolevuuteen, työkyvyttömyyteen ja liikekuluihin liittyviä vakuutusmaattisia oletuksia. Vastuu lasketaan uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä käyttäen vakuutuksen hinnoittelussa käytettyjä oletuksia, diskonttokorko mukaan lukien. Tehdyistä asiakashyötyspäättöksistä aiheutuva tulevien kassavirtojen muutos sisällytetään vastuuelvaan. Sijoitussidonnaisen vakuutusten vastuuelva arvostetaan kuitenkin käypään arvoon vastaavasti kuin vastuuta kattava omaisuus.

Vakuutusopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Konserni arvioi tilinpäätöspäivänä, onko taseeseen merkitty vastuuelva riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutusopimusten tulevasta rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutusopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutusopimusten aktivoituihin hankintamenoihin ja hankittuihin vakuutuskantoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajaus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuelvan määrää.

Menevä jälleenvakuutus

Konsernin ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutusopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutusopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

a. Vahinkovakuutus

Jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutus sopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamia. Jälleenvakuuttajille maksettavat ovat vakuutusmaksut kirjataan tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että konserni ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

b. Henkivakuutus

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Henkivakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan pääsääntöisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Saamiset ovat pääasiassa saamia vakuutusnottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutus edustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään tase-erään "Ostovelat ja muut velat".

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisasikeiden perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

Vahinkotavara ja regressisaamiset

Osassa vakuutus sopimuksista konsernille syntyy oikeus vahingoittuneeseen omaisuuteen korvausselvittelyn yhteydessä. Vastuuvakuutuksessa ja lakisääteisissä vakuutuksissa konsernille voi syntyä oikeus periä osa korvauksesta takaisin toiselta vakuutusyhtiöltä, jos vakuutus tapahtuma on katettu myös toisen yhtiön myöntämän vakuutus sopimuksen perusteella. Regressiooikeus voi joissain vakuutus sopimuksissa

kohdistua myös vahingon aiheuttajaan. Takausvakuutukseen liittyy usein vastavakuus esim. pantti tai kiinnitys.

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käypästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Muihin varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon satuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Lainat ja muut saamiset". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja siitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Lainat ja muut saamiset". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

Sijoitus sopimukset

Sijoitus sopimusten ryhmittely, arvostaminen ja kirjaaminen

OP-ryhmän vakuutusyhtiöiden sijoitus sopimukset ovat ns. kapitalisaatiosopimuksia.

Sijoitus sopimukset esitetään taseessa osana rahoitusvelkoja ja niiden perusteella maksettavat etuudet esitetään tuloslaskelmassa. Sijoitus sopimukseen liittyvästä sijoitusten hallinnoinnista saadut palkkiot esitetään palkkiotuottoina.

Sellaisiin sijoitus sopimukseen, joihin liittyy oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä (asiakashyvyitys) tai jotka voi vaihtaa tällaisiksi sopimuksiksi, sovelletaan kuitenkin IFRS 4 -standardin sallimaa helpotusta. Tämän perusteella yritysten kapitalisaatiosopimukset arvostetaan ja kirjataan kuten vakuutus sopimukset.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat merkitään alunperin kirjanpitoon saadun vastikkeiden perusteella käypään arvoon. Mahdolliset transaktio menot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin rahoitusvelat arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Erotus kirjataan tulosvaikutteisesti velan juoksuajana. Rahoitusvelat voivat olla korollisia tai korottomia.

Johdannaissopimukset arvostetaan tulosvaikutteisesti käypään arvoon.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuuerä kirjataan varauksen tavoin. Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilashahinkolaissa säädetään yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt vastaavat yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em.

vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt varaavat etukäteen lakisääteisesti taseisiinsa yhteistakuuerän. Varattua yhteistakuuerää ei voi purkaa muutoin kuin käyttämällä sitä em. tarkoitukseen tai siirtämällä sen toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskannan luovutuksen yhteydessä.

VARAUKSET

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisasajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Pitkäaikainen omaisuuserä (tai luovutettavien erien ryhmä) luokitellaan myytävänä olevaksi, mikäli sen kirjanpitoarvoa vastaava määrä tulee kertymään pääasiassa omaisuuserän myynnistä jatkuvan käytön sijaan. Tällaisen omaisuuserän arvostusperuste on kirjanpitoarvo tai sitä alempi myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennetty käypä arvo. Myytävänä olevaksi luokiteltu pitkäaikainen omaisuuserä sekä siihen liittyvät velat esitetään omana eränä taseessa.

Lopetetulla toiminnolla tarkoitetaan joko merkittävää erillistä liiketoimintayksikköä tai maantieteellistä aluetta edustavaa yksikköä tai tytäryritystä, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Lopetetujen toimintojen tuloslaskelmaerät esitetään tuloslaskelmassa omana sarakeenaan.

TULOVEROT

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP-ryhmän yhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumisen testaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

OP-ryhmä raportoi segmenttikohtaiset tuloslaskelmat ja taseet seuraavilta liiketoiminta-alueilta: Vahinkovakuutus toiminta, Varallisuudenhoito, Vähittäispankkitoiminta, Yrityspankkitoiminta ja Varainhallinta. Liiketoiminta-alueet on määritelty siten, että eri liiketoiminta-alueiden riskit ja tuloksen muodostuminen poikkeavat muista liiketoiminta-alueista.

OP-ryhmässä ei ole maantieteellistä segmenttijakoa.

JOHDON HARKINTAA EDELLYTTÄVÄT LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Tilinpäätöstä laadittaessa joudutaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutus sopimuksista johtuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Henkivakuutus sopimuksista aiheutuva velka muodostetaan suomalaiset säännökset täyttävän laskuperusteen mukaan, joka pohjautuu samoihin tulevaisuutta koskeviin oletamiin kuin hinnoittelu. Tulevaisuutta koskevien oletamiin asianmukaisuutta tarkkaillaan jatkuvasti.

Yritysten yhteenliittymissä hankittujen vakuutus sopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevista rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen.

Saamisten arvonalentumistestaus perustuu arvioihin saamisesta kerrytettävissä olevaan rahamäärään tulevaisuudessa. Kertyvät rahavirrat arvioidaan saamiskohtaisessa arvonalentumistestauksessa lainakohtaisesti. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevista tappioista.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuusarvona esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyville arvoilla ja kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappi-

oilla sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia oletamia muun muassa diskonttauskorkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota koskien.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista.

UUDET STANDARDIT JA TULKINNAT

OP-ryhmä ottaa käyttöön vuonna 2006 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- IAS 19 "Työsuhde-etuudet" -standardiin vuonna 2004 annetut muutokset, jotka laajentavat liitetietovaatimuksia.
- IFRS 7 "Financial Instruments: Disclosures" -standardi. IFRS 7:n myötä otetaan käyttöön myös muutos IAS 1 -standardiin nimeltään Amendment to IAS 1: Capital Disclosures. Muutokset laajentavat liitetietovaatimuksia.
- IFRIC 4 "Miten määritetään sisältääkö järjestely vuokrasopimuksen". Tulkinnalla ei ole merkittävää vaikutusta vuokralle otetuiksi luokiteltujen hyödykkeiden määrään OP-ryhmässä.
- IAS 39 "Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen" -standardin muutos ("The Fair Value Option").
- IAS 39 ja IFRS 4 "Vakuutus sopimukset" -standardien muutos ("Financial Guarantee Contracts").

RISKIENHALLINNAN PERIAATTEET JA TAVOITTEET

OP-ryhmän riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata kaikkien ryhmään kuuluvien yhteisöjen riskinkantokyky ja varmistaa, etteivät ne ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteisön tai koko OP-ryhmän kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. OP-ryhmän riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat ryhmän strategian toteutumiseen. Toiminnassa otetaan huomioon lainsäädännön sekä viranomaisten ohjeiden ja määräysten vaatimukset, OP-ryhmän yleiset sekä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja Osuuspankkikeskuksen yhteisöille vahvistetut sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat periaatteet. Toiminnassa otetaan lisäksi huomioon hyvä pankki- ja vakuutustapa.

OP-ryhmän riskienhallintaa sekä riskienhallinnan menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään määrätietoisesti ryhmän liiketoiminnallisten tarpeiden pohjalta ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja viranomaismääräysten vaatimukset.

RISKIENHALLINTA OP-RYHMÄN STRATEGIASSA

Strategiaprosessin yhteydessä tehdään riskienhallintaa koskevat linjaukset riskinottohalukkuudesta, eri riskilajeja koskevista tavoitteista ja riskienhallinnan kehittämisen painopisteistä.

Vuonna 2004 vahvistetun strategian mukaan OP-ryhmä vahvistaa markkina-asemaansa riskienhallinnasta tinkimättä ja kaikissa olosuhteissa ryhmän riskienhallintaohjeita noudattaen. Kukin yhteisö vastaa omasta riskienhallinnastaan, ja sen itsenäinen toiminta perustuu sen omaan riskinkanto- ja palvelukykyyn.

Suhtautuminen riskinottoon on maltillinen: OP-ryhmän merkittävin yksittäinen riskilaji on luottoriski. Strategiassa on asetettu tavoitteeksi, että ryhmän luottotappioiden nettomäärä ei pitkällä aikavälillä ylitä 0,25 prosenttia luotto- ja takauskannasta vuodessa. Tavoitteeksi on asetettu myös, ettei järjestämättömien saamisten määrä ylitä 1,2 prosenttia luotto- ja takauskannasta kuluvalle strategiakaudella.

RISKIENHALLINNAN ORGANISOINTI

OP-ryhmä

OPK vastaa OP-ryhmätasoa koskevasta sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä OP-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, OPK:n antamien ohjeiden ja OP-ryhmän sisäisten menettelytapojen sekä asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen mukaisesti.

Sisäisen valvonnan keskeiset osa-alueet ryhmitellään kolmeen lohkoon:

1. liiketoiminnan seuranta
2. riskienhallinta
3. ulkoisen sääntelyn ja sisäisesti sovittujen menettelytapojen sekä asianmukaisten menettelytapojen noudattaminen asiakassuhteissa (compliance).

OP-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnastaan toiminnan laajuuden ja luonteen mukaisesti. OPK:n ja OP-ryhmän yhteisön, kuten jäsenpankin, rooli on kuvattu sivulla 52.

OP-ryhmän suurimmissa yhteisöissä riskienhallinta on liiketoiminnallisesta päätöksenteosta riippumatonta. Pienissä ja keskisuurissa osuuspankkeissa toimitusjohtaja vastaa suoraan riskienhallinnasta. Riskienhallinnan rooli jäsenpankissa ja muussa OP-ryhmän yhteisössä on luoda riskinotolle ohjausjärjestelmä (riskinoton tavoiteasetanta, päätösvaltuudet, hinnoittelun parametrit ja pääomanhallintaprosessi), antaa lausunnot päätösesityksiin sekä hoitaa raportointi ja analysointi. Sisäinen tarkastus ja Osuuspankkitarkastus tarkastavat myös riskienhallintaa.

Osuuspankkikeskus

OPK:n hallituneuvosto vahvistaa OP-ryhmän sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat periaatteet ja ryhmätason riskirajat sekä valvoo riskienhallintaa. OPK:n johtokunta vastaa OP-ryhmän sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvien järjestelmien ja menettelytapojen riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. Lisäksi se vahvistaa OPK-konsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat periaatteet ja valvoo OP-ryhmän eri yhteisöjen toimintaa.

OPK:n johtokunnalle raportoiva Riskienhallinnan ohjausryhmä vastaa riskienhallinnan tavoitteiden ja ohjeiden koor-

dinoinnista OP-ryhmän liiketoimintastrategian ja -suunnitelmien kanssa, seuraa ryhmän riskinkantokyvyn ja riskiaseman kehitystä sekä koordinoi riskienhallinnan kehitystyötä. Riskienhallinnan ohjausryhmän puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat OPK:n johtokunnan jäseniä.

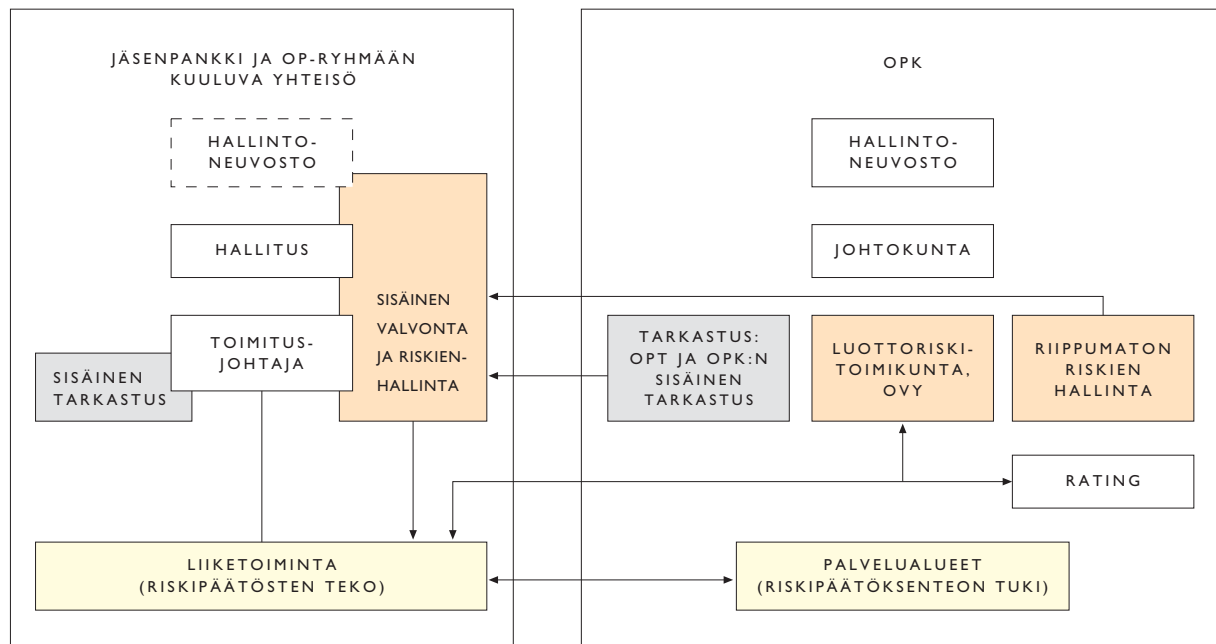
OPK:n johtokunnan valtuuttama luottoriskitoimikunta käsittelee mm. merkittävät asiakasvastuut ja kiinteistösjoi- tukset OP-ryhmätasolla. Jäsenpankeilla tulee olla luottoris- kitoimikunnan myöntämä voimassa oleva lupa mm. silloin, kun asiakaskokonaisuuden asiakasriski on tai uhkaa nousta yli 20 prosenttiin luottolaitoksen tai sen konsolidointiryh- män omista varoista. Toimikunnalta edellytetään päätöstä, kun osuuspankin asiakaskokonaisuuden vastuut OP-ryh- mässä ylittävät viisi miljoonaa euroa tai kun pankki haluaa osallistua kiinteistöhankeeseen, johon sitoutuva pääoma OP-ryhmässä on yli viisi miljoonaa euroa.

Rating-komitea määrittää luottokelpoisuusluokat niille OP-ryhmän yritysasiakkaille tai muille asiakaskokonaisuu- ksille, joiden vastuut tai suunnitellut vastuut ovat suuremmat kuin 3 miljoonaa euroa. Rating-komitea voi määrittää luot-

tokelpoisuusluokitukset myös sitä pienemmille asiakaskoko- naisuuksille esimerkiksi merkittävien vakuusvajeiden joh- dosta. Luokitusten esittelystä ja päätöksenteosta vastaavat luoton myöntämisestä riippumattomat jäsenet OPK:n ja OKOn Riskienhallinta- ja Yritystutkimusyksiköistä. Keski- suurten vastuuden osalta luottokelpoisuusluokittelu tehdään OPK:n Yritystutkimusyksikössä joko yrityskäyntien pohjalta tai tilinpäätös- ja asiakastietojen perusteella.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö Ovy analy- soi asiakkaan velanhoitokyvyn riittävyden ja vakuuksien turvaavuuden kaikkien niiden luottojen osalta, joissa osuus- pankin tai Okopankki Oyj:n yksittäisen asiakaskokonaisuu- den vastuut ovat suuremmat kuin 0,25 miljoonaa euroa tai ylittävät 10 prosenttia pankin omista varoista. Vakuutuskä- sittelyn avulla OPK saa yksityiskohtaista tietoa vähittäispank- kitoiminnan suurimpien asiakaskokonaisuuksien riskeistä sekä tukee laadukasta luottoprosessia. Vakuutus päätökset ohjaavat myös pankkikohtaista luottoriskinottoa.

Useasta eri yksiköstä koostuva OPK:n Riskienhallintapal- velut kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskienhallintaa

ryhmätasolla. Se ylläpitää, kehittää ja valmistelee riskienhallinnan periaatteita OPK:n johtokunnan ja hallintoneuvoston vahvistettavaksi ja vastaa ryhmätason ja jäsenpankeille tarjottavien riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittämisestä. Lisäksi Riskienhallintapalvelut raportoi riskinkantokyvystä, riskiasemasta ja riskienhallinnan linjausten toteutumisesta sekä ohjaa ryhmän eri yhteisöjä riskienhallinnan osalta.

OPK:n Tarkastustoiminto tukee sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa varmistamalla, että OP-ryhmän yhteisöt toimivat viranomaissäännösten, OPK:n ohjeiden sekä sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti tuloksellisesti ja turvallisesti ja että riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.

Jäsenpankit, vakuutusyhteisöt ja OPK-konsernin muut tytäryhtiöt

OP-ryhmän jäsenpankit sekä vakuutus- ja muut yhteisöt ovat organisoineet riskienhallintansa liiketoiminnan laajuuden ja luonteen edellyttämällä tavalla.

Jäsenosuuspankeissa hallintoneuvosto vahvistaa pankissa sovellettavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, joiden pohjalta pankin hallitus vahvistaa sisäiset ohjeet ja menettelytavat. Hallitus ohjaa ja valvoo pankin riskinkantokykyä ja riskinottoa. Vuoden 2005 aikana uudistettiin osuuspankkien riskienhallinnan ohjeistus, jonka perusteella jäsenosuuspankit ovat vahvistaneet omat ohjeensa, jotka kattavat Rahoitustarkastuksen asianomaiset standardit.

OKO-konsernissa OKOn johtokunta on ylin päätöksentekuelin riskienhallintaa koskevissa asioissa. Sen alaisena toimiva Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja. Riskinotosta ja liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallintaosasto vastaa OKO-konsernin riskien valvonnasta ja raportoinnista sekä riskienhallinnan kehittämisestä. OKOn luotto- ja muiden riskien hallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin OKOn tilinpäätöksessä.

Sisäisissä ohjeissaan kukin yhteisö määrittelee muun muassa:

- luotonantoa ohjaavat keskeiset periaatteet, erityisesti luotonannon tavoitteet, päätöksentekovaltuudet ja vastuut, yleiset vakuus- ja omarahoitusvaatimukset ja luottoriskien seurannassa käytetyt mittarit ja riskirajat
- liiketoimintapäätöksiä ohjaavat tasehallinnan periaatteet, tasehallintaorganisaation, käytettävät markkinariskimittarit ja riskirajat sekä raportointikäytännön
- kiinteistöomistuksia koskevat linjaukset, kuten omistuksia koskevat määrä- ja tuottotavoitteet sekä omistusten

jaottelun pidettäviin, jalostettaviin ja myytäviin kohteisiin

- operatiivisten riskien hallintaa koskevat periaatteet ja menettelytavat
- tarpeen mukaan pääomitus suunnitelman.

Riskin ottaminen on osa sekä pankki- että vakuutustoiminnan perustehtävää, ja riskienhallinta on yksi ydinosaamisen alueista.

Vakuutusliiketoiminnassa tehtävänä on kantaa asiakkaiden puolesta heihin kohdistuvat riskit ja varmistaa, ettei heidän varallisuutensa arvo häviä tai toimentulonsa vaarannu ennalta-arvaamattomissa tilanteissa. Vakuutustoimintaan liittyy sekä vakuutusteknisiä että sijoitustoiminnan riskejä, joiden hallinta edellyttää riskienhallinnan integrointia päivittäiseen johtamiseen ja organisointiin.

Vakuutusliiketoiminnan riskienhallinnan lähtökohtana ovat hallitusten vahvistamat sisäisen valvonnan periaatteet. Sisäinen valvonta sisältää riskienhallintajärjestelmän, jonka avulla toimintaan kohdistuvat riskit kyetään tunnistamaan ja rajoittamaan. Riskienvalvontatoiminto on riippumaton riskiä ottavasta liiketoiminnasta.

Sekä pankki- että vakuutustoiminnassa oikein mitoitulla pääomalla on keskeinen rooli: toimilupa edellyttää laissa säädettyjen vakavaraisuusvaatimusten täyttämistä. Pääoman määrä vaikuttaa sekä oman pääoman tuottoon että riskinkantokykyyn. Hyvä kannattavuus puolestaan tukee näitä molempia tavoitteita.

OPERATIIVISET RISKIT

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on vähentää sellaisten tappioiden todennäköisyyttä, jotka aiheutuvat henkilöstöstä, toimintaan liittyvistä prosesseista tai järjestelmistä tai ulkoisista seikoista. Operatiivisia riskejä hallitaan itsenäisenä riskialueena. Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisessä asemassa ovat ammattitaitoinen ja hyvin koulutettu henkilökunta, ajanmukaiset työvälineet, kattavat toimintaohjeet ja tehokas sisäinen valvonta. Operatiiviset riskit syntyvät yleensä sisäisten toimintaprosessien tehottomuudesta tai kyvyttömyydestä hallita ulkoa tulevia muutospaineita tai yllättäviä tapahtumia. Operatiivisten riskien hallitseminen edellyttää osaavaa henkilöstöä ja toimivia tietojärjestelmiä.

OP-ryhmän rakenteen ja työnjaon mukaisesti OPK:lla on keskeinen asema erityisesti keskitettyyn palvelutuotantoon ja tietojärjestelmien toimintaan liittyvissä riskeissä. Operatiivisten riskien hallinnan tehostamiseksi on riskien tunnistamiseen ja arviointiin, riskien ja vahinkojen seuran-

taan ja raportointiin sekä jatkuvuus suunnitteluun liittyviä menettelytapoja kehitetty edelleen. OPK:ssa on lisäksi kiinnitetty erityistä huomiota sisäisten prosessien suunnitteluun ja kehittämiseen sekä jatkuvuus suunnitteluun niin, että riskit pystytään mahdollisuuksien mukaan minimoimaan ennakolta ja että ne voidaan hallita. Osa operatiivisiin riskeihin liittyvistä haitallisista taloudellisista seuraamuksista on siirretty vakuutusliiketoimintaa OP-ryhmän ulkopuolelle. Koska sekä pankki- että vakuutusliiketoiminta on voimakkaasti riippuvainen tietojärjestelmistä ja -tekniikasta, on OP-ryhmässä erityisesti panostettu niistä johtuvien riskien hallitsemiseen.

Uusiin liiketoimintamalleihin sekä uusiin tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit arvioidaan kattavasti OPK:ssa. Jäsenpankeissa ja muissa OP-ryhmän yhteisöissä käytetään vain OPK:n linjausten mukaisia tuotteita ja palveluja. Monimutkaisimpien pankkituotteiden käyttö on keskitetty Osuuspankkikeskukseen. Uusien tuotteiden käyttöönottoa edeltää aina perusteellinen, koko toimintaprosessin kattava suunnittelu, ohjeistus ja koulutus.

Operatiivisten riskien hallitseminen on liiketoimintayksiköiden vastuulla, ja operatiivisten riskien vaikutus riskiprofiiliin arvioidaan säännöllisesti. Riskeistä raportoidaan säännöllisesti ja merkittävistä riskeistä ja vahingoista välittömästi hallituksille. Toteutuneet vahingot tilastoimalla saadaan käsitys riskikartoitusten riittävydestä (back-testaus).

Liiketoiminnoilla on erilliset riskienhallintatoiminnot, jotka koordinoivat riskienhallinnan kehittämistä yhteistyössä liiketoimintojen riskienhallintavastaavien kanssa.

Kaikissa toiminnoissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, viranomais määräyksiä ja -ohjeita sekä alan itse säätelynormistoa.

STRATEGISET RISKIT

OP-ryhmän liiketoiminnan keskeisiin painopiste- ja kehittämislinjauksiin liittyvää strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevasta tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Strategiset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista.

OP-RYHMÄN RISKIRAJAT

OPK:n hallintoneuvosto on asettanut OP-ryhmän riskinkantokyvylle ja kannattavuudelle sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat.

PANKKILIIKETOIMINNAN RISKIENHALLINTA

Riski- ja valvontarajajärjestelmä

OPK:n johtokunta on asettanut jäsenosuuspankkien ja Oko-pankki Oyj:n riskinkantokyvylle, kannattavuudelle ja eri riskilajeille valvontarajat, joita niiden ei tule toiminnassaan ylittää ja joiden perusteella ne vahvistavat omat riskirajansa. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan säännöllisesti OP-ryhmän strategiaprosesseissa. Vastaavasti OPK:n johtokunta on vahvistanut OPK-konsernille kokonaisuutena omat riskirajat ja konserniyhtiöt ovat vahvistaneet omat riskirajansa.

Jäsenpankkeja ohjataan ja valvotaan pääosin valvontarajajärjestelmän pohjalta. Jos valvontarajoja rikkoutuu, jäsenpankkeihin voidaan soveltaa eriasteista pankkikohtaista ohjausta. Jäsenpankit luokitellaan ryhmän sisäisiin riskiluokkiin. Luokittelussa otetaan huomioon valvontarajojen ylitysten lukumäärä ja vakavuus. OPK analysoi riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia. Riskitilanteen arviointiin kuuluvat myös stressitestit.

Luottoriskit

Luottoriskien hallinnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Luottoriskiä hallitaan asiakasvalinnalla ja käyttämällä vakuuksia. Riskikeskittymiä vältetään. Vain 47 jäsenpankilla on lupa pankkikohtaisiin riskikeskittymiin. Ryhmässä ei ole yli 15 prosentin asiakasvastuuta suhteessa ryhmän omiin varoihin.

Luottoriskit ovat vähittäispankkitoiminnan merkittävin riskilähde, ja siksi niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään OP-ryhmässä erityistä huomiota. Luottoriskien hallinnan tarkoitus on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien sellaisten riskien toteutuminen, jotka voisivat vaarantaa OP-ryhmän tai sen yhteisön kannattavuuden tai vakavaraisuuden.

Luottoriskien hallinnan lähtökohta ja OP-ryhmän pankkien erityinen vahvuus on paikallinen ja perusteellinen asiakastuntemus. Luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoidokyvyn perusteella. Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi asiakkaan vastuulla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Suurimpien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohella myös luottosopimusten erityisehtoja (kovenantteja) turvaamaan pankin asemaa.

Luotonmyöntämisvaltuudet on OP-ryhmässä vahvistettu vastaamaan kunkin jäsenpankin ja liiketoimintayksikön toiminnan laajuutta ja luonnetta.

OP-ryhmässä ulkomaista riskiä ottaa käytännössä yksinomaan OKO. OKO:n johtokunta vahvistaa maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyyseihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta.

Luottoriskien hallintamenetelmät

Sekä yritys- että yksityisasiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskien arvioinnissa hyödynnetään maksukykylaskelmia, tilinpäätösanalyysijä, yritystutkimuksia, lausuntoja ja yritysten luottoluokittelua sekä OPK:n laatimia toimialakatsauksia ja rahoitusuusituksia.

Kotitalouksien velanhoitokyvyn arvioimiseksi ylläpidetään kulutusnormitaulukoita, ja asuntoluottoja myönnettäessä tehdään vertailulaskelmia eri korkotasolla sen varmistamiseksi, ettei velanhoito vaaranna korkotason muuttuessa. Luottoasiakkaan velanhoitokyvyn turvaamiseksi luottoneuvottelujen yhteydessä tarjotaan takaisinmaksun odottamattomissa tilanteissa turvaavia vakuutuksia, joiden korvaukset on sidottu luoton lyhennyksiin ja jäljellä olevaan pääomaan. Vuosittain noin 35 prosenttia luottoasiakkaista turvaa maksukykyänsä vakuutuksilla. Velanhoitokulujen vakauttamiseksi korkotason nousun varalta OP-ryhmässä tarjotaan kotitalouksien asuntoluotoille ja yritysten luotoille korkokattosopimuksia.

Vuoden 2005 loppupuolella OP-ryhmä otti luottopäätöksenteon tueksi käyttöön yksityishenkilöiden asuntoluottojen hakemusvaiheen luottoluokittelu- ja hinnoittelutukimallin. Se ottaa eri muuttujien avulla huomioon rahoituspäätökseen liittyvän luottokelpoisuuden eli maksukyvyyn ja riskiaseman (esim. vakuudet).

Yritysrahoituspäätöksien tueksi OPK:ssa tehtiin vuonna 2005 tilinpäätösanalyysi yli 22 000 yritysasiakkaasta ja yhteensä 34 000 tilikaudesta. Yritystutkimuksia ja -lausuntoja laadittiin yhteensä noin 900, ja niissä selvitettiin yhteensä yli 1,2 miljardin euron hankkeet. OPK:n luottoriskitoimikunta käsiteli vuoden 2005 aikana noin 350 erilaista hakemusta. Toimikunnan myöntämiä poikkeuslupia suurten asiakaskokonaisuuksien rahoittamiseen oli vuoden lopussa voimassa (31.12.2005) 80 kappaletta. Lupia oli 47 pankilla. Luottoriskitoimikunnassa käsiteltyjen hakemusten määrä pieneni edellisvuodesta sisäisen seurannan välineiden kehityksen ansiosta.

Yrityisasiakkaiden 12-portaisen luokittelujärjestelmän käyttö on vakiintunut, ja sen kehittämistä on jatkettu. Luo-

kittelun perustana on yritysasiakkaiden tilinpäätösten kattava analysointi, maksutapatiedot ja muut taustatiedot, ja sitä täydentää Yritystutkimuksen tai Rating-komitean suurimmille asiakkaille antama luottoluokka. Kaikki yritysasiakkaat kattava luottoluokitusjärjestelmä on otettu käyttöön vuoden 2005 aikana. Luottopäätökset tehdään luottokelpoisuusluokituksen, asiakkuushistorian, nykytila- ja tarvekar-toitusten sekä vakuustietojen pohjalta.

Osuuspankeilla ja Okopankki Oyj:llä on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus Osuuspankien Keskinäisessä Vakuutusyhtiössä OVY:ssä. Vakuutuspäätökset tehdään erikseen sellaisten luottojen osalta, jotka ylittävät 0,25 miljoonaa euroa tai 10 prosenttia jäsenpankin omista varoista. Asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voidaan hylätä vakuutuksen piiristä liian suurten velanhoitokyvyn tai vakuuksiin liittyvien riskien johdosta. Erillisen vakuutus-käsittelyn perusteella saadaan yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakkaiden luotoista, velanhoitokyvystä ja vakuusasemasta. Vakuutus-käsittely on merkittävä osa OP-ryhmän luottoriskien hallintaa.

Osuuspankien Keskinäinen Vakuutusyhtiö tarjoaa OP-ryhmän yrityksille luotto-, takuu-, vastuu- ja turvallisuusvakuutuksia. OVY:n hallitus vahvistaa vuosittain yhtiölle sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa sekä sijoitustoimintaa koskevat suunnitelmat, joissa määritellään yhtiön riskienhallinnan ja sijoitustoiminnan tavoitteet ja riskien hallitsemiseksi tarvittavat menettelytavat. Luottovakuutustoimintaan liittyvää riskiä rajoitetaan OP-ryhmän luotto- ja vakuusohjeisiin pohjautuvalla vastuunvalinnalla. Luottovakuutustoiminta, jonka osuus OVY:n vastuunvelasta ja vakuutusmaksutulosta on yli 90 prosenttia, on osa ryhmän sisäistä luottoriskienhallintaa ja tappiontasausmekanismia.

OVY:n sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusomaisuuden perusallokaatiot ja allokation vaihteluvälit sekä sijoitustoimintaan liittyvät muut rajoitukset. Sijoitusomaisuuden allokatioissa huomioidaan yhtiön vastuunvelan luonteen asettamat vaatimukset ja yhtiön riskinkantokyky. Sijoitustoiminnan riskit ovat jäljempänä lueteltujen vakuutusliiketoiminnan riskien tyyppejä.

OP-ryhmätasolla seurataan kuukausittain luottoriskien kehitystä. Seurannan kohteina ovat mm. luottokannan kehitys ja jakaumat, järjestämättömien saamisten ja rästien kehitys, OVY:n luottokantavakuutuksesta hylättyjen saamisten määrä sekä muut luottosalkkujen laatua ja rakennetta kuvaavat raportit. Jäsenpankkitasolla luottoriskien seuranta on jatkuva. Lisäksi OP-ryhmässä luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti tehtävillä riskikartoituksilla. Niissä luottoriskejä mitataan reittauksen sekä asiakaskohtaisesti lasketun vakuusvajeen pohjalta.

Luottoriskin stressitestit

Vuoden 2005 aikana aloitettiin osuuspankkien ja Okopankin sekä OKO-konsernin luottosalkkujen stressitestaus.

Markkinariskit ja tasehallinta

Luotto- ja talletuskannan korkoriskin suojauksessa pyritään turvaamaan marginaali eri koronmuutostilanteissa. Kaupankäyntisalkuissa pyritään turvaamaan salkun markkina-arvon kehitys.

OP-ryhmässä markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien rahoitus- ja korkoriskit sekä valuuttakurssi-, osakekurssi- ja kiinteistöriskit. Markkinariskien hallinnan keskeisenä tehtävänä on tunnistaa ja arvioida liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yksikössä tai OP-ryhmässä kokonaisuutena.

Vastuu pankkitasoisesta tasehallinnasta ja siihen liittyvästä markkinariskien ottamisesta on pääosin hajautettu. Jäsenpankkikohtaista markkinariskien ottamista ohjaavat ja rajoittavat OP-ryhmän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, OPK:n riskienhallintaohjeistus ja OP-ryhmän riski- ja valvontarajajärjestelmä.

Kunkin pankin hallitus on määritellyt käytettävät tuotteet ja markkinainstrumentit, valuuttamääräisen liiketoiminnan laajuuden, varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteet, käytettävät markkinariskimittarit ja -rajat sekä pankin tasehallinnan organisoinnin.

Pankkiliiketoiminnan työnjaon mukaan jäsenosuuspankit keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. Niiden aktiivista kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu suosituksella, jonka mukaan pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan 5 prosenttia taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä. Vuoden 2005 lopussa kolmella osuuspankilla oli suositusta suurempi kaupankäyntisalkku, kuten myös edellisen vuoden lopussa.

Osuuspankit hoitavat rahamarkkina- ja johdannaiskaupansa valtaosin OKOn kanssa.

OP-ryhmän keskuspankkina OKO hoitaa ryhmän maksuvalmiuden, maksuliikkeen, valuuttakurssiriskit, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainväliset pankkisuhteet sekä vastaa yhteisen, keskitetyn maksuvalmiusreservin ylläpidosta. OKOn tasehallintaa ja markkinariskien ottoa ohjaavat yhtiön riskienhallintastrategia ja kokonaisriskipolitiikka sekä markkinariskilajikohtaiset riskipolitiikat, joissa määritellään

sallitut riskien enimmäismäärät, position rakennetta ja hajuttamista koskevat periaatteet sekä riski- ja tuottotavoitteet. OKOn markkinariskien hallintaa käsitellään tarkemmin OKOn vuosikertomuksessa.

OP-ryhmän yhteisöjen markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelevat liiketoiminnan luonteen mukaan. OKOssa markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä ja osin reaaliaikaista, muissa yhteisöissä säännöllinen raportointi johdolle on kuukausittaista, mutta seuranta tarvittaessa päivittäistä. OPK:n Riskienhallintapalvelut tuottaa kuukausittain markkinariskiraportit osuuspankeille ja raportoi koko OP-ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä OPK:n johdolle.

Pankkiliiketoiminnan kiinteistö- ja osakeriskejä arvioitiin kertomusvuonna stressitestien avulla. Lisäksi valmisteltiin erilaisia rahoitusriskikenaarioita ja niihin liittyviä toipumissuunnitelmia.

Rahoitusriski

Rahoitusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yrityksen kyky selviytyä maksuvelvoitteestaan vaarantuu. OP-ryhmän rahoitusriskin lähteitä ovat taserakenteesta syntyvät riskit, asiakaskäyttäytyminen ja taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät riskit. Myös muiden liiketoimintariskien toteutuminen voisi realisoida rahoitusriskin. Taserakenteeseen liittyvät rahoitusriskit liittyvät varainhankinnan jälleenerahoitusriskiin, varainhankintalähteiden keskittyneisyyteen ja maksuvalmiusreservien likvidiyteen. Myös maksuvalmiusriski sisällytetään OP-ryhmässä rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriski syntyy, jos rahoitusta ei ole saatavissa velkojen tai muiden sitoumusten erääntyessä.

Rahoitusriskiä hallitaan jäsenpankki- ja ryhmätason maksuvalmiussuunnittelulla, säätelemällä tase-erien erääntymisrakennetta, ylläpitämällä riittävää maksuvalmiusreserviä ja hajuttamalla varainhankinnan rakennetta. Ryhmän yksiköt vastaavat ensisijaisesti itse omasta rahoitusriskistään ja tasaavat rahoitus- ja maksuvalmiusasemansa OKOn kanssa. OKO vastaa koko ryhmän maksuvalmiusriskien hoidosta. OKO seuraa päivittäin OP-ryhmän maksuvalmiusaseman kehittymistä ja tasaa sen rahamarkkinoilla.

OP-ryhmän ja sen liiketoimintayksiköiden rahoitusriskiä mitataan erilaisilla taseen saatavien ja velkojen erääntymisrakennetta sekä maksuvalmiusreservien ja varainhankinnan määrää, rakennetta ja keskittyneisyyttä kuvaavilla mittareilla.

Vuoden 2005 aikana valmistui erillinen maksuvalmiusstrategia, jossa linjattiin OP-ryhmän maksuvalmiusreservien vaadittava taso ja laatu sekä muutettiin periaatetta, jolla

ryhmän jäsenpankit osallistuvat reservien ylläpitoon. Tässä yhteydessä purettiin vuodesta 1920 käytössä ollut ryhmän sisäinen katetalletusjärjestelmä ja reservin ylläpito muutettiin osuuspankeille kustannuspohjaiseksi.

OP-ryhmän rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään tarkasteluajankohtaa seuraavien 12 kuukauden aikana erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan. Mittarissa ei oteta huomioon käyttö- ja sekkitilejä eikä jatkuvia tuottotilejä, joiden katsotaan normaalioloissa olevan vakaata varainhankintaa. Talletushankinnan osuutta taseesta, talletusten tuotejakaumaa ja keskittyneisyyttä seurataan kuitenkin omilla tunnusluvuilla.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan koronmuutosten vaikutusta pankin tulokseen ja riskiposition nykyarvoon. Korkoriski aiheutuu saamisten ja velkojen toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista.

Korkoriskitarkasteluun sisällytetään kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset korolliset erät. Pankkiliiketoiminnan merkittävien korkoriskin lähde on vähittäispankkitoiminta, jossa anto- ja ottolainauksen erääntymis- ja jälleenhinnoitteluajankohdat poikkeavat toisistaan. Lisäksi käytössä on erilaisia korkosidonnaisuuksia, joista osa on ns. hallinnollisia korkoja. Myös asiakaskäyttäytyminen vaikuttaa korkoriskin realisoitumiseen sekä antolainauksessa että talletushankinnassa. Korkoriskilaskentaa varten arvioidaan hallinnollisten korkojen sekä talletusvarainhankinnan korkojen tilastollinen uudelleenhinnoitteluviive suhteessa markkinakorkojen muutoksiin. Nämä hinnoitteluviiveet, osake- ja kiinteistö-sijoitukset sekä omat varat sisällytetään korkoriskitarkasteluun vuosittain vahvistettavien aikaluokkaoletusten mukaisesti.

Osuuspankkien korkoriskitarkastelussa koronmuutokselle herkäät erät on jaettu kassavirtatarkasteluun sekä uudelleenhinnoitteluajankohtien mukaisesti että korkosidonnaisuuksittain. Korkotason muutosvaikutuksia arvioidaan sekä suhteessa pankin riskiposition arvoon että kuluvan tilikauden ja seuraavan kahdentoista kuukauden tulokseen. Tarkastelu koskee staattista tasetta ottaen kuitenkin huomioon hallinnollisten korkojen oletetut uudelleenhinnoitteluviiveet. OKO-konserni laskee korkoriskejään lisäksi Value at Risk (VaR) -mittareilla.

Pankkiliiketoiminnan korkoriskin riskirajamittarina käytettiin markkinakorkojen 0,5 prosenttiyksikön nousun vaikutusta riskiposition nykyarvoon suhteutettuna omiin varoihin.

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP-ryhmän pankeissa valuuttakurssiriski on keskitetty OKOon, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Osakeriski

Osakekurssiriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkina-kurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvon muutosriskiä. OP-ryhmässä osakeriskin riskirajamittarina käytetään julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien tai muiden vastaavien instrumenttien markkina-arvon suhdetta omiin varoihin. Mittarin arvoa laskettaessa ei oteta mukaan OKOn A-osaketta eikä OPK:n ja OKOn salkkuihin sisältyviä johtokunnan erikseen päättämiä strategisia sijoituksia, joita seurataan omina kokonaisuuksinaan. OKOssa käytetään lisäksi VaR-mittareita.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, arvioida, rajoittaa ja valvoa kiinteistöomistuksiin kohdistuvia arvonalentumis-, tuotto- ja vahingoittumisriskejä. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöriskien hallinnan periaatteet ja hallintajärjestelmät. Jäsenpankkien ja muiden OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen kiinteistöomistusten määrää ja tuottotasoa seurataan neljännesvuosittain.

Pankkien vakavaraisuusuudistus

Baselin pankkivalvontakomitea julkisti kesäkuussa 2004 lopullisen version uusista luottolaitosten vakavaraisuuden laskentaa ja valvontaa koskevista suosituksista. Baselin suosituksiin perustuva vakavaraisuusdirektiivi hyväksyttiin Euroopan parlamentissa ja ministerineuvostossa vuoden 2005 syksyllä. Uusi vakavaraisuussäännöstö astuu voimaan EU:ssa vuoden 2007 alussa.

Uusi vakavaraisuussäännöstö perustuu riskienhallinnassa yleisesti käytettyihin menetelmiin, ja se jakautuu kolmeen pilariin. Pilari I säätelee pankkien vähimmäispääoman ja

vakavaraisuussuhteen laskentaa. Pilari II:n säännöksillä pyritään varmistamaan, että pankeilla on riittävästi omia pääomia suhteessa pankin riskiprofiiliin sekä riskienhallintajärjestelmien ja sisäisen valvonnan tasoon. Pilari III säätää pankkien riski- ja vakavaraisuusasemaa koskevan informaation julkistamista.

Uudistuksella pyritään lisäämään rahoitusmarkkinoiden vakautta varmistamalla nykyistä paremmin pankkien omien varojen riittävyys. Tavoitteena on kannustaa pankkeja kehittämään riskienhallintajärjestelmiään ja edistämään riskien oikeaa hinnoittelua. Uuden vakavaraisuussäännösten kehittämisen yhtenä tavoitteena on ollut, että omien varojen vähimmäismäärän määräytymisperusteiden muuttumisesta huolimatta koko pankkitoimialan keskimääräinen vähimmäispääomavaatimus ei muutu.

Nykyisestä säännöstöstä poiketen uusi vakavaraisuussäännöstö sallii vähimmäispääoman laskennan usealla eri menetelmällä. Luottoriskin pääomavaatimus voidaan tulevaisuudessa laskea myös asiakkaan ulkoisen tai pankin itse tekemän luottokelpoisuusluokituksen mukaan. Uusi säännöstö asettaa omien varojen vähimmäisvaatimuksen myös operatiivisille riskeille.

OP-ryhmän valmistautuminen uudistukseen

OP-ryhmän riskienhallintamenetelmien ja -järjestelmien kehittämisen lähtökohtana ovat ensisijaisesti riskienhallinnan tarpeet ja toissijaisesti vakavaraisuussäännösten vaatimusten täyttäminen. Näistä lähtökohdista OPK:n johtokunta on linjannut OP-ryhmän tavoitteet vähimmäispääomavaatimuksen laskennassa: vähittäisvastuiden luottoriskien vähimmäispääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä, muiden vastuiden luottoriskien pääomavaatimus sisäisten luokitusten perusmenetelmällä ja operatiivisten riskien pääomavaatimus standardimenetelmällä. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan perusmenetelmällä kuten nykyisinkin.

Helmikuussa 2005 OPK:n johtokunta vahvisti käyttöönotettavien menetelmien osalta aiemmin tehdyt linjaukset ja päätti, että OP-ryhmä hyödyntää vakavaraisuusudistukseen liittyviä siirtymäsääntöjä. OP-ryhmä siirtyy vaiheittain luottoriskien pääoman vaatimuksen laskennassa sisäisten luokitusmenetelmään siten, että ensimmäisten salkkujen pääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä vuoden 2008 alusta lukien.

Vuoden 2005 aikana OP-ryhmä on jatkanut valmistautumista vakavaraisuusudistukseen. Vuoden aikana on keskitetty erityisesti uudistuksen edellyttämiin tietojärjestelmiin, aikataulukriittisempien tietojen keräämiseen sekä luottoris-

kimallien kehittämiseen. Vuoden loppupuolella otettiin käyttöön yksityishenkilöiden asuntoluottojen hakemusvaiheen luottokelpoisuusarvioon perustuva hinnoittelumalli. Yritysvastuiden luottokelpoisuusluokitus laajennettiin kattamaan kaikki yritysvastuut.

Kansainvälisten selvitysten mukaan sisäisten luokitusten käytöstä vakavaraisuuslaskennassa hyötyvät eniten OP-ryhmän kaltaiset vähittäispankkitoimintaan keskittyneet pankit. Sisäisten luokitusten käyttö lisää kuitenkin omien varojen vähimmäisvaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille.

Johdannaisliiketoiminta

OP-ryhmässä aktiivisin johdannaisten käyttäjä on sen keskuspankki OKO, joka käyttää niitä niin kaupankäynti- kuin suojaustarkoituksessa. OKOssa, jossa sekä saatavat että velat ovat joko korkojaksoittain vaihtuva- tai kiinteäkorkoisia ja markkinaehtoisia, on suojaustoiminnassa korkomarginaalin taloudellinen lukitseminen liiketoiminnan kannalta keskeistä. OKO soveltaa IFRS 39:n mukaista suojauslaskentaa käyttäen suojausten tehokkuuden mittareina riskienhallinnassa yleisesti käytössä olevia mittareita (ks. tarkemmin OKOn tilinpäätös). OKOn kaupankäyntitoiminnassa painopiste on siirtynyt optioiden käyttöön OP-ryhmän lanseeratua korkokatot niin asunto- kuin yritysluottoihin.

OP-ryhmä soveltaa korkoriskin suojauslaskennassa ns. käyvän arvon suojausmallia.

Osuuspankit eivät käytä riskienhallinnan näkökulmasta johdannaisia kaupankäyntitarkoituksessa. Osuuspankkien johdannaisliiketoiminta on erittäin vähäistä ja rajoittuu muuttaman osuuspankin korkoriskiposition suojaukseen koronvaihtosopimuksia sekä korkokattoisten luottojen suojaamiseen vastakkaisilla optioilla OKOn kanssa. Kirjanpidossa kyseiset optiot on merkitty kaupankäyntisalkkuun, koska IFRS 39:n mukaan johdannainen on arvostettava taloudellisesta käyttötarkoituksesta huolimatta. Osuuspankeilla on pitkäaikaisissa sijoituksissaan kytkettyjä johdannaisia, mutta niitä ei ole pääsääntöisesti erotettu, koska instrumentit arvostetaan osana kirjanpidollista kaupankäyntisalkkua markkina-arvoon.

VAKUUTUSLIIKETOIMINNAN RISKIENHALLINTA

Vahinkovakuutusliiketoiminta

Vahinkovakuutus käyttää vakuutus- ja sijoitusriskien arvioimiseksi todennäköisyyksillä, jonka avulla arvioidaan sijoitusallokaation, vakuutuskannan ja vakavaraisuuden optimaalinen rakenne siten, että pääoman tuotto maksimoidaan.

Mallin avulla määritetään myös vakavaraisuudelle tavoitealue.

Vakuutusriskien osalta mallissa on otettu huomioon vakuutuslajien erilainen luonne sekä jälleenvakuuttamisaste. Sijoitusriskien osalta käytetään sijoitusinstrumentin laadun perusteella tehtävään luokitteluun perustuvaa mallia, jossa on otettu huomioon sijoitusluokkien odotettu tuotto ja hajonta sekä luokkien välinen korrelaatio.

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät riskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutusuojan hankkimiseen ja vastuuelan riittävyteen. Vastuuelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski tulee vastuuelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

Vahinkovakuutusriskit

Vakuutus sopimuksella vakuutuksenottaja siirtää vakuutusriskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutus sopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä: siitä että sattuu yksi tai useampi vakuutus sopimuksen perusteella korvattava vahinko ja siitä että jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat sattumanvaraisia. Vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta-arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutus sopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutus sopimuksia. Vakuutuskannan suuruuden takia myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee todennäköisyyslaskennan suurten lukujen lain mukaan sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutus riskejä.

Koska vakuutus riskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, ei vakuutus yhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen kuitenkaan kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutus riskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännösriskiä kutsutaan ei-hajautet-

tavissa olevaksi riskiksi. Se liittyy yleensä ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Esimerkiksi suhdanvaihtelut vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutus sopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkorisktiin, joka koskee suurta määrää vakuutus sopimuksia. Tunnetuin esimerkki lähihistoriasta ovat asbestivahingot.

Oman riskityypinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkanastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofi tapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä OP-ryhmän vahinkovakuutus liiketoiminta toimii alueella, jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena, ja siltä voi näin ollen suojautua jälleenvakuutuksella.

Vakuutus riskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutus uoijan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vastuuelan arviointiin.

Riskin valinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti on asetettu rajoitukset riskien suuruudelle ja laajuudelle. Tätä tukeva tietovarasto ja analysointisovellukset on otettu käyttöön. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen. Lisäksi suoritetaan asiakas- tai vakuutuslajikohtaisesti riskianalysejä riskien rajoittamiseksi.

Vahinkovakuutus liiketoiminta päättää jälleenvakuutusperiaatteista ja omalla vastuulla pidettävästä riskistä. Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka vakavaraisuusluokitus on riittävä. Lisäksi on vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Vastuuelan riittävyttä seurataan vuosittain. Vastuuelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta kehityksestä.

Sijoitustoiminnan riskit

Vuosittain laaditaan sijoitussuunnitelma, jota varten arvioidaan toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät, sijoituksiin sisältyvät riskit tuoton, turvaavuuden ja valuuttakurssimuutosten suhteen, vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitusten tuotolle, likvidiydelle ja valuuttakurssiasemalle sekä riskinkantokyky sijoitusten osalta lyhyellä ja pitkällä tähtäyksellä.

Sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta. Hallitulla sijoitusriskin ottamisella pyritään sijoitussalkun tuoton kasvattamiseen. Perusallokaatioksi kutsutaan sijoitussalkun rakennetta, jolla tuotto maksimoidaan valitulla riskitasolla. Vahinkovakuutuksessa on käytössä Asset/Liability Management -malli (ALM-malli), jonka avulla perusallokaatio määritellään. Omaisuuden arvonvaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta poiketaan ajoittain asetettujen rajojen puitteissa. Sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusvaltuudet eri omaisuusluokille ja omaisuusluokkien sisäiselle hajautukselle.

Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen ja valuuttojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskin ja vakavaraisuuspääoman suhdetta tarkastellaan sisäisellä ALM-mallilla ja markkinariskien herkkyyksianalyseillä.

Hintariskiä sisältävien osakkeiden, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistöjen maksimimäärä on rajoitettu perusallokaatiossa. Sijoitusriskiä hallitaan myös hajauttamalla eri sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti ja toimialoittain.

Johdannaisten käyttö

Markkinariskin hallintaan käytetään myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko- ja osakejohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Luottoriskijohdannaisia ei käytetä. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

Luottoriski

Joukkovelkakirjalainat sijoitetaan pääosin euromaiden valtioiden euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikkomman luottoriskin osuutta salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset. Luottoluokittlemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoitus päätös.

Likviditeettiriski

Sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

Henkivakuutusliiketoiminta

Henkivakuutusriski

Vakuutusliiketoiminnan riskeillä tarkoitetaan vakuutusyhtiön liiketoiminnassa ottamia vakuutusriskejä, joista merkittävimmät ovat kuolevuus ja työkyvyttömyyden alkaminen. Vakuutusteknisiin riskeihin voidaan lukea myös liikekururiski. Vakuutusteknisten muuttujien ennakoimattomat muutokset ja katastrofit voivat vaarantaa riskinkantokyvyn.

Liikekururiski voi toteutua niin, että liikekulut ylittävät vakuutuksista perityt kuormitukset, jolloin vakuutusyhtiön pitää kattaa toimintakulujaan sijoitustoiminnan tuotoilla.

Vakuutusliiketoiminnan riskejä hallitaan määrittelemällä laskuperusteet turvaaviksi, pitämällä vastuuvallintaohjeet ajan tasalla, kerryttämällä tasoitusmäärää ja jälleenvakuuttamalla omapidätysmäärän ylittävät kuolemanvaraturvat.

Henkivakuutuksen tuotevalikoimaan kuuluu pääasiassa pitkäaikaisäästäamiseen tarkoitettuja tuotteita, joihin sisältyy ainoastaan vähäinen vakuutustekninen riski.

Merkittävin vastuuvellkaan sisältyvä korkoriski on korkotuottoisen vakuutuksen laskuperustekorkovaateen (sitova tuottolupaus) ja sitä kattavan sijoitusomaisuuden tuoton suhde.

Osa 4,5 prosentin laskuperustekorolla toimivan kannan vastuuvellasta on vapaaehtoisesti täydennetty alemman diskonttokoron tasolle.

Jäljellä olevien vakuutusaikeiden vastuuvellalla painotettua keskiarvoa voidaan pitää vakuutuslaskennan duraationa, jonka avulla voidaan arvioida, kuinka paljon vastuuvellka muuttuisi, jos diskonttokorkoa muutettaisiin. On kuitenkin huomattava, että vastuun määrää ei saa alentaa nykyisestä takaisinostoarvojen tasosta korkoa tai muita vakuutusteknisiä oletuksia muuttamalla. Vastuun herkyys tulevaisuutta koskevien arvioiden muutoksilla on siten hyvin vähäinen.

Sijoitusriskiä on myös mahdollisuus takaisinostoihin: pitkäaikaisiksi tarkoitettujen varojen nostaminen ennen aikaisesti pienentää ansaintapohjaa. Vakuutusyhtiö saattaa takaisinoston yhteydessä joutua realisoimaan sijoituksiaan epäedullisessa markkinatilanteessa tai etupainotteisia liikekuluja ei ole saatu kuoletettua takaisinostohetkeen mennessä.

Takaisinostoriskiä hallitaan sopivilla tuoterakenteilla sekä sopimusehdoilla ja sanktioilla. Takaisinostolle alttiita

ovat säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset. Sen sijaan eläkevakuutuksien takaisinosto on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa.

Vastuunvalinnalla rajoitetaan kuolevuuteen ja pysyvään työkyvyttömyyteen liittyviä riskejä. Turvaavilla laskuperusteilla varmistetaan, että vakuutuksista perityt kuormitukset kattavat liikekulut, vakuutuksista perityt riskimaksut kattavat vakuutuskorvaukset, ja sijoitusomaisuudella saadaan tuotto, jolla pystytään maksamaan vakuutusten laskuperustekorko ja kilpailukykyinen asiakashyvytys. Koska vain poikkeustapauksissa hinnoittelua voidaan muuttaa sen jälkeen kun vakuutus on myönnetty, on hinnoittelussa varauduttava epäedulliseen vaihteluun. Henkivakuutusliiketoiminnassa tutkitaan säännöllisesti sekä riskihenkivakuutus- että säästöhenkivakuutusasiakkaiden kuolevuutta. Jos tutkimukset osoittavat, että tuotteiden hinnoittelu on tappiollista tai että vastuuvetäjä on liian pieni, muutetaan uusien myönnettävien vakuutusten hinnoittelua ja kasvatetaan vastuuvetäjän tasolle.

Yllä oleva liittyy vakuutuksiin, joissa kuolintapauskorvaus ylittää vakuutussäästön. Erityisesti eläkevakuutusten säästö ylittää kuolemanvaraturvan, ja ongelmaksi saattaisi muodostua vakuutettujen odotettua pidempi elinaika. Määräaikaissa vakuutuksissa tämä riski on kuitenkin rahamäärissä hyvin pieni, eikä ole aiheutta epäällä vastuuvetäjän liian pieneksi. Elinikäisiä eläkkeitä myönnetään lähinnä ryhmäeläkkeinä, joiden osalta pitenevä elinaika voisi osoittautua ongelmaksi. Käytetty kuolevuusoletus on varsin tuore (vuodelta 2001), ja tehdyt tutkimukset osoittavat oletuksen turvaavaksi.

Maksuvalmiuden ylläpito ei ole merkittävä ongelma, koska henkivakuutusliikkeen sisään tuleva kassavirta ylittää ulosmenevän, ja tilanteen arvioidaan jatkuvan samanlaisena.

Jälleenvakuutuksella siirretään osa yksittäisten vakuutusosastajien muodostamasta riskikeskittymästä jälleenvakuuttajalle, joihin toimivat Henkivakuutusosakeyhtiö Retro, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola ja PartnerRe. Henkivakuutusosakeyhtiö Retro on suomalaisten henkivakuutusyhtiöiden omistama, ja Retron vakuustointiin kuuluu osakasyhtiöiden tarvitsema henkivakuutuksen jälleenvakuutus. PartnerRe on kansainvälinen jälleenvakuutusyhtiö, jonka liiketoimintaan kuuluu sekä vahinko- että henkivakuutuksen jälleenvakuuttaminen ympäri maailman. Luottoluokituksiksi Standard & Poor's on antanut AA- ja Moody's Aa3.

Omalla vastuulla pidetään vakuutettukohtaista kuolemanvarariskiä 100 000 tai 400 000 euroon asti. Työkyvyttömyysriskin omapidätys on 300 000 euroa. Tämän ylämäärän riskit on jälleenvakuutettu Henkivakuutusosakeyhtiö Retrossa ja Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolassa.

Sijoitustoiminnan riskit

Henkivakuutusliiketoiminnan keskeisimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan. Henkivakuutusyhtiöiden hallitukset vahvistavat erilliset sijoitusten riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Sijoitustoiminnan riskeihin varaudutaan vuosittain erikseen vahvistettavan sijoitussuunnitelman määrittelemällä tavalla ja asiantuntevalla henkilöstöllä. Sijoitussuunnitelmassa otetaan kantaa haluttuun riski- ja tuottotason ja määritellään vuotuiset sijoitusomaisuuden jakaumat, vaihteluvälit, vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset. Sijoitussuunnitelman rajoitusten ja sääntöjen noudattamista seurataan ja siitä raportoidaan säännöllisesti sijoitustoimikunnalle ja hallitukselle.

Sijoitusomaisuuden allokaatiossa huomioidaan vastuuvetäjän luonteen asettamat vaatimukset turvaavuuden, tuottovaateen ja likviditeetin suhteen sekä riskinkantokyky. Pitkän tähtäimen tuottotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallittua riskinottoa. Sijoitusomaisuuden riskitasoa seurataan toteutuneiden tuottojen keskihajonnalla.

Markkinariskit

Markkinariskeistä sijoitusomaisuuteen kohdistuvat erityisesti arvomuutosriski ja korkoriski. Sijoitukset hajautetaan tästä syystä tehokkaasti eri omaisuusluokkiin, sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti sekä toimialoittain. Arvomuuksoriskiä mitataan osake- ja korkosijoitusten odotetulla riskillä (ex-antevolatiliteetti) ja siitä raportoidaan säännöllisesti sijoitustoimikunnalle. Korkoriskiä seurataan modifioidulla duraatiolla suhteessa vertailusalkun duraatioon.

Sijoitustoiminnassa luottoriskiä minimoidaan rajoituksilla, jotka on määritelty sijoitussuunnitelmassa.

Likviditeettiriski otetaan huomioon sijoitussalkun allokaatiojakauman rakenteessa. Likviditeettitarpeita varten käytetään lähinnä rahamarkkinasijoituksia. Alla on kassavirtaanalyysiin pohjautuva joukkovelkakirjalainojen odotettu likviditeettijakauma.

Johdannaisten käyttö

Valuuttamääräisiä sijoituksia suojataan osittain johdannaisilla. Valuuttamääräisiä sijoituksia seurataan ja niistä raportoidaan säännöllisesti sijoitustoimikunnalle ja hallitukselle.

Sijoitussuunnitelma mahdollistaa johdannaisten käytön sijoitusomaisuuden arvonsuojaukseen. Johdannaisia voidaan sijoitussuunnitelman mukaan käyttää myös ei-suojaavassa tarkoituksessa. Henkivakuutusliiketoiminnassa voi olla avoimia valuuttakurssipositioita, mutta niille on asetettu enimmäisrajoitus sijoitussuunnitelmassa.

LIITE 3. Tilikauden aikana hankitut liiketoiminnot

OKO Oyj osti 12.9.2005 Keskinäinen Henkivakuutusosakeyhtiö Suomelta ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselta niiden omistamat Pohjola Oyj:n osakkeet 1195 miljoonan euron kauppahinnalla. Kaupan jälkeen OKO omisti noin 58,5 prosenttia Pohjolan osakkeista ja äänimäärästä. Kauppa toteutui lopullisesti 18.10.2005, kun OKO sai kaupan ehtona olleet viranomaishyväksynät. Kaupan toteuduttua Pohjola Oyj:stä tuli OKOn tytäryhtiö. Vuoden loppuun mennessä OKO kasvatti omistussuutensa Pohjola Oyj:n osakkeista 86,3 prosenttiin. Pohjola Oyj ja sen konsernitilinpäätökseen sisällytetyt yhtiöt on yhdistelty OP-ryhmän yhdisteltyyn tilinpäätökseen ajankohdasta 30.10.2005 lähtien.

Hankitut Pohjola-konsernin keskeiset liiketoiminnot ovat vahinkovakuutus-, henkivakuutus-, rahasto- ja omaisuudenhoitoliiketoiminta. Liiketoimintojen yhdistämisen jälkeen Pohjola Oyj myi rahastoliiketoiminnan 30.12.2005 ja henkivakuustoiminnan 16.1.2006 OP-ryhmän sisäisillä kaupoilla OPK:lle.

Tilinpäätöksen 2005 konserniyhdistelyssä hankintamenona on käytetty tilanteen 31.12.2005 mukaista Pohjola Oyj:n osakkeiden hankintamenoa lisättynä osakkeiden hankintaan liittyvillä välittömällä kustannuksilla. Hankintamenon yhteismäärä oli 1776 miljoonaa euroa, josta osakkeiden hankintameno oli 1766 miljoonaa euroa ja muiden hankintaan liittyvien välittömien kulujen osuus 9,9 miljoonaa euroa. Hankintameno maksettiin rahana.

Yhdistelyn seurauksena syntynyt liikearvo muodostuu hankintamenon ja hankittujen yksilöitävissä olevien varojen ja velkojen käypien arvojen erotuksena. Hankitut yksilöitävissä olevat varat ja velat muodostuvat Pohjolan käypään arvoon arvostetuista nettovaroista ja hankinnan yhteydessä tunnistetuista muista yksilöitävissä olevista omaisuus-eristä. Liikearvo kuvaa hankinnan muita tulonodotuksia ja synergioita.

OP-ryhmän tilikauden tulos oli 454 miljoonaa euroa. Pohjola-yhtiöistä sisältyy OP-ryhmän tilinpäätökseen marras-joulukuun voitto, yhteensä 11 miljoonaa euroa. Mikäli Pohjola-yhtiöt olisi hankittu tilikauden alussa, olisi OP-ryhmän tulokseen yhdistetty Pohjola-yhtiöistä koko tilikauden voitto, jolloin OP-ryhmän tulos olisi muodostunut selvästi suuremmaksi. Tämän yhdistelyn vaikutusta ei voida kuitenkaan käytännössä arvoida, sillä Pohjolan ja OP-ryhmän yhdistelyn edellyttämiä oikaisuja ei ole selvitetty omistusta edeltävältä ajalta.

Milj. €	Yhdistämisessä käytetyt käyvät arvot	Kirjanpitoarvot ennen yhdistämistä
Aineelliset hyödykkeet	55	52
Sijoituskiinteistöt	66	58
Aineettomat hyödykkeet		
Tuotemerkit	179	
Asiakassuhteet	315	21
Vakuutus sopimukset	46	2
Ohjelmistot	75	40
Liikearvo		16
Rahoitusvarat	4 433	4 433
Muut varat	72	72
Rahavarat	100	100
Varat yhteensä	5 341	4 794
Vakuustoitominnan velat	3 268	3 268
Rahoitusvelat	150	150
Laskennalliset verovelat	262	121
Varaukset	38	38
Eläkeveloitteet	9	5
Osto- ja muut velat	155	155
Velat yhteensä	3 882	3 737
Nettovarot	1 459	1 057
Omistusosuus hankituista nettovaroista 31.12.2005 (86,3 %)	1 259	
Hankintameno	1 776	
Liikearvo*	517	
Rahana maksettu kauppahinta	1 776	
Hankitun tytäryrityksen rahavarat	100	
Rahavirtavaikutus	1 677	

* Tarkempi erittely liikearvosta on liitetiedossa 27.

LIITE 4. Myytävissä olevat omaisuuserät

Pohjola-konserni päätti 22.12.2005 myydä kokonaan omistamansa run off-yhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Bothnia Internationalin ja Moorgate Insurance Company Ltd:n konsernin ulkopuoliselle ostajalle. Myynnin ehtojen odotetaan toteutuvan lopullisesti kevään 2006 kuluessa, mikäli tarvittavat viranomaisluvut saadaan ja muut sovitut ehdot täyttyvät. Koska vahinkovakuutussegmenttiin kuuluva run off-toiminto ei ole merkittävä erillinen liiketoimintayksikkö, sitä ei esitetä lopetettuna toimintona, mutta sen omaisuus- ja velkaerät on luokiteltu tässä tilinpäätöksessä myytävänä oleviksi lukuun ottamatta niitä varoja, joiden on sopimuksen mukaan tarkoitus jäädä OP-ryhmään pääoman alennuksena ja osinkona.

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 5. Korkotuotot ja -kulut	2005	2004
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	23	19
Saamisista asiakkailta		
Lainat	1 158	1 066
Rahoitusleasingsaamiset	11	11
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	-1	-
Saamistodistuksista		
Kaupankäynti	30	62
Myytävissä olevista	91	58
Eräpäivään asti pidettävät	-	-
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	-4	-16
Muista	264	-14
Muut korkotuotot	2	1
Yhteensä	1 575	1 185
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	38	25
Kaupankäynnin rahoitusveloista	0	0
Johdannaissopimuksista		
Suojauslaskennasta	-10	-
Muista	273	-9
Veloista asiakkaille	275	241
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	185	144
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainoista	7	2
Muista	20	20
Muut korkokulut	6	5
Yhteensä	794	428
Korkokate	781	758

Korkotuottojen ja -kulujen kirjaus- ja esittämistapamuutoksista johtuen vuosien 2004 ja 2005 korkotuottojen ja -kulujen erittelyt eivät ole keskenään vertailukelpoisia johdannaissopimusten korkotuottojen ja -kulujen osalta.

LIITE 6. Saamisten arvonalentumiset

Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	11	9
Palautukset poistetuista saamisista	-6	-7
Arvonalentumisten lisäys	37	18
Arvonalentumisten peruutukset	-40	-13
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	4	-
Korkosaamisten arvonalentumiset	-	-
Vakuutuskorvaukset	0	0
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	6	7

LIITE 7. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	2005	2004
---	------	------

Vuonna 2004 OP-ryhmässä ei ollut vahinkovakuutustoimintaa.

Vakuutusmaksutuotot, netto	138	-
Sijoitustoiminnan nettotuotot	12	-
Korvauskulut	-69	-
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät	-13	-
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	68	-

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus

Lyhytaikaiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	67	-
Vakuutusmaksuvastuun muutos	73	-
Siirtovastuun täydennys	0	-
Pitkäaikaiset vakuutus sopimukset		
Vakuutusmaksutulo	1	-
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-1	-
Vakuutusmaksutuotot, brutto	141	-

Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutus sopimusten

Vakuutusmaksutulosta	-2	-
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	-1	-

Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisten vakuutus sopimusten

Vakuutusmaksutulosta	0	-
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	0	-

Jälleenvakuuttajien osuus	-3	-
Vakuutusmaksutuotot, netto	138	-

Vakuutusmaksutulo yhteensä	68	-
Vakuutusmaksuvastuun muutos yhteensä	73	-
Vakuutusmaksutuotot, yhteensä	141	-

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot	0	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvon alentumiset	0	-

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen

rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	-	-
Muista	0	-
Yhteensä	0	-
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-	-
Osakkeista ja osuuksista	2	-
Muista	-	-
Yhteensä	2	-

Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-2	-
Osakkeista ja osuuksista	-2	-
Johdannaisista	-1	-
Muista	-	-
Yhteensä	-5	-
Osinkotuotot	-	-
Muut tuotot	-	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-3	-
Myytäväissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotot	10	-
Muut tuotot	0	-
Myyntivoitot ja -tappiot	0	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-	-
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	-
Yhteensä	11	-
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	1	-
Muut tuotot	-	-
Myyntivoitot ja -tappiot	3	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-	-
Arvonalentumiset	-	-
Yhteensä	4	-
Myytäväissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	15	-
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	1	-
Myyntivoitot ja -tappiot	0	-
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	0	-
Vastike- ja hoitokulut	-1	-
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	0	-
Muut	0	-
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	0	-
Kurssivoitot (-tappiot)	-2	-
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	12	-
Vahinkovakuutuksen korvaukset		
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	-68	-
Korvausvastuun muutos	3	-
Korvauskulut yhteensä, brutto	-64	-
Jälleenvakuuttajien osuus	-5	-
Korvauskulut yhteensä, netto	-69	-

LIITE 8. Henkivakuustoiminnan nettotuotot	2005	2004
Vakuutusmaksutulo	788	478
Jälleenvakuuttajien osuus	-1	-1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	351	164
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-214	-160
Korvausvastuun muutos	-94	-5
Jälleenvakuuttajien osuus	0	0
Muut	-	0
Vastuuelan muutos		
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-741	-435
Jälleenvakuuttajien osuus	2	0
Muut	-23	10
Henkivakuustoiminnan nettotuotot yhteensä	67	51

Vuoden 2005 aikana vastuuelkaa vahvistettiin yhteensä 24 miljoonan euron korkotäydennyksillä (-).
Lisäksi tuleviin asiakashyvityksiin varattiin 13 Meur (14 Meur).

Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo

Maksutulo vakuutusopimuksista

Maksutulo vakuutusopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus	298	263
Yksilöllinen eläkevakuutus	52	40
Ryhmäeläkevakuutus	101	-
Riskivakuutus		
Yksilöllinen vakuutus	3	0
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	1	-
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	0	-
Riskivakuutus yhteensä	4	0
Yhteensä	455	303
Maksutulo sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästövakuutus	262	127
Yksilöllinen eläkevakuutus	55	37
Ryhmäeläkevakuutus	1	-
Yhteensä	318	164
Yhteensä	773	468

Maksutulo sijoitusopimuksista

Maksutulo sijoitusopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Kapitalisaatiosopimukset	12	8
Maksutulo sijoitusopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset	-	-
Maksutulo sijoitussidonnaisista sijoitusopimuksista		
Kapitalisaatiosopimukset	4	3
Yhteensä	16	11

Ensivakuutus yhteensä

Tuleva jälleenvakuutus	0	0
Maksutulo yhteensä	788	478

	2005	2004
Jatkuvat vakuutusmaksut vakuutus sopimuksista	377	259
Jatkuvat vakuutusmaksut sijoitus sopimuksista	-	-
Kertamaksut vakuutus sopimuksista	395	209
Kertamaksut sijoitus sopimuksista	16	11
Yhteensä	788	478

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot

Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot	-2	0
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Arvon alentumiset	-	-
Yhteensä	-2	0

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot

Korkotuotot		
Saamistodistuksista	0	0
Muista	0	-
Yhteensä	1	0
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-	0
Osakkeista ja osuuksista	-	-
Muista	-12	-
Yhteensä	-12	0
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	-
Osakkeista ja osuuksista	0	-
Johdannaisista	6	2
Muista	-	-
Yhteensä	5	2
Osinkotuotot	1	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	-5	2

Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Saamistodistuksista		
Korkotuotot	58	55
Myyntivoitot ja -tappiot	40	15
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0	-
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset	0	-
Yhteensä	99	70
Osakkeista ja osuuksista		
Osingot	6	8
Muut tuotot	-1	25
Myyntivoitot ja -tappiot	33	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	-	-
Arvon alentumiset	-	0
Yhteensä	38	33
Myytävässä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	137	103

	2005	2004
Sijoitustoiminnan kulut	-	-3
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	7	7
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	5	0
Vastike- ja hoitokulut	-1	-1
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	0	-
Muut	-3	-4
Yhteensä	7	2
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena oleva omaisuus		
Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	22	0
Arvostusvoitot ja -tappiot	182	54
Muut	9	6
Yhteensä	214	60
Kurssivoitot (-tappiot)	0	-
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	351	164

Henkivakuutuksen korvaukset

Korvaukset vakuutussopimuksista

Korvaukset vakuutussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä

Säästövakuutus		
Erääntymiset	-86	-71
Kuolemantapauskorvaukset	-49	-37
Takaisinostot	-33	-23
Yhteensä	-167	-131
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	-7	-5
Kuolemantapauskorvaukset	-1	0
Takaisinostot	0	0
Yhteensä	-8	-5
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	-1	-
Summamuotoiset korvaukset	0	-
Takaisinostot	0	-
Yhteensä	-1	-
Riskivakuutukset		
Yksilöllinen vakuutus	0	-
Vapaamuotoinen ryhmävakuutus	-1	-
Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus	0	-
Yhteensä	-1	-
Korvaukset sijoitussidonnaisista vakuutuksista		
Säästövakuutus		
Erääntymiset	-13	-10
Kuolemantapauskorvaukset	-4	-4
Takaisinostot	-11	-6
Yhteensä	-28	-20

	2005	2004
Yksilöllinen eläkevakuutus		
Eläkkeet	0	-
Kuolemantapauskorvaukset	0	0
Takaisinostot	0	0
Yhteensä	-1	0
Ryhmäeläkevakuutus		
Eläkkeet	0	-
Kuolemantapauskorvaukset	-	-
Takaisinostot	0	-
Yhteensä	0	-
Korvaukset sijoitussopimuksista		
Korvaukset sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	-4	0
Takaisinostot	-1	-2
Yhteensä	-5	-2
Korvaukset sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä		
Kapitalisaatiosopimukset		
Erääntymiset	-	-
Takaisinostot	-	-
Yhteensä	-	-
Korvaukset sijoitussidonnaisista sijoitussopimuksista		
Erääntymiset	-2	0
Takaisinostot	-1	0
Yhteensä	-3	0
Ensivakuutus yhteensä	-214	-160
Tuleva jälleenvakuutus	0	0
Korvaukset yhteensä	-214	-160

LIITE 9. Palkkiotuotot ja -kulut, netto

Palkkiotuotot		
Luotonannosta	89	84
Talletuksista	7	8
Maksuliikkeestä	103	108
Arvopapereiden välityksestä	26	17
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	6	6
Rahastoista	48	34
Omaisuidenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	31	29
Vakuutusten välityksestä	38	31
Takauksista	10	10
Muut	21	28
Yhteensä	380	355

	2005	2004
Palkkiokulut		
Rahahuollosta ja rahan käsittelystä	-	-
Maksuliikkeestä	1	1
Arvopapereista	4	2
Muut	35	37
Yhteensä	40	40
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	340	314

Muut palkkiokulut erä sisältää maksettuja palkkioita omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä 4 Meur (3 Meur), Okopankki Oyj:n etuasiakkaille myönnettyjä platinabonusia 4 Meur (4 Meur) ja muita maksettuja palkkioita 26 Meur (30 Meur).

LIITE 10. Kaupankäynnin nettotuotot	2005	2004
Kaupankäynnin rahoitusvaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	4	14
Osakkeista ja osuuksista	3	-2
Johdannaisista	1	-12
Muista	-	-
Yhteensä	7	0
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	-4	-1
Osakkeista ja osuuksista	5	3
Johdannaisista	9	7
Muista	-	-
Yhteensä	10	9
Kaupankäynnin osinkotuotot	2	4
Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Kurssierot	24	0
Muut	-15	8
Yhteensä	8	7
Kaupankäynnin nettotuotot yhteensä	27	20

LIITE 11. Sijoitustoiminnan nettotuotot		
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista ja ostetuista lainoista		
Myyntivoitot ja -tappiot	7	6
josta jaksotettuun hankintamenoön arvostetuista	-	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	0	0
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	2
Yhteensä	7	8
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	2	15
josta hankintamenoön arvostetuista	-	-
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretty	11	-
Arvonalentumiset	-5	0
Yhteensä	8	16

	2005	2004
Osinkotuotot	8	12
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	23	36
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista		
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-	0
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	61	75
Myyntivoitot ja -tappiot	8	1
Voitot käypään arvoon arvostamisesta	6	10
Vastike- ja hoitokulut	-37	-43
josta vuokratuottoa kerryttämättömät	-	-
Muut	2	1
Yhteensä	39	43
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	62	79

Vertailuvuoden tiedot on arvostettu aikaisemman tilinpäätösnormiston mukaisesti.

LIITE 12. Liiketoiminnan muut tuotot

Vuokratuotot oman käytön kiinteistöistä	11	2
Myyntivoitot oman käytön kiinteistöistä	1	8
Vakuutuskorvaukset	0	0
Muut	55	36
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	68	46

Erä muut liiketoiminnan tuotoista sisältää vahinkovakuutustoiminnan muita tuottoja 2 Meur (0 Meur), leasing-kohteiden vuokratuottoja 4 Meur (1 Meur), atk-tuottoja 8 Meur (15 Meur), perintätoiminnasta saatuja tuottoja 17 Meur (17 Meur) ja muita toimintatuottoja 23 Meur (2 Meur).

LIITE 13. Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot	348	310
Osakeperusteiset maksut	0	-
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	36	31
Etuuspohjaiset järjestelyt	-20	-6
Muut henkilösivukulut	22	20
Henkilöstökulut yhteensä	387	354

LIITE 14. Muut hallintokulut

Toimistokulut	41	31
IT-kulut	63	61
Yhteyskulut	31	32
Markkinointikulut	44	41
Tutkimus- ja kehittämiskulut	1	-
Muut hallinnon kulut	40	32
Muut hallintokulut yhteensä	220	197

LIITE 15. Liiketoiminnan muut kulut	2005	2004
Vuokratkulut	1	2
Oman käytön kiinteistöistä	60	53
Myyntitappiot oman käytön kiinteistöistä	0	1
Poistot		
Rakennuksista	11	12
Koneista ja kalustosta	24	22
Aineettomista hyödykkeistä	31	26
Muut	10	7
Yhteensä	76	67
Arvonalentumiset		
Oman käytön kiinteistöistä	1	8
Liikearvosta	-	-1
Muut	-	-
Yhteensä	1	7
Muut	31	25
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	169	155

Erä muut liiketoiminnan muissa kuluissa sisältää valvonta-, tarkastus- ja jäsenmaksuja 10 Meur (8 Meur), vakuutus- ja varmuuskuluja 6 Meur (4 Meur), vahinkovakuutustoiminnan muita kuluja 2 Meur (0 Meur) ja muita liiketoiminnan kuluja 13 Meur (13 Meur).

LIITE 16. Palautukset omistajajäsenille		
Bonukset	38	33
Osuuspääoman korot	15	15
Palautukset omistajajäsenille yhteensä	53	48

Palautukset omistajajäsenille sisältää osuuspankkien jäsenille tilikaudelta maksettaviksi tulevat osuuspääoman korot sekä pankkipalvelujen käytön keskittämisestä omistajajäsenille tilikaudelta kertyneet bonukset.

LIITE 17. Tuloverot		
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	102	106
Aikaisempien tilikausien verot	-11	-7
Laskennalliset verot	35	32
Tuloslaskelman verot	125	131
Yhteisön tuloveroprosentti	26	29
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen vertailu tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	579	511
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	150	148
Edellisten tilikausien verot	-11	-5
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-2	-2
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	5	8
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	-30	-7
Veronoikaisujen vaikutus	-2	6
Verokannan ja verolakien muiden muutosten vaikutus	-	-20
Muut erät	15	4
Tuloslaskelman verot	125	131

VAROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 18. Käteiset varat	31.12.2005	31.12.2004
Kassa	135	133
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Yön yli -talletukset	-	-
OKOn vähimmäisvarantotalletus	116	84
Muut	362	205
Käteiset varat yhteensä	613	422

Luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja), sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä 2 prosenttia varantopohjasta. OP-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:öön. OKO huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

LIITE 19. Saamiset luottolaitoksilta	31.12.2005	31.12.2004
Talletukset keskuspankeissa		
Muut kuin vaadittaessa maksettavat	-	-
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	52	28
Muut	431	568
Yhteensä	483	596
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	185	85
Yhteensä	185	85
Yhteensä	668	681
Arvon alentumiset	-2	-
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	666	681

Saamiin luottolaitoksilta sisältyy maturiteetiltaan alle 3 kuukauden talletuksia 483 Meur ja repo-saamisia 35 Meur.

LIITE 20. Kaupankäynnin rahoitusvarat	31.12.2005	31.12.2004
Valtion saamistodistukset	365	330
Muut saamistodistukset	3 377	2 790
Osakkeet ja osuudet	99	51
Ostetut luotot ja muut saamiset	-	-
Kaupankäynnin rahoitusvarat yhteensä	3 841	3 170

Muut kaupankäynnin saamistodistukset sisältää sijoitustodistuksia I 594 Meur (I 632 Meur), yrittäjäodistuksia 187 Meur (2 Meur), debenttuureja 61 (16 Meur), joukkovelkakirjalainoja 733 Meur (266 Meur) ja muita saamistodistuksia 801 Meur (874 Meur).

Kaupankäynnin saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	31.12.2005		31.12.2004	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	386		417	
Muilta	1 728	99	1 070	51
Muut				
Julkisyhteisöiltä	1 603		1 615	
Muilta	24	-	18	-
Yhteensä	3 742	99	3 120	51

Kaupankäynnin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja saamistodistuksia 1 508 Meur (1 288 Meur).

LIITE 21. Johdannaissopimukset	31.12.2005	31.12.2004
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	81	44
Valuuttajohdannaiset	33	49
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	114	93
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	12	-
Valuuttajohdannaiset	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	12	-
Johdannaissopimukset yhteensä	126	93

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää positiiviset arvonmuutokset.

LIITE 22. Saamiset asiakkailta	31.12.2005	31.12.2004
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	32 475	29 009
Rahoitusleasingsaamiset	370	319
Ostetut luotot ja muut saamiset	2 088	1 767
Yhteensä	34 933	31 095
Arvonalentumistappiot	-126	-143
Saamiset asiakkailta yhteensä	34 807	30 952

Luottojen ja takausraamien arvonalentumisten muutokset saamisista asiakkailta ja luottolaitoksilta

	Luotot	Pankki- takaus- saamiset	Korko- saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2005	150	11	-	161
Arvonalentumisten lisäykset	28	4	-	32
Arvonalentumisten peruutukset	-28	-5	-	-33
Taseesta poistetut luotot ja takausraamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-23	-1	-	-23
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-
Arvonalentumiset 31.12.2005	128	8	-	136
Arvonalentumiset 1.1.2004	155	9	-	164
Arvonalentumisten lisäykset	18	3	-	21
Arvonalentumisten peruutukset	-13	0	-	-13
Taseesta poistetut luotot ja takausraamiset, joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-17	-1	-	-19
Valuuttakurssiero-oikaisut	-	-	-	-
Arvonalentumiset 31.12.2004	143	10	-	153

Rahoitusleasingraamiset

OP-ryhmässä OKO vuokraa rahoitusleasingraamien avulla kuljetuskalustoa sekä teollisuuden koneita ja laitteita.

Rahoitusleasingraamien erääntymisajat	31.12.2005	31.12.2004
Rahoitusleasingraamien erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	133	120
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	205	193
Yli viiden vuoden kuluttua	81	32
Bruttosijoitus rahoitusleasingraamiin	418	345
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-48	-26
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	370	319
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	122	111
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	189	179
Yli viiden vuoden kuluttua	60	28
Yhteensä	370	319
Vuokralle antajan hyväksi tuleva takaamaton jäännösarvo	-	-
Kaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat	-	-
Vähimmäisvuokrasaamisista kirjattu vähennyserä	-	-
Bruttokasvu tilikauden aikana	175	150

LIITE 23. Vahinkovakuutustoiminnan varat	31.12.2005	31.12.2004
--	------------	------------

Vuonna 2004 OP-ryhmässä ei ollut vahinkovakuutustoimintaa.

Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	68	-
Osakkeet	695	-
Kiinteistöt	63	-
Saamistodistukset	1 626	-
Muut	1	-
Yhteensä	2 452	-
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	-1	-
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	184	-
Jälleenvakuutustoiminnasta	75	-
Rahat ja pankkisaamiset	32	-
Yhteensä	290	-
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	2 742	-

Vahinkovakuutuksen sijoitukset

Lainat ja muut saamiset

Lainat	68	-
Jälleenvakuutustalletesaamiset	1	-
Muut saamiset	-	-
Yhteensä	68	-

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat

Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	3	-
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset		
Valuuttajohdannaiset	0	-
Korkojohdannaiset	0	-
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat yhteensä	3	-

Myytävässä olevat rahoitusvarat

Saamistodistukset	1 623	-
Osakkeet ja osuudet	693	-
Yhteensä	2 316	-

Osakkuusyrittäyksiltä

	2	-
--	---	---

Sijoituskiinteistöt

Maa- ja vesialueet	6	-
Rakennukset	57	-
Yhteensä	63	-

Sijoitukset yhteensä	2 452	-
-----------------------------	--------------	----------

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	2005	
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	-	-
Muut		
Julkisyhteisöiltä	3	-
Muilta	-	-
Yhteensä	3	-

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2005

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Jaksotettuun			Käypään arvoon	Hankinta- menoon	Yhteensä
	Käypään arvoon	hankinta- menoon	Yhteensä			
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	1 100	-	1 100			
Muilta	436	-	436	578		578
Muut						
Julkisyhteisöiltä	4	-	4			
Muilta	84	-	84	115	-	115
Yhteensä	1 623	-	1 623	693	-	693
arvonalentumistappiot	-	-	-	3	-	3

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 4 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen sijoitukset osakkuusyrityksissä	31.12.2005	31.12.2004
Sijoitukset 1.1.	-	-
Liiketoimintojen hankinnat	2	-
Osuus kauden tuloksesta	0	-
Osingot	-	-
Sijoitukset 31.12.	2	-

Vahinkovakuutuksen johdannaissopimukset 31.12.2005

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto vasta- arvo
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	71	-	-	71	0	0	4
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttaoptiot							
Ostetut	63	-	-	63	0	-	1
Asetetut	67	-	-	67	-	1	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	201	-	-	201	0	1	5
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	201	-	-	201	0	1	5
Korkojohdannaiset							
Korkofutuurit	6	-	-	6	0	-	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	6	-	-	6	0	-	-
Korkojohdannaiset yhteensä	6	-	-	6	0	-	-

LIITE 24. Henkivakuutustoiminnan varat	31.12.2005	31.12.2004
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	8	-
Osakkeet	1 241	551
Kiinteistöt	100	69
Saamistodistukset	2 419	1 585
Muut	0	-
Yhteensä	3 768	2 205
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 539	614
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	52	34
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	1	1
Jälleenvakuutustoiminnasta	7	4
Rahat ja pankkisaamiset	18	-
Muut	-	10
Yhteensä	78	48
Henkivakuutustoiminnan varat yhteensä	5 385	2 867

Henkivakuutuksen sijoitukset

	31.12.2005	31.12.2004
Lainat ja muut saamiset		
Lainat	8	-
Jälleenvakuutustalletesaamiset	-	-
Muut saamiset	-	-
Yhteensä	8	-
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjatut rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	-	-
Muut saamistodistukset	8	16
Osakkeet ja osuudet	-	-
Johdannaissopimukset	0	-
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjatut rahoitusvarat yhteensä	8	16
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	2 411	1 569
Osakkeet ja osuudet	1 241	551
Yhteensä	3 653	2 120
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	10	-
Rakennukset	22	-
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	68	69
Yhteensä	100	69
Sijoitukset yhteensä	3 768	2 205

Henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattujen saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuk-
sien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	31.12.2005		31.12.2004	
	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis- todistukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	-	-
Muilta	-	-	-	-
Muut				
Julkisyhteisöiltä	-	-	5	-
Muilta	8	-	11	-
Yhteensä	8	-	16	-
Arvon alentumistappiot	0	-	-	-

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2005

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankinta- menoon		Käypään arvoon	Hankinta- menoon	
		Yhteensä			Yhteensä	
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	1 334	-	1 334			
Muilta	996	-	996	1 201		1 201
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-			
Muilta	80	-	80	40	-	40
Yhteensä	2 411	-	2 411	1 241	-	1 241
Arvon alentumistappiot	-	-	-	-	-	-

Henkivakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2004

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankinta- menoon		Käypään arvoon	Hankinta- menoon	
		Yhteensä			Yhteensä	
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	807	-	807			
Muilta	755	-	755	529		529
Muut						
Julkisyhteisöiltä	-	-	-			
Muilta	8	-	8	22	-	22
Yhteensä	1 569	-	1 569	551	-	551
Arvon alentumistappiot	-	-	-	-	-	-

Henkivakuutuksen johdannaissopimukset 31.12.2005

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta-arvo
	Alle 1v	1-5v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	37	-	-	37	-	0	2
Koron- ja valuuttanvaihtosopimukset	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttaoptiot							
Ostetut	22	-	-	22	0	-	0
Asetetut	24	-	-	24	-	0	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	83	-	-	83	0	0	2
Valuuttafutuurit	-	-	-	-	-	-	-
Valuuttajohdannaiset yhteensä	83	-	-	83	0	0	2
Korkojohdannaiset							
Korkofutuurit	34	-	-	34	-	0	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	34	-	-	34	-	0	-
Korkojohdannaiset yhteensä	34	-	-	34	-	0	-

LIITE 25. Sijoitusomaisuus 31.12.2005 31.12.2004

Myytavissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	660	642
Osakkeet ja osuudet	285	199
Ostetut luotot	-	-
Yhteensä	945	842
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	198	220
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	49	104
Rakennukset	459	495
Yhteensä	508	599
Sijoitusomaisuus yhteensä	1 652	1 660

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sisältävät valtion liikkeeseen laskemia muita joukkovelkakirjoja 50 Meur (55 Meur), yritystodistuksia 7 Meur (0 Meur), joukkovelkakirjoja 139 Meur (140 Meur) ja muita saamistodistuksia 0 Meur (25 Meur).

Vertailuvuoden tiedot on arvostettu aikaisemman tilinpäätösnormiston mukaisesti.

Myytavissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2005

	Myytavissä olevat saamistodistukset			Myytavissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintamenoon	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	230	-	230				6
Muilta	343	-	343	178		178	147
Muut							
Julkisyhteisöiltä	-	-	-				-
Muilta	88	-	88		107	107	45
Yhteensä	660	-	660	178	107	285	198
arvon alentumistappiot	-	-	-	-	-	-	-

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta 5 Meur (0 Meur). Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja saamistodistuksia 7 Meur (0 Meur).

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2004

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintameno	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintameno	Yhteensä	
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	206	-	206				4
Muilta	429	-	429	140		140	140
Muut							
Julkisyhteisöiltä	1	-	1				-
Muilta	7	-	7		59	59	75
Yhteensä	642	-	642	140	59	199	220
arvonalentumistappiot	-	-	-	-	-	-	-

Vertailuvuoden tiedot on arvostettu aikaisemman tilinpäätösnormiston mukaisesti.

LIITE 26. Sijoitukset osakkuusyrityksissä	31.12.2005	31.12.2004
Sijoitukset l.l.	46	42
Liiketoiminnan hankinnat	7	-
Osuus kauden tuloksesta	0	5
Osingot	-2	0
Arvonalennukset	-4	-
Konsernirakenteen muutokset	-7	-
Sijoitukset 31.12.	40	46

LIITE 27. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset	2005					Yhteensä	Aineettomat hyödykkeet
	Liikearvo	Tuotemerkit	Vakuutusoppiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Muut aineettomat hyödykkeet			
Hankintameno l.l.	-	-	-	205		205	190
hankitut liiketoiminnot	517	179	361	75	1	132	-
lisäykset*	-	-	-	20		20	26
vähennykset	-	-	-	-1		-1	-5
siirrot erien välillä	-	-	-	-11		-11	-7
Hankintameno 31.12.	517	179	361	288	1	345	205
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset l.l.	-	-	-	-119		-119	-98
tilikauden poistot	-	-	-5	-26		-31	-25
tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	-		-	-
tilikauden arvonalentumisten peruutukset	-	-	-	-		-	-
vähennykset	-	-	-	4		4	4
muut muutokset	-	-	-	-		-	0

Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	-5	-141	-146	-119
Kirjanpitoarvo 31.12.	517	179	356	147	1 199	86

*Sisäisen kehittämistyön osuus 9 Meur (8 Meur). Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 135 Meur ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 19 Meur. Vuoden 2004 aineettomat hyödykkeet muodostuvat pääosin tietokoneohjelmista 48 Meur sekä kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 18 Meur. Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

	31.12.2005	31.12.2004
Liikearvo	517	-
Tuotemerkit	179	-
Yhteensä	696	-

Liiketoimintojen yhdistämissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet

	31.12.2005		31.12.2004	
	Kirjanpitoarvo	Jäljellä oleva poistoaika	Kirjanpitoarvo	Jäljellä oleva poistoaika
Asiakassuhteet	314	12	-	-
Vakuutus sopimukset	46	10	-	-
Tietokoneohjelmat	135	1-8	48	1-5
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	19	-	18	-

Liikearvot, tuotemerkit, asiakassuhteet, vakuutus sopimukset ja merkittävä osa tietokoneohjelmista hankittiin tilikaudella osana Pohjola-konsernin liiketoimintojen hankintaa. Tilikaudella hankittuja liiketoimintoja on kuvattu tarkemmin liitetiedossa 3.

Liikearvon arvonalentumistesti

Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. OP-ryhmän liikearvo on syntynyt kokonaisuudessaan yhdisteltäessä Pohjola-konsernin yrityksiä OP-ryhmän tilinpäätökseen. OP-ryhmän taseeseen sisältyvä liikearvo jakaantuu yksiköille seuraavasti:

Vahinkovakuutustoiminta	298
Pohjola Omaisuudenhoito Oy	94
Pohjola Rahastoyhtiö Oy	71
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	46
Pohjolan Systeemipalvelu Oy	10
Yhteensä	517

OP-ryhmän liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjolan liiketoimintojen hankinnasta. Liikearvo määräytyi kauppahinnan kohdistamisprosessissa, joka saatiin päätökseen 31.12.2005. Olosuhteissa hankinta- ja tilinpäätösajankohtien välillä ei ole tapahtunut muutoksia, joilla olisi vaikutusta liikearvon suuruuteen.

LIITE 28. Aineelliset hyödykkeet	31.12.2005	31.12.2004
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	61	107
Rakennukset	503	432
Koneet ja kalusto	67	55
Muut aineelliset hyödykkeet	20	14
Vuokralle annettu omaisuus	39	15
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	690	622
josta keskeneräiset hankinnat	10	-

Aineellisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen muutokset

	31.12.2005					
	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Sijoitus- kiinteistöt
Hankintameno l.l.	663	336	25	15	1 039	589
hankitut liiketoiminnot	16	16	6	0	38	-
lisäykset	32	19	6	30	86	14
vähennykset	-33	-3	0	-1	-37	-110
siirrot erien välillä	46	1	0	-	47	-
Hankintameno 31.12.	725	369	36	44	1 173	493
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset l.l.	-124	-281	-11	-1	-417	0
tilikauden poistot	-11	-24	-5	-5	-45	0
tilikauden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-1	-
tilikauden arvonalentumisten peruutukset	3	-	-	-	3	-
vähennykset	-23	3	0	1	-19	-
muut muutokset	-5	-	-	-	-5	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-161	-302	-16	-5	-484	0
Kertyneet käyvän arvon muutokset l.l.						10
tilikauden käyvän arvon muutokset						10
vähennykset						3
muut muutokset						-8
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.						14
Kirjanpitoarvo 31.12.	564	67	20	39	690	508

Lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 6 Meur. Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset aineellisista hyödykkeistä on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin. Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

OP-ryhmän yritykset omistavat sijoituskiinteistöjä, joihin kohdistuu aravalainsäädännön mukaisia luovutus- ja myyntihintaa koskevia rajoituksia. Tällaisten kohteiden käypä arvo oli 9 Meur (11 Meur). Sijoituskiinteistöihin kohdistuvia rakentamis- ja korjausvelvoitteita OP-ryhmän yrityksillä oli 10 Meur.

OPK-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annettujen aineellisten hyödykkeiden ja sijoituskiinteistöjen erittely on liitteessä 50.

	31.12.2004					
	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Sijoitus kiinteistöt
Hankintameno l.l.	634	319	23	5	980	631
hankitut liiketoiminnot	-	-	-	-	-	-
lisäykset	26	21	2	11	60	9
vähennykset	-4	-5	0	-1	-10	-53
siirrot erien välillä	7	1	0	-	8	2
Hankintameno 31.12.	663	336	25	15	1 039	589
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset l.l.	-108	-263	-7	0	-378	0
tilikauden poistot	-12	-22	-4	-2	-41	0
tilikauden arvonalentumiset	-	-	-	-	-	-
tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0	-	-	-	0	-
vähennykset	-2	4	0	0	2	-
muut muutokset	-2	-	-	1	-1	-
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-124	-281	-11	-1	-417	0
Kertyneet käyvän arvon muutokset l.l.						-
tilikauden käyvän arvon muutokset						12
vähennykset						1
muut muutokset						-3
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.						10
Kirjanpitoarvo 31.12.	539	54	14	15	622	599

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otetut hyödykkeet	31.12.2005	31.12.2004
Sijoituskiinteistöt	11	11
Omassa käytössä olevat kiinteistöt	-	84
Muut	-	-
Yhteensä	11	95

Vastaiset vähimmäisvuokrat ja niiden nykyarvot

	2005		2004	
	Vähimmäisvuokrat	Nykyarvot	Vähimmäisvuokrat	Nykyarvot
Yhden vuoden kuluessa	1	-	8	2
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	16	11	30	6
Yli viiden vuoden kuluttua	-	-	186	88
Yhteensä	17	11	224	97
			31.12.2005	31.12.2004
Kaudella kuluksi kirjatut muuttuvat vuokrat			0	5
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vähimmäisvuokrat			4	5

Kiinteistö Oy OKO-Vallilan vuokrasopimus käsiteltiin vuoden 2004 tilinpäätöksessä myynti- ja takaisinvuokraussopimuksen tavoin. Osuuspankkien OP-Eläkesäätiö myi vuonna 2005 OKO-Vallilan OPK:n konserniin kuuluvalla OP-Henkivakuutus Oy:lle, jolloin myynti- ja takaisinvuokrausjärjestely purettiin. Lisäksi myynti- ja takaisinvuokraussopimuksena on käsitelty Tampereen Seudun Osuuspankin Kuntien eläkevakuutukselle myymä ja takaisinvuokraama Kiinteistö Oy Hämeenkivi.

LIITE 29. Muut varat	31.12.2005	31.12.2004
Maksujenvälityssaamiset	4	13
Takaussaamiset	15	15
Takaussaamisten arvonalentumiset	-8	-10
Eläkevarat	369	342
Siirtosaamiset		
Korot	278	198
Muut siirtosaamiset	18	33
Muut	210	189
Yhteensä	886	780

Muiden varojen muut erä sisältää arvopapereiden myyntisaamisia 84 Meur (0 Meur), johdannaissaamisia 76 Meur (13 Meur) ja muita varoja 49 Meur (175 Meur).

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP-ryhmän eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt samoin kuin eläkekassassa hoidettu TEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläkejärjestelyt on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot	31.12.2005	31.12.2004
Varojen käypä arvo	1 349	1 232
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo (-)	-937	-887
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-5	-
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (+) ja tappiot (-)	-47	-3
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot (-)	-	-
Määrä, jota ei ole merkitty taseeseen omaisuuseräksi (-)	-	-
Nettosaaminen (+)/-velka (-)	361	342

Saamiset ja velat taseessa

Varat	369	342
Velat	-9	0
Nettosaaminen	361	342

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n osakkeita	42	19
OP-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	13	17
Muita saamisia OP-ryhmään kuuluilta yrityksiltä	33	38
OP-ryhmän käytössä olevat kiinteistöt	16	69
Yhteensä	104	142

Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	18	17
Korkomenot	44	42
Varojen odotettu tuotto	-70	-65
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-	-
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-11	-
Järjestelyn supistamisen tai veloitteen täyttämisen vaikutus	-	-
Yhteensä tulo (-)/kulu(+) sisältyy henkilöstökuluihin	-20	-6
Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto	126	102

31.12.2005

31.12.2004

Etuuspohjaisen nettomääräisen omaisuuserän muutokset

Omaisuserä 1.1.	342	325
Tytäryritysten hankinnat	-9	-
Maksusuoritukset järjestelyyn	7	11
Eläkekulut tuloslaskelmassa	20	6
Omaisuserä 31.12.	361	342

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset

	2005	2004
Diskonttaus korko, %	4,50	5,00–5,25
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	5,12–5,40	5,25–5,77
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,00–3,50	3,00
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,30–2,10	1,80–2,30
Vaihtuvuus	0,00–3,00	0,00–3,00
Inflaatio	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	2–16	9–16

LIITE 30. Verosaamiset

31.12.2005

31.12.2004

Tuloverosaamiset	25	4
Laskennalliset verosaamiset	92	77
Verosaamiset yhteensä	117	81

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat**Laskennalliset verosaamiset**

Myytavissä olevista rahoitusvaroista	5	-
Poistoista ja arvonalennuksista	16	9
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	12	5
Rahavirran suojauksesta	-	-
Verotuksellisista purkutappioista	6	-
GE-vakuutuksen jaksotuksesta	27	24
Konsernieliminoinneista	11	22
Verotuksellisista tappioista	23	16
Muista eristä	9	2
Netotettu laskennallisista verovelosta	-17	-
Yhteensä	92	77

Laskennalliset verovelat

Verotuksellisista varauksista	324	285
Myytavissä olevista rahoitusvaroista	112	-
Rahavirran suojauksesta	-	-
Tasoitumäärästä	69	-
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	97	89
Kiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta	18	18
Yritystojen kauppahinnan kohdistuksesta	140	-
Konsernieliminoinneista	6	4
Muista eristä	4	3
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-17	-
Yhteensä	754	398
Laskennallinen verosaaminen/-velka, netto	-663	-321

Laskennallisten verojen muutokset	31.12.2005	31.12.2004
Laskennalliset verosaamiset/-velat l.l.	-321	-287
Laskentaperiaatteiden muutosten vaikutus	-16	-
Laskennalliset verosaamiset/-velat l.l.	-337	-287
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten arvopapereiden myyntivoittojen eliminointi	11	-
Sisäiset myyntivoitot	-2	15
Tappioiden vaikutus	8	-8
Varaukset ja saamisten arvonalenemiset	2	1
Verotuksellisista varauksista	-40	-55
Aineellisten poistot ja arvonalenemiset	2	-
Tasotusmäärästä	-7	-
Verokannan ja verolakien muiden muutosten vaikutus	-	15
Muut	-9	-5
Kirjattu taseeseen		
Yritysostojen vaikutus	-111	-
Kauppahinnan kohdistuksesta	-140	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	-40	-
Siirrot tuloslaskelmaan	3	-
Rahavirran suojaus		
Käyvän arvon muutokset	-	-
Siirrot tuloslaskelmaan	-	-
Muut	-3	2
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12.	-663	-321
Tuloverosaamiset	-23	4
Verosaamiset yhteensä	-685	-317

Laskennalliset verovelat ja -saamiset on netotettu yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei ole netotettu.

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2005 lopussa 30 Meur (180 Meur). Tappioista 28 miljoonaa euroa vanhenee vuosina 2006–2009.

Ryhmällä oli vuoden 2005 lopussa tytäryrityksen purkautumisesta syntyneitä purkutappiota verotuksessa vähentämättä 63 Meur (0 Meur). Siitä on kirjattu taseeseen laskennallista verosaamista 6 Meur. Taseeseen kirjaamatonta laskennallista verosaamista purkutappiosta oli 10 Meur.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 12 Meur (0 Meur) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

VELKOJA JA OMAA PÄÄOMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 31. Velat luottolaitoksille	31.12.2005	31.12.2004
Velat keskuspankeille	1 562	959
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	7	7
Muut velat	0	-
Erääntyneet ja perinnässä olevat muilta pankeilta	-	-
Yhteensä	7	7
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	379	200
Muut velat	76	17
Repovelat	-	-
Yhteensä	456	217
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	2 025	1 184

LIITE 32. Kaupankäynnin rahoitusvelat	31.12.2005	31.12.2004
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	4	-
Muut	0	-
Kaupankäynnin rahoitusvelat yhteensä	4	-

LIITE 33. Johdannaissopimukset	31.12.2005	31.12.2004
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	18	15
Valuuttajohdannaiset	90	84
Osake- ja indeksijohdannaiset	0	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	108	99
Suojaavat johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	14	-
Valuuttajohdannaiset	3	-
Osake- ja indeksijohdannaiset	-	-
Luottojohdannaiset	-	-
Muut	-	-
Yhteensä	17	-
Johdannaissopimukset yhteensä	124	99

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää negatiiviset arvonmuutokset.

LIITE 34. Velat asiakkaille	31.12.2005	31.12.2004
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	15 184	14 354
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 341	4 196
Yhteensä	19 525	18 550
Muut		
Yksityiset	4 248	3 877
Yritykset ja julkisyhteisöt	417	336
Yhteensä	4 665	4 213
Talletukset yhteensä	24 190	22 763
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	0	0
Yritykset ja julkisyhteisöt	48	26
Yhteensä	48	26
Muut		
Yksityiset	3	3
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 235	2 316
Yhteensä	2 237	2 318
Muut rahoitusvelat yhteensä	2 286	2 344
Velat asiakkaille yhteensä	26 475	25 107

LIITE 35. Vahinkovakuutustoiminnan velat	31.12.2005	31.12.2004
--	------------	------------

Vuonna 2004 OP-ryhmässä ei ollut vahinkovakuutustoimintaa.

Vastuovelka	1 842	-
Yhteistakuuerä	35	-
Velat ensivakuutustoiminnasta	24	-
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	24	-
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	1 924	-

Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

	Brutto	31.12.2005 Jälleenvakuutus	Netto
Eläemuotoinen korvausvastuu	982	0	982
Muut tapauskohtaiset varaukset	123	-36	87
Ammattitautien erillisvaraus	45	-	45
Kollektiivinen korvausvastuu	435	-7	428
Varatut korvaustenhoitokulut	49	-	49
Vakuutusmaksuvastuu	248	-29	219
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	1	-	1
Yhteensä	1 883	-72	1 811
Siirto myytänä oleviin omaisuuseriin liittyviin velkoihin	41	-10	31
Vahinkovakuutukset yhteensä	1 842	-62	1 780

Vakuutus sopimuksista aiheutuvien velkojen ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

	Brutto	2005 jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu			
Tunnettu korvausvastuu	1 203	-32	1 171
Kollektiivinen korvausvastuu	427	-9	418
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.1.	1 630	-41	1 589
Maksetut korvaukset tilikaudella	-68	-6	-74
Velan/saamisen muutos	64	5	69
Diskonttauksen purkautuminen	6	-	6
Kurssivoitot (tappiot)	1	0	1
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 634	-43	1 591
Tunnettu korvausvastuu	1 199	-36	1 163
Kollektiivinen korvausvastuu	435	-7	428
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1 634	-43	1 591
Vakuutusmaksuvastuu			
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.1.	321	-30	291
Velan/saamisen muutos	-72	1	-71
Diskonttauksen purkautuminen	0	-	0
Kurssivoitot (tappiot)	0	0	0
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	248	-29	219
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuu			
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 1.1.1.	1	-	1
Velan/saamisen muutos	0	-	0
Velka/jälleenvakuuttajien osuus 31.12.	1	-	1
Yhteensä	1 883	-72	1 811
Siirto myytävänä oleviin omaisuuseriin liittyviin velkoihin	41	-10	31
Vahinkovakuutukset yhteensä	1 842	-62	1 780

LIITE 36. Henkivakuutustoiminnan velat	31.12.2005	31.12.2004
Vakuutustekninen vastuovelka	3 310	2 038
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka	1 505	609
Muut velat		
Siirtovelat ja saadut ennakot	1	1
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	0	0
Jälleenvakuutustoiminnasta	0	0
Muut	101	19
Yhteensä	102	20
Henkivakuutustoiminnan velat yhteensä	4 918	2 667

Vastuovelka ja jälleenvakuuttajien osuudet

Vastuuelka	Vakuutus- maksuista aiheutunut vastuun		Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloi- tukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2005
	1.1.2005	kasvu					
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	2 848	458	-181	89	-29	35	2 223
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	1 032	314	-31	200	-12	-9	999
Sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	77	3	-2	2	0	1	81
Sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	20	0	0	0	0	0	20
Sijoitussidonnaiset sopimukset	29	3	-1	3	0	0	33
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	14	-	-	-	-	21	35
Ensivakuutus yhteensä	4 021	778	-216	294	-41	47	4 883
Tuleva jälleenvakuutus	-	0	0	-	0	-	-
Vastuuelka yhteensä netto	4 021	778	-216	294	-41	47	4 883

Vastuuelka	Vakuutus- maksuista aiheutunut vastuun		Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloi- tukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2004
	1.1.2004	kasvu					
Vakuutus sopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	1 754	303	-139	74	-18	0	1 974
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	410	164	-21	52	-6	0	600
Sijoitussopimuksista, jotka oikeuttavat harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	43	6	-2	2	0	2	50
Sijoitussopimuksista, jotka eivät oikeuta harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä	-	-	-	-	-	-	-
Sijoitussidonnaiset sopimukset	8	1	0	1	0	-2	9
Täydennysvastuu ja tulevien lisäetujen vastuu	-	-	-	-	-	14	14
Ensivakuutus yhteensä	2 215	475	-162	129	-24	14	2 647
Tuleva jälleenvakuutus	-	0	0	-	0	-	-
Vastuuelka yhteensä netto	2 215	475	-162	129	-24	14	2 647

LIITE 37. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

	Keski- korko%	31.12.2005	Keski- korko%	31.12.2004
Joukkovelkakirjalainat	2,61	4 692	2,31	2 988
Muut				
Sijoitustodistukset	2,36	3 208	2,16	2 876
Yritystodistukset	2,74	926	2,18	433
Rahamarkkinavelkakirjat	-	-	-	-
Muut	1,04	125	1,50	57
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*			-60	-29
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		8 891		6 325

* OP-ryhmän hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

OP-ryhmän yritysten liikkeeseen laskemat merkittävimmät pitkäaikaiset lainat liikkeeseenlaskijan mukaan

	Nimellismäärä	Korko-%
Osuuspankkikeskus Osk		
OPK-joukkovelkakirjalaina 2003 I	40,0	3,75 %
OPK-joukkovelkakirjalaina 2004 I/2005	46,0	3,15 %
OPK-joukkovelkakirjalaina 2003 II/2005	70,0	2,92 %
OP-Asuntoluottopankki Oyj		
OP-Asunto-obligaatio 2003 I	2,3	2,60 %
OP-Asuntoobligaatio 2003 II	11,1	3,00 %
OP-Asunto-obligaatio 2004 I	8,2	2,60 %
OP-Asunto-obligaatio 2004 II	4,1	2,80 %
OP-Asunto-obligaatio 2004 III	9,3	3,00 %
OP-Asunto-obligaatio 2004 IV	6,1	2,70 %
OP-Asunto-obligaatio 2005 I	15,5	2,60 %
OP-Asunto-obligaatio 2005 II	7	2,60 %
OP-Asunto-obligaatio 2005 III	5,5	2,45 %
OPA Joukkovelkakirjalaina I/2005	20	3 kk euribor + 0,10%
OP-Asunto-obligaatio 2005 IV	11,1	2,40 %
OPA Joukkovelkakirjalaina 2/2005	20	12 kk euribor + 0,10%
OPA Joukkovelkakirjalaina 3/2005	14	12 kk euribor + 0,10%
OP-Asunto-obligaatio 2005 V	10,5	2,85 %
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj		
OIP OKO-Investointiluottopankki Oyj Obligaatiolaina I 1999 V	14,9	5 %
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Credit Basket- joukkovelkakirjalaina I/2003	31,4	Strukturoitu, kaava
OKOn Indeksilaina Euro-Allokaatio IV/2005	2,2	Strukturoitu, kaava
OKOn osakeindeksilaina Eurooppa Tuotto III/2003 Neutraali	4,7	Strukturoitu, kaava
OKOn osakeindeksilaina Eurooppa Tuotto III/2003 Plus	2,6	Strukturoitu, kaava
OKOn osakeindeksilaina Euro I/2004 Neutraali	6,1	Strukturoitu, kaava
OKOn osakeindeksilaina Euro I/2004 Plus	2,3	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Global Shares Basket-joukkovelkakirjalaina I/2004	15,7	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Indeksilaina Järjestö Joukkovelkakirjalaina 8/2004	3,3	Strukturoitu, kaava
OKOn Kertyvä Korko V/2004	3,9	Strukturoitu, kaava
OKOn Kertyvä Korko II/2005	2,8	Strukturoitu, kaava
OKOn Kertyvä Korko V/2005	3,0	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Käänteinen Korkoporras- joukkovelkakirjalaina II/2004	20,0	Strukturoitu, kaava
OKOn Kehittyvät Markkinat VI/2005 Neutraali	3,6	Strukturoitu, kaava
OKOn Kehittyvät Markkinat VI/2005 Plus	2,2	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Kiina IV/2003 Neutraali	4,5	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Kiina IV/2003 Plus	4,4	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Korko 12 % Joukkovelkakirjalaina VI/2004	11,4	Strukturoitu, kaava
OKOn Korko I 3 III/2005	5,8	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Länsimaat II/2003 Neutraali	1,6	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Länsimaat II/2003 Plus	0,6	Strukturoitu, kaava
OKOn Indeksilaina Maailma 7/2005	5,0	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma IV/2004 Neutraali	2,7	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma IV/2004 Plus	0,9	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma I/2005 Neutraali	1,8	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma I/2005 Plus	0,9	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma II/2002 Neutraali	4,1	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma II/2002 Plus	2,3	Strukturoitu, kaava

	Nimellismäärä	Korko-%
OKOn Osakekorilaina II/2004 Neutraali	2,7	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakekorilaina II/2004 Plus	1,8	Strukturoitu, kaava
OKOn Indeksilaina Optimi Allokatio VII/2005 Neutraali	3,6	Strukturoitu, kaava
OKOn Indeksilaina Optimi Allokatio VII/2005 Plus	2,0	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Positiivinen Korkokäyrä-joukkovelkakirjalaina 5/2005	8,8	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n OP-Private Korkokäyrä joukkovelkakirjalaina 2/2005	7,0	Strukturoitu, kaava
OKOn OP-Private Korkokäyrä I/2004	5,0	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Range Accrual-joukkovelkakirjalaina 6/2004	10,0	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Range Accrual-joukkovelkakirjalaina 1/2005	3,2	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Range Accrual-joukkovelkakirjalaina 3/2004	18,0	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Range Accrual- joukkovelkakirjalaina 5/2004	9,1	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Järjestölaina Resetting Lift joukkovelkakirjalaina I 0/2004	10,1	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma TOP-4 I/2003 Neutraali	3,2	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Maailma TOP-4 I/2003 Plus	2,6	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n Target Redemption-joukkovelkakirjalaina 4/2004	14,4	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Eurooppa I/2002 Varovainen	15,8	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Eurooppa I/2002 Vipu	12,4	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Venäjä & Kaukoitää III/2004 Neutraali	4,0	Strukturoitu, kaava
OKOn Osakeindeksilaina Venäjä & Kaukoitää III/2004 Plus	2,1	Strukturoitu, kaava
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of AUD 80,000,000 Floating Rate Instruments Due 22 December 2008	49,7	3 kk BBSW LIBOR + 0.08%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of AUD 22,000,000 Floating Rate Instruments Due 18 February 2009	13,7	3 kk BBSW LIBOR + 0.17%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of CHF 50,000,000 1.50 per.cent. Instruments 2005-2008	32,2	1,50 %
OKOBANK, Osuuspankkien Keskuspankki Oyj EUR 400,000,000 Floating Rate Instruments Due January 2006	400,0	3 kk Euribor + 0.10% p.a.
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 10,000,000 Floating Rate Instruments Due November 2006	10,0	3 kk Euribor + 0.07%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 200,000,000 Floating Rate Instruments Due January 2007	200,0	3 kk Euribor + 0.02%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 200,000,000 Floating Rate Instruments Due February 2007	200,0	3 kk Euribor + 0.02%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 600,000,000 Senior Floating Rate Instruments Due November 2007	600,0	3 kk Euribor + 0.02%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 1,000,000,000 Floating Rate Instruments Due 2008	1 000,0	3 kk Euribor + 0.03%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 50,000,000 Floating Rate Instruments Due 2007	50,0	3 kk Euribor + 0.01%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 15,000,000 Fixed Rate Instruments Due 14 December 2007	15,0	2,88 %
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of EUR 600,000,000 Floating Rate Instruments Due March 2009	600,0	3 kk Euribor + 0.10%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of HKD 100,000,000 3.40% Fixed Rate Instruments Due 26 March 2007	10,9	3,40 %
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of JPY 5,000,000,000 Floating Rate Instruments Due 2007	36,0	3 kk JPY LIBOR
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of NOK 400,000,000 5.2% Fixed Rate Notes Due June 2014	50,1	5,20 %

	Nimellismäärä	Korko-%
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of SEK 150,000,000 4.11% Notes Due 22 October 2009	16,0	4,11 %
OKOBANK, Osuuspankkien Keskuspankki Oyj Issue Of EUR 500,000,000 Floating Rate Instruments Due December 2010	500,0	3 kk Euribor + 0.075 %
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue Of U.S.\$ 500,000,000 Floating Rate Instruments Due November 2009	423,8	3kk US dollar LIBOR + 0.075 %
JPY 8,000,000,000 Term Loan Facility	57,6	0,85 %
JPY 2,000,000,000 Term Loan Facility	14,4	1,706 %
JPY 5,000,000,000 Term Loan Facility	36,0	1,41 %
JPY 3,000,000,000 Term Loan Facility	21,6	1,645 %

OKOn ja osuuspankkien liikkeeseen laskemat OP-joukkovelkakirjat

OP-joukkovelkakirjalaina 2004 I	32,3	2,4 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2003 I	27,7	3,0 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2004 II	13,7	2,2 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2003 III	19,5	2,5 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2004 IV	19,1	2,4 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2005 I	15,1	2,35 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2005 II	16,3	2,4 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2004 III	31,5	3,0 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2005 III	10,4	2,3 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2004 V	20,8	2,65 %
OP-joukkovelkakirjalaina 2005 IV	18,4	2,70 %

LIITE 38. Varaukset ja muut velat	31.12.2005	31.12.2004
Varaukset	16	9
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	362	282
Siirtovelat		
Korkovelat	461	334
Muut siirtovelat	22	20
Muut	419	385
Yhteensä	1 263	1 021
Varaukset ja muut velat yhteensä	1 280	1 030

Muiden velkojen muut erä sisältää arvopapereiden ostovelkoja 100 Meur (87 Meur), eläkevastuita 9 Meur (0 Meur), johdannaissopimuksista 114 Meur (55 Meur), rahoitusleasingvelkoja 11 Meur (97 Meur) ja muita ostovelkoja 185 Meur (146 Meur).

Varausten muutokset

	Tappiolliset sopimukset	Muut varaukset	Yhteensä
I.1.2005	1	7	9
Hankitut liiketoiminnot	2	5	7
Varausten lisäykset	6	0	6
Käytetyt varaukset	0	-5	-5
Käyttämättömien varausten peruutukset	-	0	0
31.12.2005	8	8	16

Tappiolliset sopimukset

OP-ryhmän yrityksissä on ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia tiloihin, joita ne eivät pysty enää hyödyntämään toiminnassaan. Osa tiloista on pystytty vuokraamaan edelleen, mutta sopimuksista saatava vuokratuotto ei kata vuokratuloja. Tappiollisia sopimuksia koskeva varaus kattaa näiden sopimusten nettotappion ja muiden sopimusten vuokravastuun täysimääräisesti.

Muut varaukset

Muihin varauksiin sisältyy irtisanotun ulkomaisen vakuutusliikkeen myynnistä syntyvästä tappiosta tehty varaus 5,0 miljoonaa euroa sekä konsernin omistaman kiinteistöyhtiön saastuneen maaperän puhdistamisesta tehty varaus 1,5 miljoonaa euroa.

LIITE 39. Verovelat	31.12.2005	31.12.2004
Tuloverovelat	48	-
Laskennalliset verovelat	753	398
Verovelat yhteensä	801	398

LIITE 40. Osuuspääoma	31.12.2005	31.12.2004
Osuuspääoma	110	108
Lisäosuuspääoma	606	609
Osuuspääoma yhteensä	717	717
josta irtisanottu osuuspääoma	89	91

Osuuspankkien kansallisessa tilinpäätöksessä omiin pääomiin kuuluva osuuspääoma luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä velaksi, koska osuuspankeilla ei ole ehdotonta oikeutta kieltäytyä osuuspääoman palauttamisesta jäsenille.

LIITE 41. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

	Keski- korko%	31.12.2005	Keski- korko%	31.12.2004
Pääomalainat	4,68	226	4,63	82
Muut				
Ikuiset lainat	4,41	199	6,00	50
Debentuurit	3,44	454	3,46	465
Muut	-	-1	-	0
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		879		597

Pääomalainat

Eräät OP-ryhmän yritykset ovat laskeneet liikkeeseen pääomalainoja yhteensä 226 miljoonaa euroa (82), joista ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavia pääomalainoja on 216 miljoonaa euroa (72).

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

Ensijaisesti omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 71,9 milj. euroa)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko on ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla ensimmäisen kerran vuonna 30.10.2010 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1, 2 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvomuutosta -7 Meur.

Muut pääomalainat

Pääomalaina 10 miljoonaa euroa, liikkeeseenlaskupäivä 20.9.2001

Laina on eräpäivätön pääomaehtoinen debentuurilaina. Lainan korko on kiinteä 6,15 % 17.9.2011 saakka. Lainan korko maksetaan kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana vuosittain 17.9., minkä jälkeen se maksetaan puoli vuosittain 17.3. ja 17.9. Liikkeeseenlaskijalla on oikeus lunastaa laina takaisin ensimmäisen kerran 17.9.2011.

Lisäksi OP-ryhmän yritykset ovat laskeneet liikkeeseen perpetuaalilainoja 199 miljoonaa euroa (50) ja debentuurilainoja 454 miljoonaa euroa (465). Näistä lainoista on rinnastettu toissijaisiin omiin varoihin yhteensä 577 miljoonaa euroa (411). Perpetuaalilainoista 50 miljoonaa voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Rahoitustarkastuksen luvalla 19.6.2007 ja loput 30.11.2012. Debentuurilainat eräännyvät 2006–2011. Liikkeeseenlaskijalla on oikeus lainan takaisinostoon vain Rahoitustarkastuksen luvalla.

LIITE 42. Oma pääoma	31.12.2005	31.12.2004
OP-ryhmän omistajien osuus		
Osakepääoma (sis. osakeanti)	245	81
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	681	20
Vararahasto	740	729
Yhtiöjärjestyksen/sääntöjen mukaiset rahastot	-	-
Muut sidotut rahastot	6	13
Vapaat rahastot		
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	-	-
Muuntoeroista	-	-
Käypään arvoon arvostamisesta	178	-
Muut vapaat rahastot	820	770
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	1 437	1 339
Kauden voitto (tappio)	450	379
OP-ryhmän omistajien osuus	4 555	3 330
Vähemmistön osuus	203	6
Oma pääoma yhteensä	4 757	3 337

Osakepääoma ja osakkeet

OP-ryhmän osakepääoma koostuu ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn A-sarjan osakkeisiin. Pankkiryhmän ulkopuoliset osakkaat voivat omistaa vain OKOn A-sarjan osakkeita. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörsissä. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa, niiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 2,10 euroa (ei tarkka arvo).

Ryhmän ulkopuolisten osakkaiden osakeomistusten muutokset

	Osakkeiden lukumäärä (1000)
1.1.2004	17 632
Osakkeiden splittaus	17 996
Osakeanti	-
Osakeoptioiden käyttö	1 762
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	37
31.12.2004	37 426
Osakeanti	64 539
Osakeoptioiden käyttö	2 554
Osakekaupat ulkopuolisten kanssa	11 592
31.12.2005	116 111

Rahastot

Osakepääoma

OP-ryhmän osakepääoma muodostuu pankkiryhmän ulkopuolisten sijoituksista OKOn osakepääomaan.

Ylikurssirahasto

Ylikurssirahastoon kirjataan osakeyhtiölain 12 luvun 3 a §:n mukaiset erät. Tällaisia erä ovat uusmerkinnässä osakkeista maksettu nimellisarvon ylittävä määrä, optio-oikeuteen ja vaihtovelkakirjaan perustuvasta merkintäoikeudesta maksettu määrä, omien osakkeiden myyntivoitto, se osakepääoman alentamismäärä, jota ei käytetä vahvistetun tappion kattamiseen, siirretä yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti käytettävään rahastoon tai jaeta osakkeenomistajille, korvaukset osakeyhtiön perustamisen yhteydessä maksettavista merkitsemättömistä osakkeista, yhtiölle tulleet korvaukset osakkeista, jotka on myyty sen johdosta, että osakkeenomistaja ei ole liittynyt osakkeitaan arvo-osuusjärjestelmään, suoritus jonka yritys on saanut rahastoannissa vaatimatta jääneestä osakkeesta.

Ylikurssirahastoa voidaan käyttää vahvistetun taseen osoittaman tappion kattamiseksi, jollei tappiota voida kattaa vapaalla omalla pääomalla, osakepääoman korottamiseksi rahastoannilla tai samoihin tarkoituksiin kuten osakepääomaa alennettaisiin.

Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. Osuuskuntamuotoisessa luottolaitoksessa vararahastoa saadaan käyttää vain tappioiden kattamiseen.

Muut sidotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määriteltä myös niiden käyttötarkoitus.

Muuntoerot

Muuntoerot sisältää ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustulokset. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan silloin kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan. Vakuutusyhtiöissä käyvän arvon rahastoon kirjatut erät eivät ole jakokelpoisia varoja.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin taikka yhtiökokouksen, edustajiston tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

Kertyneet voittovarat

Kertyneet voittovarat sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasotusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä. Näitä erä ei lueta voitonjakokelpoisiin varoihin. Vakuutusyhtiöiden sijoituskiinteistöjen realisoitumattomat arvonnousut eivät myöskään ole jakokelpoisia varoja.

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 43. Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	31.12.2005	31.12.2004
Kaupankäynnin rahoitusvarat	1 910	1 870
Myytavissä olevat, josta		
käypään arvoon arvostettavat	-	-
hankintamenoon arvostettavat	-	-
Eräpäivään asti pidettävät	-	-
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset yhteensä	1 910	1 870

OP-ryhmässä oikeus keskuspankkirahoitukseen on vain OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:llä.

LIITE 44. Huonommalla etuoikeudella olevat saamistodistukset	31.12.2005	31.12.2004
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	56	16
Yhteensä	56	16
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	1	1
Yhteensä	1	1
Kaupankäynnin rahoitusvaroihin sisältyvät yhteensä	57	16
Sijoitusomaisuus		
Julkisesti noteeratut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	64	79
Yhteensä	64	79
Muut		
Julkisyhteisöiltä	-	-
Muilta	51	61
Yhteensä	51	61
Sijoitusomaisuuteen sisältyvät yhteensä	115	140

LIITE 45. Annetut vakuudet	31.12.2005	31.12.2004
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	-
Pantit	1 534	1 303
Yhteensä	1 534	1 303
Osakkuusyhtiöiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	-
Yhteensä	-	-
Muiden puolesta annetut		
Kiinnitykset	-	-
Pantit	-	1
Yhteensä	-	-

	31.12.2005	31.12.2004
Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	-
Pantit	1 534	1 304
Yhteensä	1 534	1 304
Vakuudelliset velat yhteensä	1 846	1 286
Annettuihin vakuuksiin sisältyy pantattuja rahoitusvaroja josta ehdollisten velkojen vakuudeksi pantattu	1 533 -	1 303 -

LIITE 46. Saadut rahoitusvakuudet

OP-ryhmässä OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on vastaanottanut rahoitusvakuuslain mukaisia vakuuksia, jotka se voi myydä tai pantata edelleen.

Saatujen vakuuksien käyvät arvot	31.12.2005	31.12.2004
Saamistodistukset	-	-
Osakkeet	-	-
Muut	13	-
Yhteensä	13	-

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimuksiin liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 13 Meur. Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

LIITE 47. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot sekä keskkorot

Rahoitusvarat 31.12.2005	Keskikorko	Käypä arvo	Tasearvo
Käteiset varat		479	479
Kaupankäynnin rahoitusvarat			
Saamistodistukset			
Käypään arvoon arvostetut	2,98	3 742	3 742
Kapitalisaatiosopimukset	3,25	24	24
Hankintamenoön arvostetut	-	-	-
Osakkeet			
Käypään arvoon arvostetut		99	99
Hankintamenoön arvostetut		-	-
Johdannaissopimukset			
Käypään arvoon arvostetut		136	126
Hankintamenoön arvostetut*		-	-
Saamiset luottolaitoksilta	3,14	666	666
Saamiset asiakkailta	3,48	34 807	34 807
Sijoitusomaisuus			
Myytavissä olevat rahoitusvarat			
Saamistodistukset			
Käypään arvoon arvostetut	4,82	660	660
Hankintamenoön arvostetut	-	-	-

	Keskikorko	Käypä arvo	Tasearvo
Osakkeet			
Käypään arvoon arvostetut		96	96
Hankintamenoon arvostetut		97	97
Muut			
Käypään arvoon arvostetut		83	83
Hankintamenoon arvostetut		-	-
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat			
Saamistodistukset	5,78	198	198
Rahoitusvelat 31.12.2005			
Velat luottolaitoksille	2,7	2 025	2 025
Kaupankäynnin rahoitusvelat			
Lyhyeksi myydyt arvopaperit		4	4
Johdannaissopimukset			
Käypään arvoon arvostetut		112	124
Hankintamenoon arvostetut*		-	-
Velat asiakkaille	1,1	26 475	26 475
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat			
Suojatut	3,7	782	782
Ei-suojauksessa olevat	2,5	8 110	8 110
Velat, joilla on huonompi etuoikeus			
Suojatut	4,3	438	438
Ei-suojauksessa olevat	3,6	441	441

* kohde-etuutena noteeraamaton oman pääoman ehtoinen instrumentti

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

LIITE 48. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	31.12.2005	31.12.2004
Takaukset	371	338
Takuuvastuut	1 527	1 285
Vekselivastuut	-	-
Remburssit	146	104
Pantit	1	1
Luottolupaukset	5 598	4 194
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	-	-
Muut	516	417
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	8 158	6 340

LIITE 49. Ehdolliset velat ja varat

OP-ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Opstock Oy:llä on eräältä asiakkaalta Helsingin hovioikeuden vahvistama 2,4 Meur suuruinen saatava. Hovioikeuden päätös ei ole lainvoimainen. Varojen taloudellista vaikutusta ei ole mahdollista arvioida, koska se riippuu yksityisasiakkaan maksukyvyistä.

LIITE 50. Muut vuokrasopimukset

OP-ryhmä vuokralle ottajana

Eräät OP-ryhmän yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. OP-ryhmän yritykset ovat edelleen vuokranneet osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi eräät yritykset ovat vuokranneet leasingsopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyy vuokratuloja 18 Meur (17 Meur).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

	31.12.2005	31.12.2004
Yhden vuoden kuluessa	12	2
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	42	7
Yli viiden vuoden kuluttua	57	-
Yhteensä	111	9

Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat

33 7

OP-ryhmä vuokralle antajana

OP-ryhmän yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuonna 2005 vuokratuottoja 61 Meur (75 Meur). Lisäksi konserni on antanut vuokralle leasingsopimuksin pääasiassa henkilöautoja, joista saadut vuokratuotot olivat 5 miljoonaa euroa (3).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

	31.12.2005	31.12.2004
Yhden vuoden kuluessa	22	24
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	53	59
Yli viiden vuoden kuluttua	45	26
Yhteensä	120	109

Kaudella tuloutettavat muuttuvat vuokrat

- -

LIITE 51. Varainhoito

OP-ryhmässä Opstock Oy ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy tarjoavat asiakkailleen täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluja. Opstock Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön sijoitusrahastoista. Omaisuudenhoidon hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2005 olivat 27,6 miljardia euroa.

LIITE 52. Johdannaissopimukset
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2005

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	Alle 1 v	1-5 v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	7 878	7 169	1 515	16 562	83	-101	141
Korkotermiinit	2 848	-	-	2 848	1	-1	1
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	1 278	1 296	771	3 345	19	-3	37
Asetetut	1 815	1 333	694	3 842	-	-8	-
Put ja floorit							
Ostetut	308	595	90	993	4	-1	8
Asetetut	965	785	62	1 812	-	-2	-
OTC korkojohdannaiset yhteensä	15 092	11 177	3 132	29 401	107	-115	187
Korkofutuurit	3 535	-	-	3 535	-	-1	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	3 535	-	-	3 535	-	-1	-
Korkojohdannaiset yhteensä	18 627	11 177	3 132	32 936	107	-116	187
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	2 423	99	-	2 521	14	-17	43
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	26	-	26	0	0	1
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	3	-	-	3	0	-	0
Asetetut	3	-	-	3	-	0	-
Put							
Ostetut	13	-	-	13	0	-	0
Asetetut	3	-	-	3	-	0	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	2 445	124	-	2 569	14	-17	45
Valuuttajohdannaiset yhteensä	2 445	124	-	2 569	14	-17	45
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksi-optiot							
Call							
Ostetut	15	94	-	110	17	-	25
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	15	94	-	110	17	-	25
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	129	-	129	0	0	3
Luottojohdannaiset yhteensä	-	129	-	129	0	0	3
Muut							
Muut optiot							
Call							
Ostetut	72	7	-	78	5	-	10
Put							
Ostetut	-	17	-	17	0	-	1
Muut johdannaiset yhteensä	72	24	-	95	6	-	11
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	21 159	11 548	3 132	35 840	144	-133	272

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2004

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	Alle 1v	1-5 v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	4 309	3 055	438	7 802	59	-92	86
Korkotermit	1 401	-	-	1 401	0	0	0
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	10	207	298	515	1	-3	6
Asetetut	10	146	279	435	0	0	-
Put ja floorit							
Ostetut	-	133	248	381	3	0	7
Asetetut	-	136	248	384	-	0	-
OTC korkojohdannaiset yhteensä	5 730	3 677	1 511	10 918	63	-95	100
Korkofutuurit	2 600	147	-	2 747	2	0	-
Pörssijohdannaiset yhteensä	2 600	147	-	2 747	2	0	.
Korkojohdannaiset yhteensä	8 330	3 824	1 511	13 665	64	-95	100
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermit	1 818	18	-	1 836	43	-29	62
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	98	396	106	600	8	-36	37
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	1	-	-	1	0	-	0
Asetetut	1	-	-	1	-	0	-
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	1 917	415	106	2 437	51	-65	99
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 917	415	106	2 437	51	-65	99
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksi-optiot							
Call							
Ostetut	-	82	-	82	7	-	14
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	82	-	82	7	-	14
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	5	61	-	66	0	0	1
Luottojohdannaiset yhteensä	5	61	-	66	0	0	1
Muut							
Muut optiot							
Call							
Ostetut	-	39	-	39	1	-	3
Muut johdannaiset yhteensä	-	39	-	39	1	-	3
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	10 252	4 421	1 617	16 290	124	-160	217

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaispimukset – käyvän arvon suojaus 31.12.2005

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	Alle 1v	1-5 v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	699	903	248	1 849	6	-19	15
OTC korkojohdannaiset yhteensä	699	903	248	1 849	6	-19	15
Korkojohdannaiset yhteensä	699	903	248	1 849	6	-19	15
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	582	252	834	39	-10	87
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	-	582	252	834	39	-10	87
Valuuttajohdannaiset yhteensä	-	582	252	834	39	-10	87
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	-	31	-	31	-	-1	0
Luottojohdannaiset yhteensä	-	31	-	31	-	-1	0
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	699	1 516	499	2 714	45	-30	102

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaispimukset – käyvän arvon suojaus 31.12.2004

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	Alle 1v	1-5 v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	1 157	942	436	2 535	5	-29	11
OTC korkojohdannaiset yhteensä	1 157	942	436	2 535	5	-29	11
Korkojohdannaiset yhteensä	1 157	942	436	2 535	5	-29	11
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	7	72	79	-	-8	6
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	-	7	72	79	-	-8	6
Valuuttajohdannaiset yhteensä	-	7	72	79	-	-8	6
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksiopiot							
Call							
Ostetut	-	-12	-	-12	-	-	-
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	-	-12	-	-12	-	-	-
Suojaustarkoituksessa pidettävät yhteensä	1 157	938	508	2 602	5	-37	17

Kaupankäynnin ja suojausten johdannaiset yhteensä 31.12.2005

Korkojohdannaiset	19 326	12 080	3 380	34 785	114	-135	202
Valuuttajohdannaiset	2 445	706	252	3 403	53	-27	132
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	15	94	-	110	17	-	25
Luottojohdannaiset	-	160	-	160	0	-1	3
Muut johdannaiset	72	24	-	95	6	-	11
Johdannaiset yhteensä	21 858	13 064	3 632	38 554	189	-163	373

Kaupankäynnin ja suojausten johdannaiset yhteensä 31.12.2004

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika				Käyvät arvot		Luotto- vasta- arvo
	Alle 1v	1-5 v	>5 v	Yhteensä	Varat	Velat	
Korkojohdannaiset	9 487	4 765	1 947	16 200	70	-124	111
Valuuttajohdannaiset	1 917	422	177	2 516	51	-73	105
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	-	71	-	71	7	-	14
Luottojohdannaiset	5	61	-	66	0	0	1
Muut johdannaiset	-	39	-	39	1	-	3
Johdannaiset yhteensä	11 409	5 358	2 125	18 892	130	-197	234

MUUT LIITETIEDOT

LIITE 53. Omistuksia muissa yrityksissä koskevat liitetiedot

Tilikauden aikana perustetut yhtiöt

Tilikauden aikana perustettiin OKOn tytäryhtiöiksi OKO Corporate Finance Oy, jolle siirretään kevään 2006 aikana Opstock Oy:n kotimaassa harjoitettava Corporate Finance -toiminta.

OKOn täysin omistama tytäryhtiö OP-Sijoitus Oy:n nimi muutettiin OKO Capital East Oy:ksi ja sen tytäryhtiöksi perustettiin ZAO OKO Capital Vostok, jonka kotipaikka on Moskova. Yhtiö tarjoaa suomalaisille yrityksille yritysjärjestelyihin ja strukturoituun rahoitukseen liittyviä palveluita Venäjällä. OKO Capital East -konserni on yhdistetty OKO-konserniin lokakuun alusta lukien.

OP-ryhmän emo- ja tytäryhtiösuhteet

Yhtiö	Kotipaikka	Omistusosuus, %	Osuus äänivallasta, %
Osuuspankkikeskus Osk	Helsinki	100,0	100,0
Osuuspankkikeskus Osk:n tytäryhtiöt:			
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	Helsinki	42,3	69,2
Okopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Kotipankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
FD Finanssidata Oy	Helsinki	70,0	70,0
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjolan Systeemipalvelu Oy	Helsinki	100,0	100,0
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n tytäryhtiöt :			
Opstock Oy	Helsinki	85,0	85,0
OKO Venture Capital Oy	Helsinki	100,0	100,0
OKO Capital East Oy	Helsinki	100,0	100,0
ZAO OKO Capital Vostok	Venäjä	100,0	100,0
Pohjola-Yhtymä Oyj	Helsinki	86,3	86,3

Yhtiö	Kotipaikka	Pohjolan omistus- osuus osakkeista, %	Pohjolan osuus äänivallasta, %
Pohjola-Yhtymä Oy:n tytäryhtiöt :			
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	100	100
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Bothnia International	Helsinki	100	100
Moorgate Insurance Company Limited	Iso-Britannia	100	100
Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola	Helsinki	100	100
Pohjola Omaisuudenhoito Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100

Osakkuusyhtiöt

Omistukset osakkuusyriyksissä 2005

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	142	27	18	-3	25,3
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	353	320	66	3	33,3
Nooa Säästöpankki Oy	Helsinki	76	69	2	-1	25,0
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	2	1	1	0	27,8
Vahinkopalvelu Oy	Loppi	1	1	2	0	46,7
Yhteensä		574	417	89	0	

Osakkuusyriyksiset ovat noteeraamattomia yriyksisiä.

Omistukset osakkuusyriyksissä 2004

Nimi	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/ Tappio	Omistus- osuus, %
Realinvest Oy	Helsinki	142	27	18	-3	25,3
Automatia Pankkiautomaatit Oy	Helsinki	349	310	70	5	33,3
Toimiraha Oy	Helsinki	12	0	2	7	33,3
Yhteensä		503	337	91	9	

Osakkuusyriyksiset ovat noteeraamattomia yriyksisiä.

Yhteisyritykset

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2005

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4 %
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,4 %
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5 %
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	56,9 %
Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan omistamat yritykset:		Pohjolan omistusosuus	
Kiinteistö Oy Eteläesplanadi 12	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	27,2 %
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	34,2 %
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7 %

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista varoista, veloista, tuotoista ja kuluista.

Omistukset konsernitilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisyrityksissä 2004

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	22,4 %
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Säterinkatu 6	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Espoo	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Lahden Trio	Lahti	Kiinteistön omistus ja hallinta	44,4 %
Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	92,7 %
Kiinteistö Oy Jyväskylän Torikulma	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	49,4 %
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0 %
Kiinteistö Oy Biocity	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	30,5 %
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	56,9 %

LIITE 54. Lähipiiritapahtumat

OP-ryhmän lähipiiri:

OP-ryhmän osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 53.

OP-ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP-ryhmän pääjohtaja (OPK:n johtokunnan puheenjohtaja), Osuuspankki-keskus Osk:n toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Johdolle myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2005

	Osakkuusyhtiöt	Johto	Muut*
Luotot	109	4	-
Muut saamiset	0	-	0
Talletukset	8	6	28
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	0	0	-
Korkokulut	0	0	1
Osinkotuotot	-	-	-
Palkkiotuotot	3	0	2
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	-	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	-	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	5	-
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	31 000	-
Osakkeiden lukumäärä	-	121 335	3 680 793
Osuuksien lukumäärä	-	4 999	-

* sisältää sisaryhtiöt, OP-Eläkekassan ja OP-Eläkesäätiön

OP-ryhmään kuuluva OP-Henkivakuutus Oy osti tilikaudella Kiinteistö Oy OKO-Vallilan osakekannan OP-Eläkesäätiöltä 80,9 miljoonan euron kokonaiskauppahinnalla. Kohde on OP-ryhmän omassa käytössä oleva kiinteistö. Tilinpäätöksessä 2004 OKO-Vallilla sisältyi konsernin taseeseen rahoitusleasingehdoin vuokrattuna hyödykkeenä.

Liiketahtumat lähipiirin kanssa 2004

	Osakkuusyhtiöt	Johto	Muut
Luotot	293	3	-
Muut saamiset	2	-	0
Talletukset	2	9	38
Muut velat	-	-	-
Korkotuotot	5	0	-
Korkokulut	0	0	1
Osinkotuotot	-	-	-
Palkkiotuotot	0	0	0
Palkkiokulut	0	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	0	-	-
Luottojen arvonalentumiset	-	-	-
Luottojen arvonalentumiset tilikauden päättyessä	-	-	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Takaukset	2	-	-
Peruuttamattomat sitoumukset	-	-	-
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset	-	0	-
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot	-	7	-

	Osakkuusyhtiöt	Johto	Muut
Tulospalkat	-	-	-
Lähipiirin omistamien			
Osakeoptioiden lukumäärä	-	1 15 000	-
Osakkeiden lukumäärä	-	50 544	1 840 000
Osuuksien lukumäärä	-	3 154	-

LIITE 55. Pitkänaikavälin kannustinjärjestelmä

Optiojärjestelyt

OPK-konsernissa ja sen eräissä lähiyhteisöissä otettiin käyttöön 30.6.1999 koko henkilökuntaa koskeva optio-perusteinen kannustejärjestelmä. Järjestelmän tavoitteena on kannustaa henkilöstöä pitkäjänteiseen työntekoon pankin omistaja-arvon kasvattamiseksi.

Järjestelmään liittyen OKO laski liikkeeseen 15.10.1999 henkilökunnalle merkittäväksi tarkoitettua 460 000 euron optiolainan, johon liittyvien A ja B optio-oikeuksien nojalla on merkittävässä vuosina 2002–2006 OKOn A-sarjan osakkeita. Koroton laina maksettiin takaisin lokakuussa 2002.

Osakkeen merkintähinta oli optio-ohjelman mukaan 10,99 euroa. Merkintähintaa alennetaan merkintähinnan määräytymisjakson jälkeen ja ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen määrällä kunkin osingonjaon täsmäytyspäivänä. Merkintähinta on kuitenkin aina vähintään osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo, joka vuoden 2005 lopussa oli 2,105 euroa. Osakkeiden merkintäaika A-optioilla alkoi 1.10.2002 ja B-optioilla 1.10.2004. Optiot listattiin Helsingin Pörssissä merkintäajan alkaessa. Ennen B-optioiden listausta ne yhdistettiin A-optio-oikeuksiin ja nimi muutettiin vuoden 1999 A/B-optio-oikeudeksi.

Kukin optio oikeutti merkitsemään yhden OKOn A-sarjan osakkeen eli yhteensä 4 600 000 kappaletta. OKOn osakkeiden 30.4.2004 kaupparekisteriin merkityn osakesplitin (1:2) myötä optio-ohjelman merkintäsuhte muuttui siten, että yhdellä optio-oikeudella oli merkittävässä kaksi uutta A-osaketta. Vuoden 2005 osakeannin yhteydessä merkintäsuhdetta muutettiin siten, että yhdellä optio-oikeudella voi merkitä neljä uutta A-osaketta.

Vuoden 2004 osakesplitin seurauksena osakkeen merkintähinta puolittui. Vuoden 2005 merkintäsuhteen muutoksen seurauksena neljän A-osakkeen yhteenlasketuksi merkintähinnaksi määritettiin 4,21 euroa lisättyä euromäärällä, joka vastasi kahden osakepääoman korotuksen ehtojen mukaisen uuden A-osakkeen merkintähintaa. Näin vahvistettu uusi merkintähinta on 4,6525 euroa osakkeelta.

Vuonna 2005 osakekohtainen merkintähinta oli 2,485 euroa 5.4.2005 asti ja sen jälkeen 2,105 euroa osakeantiin asti.

Vuoden 2005 loppuun mennessä optioilla oli merkitty 7 646 680 A-osaketta, joista 2 553 790 osaketta rekisteröitiin vuonna 2005.

Ulkona olevien optioiden muutokset ja painotetut keskimääräiset merkintähinnat ovat seuraavat:

	2005		2004	
	Keskimääräinen merkintähinta euroa/osake	Optio-oikeudet, 1000 kpl	Keskimääräinen merkintähinta euroa/osake	Optio-oikeudet, 1000 kpl
Tilikauden alussa	2,49	1 233	7,17	2 511
Menetetyn optiot			2,79	-21
Toteutetut optiot	2,75	-802	2,64	-1 257
Tilikauden lopussa	4,65	431	2,49	1 233
Toteutettavissa olevat optiot tilikauden lopussa	4,65	431	2,49	1 233

Vuonna 2005 toteutettujen optioiden keskimääräinen hinta oli 2,75 euroa (2,64 euroa vuonna 2004). OKOn osakkeen osakeantioikaistu keskiarvo vuonna 2005 oli 10,19 euroa (7,31). Optioiden toteuttamishinnan vaihteluväli vuonna 2005 oli 2,485–4,6525 euroa (2,485–7,17) ja OKOn osakkeen kurssin vaihteluväli oli 8,09–12,34 euroa (6,21–8,39).

Johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmä

OP-ryhmällä on vuoden 2005 alusta lukien käyttöön otettu johtohenkilöiden kannustus- ja sitouttamisjärjestelmä. OP-ryhmään kuuluvat työnantajat nimeävät järjestelmään kuuluvat henkilöt ja päättävät vuosittain palkitsemismittareille asetettavat tavoitteet. Henkilöillä on mahdollisuus saada palkkiona OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:n A-sarjan osakkeita kolmelta yhden kalenterivuoden pituiselta ansaintajaksolta ansaintajaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Ensimmäinen kolmivuotiskausi sisältää vuodet 2005–2007. Vuosittain järjestelmälle asetettavat mittarit perustuvat OPK:n hallintoneuvoston vahvistamiin ryhmän strategisiin mittareihin. Maksettava palkkio määräytyy ansaintajaksolle asetettujen tavoitteiden toteuttamisasteesta. Maksettava palkkio muunnetaan osakemääräiseksi jakamalla se ansaintajaksoa seuraavan helmi–maaliskuun osakkeen vaihdolla painotetulla keskikursilla Helsingin Pörssissä. Palkkio maksetaan kahden vuoden kuluttua ansaintajakson päättymisestä. Osakkeina maksettava palkkio jakotetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökulukuksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 0,6 miljoonaa euroa.

Henkilöstörahassto

Vuonna 2004 perustetussa OP-Henkilöstörahasstossa oli mukana 259 OP-ryhmän yritystä ja 8 931 jäsentä. Ensimmäiset voittopalkkiomittareiden tavoitetasot vahvistettiin vuodelle 2005. OP-ryhmän yritykset maksavat vuodelta 2005 henkilöstörahasstolle voittopalkkioita arvion mukaan yhteensä 5,8 miljoonaa euroa.

LIITE 56. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

OKOn omistus- ja ääniosuus Pohjolassa ylitti tammikuussa 90 prosenttia. OKO on esittänyt vaatimuksen lunastaa muiden Pohjolan osakkeenomistajien osakkeet hintaan 13,35 euroa osakkeelta. OKO on aloittanut osakeyhtiölain mukaisen välimiesmenettelyn Pohjolan osakkeiden lunastamiseksi. Pohjola-Yhtymä Oyj:n pörssinoteerauksen arvioidaan päättyvän vuoden 2006 toisen vuosineljänneksen aikana. Pohjola-Yhtymä Oyj yhdistellään vuoden 2006 alusta lukien OPK:n konsernitilinpäätökseen täysin omistettuna tytäryhtiönä.

Pohjola myi 16.1.2006 Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolan osakekannan 281 miljoonan euron hinnasta OPK:lle ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n osakekannan 118,5 miljoonan euron hinnasta OKOLle. Pohjolan ylimääräinen yhtiökokous 19.1.2006 päätti muutoksesta yhtiöjärjestykseen, hyväksyi Pohjolan ja OKOn tai OPK:n väliset yritys-kaupat ja -järjestelyt sekä valtuutti hallituksen tarvittaessa myymään Pohjola-Yhtymä Oyj:n jäljellä olevan liiketoiminnan tytäryhtiöineen joko kokonaan tai osittain.

Vuoden 2005 lopussa aloitettiin OP-ryhmän ja Pohjolan liiketoimintojen yhdistämisen suunnittelu. Helmikuun 2006 alussa tehtiin päällekkäisiä toimintoja koskeva yt-neuvotteluesitys. Päällekkäisiä varainhoito-, sijoitusrahasto- ja henkivakuutus toimintoja koskeva henkilöstön vähentämistarve on arvioitu 50 henkilöksi. Muun varainhoidon myyntihenkilöstön osalta vähennystarpeen arvioidaan koskevan noin 30 henkilöä. Muilta osin yt-menettely liittyy Osuuspankkikeskuksen ja Pohjolan konsernitoimintojen yhdistämiseen ja uudelleenorganisointiin.

Pohjola-Yhtymä Oyj on 15.2.2006 saanut tiedoksi välimiesmenettelyn aloittamista koskevan kirjallisen hakemuksen. Hakemuksen allekirjoittaneet 33 säästöpankkia katsovat, että Pohjola on olennaisesti rikkonut Nooa Säästöpankkia koskevan osakassopimuksen määräyksiä. Säästöpankit vaativat, että välimiesoikeus velvoittaisi Pohjolan suorittamaan sopimussakkoa 8,8 miljoonaa euroa. Pohjola kiistää säästöpankkien vaatimukset ja väitteet kokonaisuudessaan perusteettomina.

LIITE 57. Segmenttiraportointi

Segmenttikohtaiset tiedot

OP-ryhmän ensisijainen segmenttiraportointi perustuu liiketoimintasegmentteihin. OP-ryhmässä ei ole maantieteellisiä segmenttejä. OP-ryhmän liiketoiminta-alueet ovat vähittäispankki, varallisuudenhoito, yritys pankki, vahinkovakuutus ja varainhallinta. Vahinkovakuutuksesta muodostui OP-ryhmälle uusi liiketoiminta-alue Pohjola-kaupan jälkeen. Vahinkovakuutusliiketoiminta ja muut Pohjola-konsernin liiketoiminnot yhdisteltiin OP-ryhmän tuloslaskelmaan vuonna 2005 ainoastaan marras-joulukuulta.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Liiketoiminta-alueille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa liiketoiminta-alueille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoiminta-alueille sekä liiketoiminta-alueiden väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Muu toiminta ja eliminoinnit". Investointeina esitetään aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tilikauden lisäykset pois lukien vuokralle annettujen hyödykkeiden lisäykset.

Pankkitoiminnalle on kohdistettu korkotuottojen ja -kulujen määrittelyä varten omaa pääomaa 11 prosenttia luottolaitoslain mukaisista riskipainotetuista sitoumuksista. Allokoidun oma pääoma kohdistuu liiketoiminta-alueiden ulkopuoliselle alueelle "muu toiminta".

Vähittäispankkitoiminta

Vähittäispankkitoimintaan kohdistuu valtaosa osuuspankkien ja OPK:n vähittäispankkitoimintaa harjoittavan tytäryhtiön Okopankki Oyj:n liiketoiminnasta. Vähittäispankkitoiminta tarjoaa rahoitus-, maksuliikenne- ja kassanhallintapalveluita yksityis- sekä yritys- ja yhteisöasiakkaille. OP-ryhmän suurimmat yritys- ja yhteisöasiakkaat sisällytetään kuitenkin yrityspankkitoimintaan. Liiketoiminta-alueeseen luetaan mukaan myös OPK:n vähittäispankkitoimintaa tukevien tytäryhtiöiden eli OP-Kotipankki Oyj:n ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:n liiketoiminta sekä Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön liiketoiminta kokonaisuudessaan. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön liiketoiminnasta noin 90 prosenttia muodostuu OP-ryhmän vähittäispankeille annetuista luottovakuutuksista.

Korkokate on merkittävin vähittäispankkitoiminnan tuottoerä. Tuottoja kertyy myös palkkiotuottoina. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja muista hallintokuluista sekä toimipaikkaverkoston aiheuttamista kuluista. Vähittäispankkitoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski. Vähittäispankkitoiminnan rakenteellinen korkoriski on pääosin siirretty varainhallintaan.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoitoon sisältyy OP-ryhmän henkivakuutusyhtiöiden (OP-Henkivakuutus Oy ja Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjola), rahastoyhtiöiden (OP-Rahastoyhtiö Oy ja Pohjola Rahastoyhtiö Oy) ja Pohjola Omaisuudenhoito Oy:n toiminta kokonaisuudessaan, Opstock Oy:n omaisuudenhoitopalvelut sekä osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n varallisuudenhoitopalvelut.

Liiketoiminta-alueen tuotot kertyvät pääosin erilaisina palkkiotuottoina. Henkivakuutusyhtiöiden tuotot kertyvät vakuutusmaksutulojen ja maksettujen korvausten ja vastuuvelan muutoksen erotuksena sekä sijoitustoiminnan nettotuottoina. Henkivakuutusliiketoimintaan sisältyy merkittävämpänä riskinä sijoitusriski. Vakuutusriskeistä merkittävimmät ovat kuolevuus ja työkyvyttömyys. Muutoin varallisuudenhoitoon liittyy lähinnä operatiivisia riskejä tai tuottojen alenemiseen liittyviä liiketoimintariskejä.

Yritysrankkitoiminta

Yritysrankkitoimintaan sisältyy OKO-konsernin yritysrankkitoiminta sekä Opstock Oy:n Corporate Finance -palvelut. Yritysrankki tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluita sekä raha-, valuutta ja velkapääomamarkkinapalveluita. Se myöntää luottoja, takauksia ja saatava- ja kohdevakuudellista rahoitusta. Yritysrankki järjestää myös rahoitusta velkapääomamarkkinoilla, harjoittaa pääomasijoitustoimintaa ja tarjoaa Corporate Financen -palveluita. Tuotot kertyvät pääosin luotonannon marginaaleista, asiakaskaupankäynnistä raha-, valuuttaja pääomamarkkinoilla sekä rahoituksen järjestämisestä, Corporate Finance -palveluista ja maksuliikkeen hoitamisesta.

Liiketoiminta-alueen merkittävin yksittäinen riskilaji on luottoriski. Luotonannon korkokate ei sen sijaan ole herkkä korkotason muutoksille.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutus on uusi, Pohjola-kaupan johdosta syntynyt liiketoiminta-alue. Siihen sisältyy OP-ryhmän vahinkovakuutusyhtiöiden eli Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan, Vahinkovakuutusosakeyhtiö Eurooppalaisen, A-vakuu-

tuksen, Baltiassa toimivien Seesam-yhtiöiden, Pohjola-konserniin kuuluvien run-off-yhtiöiden liiketoiminta sekä vahinkovakuutusta tukevien palveluyhtiöiden toiminta.

Vahinkovakuutuksen tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Liiketoiminnan tuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Liiketoiminta-alueen merkittävimmät riskit ovat vakuutusriskit sekä sijoitustoiminnan riskit.

Varainhallinta

Varainhallinta sisältää OPK:n, OKOn, osuuspankkien ja Okopankki Oyj:n oman sijoitustoiminnan sekä toiminnan pääoma- ja rahamarkkinoilla. Varainhallinta kattaa OKOn liiketoiminta-alueista keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan. Varainhallinta sisältää korko-, osake- ja kiinteistöisijoitustoimintaa. OKOn keskuspankkitoiminta kohdistuu pääosin OP-ryhmän sisäisiin asiakkaisiin. Keskuspankkitoiminnan palveluiden siirtohinnoittelu on markkinaehtoista. Merkittävä osa muiden liiketoiminta-alueiden korkoriskistä on keskitetty varainhallintaan.

Merkittävä osa tuotoista muodostuu sijoitustoiminnasta. OP-ryhmän sisäiset tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksesta on eliminoitu. Liiketoiminta-alueen merkittävimmät riskit liittyvät sijoitustoimintaan ja sijoitusten tuottoon.

Muu toiminta

Liiketoiminta-alueiden ulkopuolelle jää valtaosa OPK:n toiminnoista, FD Finanssidata Oy ja eräät Pohjolan palveluyhtiöt kokonaisuudessaan, OKO-konsernin konsernihallinto sekä osuuspankkien liiketoiminta-alueille kohdistamatomat, lähinnä pankin hallintoon ja liiketoiminnan tukitoimintoihin kohdistuvat erät. OPK:n ja FD:n liiketoiminta-alueita tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat liiketoiminta-alueille sisäisinä palveluveloituksina. Palveluveloitukset perustuvat OPK:n johtokunnan hyväksymään palveluhinnastoon.

Segmenttien tulos ja tase 2005

	Varallisuudenhoito	Vähittäispankki	Vahinkovakuutus	Yrityspankki	Varainhallinta	Muu toiminta ja eliminoinnit	OP-ryhmä
Tuloslaskelma 1.1.–31.12.2005							
Korkokate	38	656	0	93	-5	-1	781
Muut tuotot	152	227	84	64	83	23	632
joista segmenttien väliset	200	-260	3	-67	116	8	-
Tuotot yhteensä	190	883	84	156	78	22	1 413
Poistot	-10	-24	-5	-7	0	-30	-76
Arvon alentumiset	0	-3	-	-5	1	1	-6
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	-	-	0	-	1	0	0
Muut kulut	-144	-382	-53	-50	-17	-107	-752
Kulut yhteensä	-154	-409	-58	-62	-15	-137	-835
joista kulut, joihin ei liity maksutapahtumaa	3	14	6	2	1	8	-
Tulos ennen veroja	37	474	27	94	63	-116	579
Tuloverot							-125
Kauden voitto							454
Tase 31.12.2005							
Luotot	192	28 425	17	6 848	350	-358	35 473
Muut rahoitusvarat	1	159	1	1 602	3 447	-121	5 088
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	-	-	9	-	10	21	40
Muut varat	6 003	974	3 865	402	2 866	-1 865	12 244
Varat yhteensä	6 196	29 558	3 891	8 852	6 672	-2 324	52 845
Talletukset	9 410	15 039	1	3 792	639	-380	28 501
Muut velat	5 176	579	2 327	628	10 224	651	19 587
Velat yhteensä	14 586	15 618	2 328	4 420	10 863	271	48 087
Oma pääoma							4 757
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	374	13	826	4	13	30	1 260

Segmenttien tulos ja tase 2004

	Varallisuuden- hoito	Vähittäis- pankki	Vahinko- vakuutus	Yritys- pankki	Muu toiminta Varain- hallinta	ja elimi- noinnit	OP-ryhmä
Tuloslaskelma 1.1.–31.12.2004							
Korkokate	48	626	-	76	2	5	758
Muut tuotot	112	231	-	44	101	23	511
joista segmenttien väliset	186	-226	-	-64	82	22	-
Tuotot yhteensä	160	858	-	120	103	28	1 269
Poistot	-7	-23	-	-5	-6	-26	-67
Arvonalentumiset	0	-5	-	-2	-7	0	-15
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	-	0	0	5	5
Muut kulut	-123	-387	-	-43	-24	-104	-680
Kulut yhteensä	-129	-415	-	-50	-37	-126	-757
josta kulut, joihin ei liity maksutapahtumaa	2	6	-	1	0	6	-
Tulos ennen veroja	31	443	-	70	65	-98	511
Tuloverot							-131
Kauden voitto							380
Tase 31.12.2004							
Luotot	906	26 557	-	6 033	1 264	-3 126	31 633
Muut rahoitusvarat	3	156	-	930	3 196	0	4 285
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	-	-	-	-	-	46	46
Muut varat	3 019	934	-	340	1 763	-561	5 496
Varat yhteensä	3 928	27 647	-	7 303	6 222	-3 641	41 460
Talletukset	8 501	14 434	-	3 111	3 235	-2 989	26 291
Muut velat	2 762	497	-	682	7 009	882	11 832
Velat yhteensä	11 263	14 930	-	3 793	10 244	-2 107	38 124
Oma pääoma							3 337
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	8	16	-	3	32	25	84

LIITE 58. Siirtyminen IFRS-raportointiin

OP-ryhmä siirtyi suomalaisesta tilinpäätöskäytännöstä (FAS) kansainväliseen IFRS-käytäntöön 1.1.2005. IFRS-standardeihin siirtymispäivä oli 1.1.2004, joskin standardit IAS 39 (Rahoitusinstrumentit: Kirjaaminen ja arvostaminen) ja IAS 32 (Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja esittäminen) otettiin käyttöön vasta 1.1.2005, jolloin ne astuivat voimaan Euroopan unionissa.

Siirtyminen IFRS-raportointiin muutti tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä tilinpäätöslaskelmia. OP-ryhmä on tiedottanut muutoksista seuraavasti:

– 24.3.2005 tiedote IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen keskeisistä vaikutuksista OP-ryhmän vuoden 2004 taloudelliseen informaatioon.

– Osavuositarkastuksissa on annettu tietoa IAS 39 -standardin vaikutuksista ajankohdan 1.1.2005 omiin pääomiin. Lisäksi vuoden 2005 osavuositarkastuksissa on julkaistu vertailuajankohtia koskevat tuloksien ja omien pääomien täsmäytyslaskelmat.

OP-ryhmä sovelsi seuraavia IFRS I -standardin (Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto) sallimia helpotuksia ottaessaan standardit käyttöön:

- Vuotta 2004 koskeva IFRS-informaatio ei sisältänyt IAS 39 -standardin (rahoitusinstrumentit) vaikutuksia, koska kyseinen standardi otettiin käyttöön vuoden 2005 alussa, eikä sen osalta edellytetä vertailutietojen esittämistä.
- Eläkejärjestelyjen varat arvostettiin käypään arvoon ja veloitteet nykyarvoon siirtymähetken 1.1.2004 laskentaolettamien perusteella.
- Joidenkin omassa käytössä olevien kiinteistökohteiden siirtymähetken arvona käytettiin oletushankintamenoa, joka pohjautui joko käypään arvoon tai kohteen suomalaisen tilinpäätöksen mukaiseen arvonkorotettuun hankintamenuon.
- Ennen IFRS-siirtymäajankohtaa yhdisteltyjen yhtiöiden hankintameno-laskelmia ei muutettu IFRS:n mukaisiksi, vaan ne perustuivat suomalaiseen tilinpäätöskäytäntöön.

IFRS:ään siirtymisen merkittävimmät vaikutukset liittyivät etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin, sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamiseen, osuuspääoman ja pääomalainojen luokitteluun vieraaksi pääomaksi ja ns. poikkeavalla toimialalla toimivien tytäryritysten ja keskinäisten kiinteistöyhtiöiden yhdisteltävän muutokseen.

Tuloksen FAS/IFRS-täsmäytyslaskelma 1.1.–31.12.2004

Kauden voitto FAS	381
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden kirjaus IFRS-periaattein	17
Kiinteistöjen arvostus käypään arvoon	11
Takaisinmaksuturvavakuutus-palkkioiden jaksotus IFRS-periaattein	-8
Laskennalliset verot	-4
Muut muutokset	-16
Kauden voitto IFRS	380

Vertailukauden FAS- ja IFRS-periaatteiden mukaisen oman pääoman täsmäytyslaskelma

Oma pääoma FAS 31.12.2004	3 868
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden kirjaus IFRS-periaattein	342
Kiinteistöjen arvostus käypään arvoon	57
Takaisinmaksuturvavakuutus-palkkioiden jaksotus IFRS-periaattein	-93
Laskennalliset verot	-32
Pääomalainojen siirto velkoihin	-72
Osuuspääoman siirto velkoihin	-717
Muut muutokset	-16
Oma pääoma IFRS 31.12.2004	3 337

IFRS-siirtymähetken FAS- ja IFRS-periaatteiden mukaisen oman pääoman täsmäytyslaskelma

Oma pääoma FAS 1.1.2004	3 467
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden kirjaus IFRS-periaattein	325
Kiinteistöjen arvostus käypään arvoon	52
Takaisinmaksuturvavakuutus-palkkioiden jaksotus IFRS-periaattein	-85
Laskennalliset verot	-28
Pääomalainojen siirto velkoihin	-27
Osuuspääoman siirto velkoihin	-698
Muut muutokset	-16
Oma pääoma IFRS 1.1.2004	2 990

IFRS-siirtymän vaikutukset tuloslaskelmaan ja taseeseen

1. IAS 12 Tuloverot

FAS-tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä jaettiin omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa tilikauden tulokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. IFRS-tilinpäätöksessä esitetään kaikkiin kirjanpidon ja verotuksen väliaikaisiin eroihin liittyvät laskennalliset verosaamiset ja -velat sekä niiden muutokset, mikäli erosta johtuvan veron odotetaan realisoituvan tulevaisuudessa.

2. IAS 17 Vuokrasopimukset

Rahoitusleasingsovimusten tuotot jaetaan korkotuottoihin ja palkkiotuottoihin. Standardin mukaisista muista vuokrasopimuksista saatavista tuotoista palkkiot kirjataan palkkiotuottoihin, muut tuotot liiketoiminnan muihin tuottoihin ja poistot liiketoiminnan muihin kuluihin.

Suomalaisen kirjanpitoikäntönnön mukaisesti nettotuotot kaikista leasingsovimuksista kirjattiin rahoituskatteen erään Leasingkate.

3. IAS 18 Tuotot

OP-ryhmä tuloutti FAS-tilinpäätösnormien mukaan laadituissa tilinpäätöksissä vuosina 1995–2003 takaisinmaksuturvavakuutukseen liittyviä palkkioita, joihin sisältyy riski niiden palauttamisesta. IFRS-siirtymässä nämä tuloutukset peruutettiin takautuvasti ja kirjattiin velaksi. IFRS-periaatteen mukaan palkkioista tuloutetaan ainoastaan tilikauden osuus, johon ei sisälly riskiä palauttamisesta.

4. IAS 19 Työsuhde-etuudet

OP-ryhmä käytti hyväkseen IFRS 1 -standardin sallimaa helpotusta, jonka mukaan etuusperusteiseksi katsottujen eläkejärjestelyjen varat arvostettiin käypään arvoon ja veloitteet nykyarvoon siirtymähetken 1.1.2004 laskentaolettamien perusteella. Eläkejärjestelyjen varojen ja veloitteiden erotus kirjattiin Muihin varoihin. Tilikauden aikana muissa varoissa olevaa omaisuuserää ja eläkemenoja oikaistaan aktuaarilaskelmien perusteella.

5. IAS 27 Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös

OP-Henkivakuutus Oy yhdisteltiin OP-ryhmän tilinpäätökseen FAS-tilinpäätöskäytännön mukaisesti toiminnaltaan poikkeavana tytäryrityksenä pääomaosuusmenetelmällä. IFRS-tilinpäätöksessä OP-Henkivakuutus yhdistellään rivi-riviltä hankintamenomenetelmällä.

6. IAS 36 Omaisuuserien arvon alentuminen

IFRS-siirtymässä FAS-taseeseen sisältynyt vähäinen liikearvo kirjattiin kuluksi ja FAS-tilinpäätökseen sisältyneet liikearvopoistot peruutettiin. Kyseinen liikearvo oli syntynyt perustettaessa Okopankki Oyj:tä.

7. IAS 38 Aineettomat hyödykkeet

Suomalaiseen tilinpäätöskäytäntöön verrattuna sisäisesti aikaansaatuisten hyödykkeiden hankintamenoon aktivoidut palkkakustannukset pienentävät henkilöstökuluja ja kasvattavat liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvia poistoja. Sisäisesti aikaansaatuja hyödykkeitä ovat atk-ohjelmistot, jotka esitetään aineettomissa hyödykkeissä.

8. IAS 40, 16, 31 Sijoituskiinteistöt, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, yhteisyritysosuuksien esittäminen tilinpäätöksessä

Sijoituskiinteistöt arvostettiin siirtymässä käypään arvoon ja siirtymän jälkeiset käyvän arvon muutokset kirjataan Sijoitustoiminnan nettotuottoihin. FAS-tilinpäätöksissä sijoituskiinteistöt arvostettiin poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt, joissa OP-ryhmään kuuluvilla yrityksillä on huomattava vaikutus- tai määräysvalta, yhdistellään IAS 31 -standardin tarkoittaman yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin. Siirtymässä peruutettiin kirjaukset, jotka liittyivät hankintamenomenetelmällä yhdistelemiseen.

9. IAS 32 Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja esittämistapa

Osuuspääoma on luokiteltu vieraaksi pääomaksi. Suomalaisen käytännön mukaan osuuspääoma oli omaa pääomaa. Osuuspääoma täyttää IAS 32:n mukaisen määritelmän, jonka mukaan instrumentti käsitellään velkana, kun sen haltijalla on oikeus lunastuttaa instrumentti liikkeeseenlaskijalla käteis- tai muita rahoitusvaroja vastaan.

IAS 39 -standardin vaikutus omaan pääomaan 1.1.2005

IAS 39 -standardin (Rahoitusinstrumentit) vaikutukset otettiin huomioon avaavan taseen 1.1.2005 omissa pääomissa. IAS 39 -standardin käyttöönoton kokonaisvaikutus ajankohdan 1.1.2005 omiin pääomiin oli 77 miljoonaa euroa positiivinen. Saamisista kirjattujen ryhmäkohtaisten arvonalentumisten vaikutus oli 8 Meur negatiivinen. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käypään arvoon arvostamisen vaikutus oli 80 Meur positiivinen. Siirtymän yhteydessä eräitä rahoitusvaroja luokiteltiin kertaluontoisesti kaupankäynnin rahoitusvaroihin. Tämän uudelleenluokituksen vaikutus omiin pääomiin oli vähäinen.

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

LIITE 59. OP-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2004-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-ryhmälle riskinkantokykyä, kannattavuutta sekä luotto- ja markkinariskejä koskevat riskirajat, jotka rajoittavat OP-ryhmän riskinottoa. OP-ryhmän voimassa oleva riskirajajärjestelmä perustuu vuonna 2004 vahvistettuun liiketoimintastrategiaan, eikä siinä ole otettu huomioon Pohjola-kaupan vaikutuksia.

Mittari	Riskiraja	31.12.2005	31.12.2004	
Riskinkantokyky ja kannattavuus				
Ydinvakavaraisuus (vakavaraisuussuhde ilman lisäosuuspääomaa ja toissijaisia varoja)	vähintään	7	9,3	11,0
Peruskannattavuus (tulos ennen veroja ja saamisten arvonalentumisia/tase, %)	vähintään	1	1,2	1,3
Luottoriskit				
Suurin yksittäinen asiakasriski/omat varat, %	enintään	15	7,8	7,8
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/omat varat, %	enintään	100	0,0	0,0
Toimialariski/omat varat, %	enintään	50	38,5	35,0
Järjestämättömät saamiset/luotto- ja takauskanta, %	enintään	2	0,4	0,5
Kolmen seuraavan vuoden arvonalentumistappioarvio/luotto- ja takauskanta, %	enintään	1,5	0,3	0,3
Markkinariskit				
Rahoitusriski/tase, %	vähintään	-3	1,1	-0,6
Korkoriski/omat varat, %		+/- 2	0,5	1,0
Valuuttakurssiriski/omat varat, %	enintään	4	0,3	0,3
Osakeriski/omat varat, %	enintään	20	9,5	9,5
Kiinteistöriskit				
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/tase, %	enintään	5	2,4	3,2

LIITE 60. OP-ryhmän riskinkantokyky

Omat varat ja vakavaraisuus luottolaitostoinnasta annetun lain mukaan

Milj. €	31.12.2005	31.12.2004
Omat varat		
Oma pääoma	4 757	3 337
Pohjolan vähemmistöosuus	-196	-
Osuuspääoma	715	716
Pääomalainat	224	74
Aineettomat hyödykkeet	-941	-90
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	-183	-43
Suunniteltu voitonjako	-71	-48
Muut erät (mm. eläkevastuun ylikate ja sijoitus- kiinteistöjen käypään arvoon arvostaminen)	-353	-329
Ensisijaiset omat varat	3 951	3 615
Käyvän arvon rahasto ja muut rahastot	183	43
Ylempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	203	50
Alempiin toissijaisiin omiin varoihin luettavat velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	374	361
Toissijaiset omat varat yhteensä	760	455
Sijoitukset vakuutuslaitoksiin	-290	-89
Muut vähennyserät	-13	-3
Vähennyserät yhteensä	-302	-92
Omat varat yhteensä	4 409	3 978
Taseen riskiryhmittely vakavaraisuuslaskennassa (ennen riskipainokertoimia)		
Riskiryhmä I (riskipaino 0%)	8 677	7 308
Riskiryhmä V (riskipaino 10%)	3	2
Riskiryhmä II (riskipaino 20%)	680	732
Riskiryhmä III (riskipaino 50%)	16 878	15 362
Riskiryhmä IV (riskipaino 100%)	17 775	14 811
Vähennyserät omista varoista	302	92
Muut erät (mm. vakuutustoiminnan varat)	8 528	3 152
Tase yhteensä	52 845	41 460
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset		
Saamiset ja sijoitukset	26 350	22 639
Taseen ulkopuoliset erät	2 973	2 511
Markkinariski	871	567
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	30 194	25 718
Vakavaraisuussuhde, %	14,6	15,5
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	13,1	14,1

Omat varat ja vakavaraisuus rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan

Milj. €	31.12.2005
OP-ryhmän omat pääomat	4 757
Toimialakohtaiset erät	1 518
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 059
Omiin pääomiin ja toimialakohtaisiin eriin sisältyvät erät, joita ei voida lukea ryhmittymän omiin varoihin	-828
Ryhmittymän omat varat yhteensä	4 388
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä (=omien varojen vaatimus)	2 589
Ryhmittymän vakavaraisuus	1 799
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat / omien varojen vähimmäismäärä)	1,69

Pohjola-kaupan jälkeen OP-ryhmästä muodostui rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu ryhmittymä. OP-ryhmälle laskettiin laissa tarkoitettu vakavaraisuus ensimmäisen kerran vuoden 2005 lopun tilanteesta.

Riskinkantokyky ja kannattavuus

OP-ryhmän riskinkantokyvyn mittarina käytetään ydinvakavaraisuutta, joka on määritelty luottolaitosten vakavaraisuussäädösten mukaisten ensisijaisten omien varojen ja omien varojen vähennyserien erotuksen suhteeksi riskipainotettuihin sitoumuksiin. Tunnuslukua laskettaessa ensisijaisista omista varoista vähennetään osuuspankkien jäsenten pankkeihin tekemät lisäosuuspääomasijoitukset, pääomasijoitukset sekä irtisanottu varsinainen ja lisäosuuspääoma. Pohjola-kaupan takia ydinvakavaraisuus laski 11,0 prosentista 9,3 prosenttiin. OP-ryhmän riskiraja ydinvakavaraisuudelle on 7 prosenttia. Vuoden lopussa OP-ryhmän omat varat olivat 703 miljoonaa euroa suuremmat kuin ryhmän ydinvakavaraisuuden riskiraja olisi edellyttänyt. Vuotta aiemmin vastaava luku oli 1 037 miljoonaa euroa. Vahva riskinantokyky toimii puskurina ennakoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle.

Kannattavuuden riskirajamittarina on peruskannattavuus. Peruskannattavuus on ryhmän tuloksen ennen saamisten arvonalentumisia ja veroja suhde keskimääräiseen taseeseen. Vuonna 2005 OP-ryhmän peruskannattavuus oli 1,2 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 1,3 prosenttia. OP-ryhmän riskiraja on 1 prosenttia.

LIITE 61. Rahoitusvarat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

	31.12.2005		31.12.2004	
	Kirjanpitoarvo	Arvonalentumistappiot	Kirjanpitoarvo	Arvonalentumistappiot
Käteiset varat	613	-	422	-
Saamiset luottolaitoksilta	666	2	681	-
Kaupankäynnin rahoitusvarat				
Saamistodistukset	3 742	-	3 120	-
Osakkeet ja osuudet	99	-	51	-
Muut	-	-	-	-
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	114	-	93	-
Suojaavat	12	-	-	-
Lainat ja muut saamiset				
Myönnettyt lainat	34 437	126	30 638	135
Rahoitusleasingsaamiset	370	-	314	-
Repo-sopimukset	-	-	-	-
Pankkitakausaamiset	7	8	5	9
Muut saamiset	-	-	-	-
Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	660	-	642	-
Osakkeet ja osuudet	276	-	190	-
Muut	-	-	-	-
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset				
Saamistodistukset	198	-	220	-
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	1 723	-	1 582	-
Rahoitusvarat yhteensä	42 916	136	37 958	144

Kirjanpitoarvot eivät sisällä arvonalentumisia vaan ne on esitetty omassa sarakkeessaan.

LIITE 62. Vastuut tase-erittäin kirjanpitosaldojen mukaan

31.12.2005	Kotimaa			Ulkomaa		
	Kirjanpitosaldo	Arvonalentumiset	Siirtyvä korko	Kirjanpitosaldo	Arvonalentumiset	Siirtyvä korko
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	90	-	0	576	-2	2
Saamiset asiakkailta	34 261	-126	184	175	0	0
Rahoitusleasing	370	-	-	0	-	-
Saamistodistukset	3 352	-	27	1 248	-	10
Pankkitakausaamiset	7	-8	10	-	-	-
Johdannaissopimukset	-	-	-	-	-	-
Muut	6	-	-	0	-	-
Yhteensä	38 086	-134	221	1 999	-2	12
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	5 507	-	-	62	-	-
Takaukset	1 687	-	-	179	-	-
Remburssit	-	-	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	62	-	-	317	-	-
Muut	180	-	-	341	-	-
Yhteensä	7 436	-	-	899	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	45 522	-134	221	2 898	-2	12

31.12.2004	Kotimaa			Ulkomaa		
	Kirjanpito- saldo	Arvon- alentumiset	Siirtyvä korko	Kirjanpito- saldo	Arvon- alentumiset	Siirtyvä korko
Rahoitusvarat						
Saamiset luottolaitoksilta	20	-	0	661	-	1
Saamiset asiakkailta	30 551	-134	175	86	-1	0
Rahoitusleasing	314	-	-	0	-	-
Saamistodistukset	3 124	-	32	858	-	8
Pankkitakausaamiset	5	-9	11	-	-	-
Johdannaissopimukset	-	-	-	-	-	-
Muut	3	-	-	0	-	-
Yhteensä	34 017	-143	217	1 606	-1	10
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 140	-	-	26	-	-
Takaukset	1 553	-	-	130	-	-
Rembursit	-	-	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	32	-	-	201	-	-
Muut	85	-	-	337	-	-
Yhteensä	5 810	-	-	694	-	-
Kokonaisvastuut yhteensä	39 827	-143	217	2 299	-1	10

Johdannaissopimuksista on esitetty luottovasta-arvo, johon sisältyy kirjanpitoon kirjattu positiivinen markkina-arvo. Kirjanpitosaldo sisältää arvonalentumiset.

LIITE 63. Vastuut sektoreittain kirjanpitosaldojen mukaan

31.12.2005	Taseen nettovastuut		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	10 840	201	4 884	100	16 024
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 190	1 571	348	797	4 906
Kotitaloudet	24 193	10	2 064	2	26 269
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	309	0	48	-	357
Julkisyhteisöt	776	230	93	-	1 099
Yhteensä	38 308	2 011	7 436	899	48 655
31.12.2004	Taseen nettovastuut		Taseen ulkopuoliset		Yhteensä
	Kotimaiset	Ulkomaiset	Kotimaiset	Ulkomaiset	
Yritykset	9 925	137	4 202	83	14 348
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 998	1 259	171	609	4 037
Kotitaloudet	21 312	9	1 343	1	22 666
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	254	0	34	-	288
Julkisyhteisöt	745	210	60	-	1 015
Yhteensä	34 235	1 615	5 810	694	42 354

LIITE 64. Luotto- ja takauskanta sektoreittain sekä järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset

31.12.2005	Luotto- ja takauskanta	Järjestämättömät ja nollakorkoiset	% luotto- ja takauskannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	11 416	62	0,54
Teollisuus	2 796	19	0,68
Rakentaminen	988	4	0,40
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	1 383	13	0,94
Kiinteistösijoitustoiminta	2 418	11	0,45
Muut yritykset	2 749	14	0,51
Asuntoyhteisöt	1 083	1	0,09
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	117	-	
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	673	-	
Kotitaloudet	24 130	69	0,29
Asunnot (pl. vapaa-ajan asunnot)	16 413	29	0,18
Ulkomaat	240	-	
Yhteensä	36 537	131	0,36
31.12.2004	Luotto- ja takauskanta	Järjestämättömät ja nollakorkoiset	% luotto- ja takauskannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	10 541	56	0,53
Teollisuus	2 670	15	0,56
Rakentaminen	907	6	0,66
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	1 326	12	0,90
Kiinteistösijoitustoiminta	2 267	7	0,31
Muut yritykset	2 461	16	0,65
Asuntoyhteisöt	910	1	0,11
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	111	-	
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	510	-	
Kotitaloudet	21 285	94	0,44
Asunnot (pl. vapaa-ajan asunnot)	14 252	33	0,23
Ulkomaat	147	-	
Yhteensä	32 540	150	0,46

OP-ryhmän pankkitoiminnan luotto- ja takauskanta oli kertomusvuoden lopussa 36,5 miljardia euroa, eli 12 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (32,5). Luotto- ja takauskannan 3,9 miljardin euron kasvusta kotitalousluottojen osuus oli 2,9 miljardia euroa ja yritysluottojen osuus 1,0 miljardia. Vuoden 2005 aikana kotitalouksien asuntoluotot kasvoivat 15,1 prosenttia 16,4 miljardiin euroon, ja niiden osuus oli vuoden lopussa 45 prosenttia OP-ryhmän yhteenlasketusta luotto- ja takauskannasta. Kokonaisuudessaan kotitalouksien osuus luotto- ja takauskannasta oli 66 prosenttia (65) ja yritysten osuus 31 (32).

LIITE 65. Saamisten arvonalentumiset	31.12.2005	31.12.2004
Saamisten arvonalentumiset	48	28
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-40	-13
Suoritukset poistetuista saamisista	-6	-7
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	4	-
Yhteensä	6	7
Arvonalentumiset (netto) luotto- ja takauskannasta, %	0,02	0,02

OP-ryhmän tavoitteena on, että luottotappioiden nettomäärä ei pitkällä aikavälillä ylitä 0,25 prosenttia luotto- ja takauskannasta vuodessa.

LIITE 66. Yritysvastuut toimialoitain

31.12.2005	Nettovastuut			
	Tase	Taseen ulkopuoliset	Yhteensä	%-jakauma
Metalliteollisuus	856	757	1 613	10,1
Metsäteollisuus	653	415	1 067	6,7
Kauppa	1 169	563	1 731	10,8
Rakentaminen	645	600	1 246	7,8
Muu teollisuus	618	406	1 023	6,4
Elintarviketeollisuus	279	320	599	3,7
Muiden kiinteistöjen hallinta	2 159	238	2 397	15,0
Energian tuotanto	375	339	714	4,5
Kuljetus ja liikenne	568	378	946	5,9
Palvelut	1 384	423	1 806	11,3
Tietoliikenne ja elektroniikka	217	145	362	2,3
Viestintä ja kustantaminen	210	31	240	1,5
Muut toimialat	1 908	370	2 278	14,2
Yhteensä	11 040	4 984	16 024	100,0
31.12.2004				
Metalliteollisuus	799	562	1 361	9,5
Metsäteollisuus	567	411	978	6,8
Kauppa	1 125	437	1 562	10,9
Rakentaminen	582	649	1 231	8,6
Muu teollisuus	507	340	847	5,9
Elintarviketeollisuus	326	254	580	4,0
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 979	189	2 168	15,1
Energian tuotanto	246	226	472	3,3
Kuljetus ja liikenne	542	286	828	5,8
Palvelut	1 335	348	1 683	11,7
Tietoliikenne ja elektroniikka	171	111	282	2,0
Viestintä ja kustantaminen	222	47	269	1,9
Muut toimialat	1 662	426	2 088	14,5
Yhteensä	10 062	4 285	14 348	100,0

LIITE 67. Yritysvastuut luottokelpoisuusluokittain

31.12.2005

Luokka	S & P vastaavuus	Vastuut	%
1–2	AAA - A-	490	3,0
3–4	BBB+ - BBB-	5 376	33,4
5–6	BB+ - BB	3 404	21,1
7–8	BB- - B+	4 366	27,1
9–10	B - C	934	5,8
11–12	D	274	1,7
	Luokittelematon	1 259	7,8
Yhteensä		16 104	100,0

LIITE 68. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

31.12.2005				
Vastuun määrä, milj. €	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0–1	4 735	47	4 782	29,7
1–10	3 791	133	3 924	24,4
10–50	2 792	121	2 913	18,1
50–100	2 495	-	2 495	15,5
100–	1 989	-	1 989	12,4
Yhteensä	15 803	301	16 104	100,0

31.12.2004				
Vastuun määrä, milj. €	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0–1	4 512	36	4 549	31,5
1–10	3 418	95	3 513	24,3
10–50	2 683	90	2 772	19,2
50–100	1 797	-	1 797	12,4
100–	1 812	-	1 812	12,5
Yhteensä	14 222	221	14 443	100,0

LIITE 69. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin

Maariski-ryhmä	Moody's vastaavuus	31.12.2005		31.12.2004	
		Nettovastuu	%	Nettovastuu	%
Ryhmä 1	Aaa	2 550	88,9	2 034	89,8
Ryhmä 2	Aa1 – A3	140	4,9	98	4,3
Ryhmä 3	Baa1 – Baa3	53	1,8	9	0,4
Ryhmä 4	Ba1 – B3	116	4,0	114	5,0
Ryhmä 5	Caa1 – C	11	0,4	10	0,5
Yhteensä		2 869	100,0	2 265	100,0

LIITE 70. Pankkitoiminnan luottoriskin riskiraja

OP-ryhmän luotto- ja takauskanta on hajautunutta. Vuoden 2005 lopussa OP-ryhmän suurin yksittäinen asiakaskonkonnaisuusriski oli 7,8 prosenttia OP-ryhmän omista varoista. Vuotta aiemmin luku oli yhtä suuri. OP-ryhmän riskiraja on 15 prosenttia. OP-ryhmän suurin toimialakohtainen riskikeskittymä on kiinteistöliiketoiminta, jonka kokonaisvastuut olivat 1,7 miljardia euroa eli 38,5 prosenttia omista varoista. OP-ryhmän sisäinen toimialariskin riskiraja on asetettu 50 prosenttiin omista varoista.

Vuoden 2005 lopussa OP-ryhmällä oli järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamia yhteensä 131 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamista on vähennetty niihin kohdistuvat 95 miljoonan euron saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset (91). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli kertomusvuoden lopussa 0,4 prosenttia, eli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin ja 0,8 prosenttiyksikköä pienempi kuin suhdeluvulle määritelty riskiraja. Arvonalentumiset saamisista pysyivät edelleen matalalla tasolla. Niitä kirjattiin vuonna 2005 bruttomääräisesti 52 miljoonaa euroa (28), mikä oli 0,14 prosenttia (0,08) luotto- ja takauskannasta.

LIITE 71. OP-ryhmän varainhankinnan rakenne

	31.12.2005	Osuus, %	31.12.2004	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	2 025	4,5	1 184	3,1
Kaupankäynnin rahoitusvelat	4	0,0	-	
Velat asiakkaille				
Talletukset	24 190	53,7	22 763	59,4
Muut	2 286	5,1	2 344	6,1
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	4 259	9,5	3 366	8,8
Joukkovelkakirjat	4 633	10,3	2 958	7,7
Muut velat	1 281	2,8	1 030	2,7
Velat, joilla huonompi etuoikeus	879	2,0	597	1,6
Osuuspääoma	717	1,6	717	1,9
Oma pääoma	4 757	10,6	3 337	8,7
Yhteensä	45 029	100,0	38 296	100,0

LIITE 72. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2005	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	613					613
Kaupankäynnin rahoitusvarat						
Saamistodistukset	875	1 149	982	715	22	3 742
Saamiset luottolaitoksilta	483	64	59	56	3	666
Saamiset asiakkailta	1 966	3 970	12 735	7 960	8 176	34 807
Sijoitusomaisuus						
Myytävissä olevat saamistodistukset	25	99	349	169	19	660
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	18	97	40	29	15	198
Rahoitusvarat yhteensä	3 979	5 380	14 164	8 928	8 235	40 685
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	2 012	0	0	13	-	2 025
Kaupankäynnin rahoitusvelat	4	-	-	-	-	4
Velat asiakkaille	22 837	1 680	1 486	228	244	26 475
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 815	1 910	3 860	306	-	8 891
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	193	22	236	303	126	879
Rahoitusvelat yhteensä	27 861	3 613	5 581	850	370	38 275
31.12.2004						
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	422					422
Kaupankäynnin rahoitusvarat						
Saamistodistukset	755	1 241	730	372	22	3 119
Saamiset luottolaitoksilta	585	54	43	-	0	681
Saamiset asiakkailta	1 650	3 348	12 252	6 759	6 942	30 952
Sijoitusomaisuus						
Myytävissä olevat saamistodistukset	9	28	377	114	114	642
Eräpäivään asti pidettävät saamistodistukset	2	6	140	56	16	220
Rahoitusvarat yhteensä	3 422	4 678	13 542	7 301	7 093	36 036

	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	1 164	7	-	13	-	1 184
Kaupankäynnin rahoitusvelat	-	-	-	-	-	-
Velat asiakkaille	21 996	1 613	1 171	117	209	25 107
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 387	1 857	1 916	165	-	6 325
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	50	343	169	35	597
Rahoitusvelat yhteensä	25 547	3 526	3 430	464	244	33 213

LIITE 73. Rahoitusriski

Luottokannan talletuskantaa nopeampi kasvu sekä Pohjola-kaupan rahoitus lisäsivät OP-ryhmän markkinaehtoisen tukkuvarainhankinnan määrää sekä osuutta kokonaisvarainhankinnasta. OP-ryhmän pankkitoiminnan rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään seuraavien 12 kuukauden aikana erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseen loppusummaan. Mittarissa ei oteta huomioon avista-ehtoisia talletuksia, koska niiden katsotaan normaalioloissa olevan vakaata varainhankintaa. OP-ryhmän rahoitusriskin riskirajamittarin arvo oli vuoden lopussa 1,1 prosenttia (-0,6), mikä on 4,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin rahoitusriskille määritely riskiraja.

LIITE 74. Rahoitusvarojen ja -velkojen alle vuoden maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2005

	1 kk tai alle	>1–3 kk	>3 kk–12 kk	yli 1 v	Yhteensä
Rahoitusvarat					
Käteiset varat	613				
Kaupankäynnin rahoitusvarat					
Saamistodistukset	729	1 053	1 338	622	3 742
Saamiset luottolaitoksilta	518	32	57	58	666
Saamiset asiakkailta	10 538	5 421	16 614	2 234	34 807
Myytävissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	61	114	352	133	660
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat					
Saamistodistukset	10	12	82	93	198
Rahoitusvarat yhteensä	12 470	6 633	18 443	3 140	40 072
Rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	1 857	53	0	115	2 025
Kaupankäynnin rahoitusvelat	4	-	-	-	4
Velat asiakkaille	22 157	1 065	1 434	1 819	26 475
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 940	4 556	2 097	299	8 891
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	-	270	324	285	879
Rahoitusvelat yhteensä	25 957	5 945	3 855	2 518	38 275

31.12.2004

	I kk tai alle	>1-3 kk	>3 kk-12 kk	yli 1 v	Yhteensä
Rahoitusvarat					
Käteiset varat	422				
Kaupankäynnin rahoitusvarat					
Saamistodistukset	366	845	1 871	37	3 119
Saamiset luottolaitoksilta	605	32	45	-	681
Saamiset asiakkailta	11 328	4 873	12 317	2 433	30 952
Myytävikissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	38	107	258	240	642
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat					
Saamistodistukset	10	12	82	115	220
Rahoitusvarat yhteensä	12 769	5 870	14 573	2 825	35 614
Rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	976	186	13	9	1 184
Kaupankäynnin rahoitusvelat	-	-	-	-	-
Velat asiakkaille	21 793	897	1 334	1 082	25 107
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 183	2 474	1 589	78	6 325
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	2	234	278	83	597
Rahoitusvelat yhteensä	24 954	3 791	3 215	1 252	33 213

LIITE 75. Korkoriski

Riskirajajärjestelmässä korkoriski on määritelty 0,5 prosenttiyksikön korkotason nousun vaikutukseksi korkoriski-position nykyarvoon. Riskirajajärjestelmän korkoriskitarkasteluun sisältyy myös OP-Henkivakuutus Oy:n liiketoiminta. Kertomusvuoden aikana korkoriski oli keskimäärin 31 miljoonaa euroa (37), ja vuoden lopussa korkoriski oli 23 miljoonaa euroa. Riskirajamittarissa euromääräinen korkoriski suhteutetaan OP-ryhmän omiin varoihin. Vuoden lopussa korkoriskimittarin arvo oli 0,5 prosenttia (1,0). OP-ryhmän korkoriskin tulee pysyä OP-ryhmän riskirajojen, ± 2 prosenttia, sisällä. Pankkiliikeytoiminnan korkoriskiä voidaan pitää kohtuullisena, ja se kohdistuu vähittäispankkitoiminnan rakenteelliseen korkoriskiin, joka käytännössä aiheutuu siitä, että antolainauksen keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive on lyhyempi kuin talletusten uudelleenhinnoitteluviive.

LIITE 76. Valuuttakurssiriski

OP-ryhmän valuuttakurssiriskin mittari on kokonaisnettovaluuttaposition suhde omiin varoihin. OKOn valuuttakurssiriskiä mitataan ja rajoitetaan lisäksi VaR-pohjaisella mittarilla. OP-ryhmän pankkitoiminnan kokonaisnettovaluuttaposition oli vuoden lopussa 13 miljoonaa euroa (11) ja vuoden aikana keskimäärin 12 miljoonaa euroa (11). OP-ryhmän omiin varoihin suhteutettuna valuuttakurssiriski on pieni eli 0,3 prosenttia (0,3).

LIITE 77. Osakeriski

OP-ryhmän pankkitoiminnan ja OP-Henkivakuutus Oy:n julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 420 miljoonaa euroa (383). Osakesijoitusten suhde omaan pääomaan oli 9,5 prosenttia (9,5), eli 10,5 prosenttiyksikköä pienempi kuin tunnusluvulle määritelty riskiraja.

LIITE 78. Kiinteistöriski

OP-ryhmän kiinteistöomaisuuden määrä väheni edelleen. Vuoden lopussa kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli 1,2 miljardia euroa, eli 91 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin. Kiinteistöomaisuuden määrän suhde taseeseen oli 2,4 prosenttia (3,2), mikä oli 2,6 prosenttiyksikköä pienempi kuin kiinteistöriskille määritelty riskiraja. OP-ryhmän tavoitteena on edelleen pienentää pankkitoiminnan kiinteistöomistusten määrää.

LIITE 79. Johdannaisliiketoiminta

OP-ryhmän johdannaissopimukset on eritelty liitetiedossa 52.

LIITE 80. Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

Vahinkovakuutustoiminta yhdistettiin OPK-konsernin lukuihin 31.10.2005 alkaen, minkä vuoksi vuoden 2004 vertailutietoja ei esitetä.

Vahinkovakuutustoiminnan riskinkantokyky

Pohjolan vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2005 lopussa oli 836 miljoonaa euroa ja vastuunkantokyky oli 112 %. Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi luottoluokituksen A. Standard & Poor'sin antama luottokelpoisuusluokitus Vahinko-Pohjolle on A+ (19.10.2005). Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma ei vahvista merkittävästi konsernin riskinkantokykyä, koska vahinkovakuutus on konsernille uusi liiketoiminta-alue.

	Milj. €	2005 Riskinkantokyky, %
Vakavaraisuuspääoma	836	
Korvauskulut*	532	157
Vakuutusmaksutuotot*	744	112 **
Velat vakuutussopimuksista*	1 811	46
Sijoituskanta	2 515	33

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella. Korvauskulut ja vakuutusmaksutuotot ovat koko vuoden 2005 lukuja.

** Vastuunkantokyky

Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Vahinkovakuutuksen vastuuvastausta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus. Kuolevuuden pieneneminen lisää vastuuvastuun määrää. Kuolevuuden vaikutusta vastuuvastuun ja yhdistettyyn kulusuhteeseen on kuvattu seuraavassa taulukossa.

	2005
Diskontatun vastuuvastuun kokonaismäärä	1 172 Milj. €
Eliniän vuoden pidentymisen vaikutus:	
Vastuuvastuun	kasvaa 27 Milj. €
Yhdistettyyn kulusuhteeseen	heikkenee 3 %-yksikköä

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja vakavaraisuuden tason vaihtelua. Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuteen.

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä 2005	Muutos riskimuuttujassa	Vaikutus tulokseen/ vakavaraisuus- pääomaan	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutusmaksutulo	744 Milj. €	kasvaa 1 %	+ 7 Milj. €	paranee 1 %-yksikköä
Korvauskulut	532 Milj. €	kasvaa 1 %	- 5 Milj. €	heikkenee 1 %-yksikköä
Suurvahinko		1 kappale	- 5 Milj. €	heikkenee 1 %-yksikköä
Henkilöstökulut	95 Milj. €	kasvaa 8 %	- 8 Milj. €	heikkenee 1 %-yksikköä
Toimintokohtaiset kulut *	202 Milj. €	kasvaa 4 %	- 8 Milj. €	heikkenee 1 %-yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskit

Sijoitusriskin herkkyysanalyysi

Allokaatiojakauma 31.12.2005	Käypä arvo*	Prosenttia	Riskikerroin, %	Riski	Riski-%
Rahamarkkinat yhteensä	213	8,3		1	0,4
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	220	8,6	0,3	1	0,4
Johdannaiskorjaus	-7	-0,3	0,3	0	0,0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 788	69,8		73	41,0
Valtiot	1 224	47,8	4,0	49	27,5
Investment Grade	476	18,6	4,0	19	10,7
Kehittyvät markkinat ja High Yield	81	3,2	6,0	5	2,7
Johdannaiset	7	0,3	4,0	0	0,2
Osakkeet yhteensä	407	15,9		87	49,0
Suomi	112	4,4	20,0	22	12,6
Kehittyneet markkinat	150	5,9	20,0	30	16,8
Kehittyvät markkinat	24	0,9	25,0	6	3,3
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	26	1,0	20,0	5	2,9
Pääomasijoitukset	95	3,7	25,0	24	13,3
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	65	2,6		9	5,2
Absoluuttisen tuoton rahastot	22	0,9	10,0	2	1,2
Raaka-aineet	18	0,7	25,0	5	2,5
Vaihtovelkakirjalainat	25	1,0	10,0	3	1,4
Kiinteistöt	88	3,4	9,0	8	4,4
Yhteensä***	2 562	100		178	100,0

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon 12 miljoonaa euroa

*** Sisältää 63 miljoonaa euroa myytävänä oleviksi luokiteltuja run offin varoja

Sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyysistä sijoitusluokittain.

Vahinkovakuutus, M€	Kanta käyvin arvoin 31.12.2005	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus vaka- varaisuuspääomaan 31.12.2005
Joukkolainat ja korkorahastot*	1 813	Korko	1 %-yksikkö	96
Osakkeet**	448	Markkina-arvo	10 %	45
Toimitilakiinteistöt***	43	Käteistuottovaade	+1 %-yksikkö -1 %-yksikkö	-4 5

* Sisältää vaihtovelkakirjalainat ja johdannaiset

** Sisältää absoluuttisen tuoton rahastot ja raaka-ainesijoitukset

*** Yhtiöryhmän ulkopuolisille vuokratut tilat

Korkoriski

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, M€	31.12.2005
0–1 vuotta	266
1–3 vuotta	411
3–5 vuotta	379
5–7 vuotta	337
7–10 vuotta	305
>10 vuotta	292
Yhteensä	1 990
Duraatio	4,8
Efektiivinen korko, %	3,4

Vuoden 2005 lopussa vahinkovakuutuksen korkosalkun duraatio eli korkosijoitusten kassavirtojen keskimääräinen pituus oli 4,8 vuotta. Korkosalkku sisältää sekä joukkolainat että rahamarkkinasijoitukset.

Valuuttariski

Valuuttapositio, M€	31.12.2005
USD	39
SEK	10
JPY	7
GBP	6
Muut**	-8
Yhteensä*	54

* Valuuttapositio oli 2,1 prosenttia sijoituskannasta.

** Ryhmä "Muut" sisältää - 10 M€ EEK- ja LTL-määräistä eurolla katettua vastuovelkaa.

Luottoriski

Luottoluokitusjakauma, M€	31.12.2005
AAA	975
AA	349
A	296
BBB	158
High Yield	75
Not Rated	21
Yhteensä*	2 069

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot sekä jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

LIITE 81. Henkivakuustoiminnan riskiasema

Henkivakuutusliiketoiminnassa tehdyt analyysit osoittavat vastuuvelan riittäväksi kuolevuuden osalta. Sama pätee myös pysyvän työkyvyttömyyden vakuutuksiin.

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja kapitalisaatiokanta

	Laskuperuste- korko	Vakuutettuja tai sopimuksia kpl	Vastuu 31.12.2005	Duraatio (tuleva kesto) keskim. vuotta
Henkivakuutus/Säästäminen				
Perustekorko	4,50 %	15 228	296	4,4
Perustekorko	3,50 %	103 700	1 581	10,9
Perustekorko	2,50 %	79 187	628	11,1
Perustekorko	1,50 %	383	1	18,5
Sijoitussidonnainen		sis. em.	1 075	
		198 498		3 580
Yksilöllinen eläkevakuutus				
				Eläkeajan alkuun asti
Perustekorko	4,50 %	15 494	208	5,6
Perustekorko	3,50 %	57 624	252	8,9
Perustekorko	2,50 %	56 353	46	12,2
Perustekorko	1,50 %	527	-	7,5
Sijoitussidonnainen		sis. em.	412	
		129 998	918	
Ryhmäeläkevakuutus				
Vapaamuotoinen työeläke	3,50 %	14 700	183	
Perustekorko 3,5 %	3,50 %	234	2	7,6
Perustekorko 2,5 %	2,50 %	170	1	7,2
Perustekorko 1,5 %	1,50 %	22	-	19,6
Sijoitussidonnainen		sis. em.	7	
		15 126	193	
Riskivakuutukset				
Yksilölliset vakuutukset	-	95 698	6	
Ryhmävakuutukset	-	16 155	23	
		111 853	30	
Kapitalisaatiosopimukset				
Yksityisasiakkaat				
Yritysten KAP	4,50 %	-	-	
Yritysten KAP	3,50 %	192	56	2,25
Yritysten KAP	2,50 %	158	34	3,74
Sijoitussidonnainen		sis. em.	18	
		350	108	
Tasoisvastuu	2,50 %		5	
Muut vastuuvelan erät			34	
Yhteensä		455 825	4 867	

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan riskit

Sijoitusomaisuuden jakauma

	31.12.2005		31.12.2004	
	Kanta	Jakauma-%	Kanta	Jakauma-%
Korkosijoitukset ¹⁾				
Joukkovelkakirjalainat	2 405	61,3	1 665	71,2
Muut rahamarkkinavälineet	140	3,6	71	3,1
Sijoitusrahastot	442	11,3	82	3,5
Osakkeet ja osuudet				
Osakkeet ja sijoitusrahastot	455	11,6	261	11,2
Vaihtoehtoiset sijoitukset ²⁾	287	7,3	190	8,1
Kiinteistöt ³⁾	192	4,9	69	2,9
Yhteensä	3 921	100,0	2 338	100,0

1) sis. kertyneet korot

2) sis. hedge-rahastosijoitukset ja rahastot, jotka sijoittavat noteeraamattomiin kiinteistöyhtiöihin

3) ainoastaan suoria sijoituksia kiinteistöihin

Sijoitusomaisuuden herkkyysanalyysi 31.12.2005

	Kanta käyvin arvo	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus toimintapääomaan
Joukkovelkakirjalainat ja korkorahastot	2 847	korko	1 %-yksikkö	166
Osakkeet	455	markkina-arvo	10 %-yksikköä	46
Kiinteistöt	192	markkina-arvo	15 %-yksikköä	29

Korkoriski 31.12.2005

Korkosijoitukset	Jakauma-%	Mod.duraatio
Joukkovelkakirjalainat	94,2	5,90
Rahamarkkinavälineet	5,8	0,18

Uudelleenhinnoittelupäivät tai alle vuoden erääntyvät arvopaperit

	Keskikorko	1 kk tai alle	Keskikorko	> 1-3 kk	Keskikorko	> 3 kk - 12 kk
Saamistodistukset	2,42	34	2,73	60	4,47	28

Korkosijoitukset luottoluokituksen mukaan 31.12.2005

	Jakauma-%
AAA - A-	83,6
BBB+ - BBB-	5,7
BB+ tai alempi luokitus	7,3
Ei luokiteltuja	3,4

Korkosijoitusten odotettu kassavirta-analyysi

	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-20 v	yli 20 v
Joukkovelkakirjalainat	202	1 225	681	247	51

Valuuttamääräiset sijoitukset 31.12.2005

	USD	JPY	GBP	SEK	MUUT
Yhteensä	176	40	26	29	48

Sijoitusomaisuuden nettotuotto 1.1.–31.12.2005

	Sijoitustoiminnan nettotuotot käyvin arvoin	Sitoutunut pääoma	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle
Joukkovelkakirjalainat	114	2 261	5,0
josta korkorahastot	19	266	7,1
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	10	490	2,1
josta korkorahastot	1	69	2,1
Osakkeet ja osuudet	136	595	22,9
Kiinteistösijoitukset	9	95	9,1
josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä	-	1	0,0
Muut sijoitukset	-	-	-
Sijoitukset yhteensä	269	3 440	7,8
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-8	-	-
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	261	3 440	7,6

TILINPÄÄTÖSLAUSUMA

Olemme hyväksyneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta

1.1.–31.12.2005. Toimintakertomus ja tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 28. helmikuuta 2006

Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunta

Antti Tanskanen

Reijo Karhinen

Erkki Böös

Pekka Jaakkola

Mikael Silvennoinen

Heikki Vitie

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle

Olemme tarkastaneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-ryhmä) toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2005. Osuuspankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunta ja toimitusjohtaja ovat laatineet yhdistellyn tilinpäätöksen EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti tilinpäätöksen liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla. Tilinpäätös sisältää OP-ryhmän yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon yhdistellystä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, etteivät toimintakertomus ja yhdistelty tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet ryhmän jäsenyhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä niiden tilintarkastajien antamiin tilintarkastuskertomuksiin ja muihin raportteihin.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomus ja yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS), kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien Rahoitustarkastuksen ja muiden määräysten ja säännösten mukaisesti. Toimintakertomus ja tilinpäätös antavat IFRS standardien ja kirjanpitolain tarkoittamalla tavalla oikeat ja riittävät tiedot OP-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 28. helmikuuta 2006

KPMG OY AB

Hannu Niilekselä
KHT

